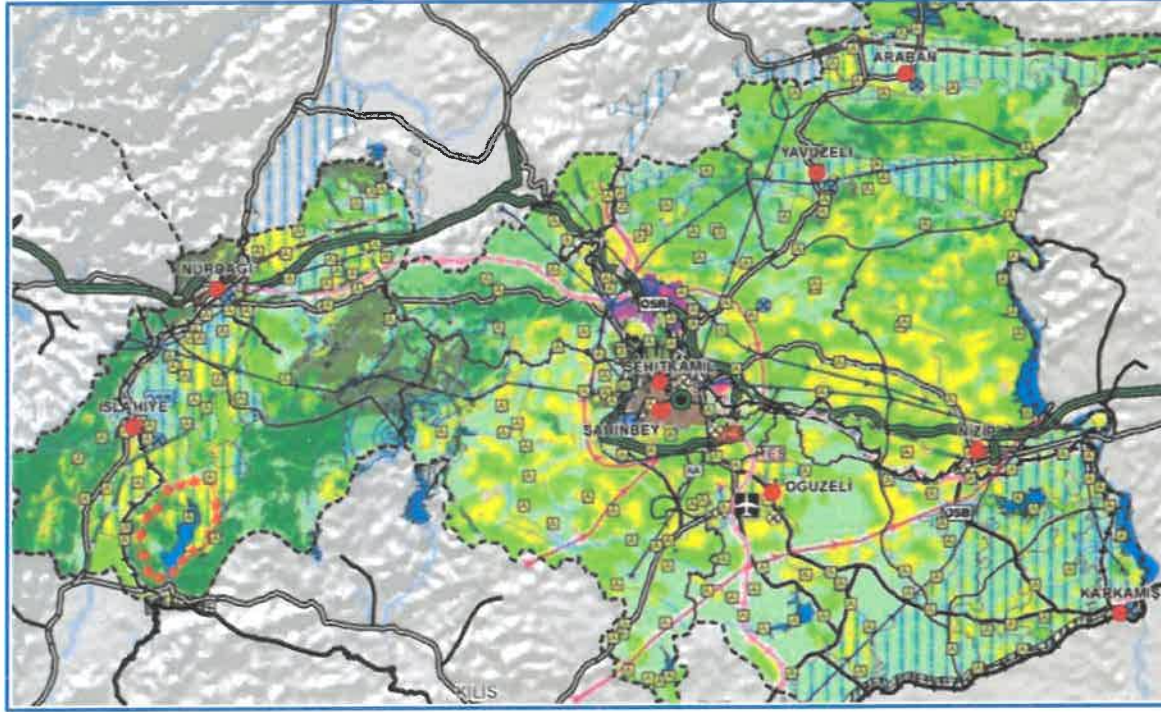

GAZİANTEP-2045

1/100.000 ÖLÇEKLİ İL ÇEVRE DÜZENİ PLANI

PLAN AÇIKLAMA RAPORU

İÇİNDEKİLER

1. PLANIN VİZYONU, AMACI, KAPSAMI VE DAYANAĞI.....	10
1.1. PLANIN VİZYONU	10
1.2. PLANIN AMACI, KAPSAMI VE DAYANAĞI	10
2. ÜLKE VE BÖLGE İÇERİSİNDEKİ KONUMU	14
2.1. GAZİANTEP'İN ÜLKE ULAŞIMI AĞINDAKİ YERİ VE ERİŞİMİ	15
2.1.1. Karayolu Erişimi	15
2.1.2. Demiryolu Erişimi.....	16
2.1.3. Havayolu Erişimi.....	17
3. GAZİANTEP İLİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE PLANLAMA SÜRECİ.....	18
3.1. GAZİANTEP İLİNİN İDARİ YAPISI VE DEĞİŞİMİ	20
3.2. GAZİANTEP KENTİNİN PLANLAMA SÜRECİ	24
3.2.1. Herman Jansen Planı (1935)	24
3.2.2. Hamit Kemali Söylemezoğlu, Kemal Ahmet Aru Planı (1950).....	26
3.2.3. Zühtü Can Planı (1974)	27
3.2.4. İlave Nazım İmar Planı (1990).....	28
3.2.5. 1/25.000 Ölçekli Büyükşehir Nazım İmar Planı (2011)	29
3.2.6. Kent Makroformunun Gelişimi.....	30
4. GAZİANTEP İLİNİN EKONOMİK YAPISI.....	34
5. DOĞAL YAPI.....	40
5.1. İKLİM.....	40
5.2. JEOMORFOLOJİK YAPI.....	45
5.3. JEOLojİK YAPI	51
5.3.1. Genel Jeolojik Yapısı	51
5.3.2. Yapısal Jeoloji	51
5.4. DEPREMSELLİK DURUMU	61

5.5. HİDROLOJİK VE HİDROJEOLJİK YAPI	62
5.6. TOPRAK YAPISI	66
5.6.1. Erozyon Durumu	69
5.7. EKOLOJİK YAPI.....	73
5.7.1. Karasal Ekosistemler.....	73
5.7.2. Sulak Alan Ekosistemleri	75
5.8. BİYOLOJİK YAPI.....	78
5.8.1. Flora ve Vejetasyon.....	78
5.8.2. Fauna	79
5.9. ARAZİ KULLANIMI	82
5.10. TEKNİK ALTYAPI.....	85
5.10.1. Ulaşım.....	85
5.10.2. İçme Suyu Ve Arıtma Tesisleri	89
5.10.3. Kanalizasyon Ve Arıtma Tesisleri.....	89
5.10.4. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	90
5.10.5. Enerji Tesisleri.....	91
6. SOSYAL ALTYAPI	94
6.1. EĞİTİM ALTYAPISI.....	94
6.2. SAĞLIK ALTYAPISI.....	98
7. DEMOGRAFİK YAPI.....	101
7.1. NÜFUSUN GELİŞİMİ.....	101
7.2. NÜFUSUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	103
7.3. NÜFUS PROJEKSİYONLARI VE TAHMİNLERİ.....	107
7.3.1. Gaziantep Merkez Kent Nüfus Projeksiyonu	107
7.3.2. İlçelere Göre Nüfus Projeksiyonları.....	109
7.3.3. Projeksiyon Değerlendirmesi ve Planlama Nüfusu.....	120

8. SENTEZ	121
8.1. FİZİKSEL VE DOĞAL YAPI SENTEZİ	121
8.2. EŞİK SENTEZİ	121
8.3. YERLEŞİLEBİLİRLİK SENTEZİ.....	126
9. MEVCUT PLAN KARARLARI	128
9.1. İL ÇEVRE DÜZENİ PLANI.....	128
10. BÖLGELEME KARARLARI	130
10.1. GENEL YAKLAŞIM VE BÖLGELEME	130
10.2. YERLEŞİM ALANLARI	131
10.2.1. Kentsel Yerleşim Alanları	131
10.3. ÇALIŞMA ALANLARI	132
10.3.1. Merkezi iş alanı	132
10.3.2. Tali Merkezler	133
10.3.3. Lojistik Bölge	134
10.3.4. Kentsel Servis Alanı	134
10.3.5. Sanayi ve Depolama Bölgesi	135
10.3.6. Endüstriyel Gelişim Bölgesi.....	135
10.3.7. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)	136
10.3.8. Serbest Bölge	139
10.3.9. Organize Tarım ve Hayvancılık Alanı.....	139
10.4. TURİZM ALANLARI	140
10.4.1. Turizm Merkezleri.....	141
10.4.2. Birecik Baraj Gölü Çevresi Kararları	142
10.4.3. Turizm Tesis Alanları	142
10.5. BÜYÜK VE AÇIK KULLANIM ALANLARI	143
10.5.1. Yükseköğretim Alanları	143

32

28

10.5.2.	Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı.....	144
10.5.3.	Kentsel ve Bölgesel Sosyal Altyapı Alanları	146
10.5.4.	Ağaçlandırılacak Alanlar ve Yeşil Kuşak	146
10.5.5.	Askeri Alanlar ve Askeri Güvenlik Bölgeleri	147
11.	KORUMA ALANLARI.....	148
11.1.	KÜLTÜREL KORUMA ALANLARI	148
11.1.1.	Arkeolojik Sit Alanları	148
11.1.2.	Kentsel Sit Alanları	149
11.2.	DOĞAL KORUMA ALANLARI	150
11.2.1.	Sulak Alanlar	150
11.2.2.	Ekolojik Niteliği Korunacak Alanlar.....	151
11.2.3.	Araban Tepeleri	151
11.2.4.	Güney Fırat Vadisi.....	152
11.2.5.	Yeşilce (Sof Dağı)	153
11.2.6.	Gavur Gölü (Kahramanmaraş-Türkoğlu)	153
11.2.7.	Karasu Kaynak Gölü (Karagöl).....	154
11.3.	BUGÜNKÜ ARAZİ KULLANIMI DEVAM ETTİRİLECEK ALANLAR	154
11.3.1.	Orman Alanları.....	154
11.3.2.	Mera Alanları.....	155
11.3.3.	Doğal Karakteri Korunacak Alanları.....	156
11.3.4.	Tarım Alanları	156
11.3.5.	Dikili Tarım Alanları.....	157
11.3.6.	Özel koşullu Bağ Evleri Bölgesi	157
12.	AFET RİSKLERİNE YÖNELİK KARARLAR.....	158
12.1.	AFET RİSKLERİNİN AZALTILMASI.....	158
12.2.	AFETE MARUZ BÖLGELER.....	159

13. ULAŞIM KARARLARI	161
13.1. KARAYOLLARI.....	161
13.2. DEMİRYOLLARI	164
13.3. HAVAYOLLARI	165
14. TEKNİK ALTYAPI.....	167
14.1. ENERJİ ÜRETİM, DAĞITIM DEPOLAMA	167
14.1.1. Elektrik Üretim Tesisleri	167
14.1.2. Enerji İletim Tesisleri	168
14.1.3. Boru Hatları	168
14.2. SU, ATIKSU VE ATIK SİSTEMLERİ.....	169
14.2.1. İçme Suyu Tesisleri	169
14.2.2. Atıksu Tesisleri.....	170
14.2.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	173
15. ALAN KULLANIM DEĞERLERİ	175
15.1. ALAN KULLANIM TABLOSU.....	175

302

8/3

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1: Gaziantep yıllara göre ihracat ve ithalat değişimi	36
Grafik 2: 2020 yılında en çok ihracat yapılan ilk on ülke	37
Grafik 3: Gaziantep Tarım Alanı, 1000 Dekar.....	38
Grafik 4: 2020 yılı Gaziantep bitkisel üretim, 1000 ton	38
Grafik 5: Gaziantep'e sınır kapılarından giriş yapan yerli ve yabancı turist sayısı	39
Grafik 6: Gaziantep İli Yeraltı Su Kaynakları Potansiyelinin Dağılımı	64
Grafik 7: Gaziantep ili toprakları AKK sınıflarına göre dağılımı	66
Grafik 8: Eğitimde okullaşma oranları.....	94
Grafik 9: Gaziantep İl Geneli Yaş Grubuna Göre Okullaşma Oranı ve MEB'in Gelecek Yıl Hedefleri.....	95
Grafik 10: Gaziantep Merkez Kent Nüfus Projeksiyonu	108
Grafik 11: Nizip İlçesi Nüfus Projeksiyonu.....	110
Grafik 12: İslahiye İlçesi Nüfus Projeksiyonu	111
Grafik 13: Nurdağı İlçesi Nüfus Projeksiyonu.....	113
Grafik 14: Araban İlçesi Nüfus Projeksiyonu	114
Grafik 15: Oğuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu	116
Grafik 16: Yavuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu	118
Grafik 17: Karkamış İlçesi Nüfus Projeksiyonu	119

22

23

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1:Tarihsel Süreçte Gaziantep İlinin İdari Bölünüşündeki Değişimler (1516-1921).....	20
Tablo 2: Cumhuriyet'in İlanıyla Gaziantep İlinin İdari Bölünüşündeki Değişimler (1923-1999)	21
Tablo 3: Gaziantep ilçeleri gelişmişlik sıralaması	35
Tablo 4: 2019 Yılı Sektörlerin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla İçindeki Payı, Cari Fiyatlarla	35
Tablo 5: 2020 yılında en çok ihraç edilen on ürün, milyon dolar	37
Tablo 6: 2019 Yılı Müze Ziyaretçi Sayıları	39
Tablo 7: Gaziantep ili mevcut arazi kullanım dağılımı.....	83
Tablo 8: Gaziantep ili satıl cinslerine göre yol ağı (km).....	85
Tablo 9: Gaziantep İl Geneli Öğretmen Sayıları.....	96
Tablo 10: Gaziantep İli İlçelerindeki Milli Eğitim Verileri 2019	96
Tablo 11: Gaziantep İl Geneli Öğrenci Sayısı 30'dan Fazla Olan Şube Oranı(%).....	97
Tablo 12: Gaziantep İlinde Sağlık Tesisleri Göstergeleri, 2019	98
Tablo 13: Gaziantep ili demografik göstergeler.....	101
Tablo 14: Gaziantep kent merkezi geçmiş dönem nüfus verileri.....	107
Tablo 15: Gaziantep Merkez Kent Nüfus Projeksiyonu	108
Tablo 16: Nizip ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri	109
Tablo 17: Nizip İlçesi Nüfus Projeksiyonu	109
Tablo 18: İslahiye ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri.....	110
Tablo 19: İslahiye İlçesi Nüfus Projeksiyonu	111
Tablo 20: Nurdağı ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri	112
Tablo 21: Nurdağı İlçesi Nüfus Projeksiyonu.....	112
Tablo 22: Araban ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri.....	113
Tablo 23: Araban İlçesi Nüfus Projeksiyonu	114
Tablo 24: Oğuzeli ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri.....	115

Tablo 25: Oğuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu	115
Tablo 26: Yavuzeli ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri	117
Tablo 27: Yavuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu	117
Tablo 28: Karkamış ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri	118
Tablo 29: Karkamış İlçesi Nüfus Projeksiyonu	119
Tablo 30: Nüfus Kabulleri (2045)	120
Tablo 31: Gaziantep il sınırında kalan afete maruz bölgeler	160
Tablo 32: Alan dağılım tablosu	175

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1: Gaziantep ilinin Türkiye içerisindeki yeri	14
Harita 3: İdari yapı analizi	23
Harita 3: Gaziantep umumi şehri imar planı Herman Jansen-1935	25
Harita 4: Gaziantep imar planı Kemal Ahmet ARU-K. SÖYLEMEZOĞLU	26
Harita 5: Gaziantep nazım imar planı-Zühtü CAN	27
Harita 6: Gaziantep nazım imar planı-(1990-2004)	28
Harita 7: Gaziantep 1/25000 ölçekli nazım imar planı-2011	29
Harita 8: Kent merkezi tarihi gelişimi ve değişimi	33
Harita 9: Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması-Gaziantep	34
Harita 10: Yıllık ortalama sıcaklık analizi	43
Harita 11: Yıllık ortalama yağış analizi	44
Harita 12:İnceleme alanı sayısal yükseklik modeli	45
Harita 13:İnceleme alanının morfolojik yapısını gösteren uydu görüntüsü	46
Harita 14: Jeomorfolojik yapı analizi	47
Harita 15: Eğim analizi	48
Harita 16: Yükseklik kuşakları analizi	49

Harita 17: Bakı analizi.....	50
Harita 18: Jeolojik yapı-A analizi	58
Harita 19: Jeolojik yapı-B analizi.....	59
Harita 20: Risk analizi.....	60
Harita 21: Türkiye Deprem Tehlike Haritası	62
Harita 22: Hidrolojik yapı analizi.....	65
Harita 23: Büyük toprak grupları analizi.....	67
Harita 24: Tarım arazileri analizi	68
Harita 25: Erozyon durumu-A analizi.....	71
Harita 26: Erozyon durumu-B analizi	72
Harita 27: Türkiye orman varlığı haritası.....	74
Harita 28: Ekolojik yapı analizi	76
Harita 29: Orman alanları analizi	77
Harita 30: Biyolojik yapı analizi	81
Harita 31: Arazi kullanım analizi	84
Harita 32: Karayolları 5.Bölge Müdürlüğü Gaziantep Haritası	86
Harita 33: Ulaşım altyapısı analizi	88
Harita 34: Teknik altyapı analizi	93
Harita 35: Kamu projeleri yatırım kararları-A analizi.....	99
Harita 36: Kamu projeleri yatırım kararları-B analizi.....	100
Harita 37: İlçelerin kent-kır nüfus dağılımı (2012)	104
Harita 38: İlçelerin kent nüfusu değişimi	105
Harita 39: İlçelerin kır nüfusu değişimi	106
Harita 40: Sentez	124
Harita 41: Eşik sentezi.....	125
Harita 42: Yerleşilebilirlik sentezi	127

1. PLANIN VİZYONU, AMACI, KAPSAMI VE DAYANAĞI

1.1. PLANIN VİZYONU

Gaziantep iline ait 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planının vizyonu; coğrafi konum ve tarihsel gelişim süreci içerisinde önemli yol ağları üzerinde yer alan Gaziantep ilinin güçlü ulaşım bağlantıları değerlendirilerek ve artırılarak sanayi gücü ile birlikte istihdamda gelişiminin sağlanması, ticaret hacminin artırılması, tarımsal faaliyetler ve hizmet sektöründe iller bazında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve ülke içerisindeki değerlendirmede en üst seviyelere istikrarlı, sürdürülebilir, koruma kullanma dengesi sağlanarak **Güçlü ve Bölgesel Gaziantep** vizyonunu amaçlamaktadır.

1.2. PLANIN AMACI, KAPSAMI VE DAYANAĞI

Gaziantep ili tarihin ilk çağlarında bugüne kadar bulunduğu konumla bölgesel anlamda daimî merkez konumunda yer almış ve bu güçlü merkez konumunu sürdürmektedir. Bölgesel konumu il genelinde yer alan ilçelerin gelişimini ve değişimini etkilediği gibi idari yapısındaki gelişmeler ülke genelinde yapılan mevzuat değişiklikleri ile birlikte değişim göstermiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları 2004 yılı öncesinde Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerine bölünmüş halinden meydana gelirken 2004 yılında kabul edilen “5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile Valilik Merkezli 20 km. yarıçaplı alanı içerecek biçimde genişletilmiş ve merkez ilçe konumunda yer alan Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerine ek olarak Oğuzeli ilçesi de eklenmiştir. Merkez ilçe olmasıyla birlikte bu sınırlar içerisinde kalan beldeler ve köyler mahalleye dönüştürülmüştür.

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanunla birlikte sınırlar Gaziantep il sınırlarının tamamını kapsayacak biçimde genişletilmiştir. 30 Mart 2014 tarihinde gerçekleşen yerel yönetim seçimleriyle birlikte il içindeki tüm köy ve beldeler mahalleye dönüştürülürken belediye sistemi Büyükşehir Belediyesi ve 9 ilçe belediyesinden oluşur hale getirilmiştir.

Gaziantep’in ilk 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı; Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep İl Özel İdaresi arasında yapılan protokol gereğince Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından dönemin meri mevzuat hükümlerine göre yaptırılmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırlarını ve il sınırları içerisindeki diğer alanları kapsayan 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı Gaziantep Büyükşehir Belediye Meclisi’nin 16.09.2011 tarih ve 359 sayılı kararı ve Gaziantep İl Genel Meclisi’nin 03.11.2011 tarih ve 99

sayılı kararı ile uygun bulunarak onaylanmıştır. İl çevre düzeni planı yapıldığı tarihte var olan Büyükşehir Belediyesi sınırlarının yanı sıra il sınırları içindeki diğer alanları da kapsamaktadır.

İlgili yasal mevzuatlar ve idari sınırlarında yaşanan değişimler ve il bütünündeki fiziki mekânlarda ki gelişmeler sonrasında Gaziantep ilinin bütününde 1/100.000 ölçekli revizyon il çevre düzeni planı hazırlanmış ve Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.06.2017 tarih ve 363 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Açılan dava sonrasında 1/100.000 ölçekli il çevre düzeni planı Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari Dava Dairesinin 13.03.2020 tarih ve E:2018/3825-K:2020/236 sayılı yargı kararı ile iptal edilmiştir. Yargı kararı sonrasında T.C. Gaziantep Büyükşehir Belediye Meclisinin 17.07.2020 tarih ve 329 sayılı kararıyla yeniden plan yapılması kararı alınmıştır.

Yargı kararıyla çevre düzeni planı yönünden plansız kalan planlama bölgesinde alınan yargı kararları dikkate alınarak kurum ve kuruluş görüşleri, yeni gelişen dinamikler ve ihtiyaçlar doğrultusunda ve ilgili tüm mevzuatlar kapsamında yeniden il çevre düzeni planı yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Gaziantep-2045 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ile; gelecekte yaşaması öngörülen nüfusun yaşam alanlarının çağdaş bir yaklaşımla planlanması ve planlı kentsel alanların üretiminin sağlanması, sürdürülebilirlik ilkesi kapsamında ekolojik dengenin korunarak ekonomik faaliyetlerin devam ettirilmesi, tarihi ve kültürel değerleri, orman alanları, tarım arazileri, su kaynakları gibi doğal yapının korunması ve geliştirilmesi, mevcut arazi kullanım kararları dikkate alınarak ulaşım ağının hiyerarşik olarak belirlenerek ülke, bölge ve il bütünündeki fırsatların değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Belirtilen amaç doğrultusunda planlama kararlarını yönlendirecek aşağıda yer alan kararlar ilke edinilmiştir:

- Gaziantep kentinin sahip olduğu “Sanayide Öncü” bölgesel kent olma özelliği sürdürülecek ve desteklenecektir. Sanayi alanında yaşanan her türlü teknolojik gelişmelerin takibi yapılarak ülke, bölge ve il genelinde yüksek katma değerler sağlayan sanayi ürünlerinin üretiminde yüksek teknolojik imkânlar kullanılarak desteklenecek ve sanayi alanlarının çevresel etkilerinin en aza indirilmesi biçiminde yönetilmesi sağlanacaktır.
- Bölgesel kent olma özelliğinin güçlendirilmesi amacıyla; yurt içi ve yurt dışı ilişkilerinin güçlendirilmesi, liman şehirlerine ve çevre illere erişimin sağlanması için

her türlü ulaşım ağının güçlendirilerek sanayi alanında ve lojistik alanda uygun biçimde her türlü gelişmeler destelenacaktır.

- Kentin bölgesel kent olma özelliğine katkı sağlayacak sanayi, ticaret, eğitim, sağlık ve turizm alanındaki her türlü kamusal ve özel yatırımlar destelenacaktır. Bölgesel merkez konumunun hem yerel ölçekte hem makro ölçekte boyutunun geliştirilmesi amacıyla fuar ve kongre merkezleri işlevleri düzenlenecektir.
- Güçlü ve bölgesel merkez vizyonunun bir gereği olarak eğitim ve sağlık yatırımları, üniversite yerleşkeleri, olimpik park, hipodrom gibi her türlü açık-yeşil alanlar ve spor tesisleri kent içi yaşam konforunun yükseltilmesi ve turizm faaliyetlerinin ve kapasitesinin artırılması amacıyla geliştirilecektir.
- Yaşam alanlarının niteliğinin yükseltilmesi, oluşabilecek afet risklerinin en aza indirilmesi, plansız yapılaşmaların kontrol edilerek engellenmesi, insanlık için belirlenen tüm risklerin minimize edildiği düşük maliyetli konut yapımı ve sağlıklı konut bölgelerinin oluşumu sağlanacaktır.
- Kent içinde yer alan toplu ulaşım türlerine ek olarak modern toplu ulaşım sistemlerinin ve raylı sistem kullanımının yaygınlaştırılması desteklenecektir.
- İlin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel değerlerin koruma kullanma çerçevesinde erişiminin kontrollü bir şekilde sağlanması, ziyaretlerin kolaylaştırılması, tanıtımının güçlendirilerek toplum bilincinin geliştirilmesi ve turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla konaklama olanaklarının artırılması desteklenecektir.
- Ülke, bölge ve il genelinde tarımsal anlamda üretiminin önemli olduğu başta Antep fıstığı, zeytin ve bağ alanlarının korunarak geliştirilmesi, tarımsal alanlar üzerindeki yapılaşma baskılarının azaltarak tahribatın önlenmesi ve tarımsal ürünlerin üretimini, işlenmesi ve ihracatının sağlanması yönündeki tesislerin kuruluşları desteklenecektir.
- Ülkemiz tarafından belirlenen endemik türlerin yer aldığı yaşam alanlarının, ekolojik niteliği yüksek alanların, orman alanların, sulak alanların, jeolojik miras alanlarının korunması güvence altına alınacaktır.
- Yerleşme alanlarında yaşanacak can ve mal kaybının önlenmesi amacıyla sel ve taşkın alanlarının engellenmesi, kentsel alanlarda yaşanacak her türlü çevre kirliliği engellenerek hava kalitesinin artırılması, özellikle tarımsal alanlarda oluşacak her türlü erozyonun önlenmesi, kent içinde ısı adalarının engellenerek yaşam kalitesinin geliştirilmesi için açık ve yeşil alanlarının artırılarak yeşil kuşakların artırılması yaygınlaştırılacaktır.

- Enerji yatırımlarından özellikle yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik yatırımların desteklenerek kullanımı yaygınlaştırılacaktır. Kent içinde yer alması gereken her türlü ulaşım, haberleşme, telekomünikasyon gibi teknik altyapı projelerinin gerçekleştirilmesi yönündeki tüm çalışmalar desteklenecektir.

2. ÜLKE VE BÖLGE İÇERİSİNDEKİ KONUMU

Gaziantep İli, Akdeniz Bölgesi'nden Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne geçiş alanında yer almaktadır. İlin doğuda kalan kısmı Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde, İslâhiye, Nurdağı İlçeleri ile Şahinbey İlçesinin bir bölümü ise Akdeniz Bölgesinde kalmaktadır. İlk çağlardan bu yana insanlığın yerleşik yaşama geçtiği Mezopotamya bölgesinin bir parçası olan Gaziantep, ulaşım açısından da stratejik konuma sahiptir. İstatistiki bölgeler açısından bakıldığında ise Gaziantep İli, Adıyaman ve Kilis illeri ile birlikte Düzey-2 bölgelerden TRC1 istatistiki bölge sınırları içinde konumlanmaktadır.

Harita 1: Gaziantep ilinin Türkiye içerisindeki yeri

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Gaziantep#/media/Dosya:Latrans-Turkey_location_Gaziantep.svg

Gaziantep, yüzölçümü açısından Türkiye topraklarının yaklaşık %1'ini kaplamaktadır. İl merkezinin denizden yüksekliği 850 metre olmakla birlikte, il sınırları içindeki alanlar 250 ile 1250 metre rakımları arasındadır. Yüzey alanının yaklaşık %52'sini dağlar, %27'sini ise ovalar kaplamaktadır.

Gaziantep il sınırları içinde kalan alanların büyüklüğü 6870,83 km² olarak belirlenmiştir. Diğer yandan, Harita Genel Komutanlığı tarafından Türkiye Mülkî İdare Bölümler Haritası üzerinden yapılmış olan hesaplama göre ise il sınırları içindeki alanın büyüklüğü 6803 km² olarak belirlenmiştir.

Gaziantep il sınırları, doğuda Fırat Vadisi, kuzeyde Pazarcık Ovaları, batıda Amanos Dağları'ndan oluşan doğal sınırlarla belirlenmiştir. Gaziantep İli kuzeyde Kahramanmaraş iline bağlı Pazarcık İlçesi, kuzeydoğusunda Adıyaman İline bağlı Besni ilçesi, güneyde Suriye

Devleti ile Kilis İli, güneybatıda Hatay ilinin Hassa İlçesi, doğuda Şanlıurfa İline bağlı Birecik ve Halfeti İlçeleri ve Fırat Nehri ile çevrelenmiştir.

Gaziantep İli içindeki alanların havza sınırları açısından konumuna bakıldığında, ilin büyük bölümü “Fırat Havzası” içinde yer alırken bazı kesimlerin ise Asi ve Ceyhan olarak adlandırılan havzalar içinde yer aldığı görülmektedir. Merkez kenti oluşturan Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerinin büyük bölümü ile Araban, Yavuzeli, Nizip, Karkamış ve Oğuzeli ilçelerinin tamamı Fırat Havzası içinde kalmaktadır. Diğer yandan Gaziantep il sınırları içindeki ilçelerden, batı yönündeki İslâhiye İlçesi’nin tümü ile Nurdağı İlçesi’nin güneybatı bölümü ve merkez kent ilçelerinden Şahinbey İlçesi’nin batısında küçük bir bölümü Asi Havzası içinde yer almaktadır. Asi Havzası, Gaziantep İli içindeki bu alanlarla birlikte Hatay İl’ini kapsamaktadır.

Gaziantep İl’inin kuzeybatı kesiminde yer alan Nurdağı İlçesinin güneybatısı Asi Havzası içinde kalırken diğer bölümleri ise Ceyhan Havzası içinde yer almaktadır. Ayrıca merkez kent ilçelerinden Şehitkamil İlçesi’nin batısında küçük bir bölümü de Ceyhan Havzası içinde kalmaktadır. Ceyhan Havzası, Gaziantep İli içindeki bu alanlarla birlikte Kahramanmaraş, Osmaniye illerinin tamamı ve Adana İlinin bir bölümünü kapsamaktadır.

2.1. GAZİANTEP’İN ÜLKE ULAŞIMI AĞINDAKİ YERİ VE ERİŞİMİ

2.1.1. Karayolu Erişimi

Gaziantep, karayolları açısından önemli bir kesişme noktası niteliğindedir. Gaziantep il sınırları içine ulaşan, il sınırlarından geçen ve İli Ülke ulaşım ağına bağlayan ana karayolu aksı, Tarihi İpek Yolu olan D-400 karayoludur. Mersin Limanı ile de bağlantı sağlayan, kentin içinden geçen bu yol, Ortadoğu’ya açılan kapı olması nedeniyle İli bölge içinde önemli konuma getirmiştir. Gaziantep, karayolu bağlantısı ile, Osmaniye üzerinden Adana’ya ve Mersin’e, Birecik üzerinden Şanlıurfa’ya, Narlı üzerinden Kahramanmaraş’a, Fevzipaşa üzerinden Antakya’ya, Kilis üzerinden Halep’e (Suriye), Kilis’ten ayrılan bir yolla Hassa üzerinden yine Antakya’ya ve Besni üzerinden Adıyaman’a bağlanmaktadır. Bu yollarla önemli bir kavşak noktasını oluşturan Gaziantep, karayolu ulaşımı yönünden toplanma ve dağılma noktası niteliğindedir.

İldeki otoyollara bakıldığında Gaziantep İl’indeki hizmete açık otoyol uzunluğu 148 km’dir. İl sınırları içinden O-52 kodlu Adana-Şanlıurfa Otoyolu geçmektedir. Bu otoyol batıda Adana’dan başlayarak Ceyhan, Osmaniye, Bahçe ve Nurdağı güzergâhından Gaziantep’e

bağlanmakta, Gaziantep'ten sonra doğu yönünde devam ederek Nizip, Birecik ve Suruç üzerinden Şanlıurfa'ya ulaşmaktadır.

Mevcut durumda Gaziantep İlini batıda Mersin, Tarsus, Adana, Osmaniye ve Tarsus üzerinden Niğde'ye bağlayan, doğuda ise Şanlıurfa'ya bağlayan bu otoyollarla birlikte Gaziantep ilinin güçlü karayolu bağlantıları daha da gelişecektir.

2.1.2. Demiryolu Erişimi

Gaziantep 1954 yılında ülke demiryolu ağına bağlanmıştır. Karayolunda olduğu gibi demiryolu bağlantısında da önemli güzergâhlar üzerinde yer almaktadır. Gaziantep'ten demiryolu ile yurtiçi bağlantılar sağlandığı gibi Irak ve Suriye ile de bağlantı sağlanabilmektedir. Gaziantep demiryolu ağı, TCDD Genel Müdürlüğü 6. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde kalmaktadır. Adana-Malatya demiryolu hattı ilin kuzey kesiminden geçmekte olup bu hat üzerindeki Fevzipaşa ve Nurdağ istasyonları Gaziantep il sınırları içinde kalmaktadır. Fevzipaşa İstasyonu'ndan sonra Gaziantep il sınırları içerisinde güney yönünde İslâhiye üzerinden Tahtaköprü'ye uzanan demiryolu hattı İslâhiye İlçesi'ndeki sınır kapısından Suriye demiryolu hattına bağlanmaktadır. Fevzipaşa-Tahtaköprü demiryolu hattı 398 km. uzunluğundadır.

Adana-Malatya demiryolu hattı üzerindeki Narlı İstasyonu'ndan ayrılarak Gaziantep'e bağlanan hat ise ildeki en önemli güzergâhı oluşturmaktadır. Bu hat Narlı'dan itibaren Salmanlı ve Keleş istasyonlarından sonra Gaziantep il sınırları içindeki Akçagöze, Şehit Arif, Başpınar, Dülük, Gaziantep, Mustafa Yavuz, Türk Yurdu ve Nizip istasyonları üzerinden Karkamış'a bağlanmaktadır. Karkamış'tan sonra doğu yönünde devam eden hat Şanlıurfa ve Mardin il sınırlarından geçerek Nusaybin'e ulaşmaktadır. İl sınırları içinde var olan demiryolu ağı Gaziantep il merkezinden ve Organize Sanayi Bölgesi'nden de geçmektedir. Gaziantep demiryolu hattının Başpınar İstasyonu Organize Sanayi Bölgesi'ne hizmet vermekte olup yük taşımacılığı açısından önemli avantaj sağlamaktadır.

Gaziantep'te kent içi trafiği azaltmaya ve ulaşımın kolaylaştırılmasına yönelik olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından kent içi raylı sistem faaliyete geçirilmiştir. Hafif raylı sistem projesi kapsamında; 2011 yılında hafif raylı sistemin birinci aşamasını oluşturan TCDD istasyonundan (Gar Meydanı) başlayıp üniversite Burç Kavşağı'nda sona ermekte olan hattın, 2012 yılında ise ikinci aşamayı oluşturan Karataş Bölgesi'ni Bağlarbaşı'na bağlayan hattın yapımı gerçekleştirilmiştir. İlk iki aşamasının tamamlanması ile planlanan hattın 21

km'lik kısmı faaliyete geçirilmiştir. Üçüncü aşamada ise, 2014 yılında Gar-Akkent ve Gar-Adliye olarak iki hatta işletilmiştir. Mevcut hat uzunluğu 22 km' dir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve TCDD arasında yapılan protokolle TCDD güzergâhı üzerinde Gaziantep kent merkezinden geçecek şekilde GAZİRAY Projesi Kûsget Sanayi Bölgesi ile OSB alanı arasında 25 Kilometrelik Banliyo Hattı üzerinden 16 Adet istasyon ile hizmete açılmıştır.

2.1.3. Havayolu Erişimi

Kent merkezine 19,6 km uzaklıkta Oğuzeli ilçe sınırları içinde yer alan Gaziantep Havalimanı 1976 yılından bu yana hizmet vermektedir. 1993 yılında uluslararası nitelik kazanmış olan havalimanı iç hat, dış hat ve yük taşımacılığında ulaşım hizmeti sağlamaktadır. Havalimanı, 2006 yılında tamamlanan modernizasyon çalışmaları sonrasında uluslararası standartlara uygun hale gelmiştir. 2021 yılının aralık ayında, havalimanının eski terminal binasının yanına, yıllık 6 milyon kişiye hizmet edecek, 6 körüklü yeni bir terminal binası açılmıştır. (Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Gaziantep_Havaliman%C4%B1, 2021)

3. GAZİANTEP İLİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE PLANLAMA SÜRECİ

Gaziantep ilk uygarlıkların doğuşundan ve kuruluşundan itibaren önemli geçiş güzergâhları üzerinde olduğundan tarih öncesi çağlardan itibaren toplulukların uğrak yerleri ve yerleşme alanı olmuştur. Yöre tarihsel süreç içerisinde bir geçiş güzergâhı olduğundan arkeolojik ve kültürel açıdan önemli zenginliklere sahiptir. Bu kapsamda yapılan kazı çalışmaları sonucunda ilk yerleşmelerin M.Ö. 10.000' lere kadar Paleolitik çağ dönemine kadar uzandığı elde edilmiş buluntular ile anlaşılmaktadır. Paleolitik çağlardan itibaren bölgedeki en önemli yerleşim yeri Dülük' tür.

İl önemli bir geçiş güzergâhında olması ve önemli stratejik bir konuma sahip olmasından dolayı birçok devlete ev sahipliği yapmıştır ve her döneme ait önemli eserler ve kalıntılar yöre ve çevresinde yapılan araştırmalar ve kazılar ile gün yüzüne çıkmaktadır. Bu kapsamda bölgede Kalkolitik, Tunç, Mitanni, Hitit, Asur, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı devletleri hüküm sürmüştür.

Dülük antik kentinin yan sıra M.Ö. 5.000-3.000' lerde Sakçagözü ve Coba Höyük diye bilinen yerleşmeler kalkolitik döneme ait bilgiler vermekte ve yansıtmaktadır. M.Ö. 3.000-2.000' ler Erken Tunç dönemi olup Gaziantep yöresinde yapılan kazılarla sıkıştırılmış toprak tabanlı ve taş temelli yapılara rastlanılmıştır. Yapılan kazı çalışmaları Gedikli, Tilmen Höyük, Sakçagözü ve Zincirli Kazılarıdır.

M.Ö. 2.000-1.400 tarihleri Güneydoğu Anadolu Bölgesinde küçük kent devletlerinin yer aldığı Orta Tunç Çağ dönemidir. Bu dönemde yer alan yerleşmeler veya küçük kent devletleri iç işlerinde bağımsız olarak hareket etseler de dış işlerinde Babil' e bağlı hareket etmektedirler. M.Ö. 1150' li yıllara gelindiğinde bölgeye Mitanniler egemen olmuş olup Mitannilerin egemenliğine ise M.Ö. 1.400'li yıllarda Anadolu Coğrafyasında kurulan Hititler son vermiştir.

M.Ö. 1.400-1.200 yıllarda Gaziantep Hitit devletinin bir kenti olmuştur. Dülük, Kargamış, Zincirli, Coba Höyük önemli kentleri oluşturmaktadır. Dülük kentini Hititlerin kurduğunu İngiliz Bilgin David Corc Hukart tarafından saptanmıştır. Hititlerin heykel atölyesi olarak kullanılan Yeşemek dünyada tek örnektir.

Frigya devletinin kurulmasıyla birlikte Hitit devletinin hâkimiyeti sarsılmış buna bağlı olarak Gaziantep kenti bağımsız bir devlet durumuna gelmiştir. Bölge Mezopotamya'da kurulan Asur Devletinin M.Ö. 850 ile 612 arasında Asur egemenliğinde kalmış daha sonra da

Medlerin hâkimiyeti altına girmiş M.Ö. 333'te Büyük İskender'in Pers Devletini yıkmasından sonra da Roma İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Romalılar, yerel halkın gelenek ve göreneklerine, dil ve dinlerine, günlük yaşantısına karışmadığından bu dönemde Dolikhe (Dülük), Kiliza (Kilis), Karus, Belkis gibi kentler gelişmiştir. Roma İmparatorluğunun bölünmesinden sonra M.S. 636 yılına kadar Bizans İmparatorluğunun yönetimi altında kalmıştır. Bölge, Halife Ömer zamanında, 639'da Antep, Dülük, Merziban, Raban, Tılbaşar Kaleleri Bizanslılardan savaşız alınmıştır. Abbasiler döneminde Gaziantep, sınırda kurulan askeri bölgelerden biridir. Birçok kez savaş olmuş Bizans ve İslam topluluğu arasında el değiştirmiştir.

11. yüzyıl sonlarına doğru Oğuzlar soyunda olan Türkmenler devamlı olarak yerleşmeye başlamışlardır. 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra bölgede Selçuklu İmparatorluğuna bağlı bir Türk Devleti kurulmuştur. 1270 yılında Moğolların istilası ile yıkılan kent, daha sonra Dulkadiroğlularının (1389) ve Memlûklülerin (1471) eline geçmiştir. 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Memlûklüler'e karşı yapılan Mercidabık Meydan Savaşı'ndan sonra Gaziantep ve yöresi Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimine girmiştir. Osmanlılar idaresinden önce Zulkadriye (Maraş) eyaletine bağlı bir sancak merkezi, daha sonra, 1818'de Maraş vilayetinden alınarak bir kaza halinde Halep Eyaleti Merkez Sancağı'na bağlı kaza merkezi olmuştur. 1516'da Osmanlıların eline geçtikten sonra Osmanlıların yükselme devri, Gaziantep içinde yükselme devri olmuştur. Bu devirde yapılmış cami, mescit, medrese, han ve hamam sayısı oldukça çoktur. Kent yalnızca imar yönünden değil üretim, ticaret ve el sanatları yönünde de ilerlemiş ve Avrupa'ya dokuma satar duruma gelmiştir.

Kentin ticaret yolları üzerinde olması, çeşitli ürünlerin ve halkın ticaretle uğraşması nedeniyle Gaziantep, Osmanlılar devrinde bölgesel bir merkez durumuna gelmiştir. Osmanlıların gerileme devrinde ise Gaziantep de karışıklıklar olmuş, çeşitli başkaldırmalar görülmüştür. Kent, 1818'de kuraklık, 1821'de deprem, 1826'da veba salgını ve 1839'da Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın Oğlu İbrahim Paşa'nın saldırısından geniş ölçüde etkilenmiştir. 1918'de Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Harbinde yenilgiyi kabul etmesi üzerine imzaladığı Mondros Mütarekesi sonucunda 1919'dan önce İngilizler tarafından işgal edilen kentin Fransızlara devredilmesiyle işgalin sürekli olduğu anlaşılmıştır. Kent halkı, hiçbir kuvvete ve desteğe güvenmeden sadece istiklal ve hürriyet emeliyle 1 Nisan 1920'de direnişe başlamış, 25 Aralık 1921'de de işgalden kurtulmuş, Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Antep Savunması, Ulusal Kurtuluş Savaşı tarihimizde yiğitlik, kahramanlık ve fedakârlığın ulaşılmaz abidesi olmuştur. 6 Şubat 1921'de TBMM tarafından kente "GAZİ"lik unvanı verilmiştir.

3.1. GAZİANTEP İLİNİN İDARİ YAPISI VE DEĞİŞİMİ

Gaziantep ili konumu ve bulunduğu coğrafya bakımından ilk çağlardan itibaren birçok uygarlığa ve topluluğa ev sahipliği yapmıştır. Mezopotamya ve çevresinde yaşanan gelişmeler, değişimler ve yaşayan toplulukların istekleri doğrultusunda farklı kültürler ve bu kültürlerle bağlı olarak yönetimler, devletler ve yönetim biçimleri değişim göstermiştir.

Tablo 1:Tarihsel Süreçte Gaziantep İlinin İdari Bölüntüsündeki Değişimler (1516-1921)

Yıllar	Osmanlı Döneminden Cumhuriyetin Kuruluşuna Kadar Gaziantep İl'inin Tarihsel Süreci
1516	Yavuz Sultan Selim Mercidabık (Halep' in kuzeyi) Seferi sırasında Besni üzerinden gelerek Ayıntab yakınlarındaki Merziman suyu (Merzban, Merzûban suyu) kenarına ordugâh kurduğu sırada, Şam ve Halep nâibleri ile birlikte Memlûklerin Ayıntab Nâibi Yusuf Bey de ordugâha gelerek Osmanlı hizmetine girmiştir. Yavuz Sultan Selim 20 Ağustos 1516 yılında Ayıntab'a gelerek üç gün kalmıştır. Böylece Ayıntab kesin olarak Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Ayıntab bu dönemde Arap Eyaleti içinde Sancak (Ayıntab Sancağı) konumundadır.
1522	Arap Eyaletinin sınırları içerisinde bulunan Besni, Malatya, Darende, Divriği sancakları ayrılarak Rum eyaletine bağlanmışlardır.
1531	Bu yılda Dulkadir Beylerbeyliği yani Maraş Eyaleti kurulmuştur. Ayıntab, Maraş Eyaletine bağlı bir sancak statüsündedir. Bu idari durumu 1830 yılına kadar devam etmiştir.
1830	Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa' nın işgaline uğramadan önce Ayıntab Sancağı, vergilerin kolay toplanabilmesi için Maraş Eyaletinden ayrılarak Halep Eyaletine bağlı bir sancak konumuna getirilmiştir.
1832-1840	Bu yıllar arasında Osmanlı- Mısır Savaşı nedeniyle Ayıntab Sancağı 8 yıl boyunca Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın işgali altında kalmıştır. Bu dönemi sonlandıran Nizip Savaşı neticesinde Mehmet Ali Paşa'nın ordusu savaştan çekilerek Ayıntab, Halep Vilayetine bağlı bir sancak olarak kalmaya devam etmiştir.
1867-1909	1864 yılında düzenlenen Vilayet Nizamnamesiyle Osmanlı Devleti'nin idari sisteminde köklü bir değişim yapılmıştır. Ayıntab'da, ilk Kaza İdare Meclisi kurulmuştur. Bu tarihler arasında yapılan düzenlemelerde Ayıntab, Halep Vilayeti'nin Merkez Sancağına bağlı bir kaza konumuna getirilmiştir. 23 Temmuz 1908 yılında II. Meşrutiyet'in ilanıyla yapılan idari düzenlemelerde Ayıntab müstakil bir sancak merkezi yapılmıştır.
1913	Kilis ve Halfeti kazaları Ayıntab sancağına bağlanmıştır.

1918-1921	Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda yenilmiş kabul edilmesi üzerine 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Antlaşmanın 7. ve 16. maddelerine göre önce İngilizler daha sonra Fransızlar, Ayıntab'ı işgal etmişlerdir. İngilizler çekildikten sonra 25 Ekim 1919 tarihinde 10 ay süren Fransız işgali altında kalmıştır. 25 Aralık 1921 tarihinde Fransızlarla imzalanan Ankara Antlaşmasından sonra işgalden kurtulmuş ve bağımsızlığına kavuşmuştur. 8 Şubat 1921 de İngilizlere ve Fransızlara karşı yapılan direniş hareketi sonucunda Ayıntab isminin başına 'Gazi' ünvanı getirilerek Gaziyıntab olarak değiştirilmiştir. 1921 yılında TBMM tarafından sancaklar kaldırılarak idari taksimatta vilayet kelimesi kullanılmaya başlanmıştır.
------------------	--

Kaynak: Osmanlıdan günümüze Gaziantep ilinin idari coğrafyası, Gülsüm Gömen, 2020

Tablo 2: Cumhuriyet'in İlanıyla Gaziantep İlinin İdari Bölünüşündeki Değişimler (1923-1999)

Yıllar	Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Gaziantep İl'inin Tarihsel Süreci
1923	Cumhuriyet ilan edilmiştir.
1926	Cumhuriyetin ilanından 3 yıl sonra 877 sayılı kanunla idari taksimatta değişiklikler yapılmıştır. Gaziyıntap vilayetine bağlı olan Halfeti kazası, nahiye (bucak) merkezi olarak Urfa vilayetindeki (Şanlıurfa ilindeki) Birecik kazasına bağlanmıştır. 1918 yılında Gaziantep ili Merkez Kazasına bağlı olan Nizip Bucağı, kaza statüsüne getirilmiştir. Bu yılda Malatya iline bağlı olan Besni Kazası, Gaziantep iline bağlanmıştır.
1927-1935	1933 yılında Besni kazası tekrar Malatya iline bağlanmış; Pazarcık ve İslahiye ilçeleri Maraş ilinden ayrılarak Gaziantep iline bağlanmıştır.
1940-1952	1944 yılında Pazarcık ilçesi Gaziantep ilinden ayrılarak Maraş iline bağlı bir ilçe olmuştur. 1946 yılında Merkez ilçeye bağlı Akçakoyunlu Bucağı, Kilis ilçesinin Elbeyli Bucağında ilçe sınırları içine alarak; Oğuzeli ilçesi olmuştur.
1953-1957	1957 yılında Merkez ilçeye bağlı Cingife Bucağı, Araban ve Yavuzeli adında müstakil iki ilçe haline getirilmiştir.
1958-1989	1960 yılında Merkez İlçe, Merkez ve Burç Bucağı olarak iki bucağa ayrılmıştır. 1987 yılında Büyükşehir Belediyesi kurulmuştur. Merkez İlçede Şehitkamil İlçesi ve Şahinbey İlçesi adıyla iki tane merkez ilçe kurulmuştur.
1989-1999	1991 yılında Nizip ilçesine bağlı bucak olan Barak Bucağı, Karkamış İlçesi olmuştur. İslahiye ilçesine bağlı Sakçagözü Bucağı, Nurdağı İlçesi olarak isim değiştirmiştir. 1995 tarihinde Kilis İlçesi (Merkez Bucak, Musabeyli Bucağı, Polateli Bucağı) tamamıyla Gaziantep ilinden ayrılarak müstakil bir il olmuştur. Oğuzeli ilçesine bağlı Elbeyli Bucağı' da ilçe yapılarak Kilis iline bağlanmıştır.

Kaynak: Osmanlıdan günümüze Gaziantep ilinin idari coğrafyası, Gülsüm Gömen, 2020

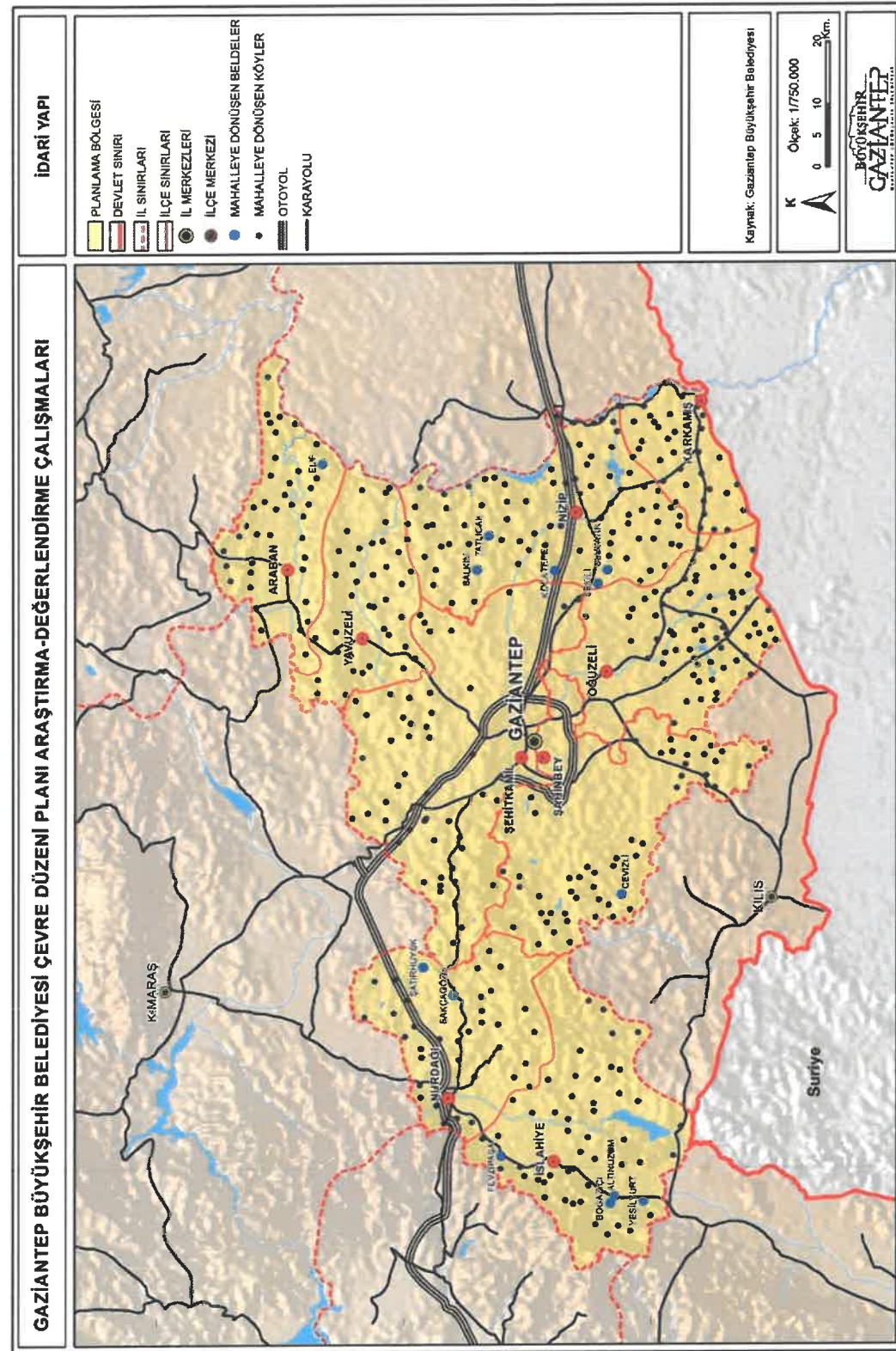
Büyükşehir Belediye Sınırları 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile genişletilmiş ve Oğuzeli ilçesi Büyükşehir Belediyesi’ ne bağlı ilçeler arasına katılmıştır.

06.12.2012 tarih 28489 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 6360 sayılı Kanun uyarınca Büyükşehir Belediye Kanunu’nda yapılan düzenleme ile 30 Mart 2014 Yerel Yönetim Seçimleri sonrasında, mevcut 16 Büyükşehir’in tamamında, İstanbul ve Kocaeli örneklerinde olduğu gibi il sınırları içindeki tüm alanların büyükşehir belediyesi sınırları içine alınması kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra il sınırları içindeki nüfus büyüklüğü 750.000 kişiyi geçen illerin de büyükşehir statüsüne alınması kabul edilmiş, bu kapsamda 14 ilde daha büyükşehir belediyesi kurulması kararlaştırılmıştır.

Büyükşehir belediyelerine yönelik yapılan düzenleme ile 30 Mart 2014 Yerel Yönetim Seçimlerinin ardından büyükşehir/il sınırları içinde bulunan tüm belde belediyelerinin kapatılması, beldelerin ve köylerin mahalle statüsüne dönüştürülmesi de kararlaştırılmıştır.

Bu kapsamda, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin sınırları il mülki sınırları haline gelmiş ve Gaziantep il sınırları içinde var olan 13 beldenin ve 439 köyün tüzel kişilikleri sona erdirilerek, bu yerleşme birimleri ilçe belediyelerinin sınırları içinde birer mahalleye dönüştürülmüştür. Yapılan düzenleme sonucunda Gaziantep il sınırları içindeki alanların geneline 9 ilçe belediyesi ve bir büyükşehir belediyesi olmak üzere 10 belediye tarafından hizmet verilmesi öngörülmüştür.

Bu kapsamda İl Çevre Düzeni Planı’na konu olan alanların idari yapısına bakıldığında iki farklı nitelikte alandan söz etmek olanaklıdır. Bunlardan ilki 2004 yılında Büyükşehir Belediyesi sınırları içine katılmış olan ve 30 Mart 2014 tarihi öncesinde de büyükşehir niteliğine sahip olan alanlardır. İkinci alan ise 30 Mart 2014 tarihinde büyükşehir sınırları içine katılmış olan ilin diğer bölümleridir.

Harita 2: İdari yapı analizi

3.2. GAZİANTEP KENTİNİN PLANLAMA SÜRECİ

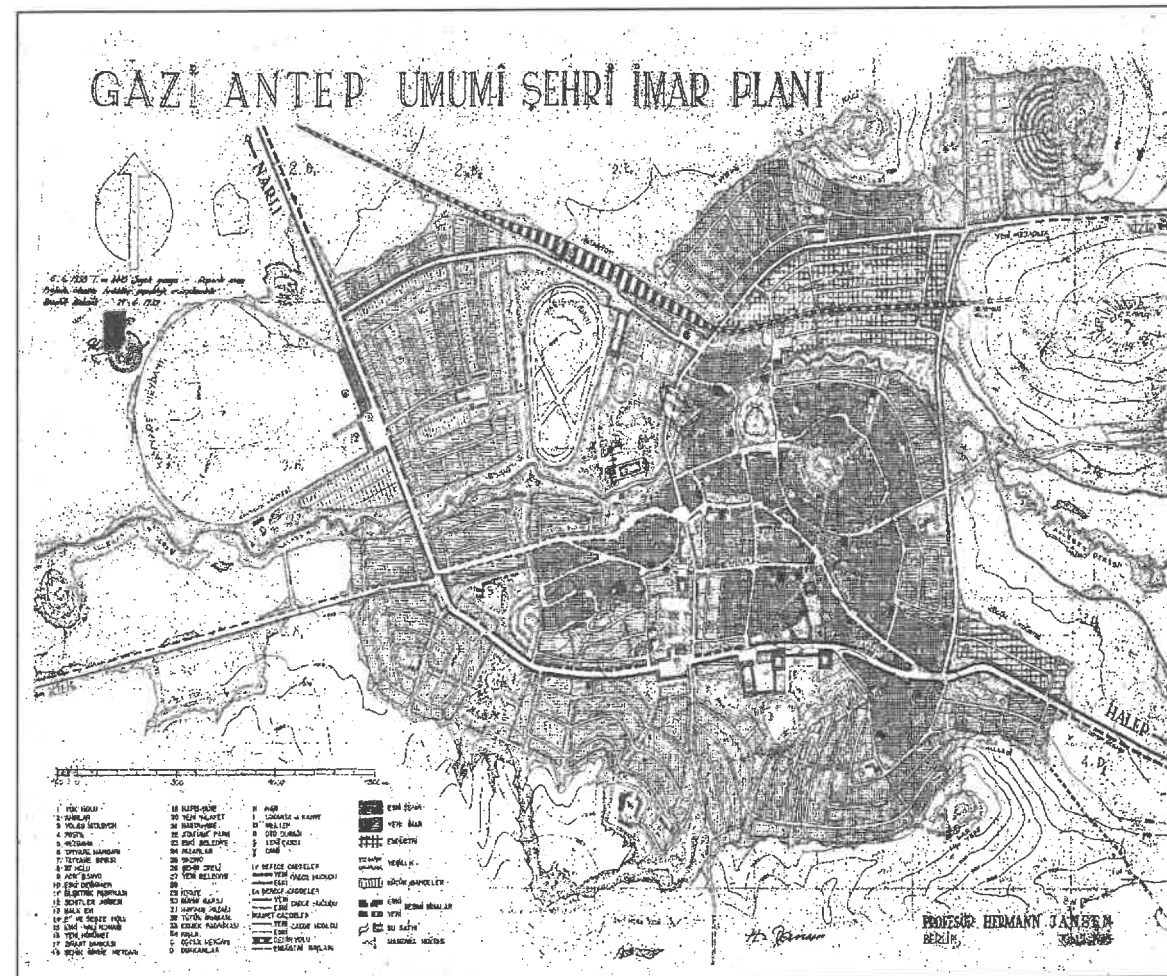
Gaziantep kentinde bütüncül olarak elde edilen planlama çalışmalarına bakıldığında beş önemli çalışma dikkat çekmektedir. Kentin ilk plan çalışması Prof. Hermann Jansen tarafından 1935 yılında yapılmış, bu planın 15 yıl sonrasında, Y. Mimar Hamit Kemali Söylemezoğlu ve Y. Mimar Kemal Ahmet Aru tarafından hazırlanan plan 1950'li yılların başında uygulanmaya başlanmıştır. Yirmi yılı aşkın süre bu planla gelişen kent için 1970'li yılların başında İller Bankası tarafından çıkarılan yarışma ile yeni bir plan elde edilmiş, şehir plancısı Zühtü Can tarafından hazırlanan plan 1974 yılında yürürlüğe girmiştir. Yaklaşık 15 yıl sonra kentte yaşanan gelişmeler dikkate alınarak yeniden plan elde edilmesi sürecine girilmiş ve 1990 yılında ilave alanları içeren nazım imar planı hazırlanmıştır. Bu planlardan sonra hazırlanmış bütüncül beşinci planlama çalışması Egeplan Planlama Ltd. Şti. tarafından hazırlanmış olan 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı'dır.

Gaziantep Merkez Kent olarak tanımladığımız alanda, bugün var olan kentsel mekânın biçimlenmesinde önemli olduğunu düşündüğümüz nazım imar planı çalışmalarına ilişkin bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

3.2.1. Herman Jansen Planı (1935)

Gaziantep merkez kent olarak tanımladığımız alan için ilk imar planı Prof. Hermann Jansen tarafından yapılmıştır. Kentin 1935-1950 yılları arasındaki gelişmesini yönlendiren plan, yapıldığı tarihte var olan yerleşik alanın iki katı kadar gelişme alanının yapılaşmaya açılmasını öngörmüştür. Planda Gaziantep ekonomisinin dokuma endüstrisi üzerine gelişeceği ve kentin güney ve kuzeyinde işçi konutlarının, kuzeydoğu ve güneydoğuda çalışma alanlarının yer alacağı öngörülmüştür. Jansen Planının yapıldığı tarihlerde kentin nüfusu yaklaşık 50.000 kişiyken, planın öngördüğü nüfus 150.000-200.000 bin kişi olarak belirlenmiştir.

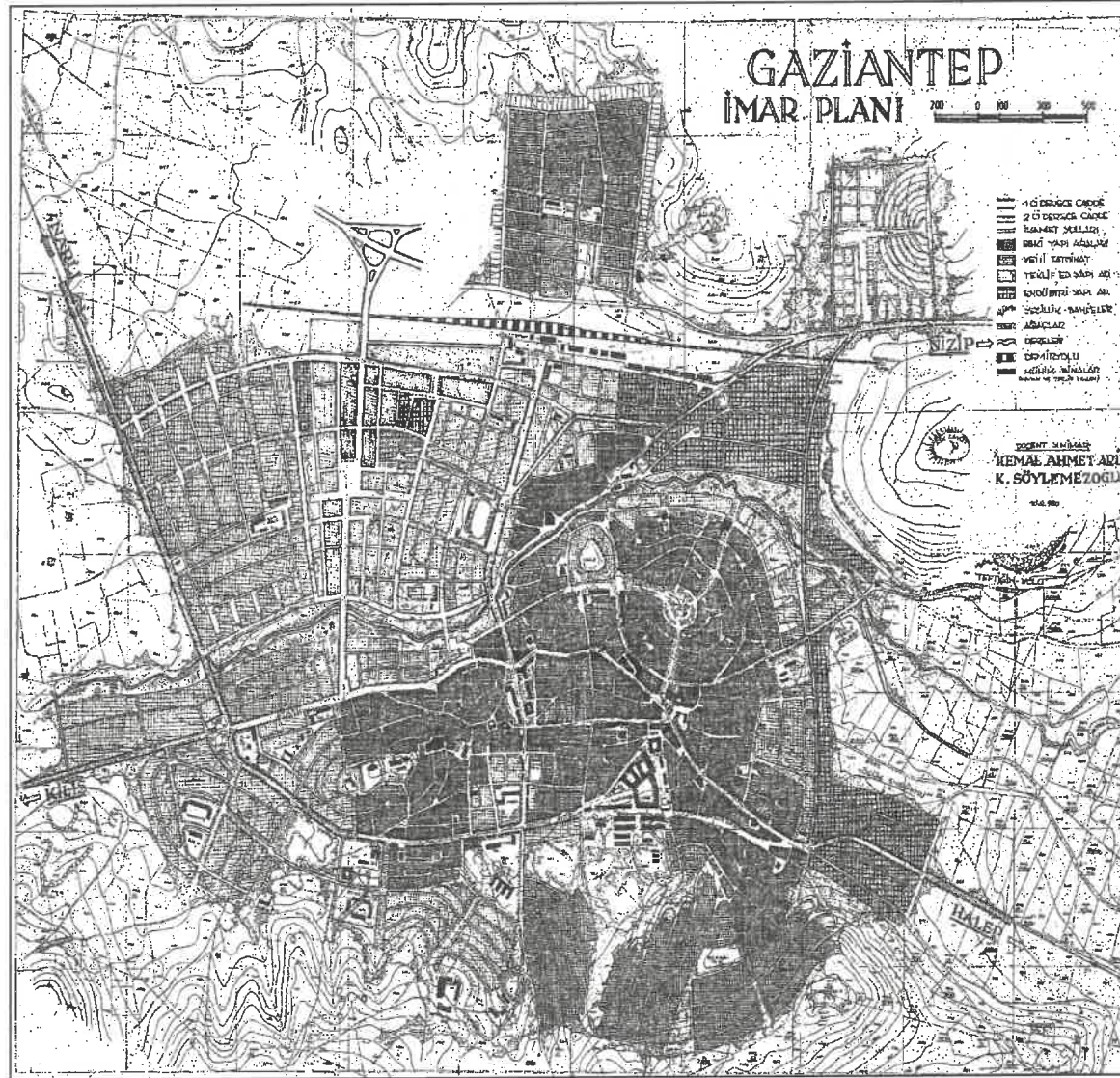
Herman Jansen Planı gerek nüfus tahminleri ve alansal büyüme açısından, gerekse önemli fonksiyonların yer seçim kararları açısından başarılı olmasa da, planla getirilen kısıtlamalardan bir bölümünün sonuçları günümüze kadar yansıyan koruma kararları olarak başarılı olmuştur. Planda yeşil alanlar olarak düzenlenmiş olan Alleben çevresinde geniş açıklıkların bağ-bahçe nitelikli alanların günümüze kadar korunması Jansen Planının başarılarından biridir.

Harita 3: Gaziantep umumi şehri imar planı Herman Jansen-1935

3.2.2. Hamit Kemali Söylemezoğlu, Kemal Ahmet Aru Planı (1950)

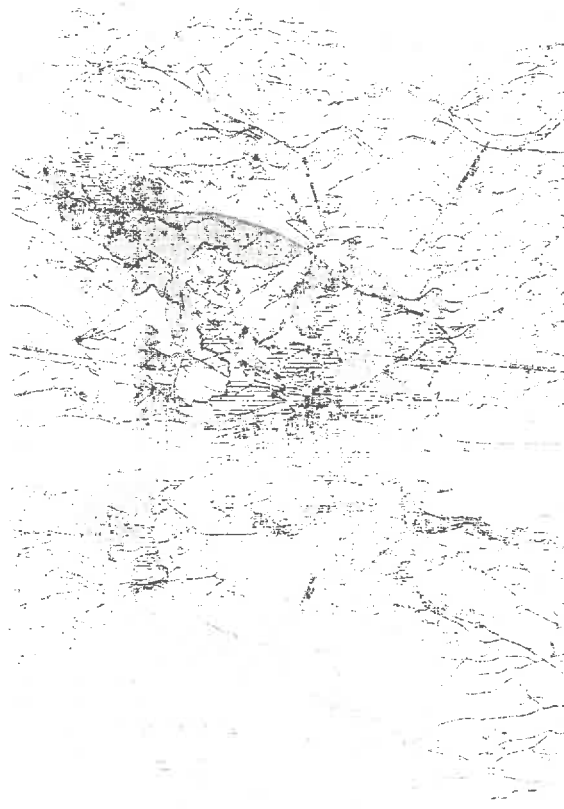
Gaziantep kentinin ikinci planı Y. Mimar Hamit Kemali Söylemezoğlu ve Y. Mimar Kemal Ahmet Aru tarafından yapılmıştır. Planda Jansen Planının önerdiği kentsel gelişme aksları sürdürülmüş, çalışma alanlarının kuzeydoğu 'da Nizip yolu çıkışında, güneydoğuda Halep Yolu çıkışında yer alması öngörülmüştür. Alleben çevresindeki açık ve yeşil alan düzenlemeleri bu planda da korunmuştur.

Harita 4: Gaziantep imar planı Kemal Ahmet ARU-K. SÖYLEMEZOĞLU

3.2.3. Zühtü Can Planı (1974)

Gaziantep kentinin üçüncü imar planı İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından yarışma yoluyla elde edilmiştir. Yapılan yarışmayı şehir plancısı Zühtü Can ve ekibi kazanmış, kentin gelişmesi 1990'lara kadar bu plan ile gerçekleşmiştir. Zühtü Can planında 1995 yılı hedef yıl olarak kabul edilmiş, bu yıla gelindiğinde kent nüfusunun bir milyona ulaşacağı kabul edilmiştir. Hedef yıl için belirlenen nüfus doğrultusunda gelişme alanlarının yaygınlaştırılması öngörülmüştür. Hazırlanan planın alansal büyüklüğü yaklaşık 8010 hektara ulaşmıştır.

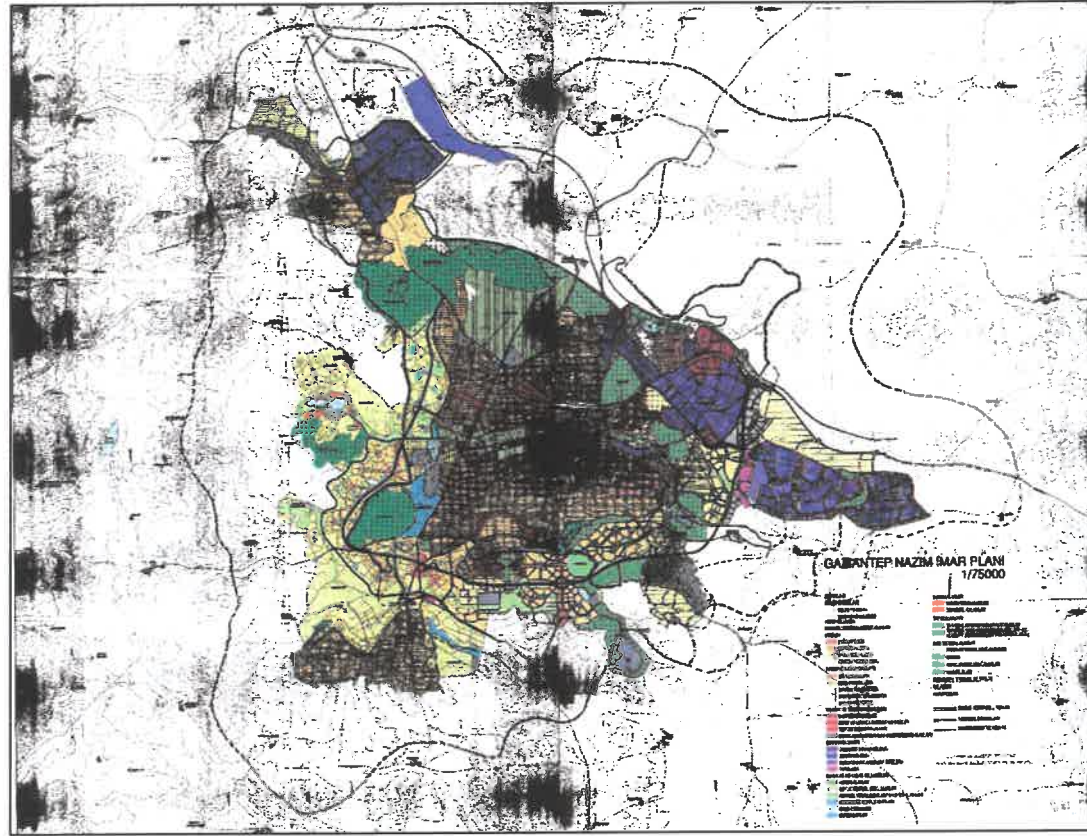

Harita 5: Gaziantep nazım imar planı-Zühtü CAN

Handwritten signatures in blue ink, likely representing the author or reviewer of the plan.

3.2.4. İlave Nazım İmar Planı (1990)

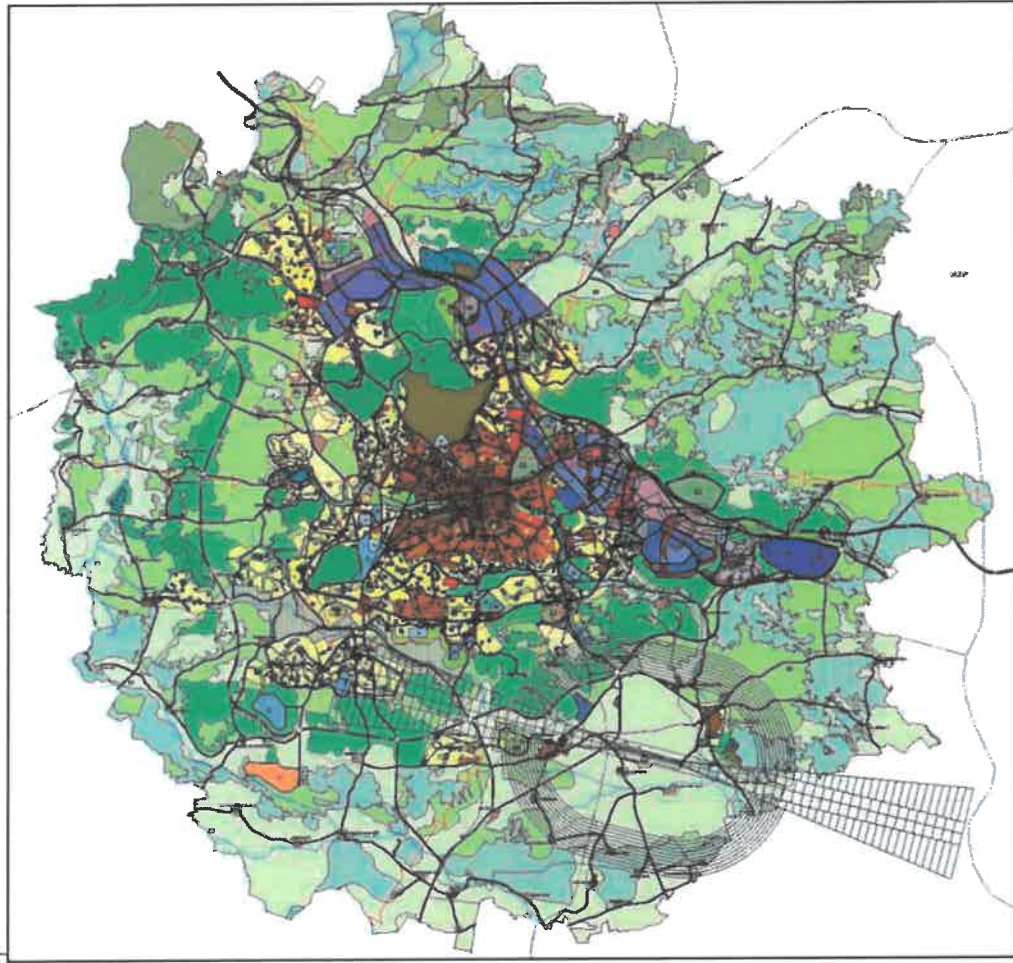
Gaziantep kentinin dördüncü nazım imar planı 1990 yılında hazırlanmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından mevcut planlara ilave ağırlıklı olarak yaptırılan planda hedef yıl olarak 2005 yılı belirlenmiş, hedef yıl nüfusu olarak da 1.800.000 kişi kabul edilmiştir. Hazırlanan planla planlı alan büyüklüğü 21.000 hektara ulaşmıştır. 1990 yılı sonrasında kentin planlarına, konut alanı ve çalışma alanı (OSB vb.) eklemeleri yapılmış, alansal açıdan merkez kentin plan büyüklüğü 29.687 hektara ulaşmıştır. Kentin kuzeybatısında yer alan organize sanayi bölgesinin büyümesi sonucunda bu kentin bu yönde gelişmesi hızlanmıştır.

Harita 6: Gaziantep nazım imar planı-(1990-2004)

3.2.5. 1/25.000 Ölçekli Büyükşehir Nazım İmar Planı (2011)

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun kabul edilerek 23.07.2004 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanması sonrasında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları valilik merkezinden başlayarak 20 km yarıçap içinde kalan alan olarak genişletilmiştir. Yapılan yasal düzenleme ile bu sınırlar içinde Nazım İmar Planı'nın iki yıl içinde hazırlanması da zorunlu hale getirilmiştir. Yapılan yasal düzenleme gereğince Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı çalışması, 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ile birlikte ihale edilmiş ve Egeplan Planlama Ltd. Şti. tarafından hazırlanarak Aralık-2011 dönemi Gaziantep Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Planın alansal büyüklüğü 160.151 hektardır.

Harita 7: Gaziantep 1/25000 ölçekli nazım imar planı-2011

3.2.6. Kent Makroformunun Gelişimi

Gaziantep'te ilk kent kuruluşunun kalenin bulunduğu tepede olduğu ve M.Ö. 4000 yıllarında burada yaşayanların bulunduğu ilişkin bulgular elde edilmiştir. Daha sonraki dönemlerde de ilk gelişmeler kale çevresinde olmuştur. Romalılar zamanında Dülük'ün önemli merkez oluşuna karşın oda mezarlarının geniş bir alana yayılması nedeniyle iskân alanlarının da dağınık olduğu savunulmaktadır.

Yapılan farklı araştırmalara göre tarih içinde Gaziantep kentinde mahalleler daha çok dini gruplara göre ayrılmıştır. Antep kentinde dini yapıların konumlarından ve bazı yapılarda yer alan kitabelerden anlaşıldığı üzere farklı dinlere ait gruplar kendi mahallelerini oluşturarak bir arada yaşamışlardır. Osmanlı Dönemi'ne kadar birçok savaş ve saldırılara maruz kalan Antep kentinde güvenliğin sağlanması için mahalleler kapılar ile birbirinden ayrılmıştır. Kentte yaşanan karışıklıklar sırasında bu kapılar kapatılarak, güvenlik sağlanmaya çalışılmıştır. Mahalleler arasında yer alan bu kapılar günümüze ulaşmamıştır.

18. yüzyıla kadar Türkmen oymaklarının göçleri aralıklarla devam etmiştir. Türkmen oymakları mevcut mahallelere yerleşmek yerine kendi mahallelerini oluşturmak istemişler ve bu yerleşim sırasında da diğer mahallelerden mümkün olduğunca uzak konumlanmaya çalışmışlardır. Zaman içerisinde artan nüfusu barındırmak için kurulan yeni mahalleler ise mahalleler arasındaki bu boşluklara kurulmuştur. 1919 yılı öncesinde İngilizler tarafından işgal edilen kent, daha sonra Fransızlara devredilmiştir. 1919 yılından 1921 yılına kadar geçen savaş ve direniş yıllarında önemli tahribatlar yaşayan Antep kentinde yaşamın normale dönmesi sonrasında yavaş da olsa yeniden gelişme hareketleri başlamıştır. 1930'lu yıllara kadar kent tarımsal topraklara ve yamaçlara doğru küçük sızramalarla gelişmiş ve kent içerisinde boş alanlarda zamanla dolmuştur.

Gaziantep kentinin gelişme etapları ve yönleri, 1930'lı yıllar sonrasında planlama kararlarından etkilenerek şekillenmiştir. Farklı plan dönemleri sonunda ortaya çıkan yaklaşımların kent makroformuna olan etkileri plan dönemleri itibarıyla değerlendirilebilir.

1930-1950 Dönemi: 1935 yılında Jansen tarafından yapılan imar planında ekonominin dokuma üzerinde gelişeceği öngörüldüğünden kentin güney ve kuzeyinde işçi konutlarına yer verilmiştir. Bu plan kararlarının kentin gelişmesini yönlendirmesi açısından önemli etkileri olduğu söylenebilir. Yapılaşma yasağı getirilen Değirmiçem, İncilipınar, Sarıgüllük gibi Alleben deresinin çevresindeki bağ bahçe düzenindeki tarımsal alanların korunmasını sağlamıştır.

1930-1950 yılları arasında geçen bu dönemde, Gaziantep kent merkezindeki ana ulaşım akslarına yönelik genişletme kararı, bazı ana arterler üzerinde kısmen uygulanmaya başlanmış, bunun yanında kentin merkezi iş alanı gelişmeye ve geleneksel sınırlarının dışına genişlemeye başlamıştır.

1950–1970 Dönemi: Kentin ikinci nazım imar planının yapıldığı yıl olan 1950 yılından sonra kentin aldığı ilk göç dalgası sonucunda Karşıyaka Mahallesi oluşmuştur. 1950 yıllarından sonra giderek artan göç ile gelen düşük gelirli gruplar Karşıyaka ve Düztepe eteklerinde yer seçmiştir. Diğer yandan bu dönemde Jansen planında öngörülen akslar üzerinde gelişme devam etmiştir. Atatürk Caddesi devamında Ordu caddesinin açılması ile Kilis ve Halep aksı bu güzergâha kaymıştır. Üst gelir grubu kavaklık mevkiinde yer seçerek kentin güneybatı yönünde gelişmesini sağlamıştır. Garaj ve küçük sanatların geliştiği İnönü Caddesi bu dönemde açılmıştır. Kent merkezinin güneye ve batıya doğru büyüdüğü, merkez fonksiyonlarının ayrılmaya başladığı söylenebilir. Eski kent merkezinin yolları motorlu taşıt trafiğine uygun olacak şekilde genişletilmiştir. Bu dönemde hızlı gelişmeye karşın Alleben deresinin kuzeyinde yer alan tarım alanları korunmuştur.

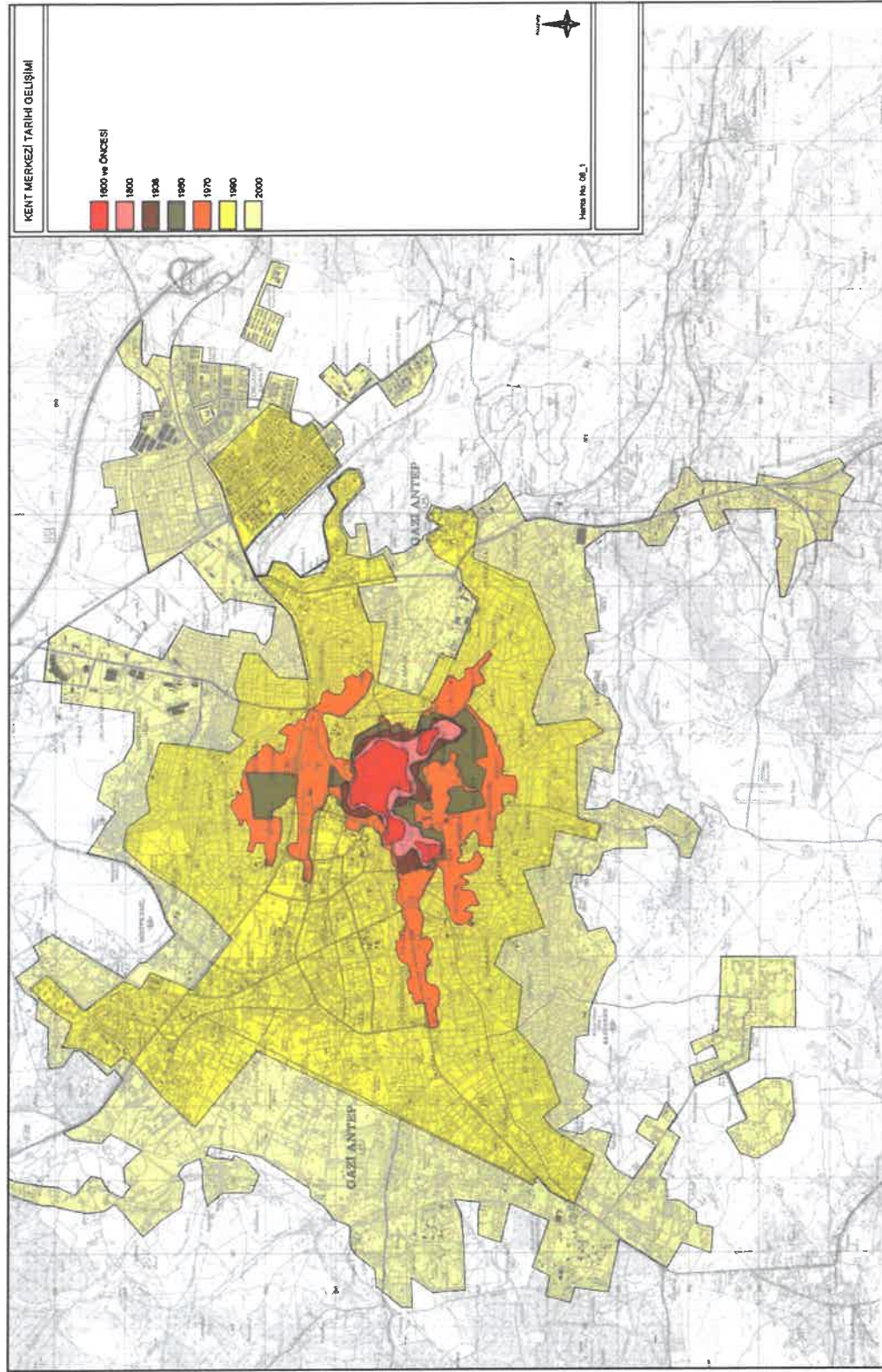
Makroformu etkileyen önemli bir diğer etken de İpek Yolunun E-90 karayolu olarak şimdiki Karşıyaka ve Gar binasının kuzeyinden bağlanmasıdır. Kent merkezi fonksiyonlarını taşımasının yanı sıra aynı zamanda şehirlerarası ulaşımın sağlandığı bu yolun yer değiştirmesi, bu fonksiyonların da merkez dışına taşınmasına yol açmıştır. Diğer bir etkisi de Karşıyaka, Yeşilova ve Boyno mahallelerinde kontrolsüz yapılaşma ve büyümenin oluşmasıdır. İstasyon Caddesi'nin devamı olan Nizip Caddesi'nde, Araban Yolu ve İpek Yolu üzerinde küçük sanayi gelişmeye başlamıştır. Bu dönemde, planlı gelişen Bahçelievler, Kavaklık ve Öğretmenevleri mahallelerinin yanı sıra, hazine arazileri üzerinde ve hisseli tapu alanlarında plansız yapılaşmadan kaynaklı 40'a yakın mahalle oluşmuştur.

1970–1980 Dönemi: Gaziantep kentinin üçüncü planının yapıldığı bu dönemde nüfusun bir milyona ulaşacağı öngörülmüştür. Bu yaklaşım yeni gelişme alanlarının açılmasını hızlandırmış, imalat sanayi yer seçimi belirginleşmiş, kentin güney ve güneydoğusunda organize sanayi bölgesinin temelleri atılmıştır. Küçük sanayi sitesi doğu yönünde geliştirilmiş, karşısında Gazikent toplu konut alanı oluşturulmuştur. Planız yapılaşma alanlarının büyümesi devam etmiş, doğu yönünde Çıksorut mahallesi oluşmuştur. Üçüncü plan dönemine kadar tarımsal niteliği korunan İncilipınar, Değirmişem ve Sarıgüllük üzerinde artan baskılar sonucunda yapılaşmaya açılmıştır. Orta ve üst gelir grubunun yer seçtiği bu alanlar yeni kent

merkezinin de geliştiği kesim olmuştur. Bu kesimde valilik, emniyet belediye gibi yönetim birimlerinin yer alması ile kentin gelişimi hız kazanmıştır. Hemen her yöne doğru yapısal gelişme olmuş yağ lekese şeklinde büyüme görülmüştür.

1990 Sonrası Dönem: Bu dönemde yeni planlama çalışmaları gerçekleştirilmiş, planlı alan büyüklüğü 8.010 hektardan 21.000 hektara çıkarılmıştır. Güneybatı ve kuzey yönlerinde yeni gelişme alanlarında mahalleler oluşmuştur. Hızlı gelişen kent yakın çevresindeki kırsal yerleşimler ile günübirlik iş ilişkisi kurulmasına, günübirlik ticari ilişkinin gelişmesine yol açmıştır. Başta organize sanayi blęesi olmak üzere kentte bulunan imalat sanayi ve küçük sanayi alanları bu dönemde hızla gelişmiştir.

Harita 8: Kent merkezi tarihi gelişimi ve değişimi

4. GAZİANTEP İLİNİN EKONOMİK YAPISI

TRC1 Bölgesi geçmişten günümüze sahip olduğu üretim altyapısı ile ülkemizin önde gelen sanayi bölgeleri arasında yer almaktadır. Bölgenin üretim merkezi konumundaki Gaziantep imalat sanayi; tecrübe birikimi, kalifiye iş gücü ve girişimcilik kültürü ile birçok sektörde ulusal ve uluslararası arenada öncü konumda olup aynı zamanda rekabet üstünlüğüne de sahiptir. Özellikle tekstil, gıda, kimya, plastik ve makine-metal sektörlerinde ihtisaslaşmış olan Gaziantep, yıllık yaklaşık 8 milyar dolarlık ihracat hacmi ile ülkemizin önemli ihracat üslerinden biridir. Gaziantep; güçlü sanayi altyapısı, üretim potansiyeli ve ticaret becerisi bakımından ülkenin en rekabetçi kentlerinden birdir. Gaziantep, bulunduğu coğrafyadaki özel konumu, köklü ticaret geleneği ve lojistik altyapısı ile ticaret alanında öne çıkmakta ve ihracat rakamları ile göz doldurmaktadır. (Kaynak: İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2021)

Harita 9: Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması-Gaziantep

Kaynak: İllerin ve bölgelerin Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE)

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na göre Gaziantep ilçeleri arasında sosyo-ekonomik bağlamda en güçlü ilçe Şehitkâmil'dir. Şehrin sahip olduğu üretim alanlarının ve sanayi yerleşkelerinin büyük bir kısmı Şehitkâmil ilçesinde yer almaktadır. Araştırmaya göre, kentin bir diğer merkez ilçesi olan Şahinbey gelişmişlik düzeyi olarak ikinci sırada yer almaktadır. (Kaynak: İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2021)

Tablo 3: Gaziantep ilçeleri gelişmişlik sıralaması

İlçe	Sıra	Skor	Kademe
Şehitkamil	31	2.375	1
Şahinbey	151	0.854	2
Nizip	403	-0.157	3
İslahiye	532	-0.370	4
Oğuzeli	547	-0.389	4
Nurdağı	592	-0.450	4
Karkamış	859	-0.837	6
Araban	805	-0.736	5
Yavuzeli	922	-1.049	6

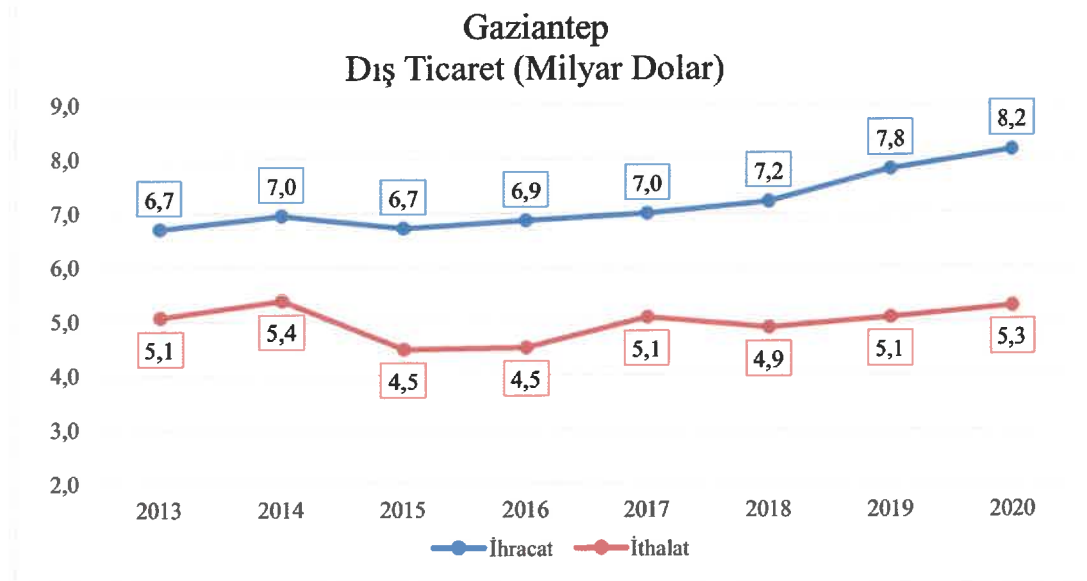
Kaynak: <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege>

Tablo 4: 2019 Yılı Sektörlerin Gayri Safı Yurtiçi Hasıla İçindeki Payı, Cari Fiyatlarla

İktisadi Faaliyet Kodları	Gaziantep		Türkiye	
	Değer (Milyon TL)	Pay (%)	Değer (Milyon TL)	Pay (%)
İmalat, Madencilik ve Taş Ocakçılığı ve Diğer Sanayiler	29.889	30,6	941.476	20,1
İmalat Sanayi	28.110	28,8	789.675	16,9
Toptan ve Perakende Ticaret, Ulaştırma ve Depolama, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	14.701	15,1	1.053.521	22,5
Kamu Yönetimi ve Savunma, Eğitim, İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9.030	9,3	532.518	11,4
Gayrimenkul Faaliyetleri	4.185	4,3	282.779	6,0
İnşaat	3.577	3,7	233.276	5,0
Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	3.503	3,6	277.495	5,9
Mesleki, Bilimsel, Teknik, İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2.320	2,4	228.718	4,9
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	1.208	1,2	137.887	2,9
Diğer Hizmetler	805	0,8	92.293	2,0
Bilgi ve İletişim	248	0,3	111.987	2,4

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

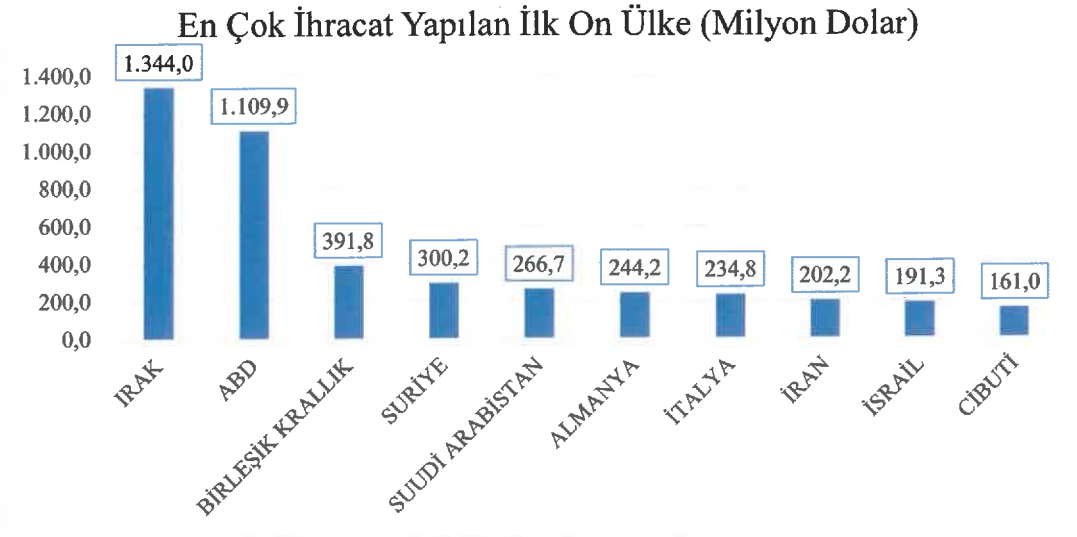
Gayri safi yurtiçi hasıla, iktisadi gelişmişlik düzeyinin en önemli göstergelerinden biridir. Gaziantep'in gayri safi yurtiçi hasılası Türkiye toplamının %2,1'ini oluşturmaktadır. İktisadi faaliyet kodlarına göre bakıldığında, kente en fazla değerin imalat sanayi alanında yaratıldığı görülmektedir. "İmalat, Madencilik ve Taş Ocakçılığı ve Diğer Sanayiler" ve "İmalat Sanayi" faaliyet kollarının hasıla içindeki payı toplam %59,4 ile ülke ortalamasının oldukça üzerinde kalmaktadır. Bu durum kentin "sanayi şehri" nitelemesini kanıtlar niteliktedir. Kentte en fazla değer yaratan üçüncü sektör ticaret ve turizm faaliyetlerini de ihtiva eden "Toptan ve Perakende Ticaret, Ulaştırma ve Depolama, Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri" dir. Tarım sektörü ise %3,6 pay ile 7. sırada yer almaktadır.

Grafik 1: Gaziantep yıllara göre ihracat ve ithalat değişimi

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu ve İpekyolu Kalkınma Ajansı

Gaziantep'in dış ticaret verileri incelendiğinde, ihracatın 2015 yılından bu yana artış trendini sürdürerek 2020 yılında 8,2 milyar dolara ulaştığı görülmektedir. Kentin ithalat değeri ise yıllar itibarıyla 5 milyar dolar civarında seyrederek daha stabil bir trende sahiptir. Kentte ihracatın ithalatı karşılama oranı her zaman pozitif oranda gerçekleşmiş ve bu oran 2020 yılında %155'e ulaşarak son sekiz yılın en yüksek değerine ulaşmıştır. (Kaynak: İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2021)

Grafik 2: 2020 yılında en çok ihracat yapılan ilk on ülke

Kaynak: İpekyolu kalkınma ajansı

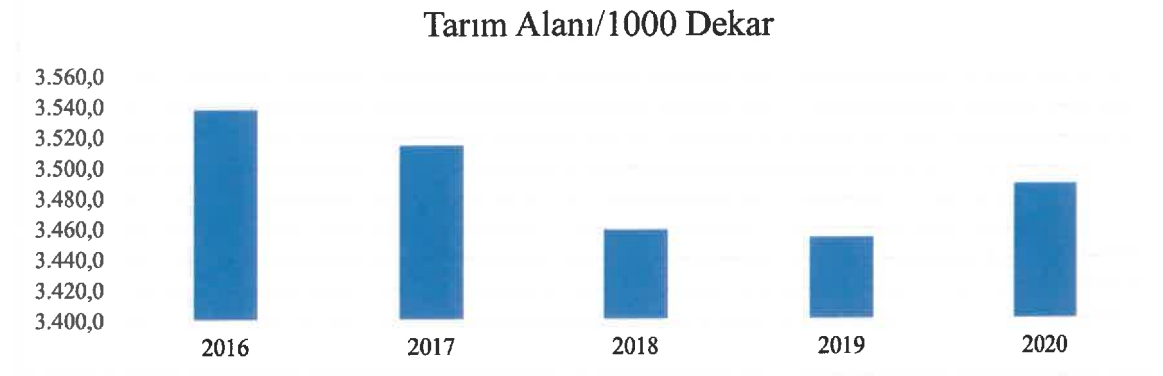
Tablo 5: 2020 yılında en çok ihraç edilen on ürün, milyon dolar

Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1.892,7
Halı	1.848,6
Tekstil ve Hammaddeleri	1.356,0
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	943,0
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	374,9
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	236,4
Çelik	213,9
İklimlendirme Sanayii	181,4
Meyve Sebze Mamulleri	168,6
Deri ve Deri Mamulleri	149,1

Kaynak: İpekyolu kalkınma ajansı

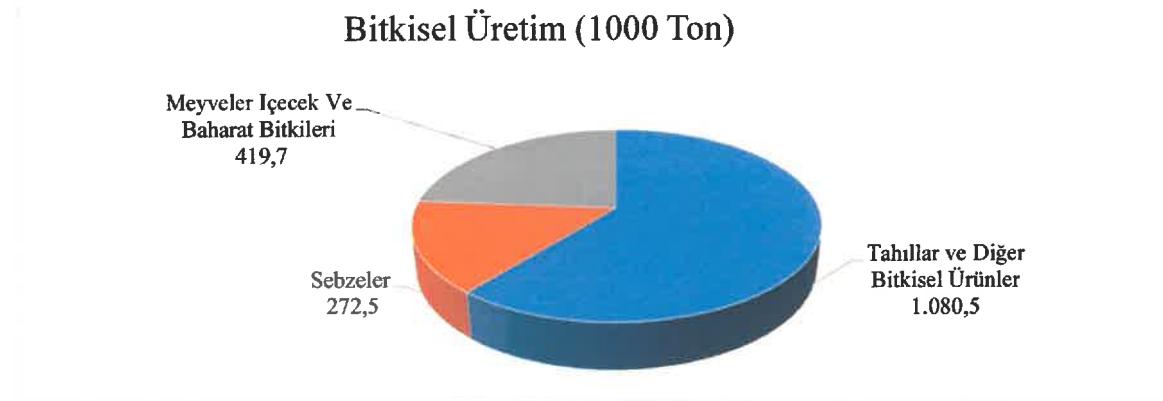
En çok ihracat yapılan ülkelere bakıldığında en büyük payı 1,3 milyar dolar ile Irak'ın aldığı, onu 1,1 milyar dolar ile Amerika Birleşik Devletleri takip etmektedir. Kentte en çok ihraç edilen ürün gruplarının ilki hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleridir. “Halı” ve “tekstil ve hammaddeleri” kalemleri de en çok ihraç edilen kalemleri oluşturmaktadır.

Tarım ve kırsal kalkınma Gaziantep ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Kent genellikle “sanayi şehri” olarak tanımlansa da bitkisel üretim kapasitesi, tarım alanı büyüklüğü ve Antepfıstığı gibi stratejik ürünler bağlamında rekabet üstünlüğüne sahiptir. Gaziantep coğrafi koşullar göz önüne alındığında küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine uygun yapıdadır. İlde yerli koyun yetiştiriciliği ağır basmakla birlikte süt sığırı yetiştiriciliği de önemli bir potansiyele sahiptir.

Grafik 3: Gaziantep Tarım Alanı, 1000 Dekar

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Grafik 4: 2020 yılı Gaziantep bitkisel üretim, 1000 ton

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

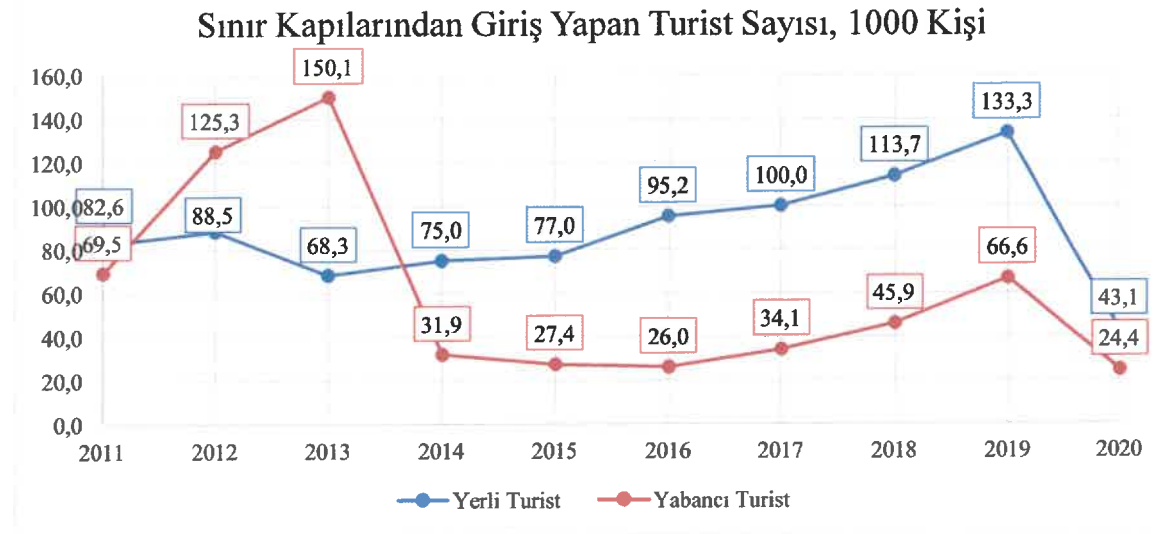
Gaziantep'te tarımsal üretim alanı büyüklüğü son beş yılda bir miktar azalsa da 3,5 milyon dekar civarında alanda tarımsal faaliyetler sürdürülmektedir. İlde üretim miktarı bakımından en çok üretilen ürün grubu tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerdir. Bunu 419,7 bin ton ile meyveler, içecek ve baharat bitkileri takip etmektedir.

İpekyolu üzerinde yer alan Gaziantep sahip olduğu tarihi ve kültürel miras ile küresel ölçekte eşsiz ve özgün bir turizm potansiyeline sahiptir. Şehrin ev sahipliği yaptığı antik kentler, tarihi kent merkezi, müzeler, otel ve restoranlar her yıl on binlerce yerli ve yabancı turisti ağırlamaktadır. Kent, sofistike mutfak kültürü ile 2015 yılında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na katılmaya hak kazanmıştır. Gastronomi alanında yaşanan bu gelişme kentin bilinirliğine ve turizm potansiyeline katkı sağlamıştır. (Kaynak: İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2021)

Tablo 6: 2019 Yılı Müze Ziyaretçi Sayıları

Yesemek Ören Yeri Ziyaretçi Sayısı	13.661
Zeugma Mozaik Müzesi Ziyaretçi Sayısı	356.355
Arkeoloji Müzesi Ziyaretçi Sayısı	32.938

Kaynak: Ekovizyon, 2020 GSO

Grafik 5: Gaziantep'e sınır kapılarından giriş yapan yerli ve yabancı turist sayısı

Kaynak: Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Şehre sınır kapılarından giriş yapan turist sayıları incelendiğinde, 2013 yılından 2019'a kadar şehri ziyaret eden yerli turist sayısının artış trendinde olduğu göstermektedir. Yabancı turist girişi ise 2016-2019 arasında giderek artmıştır. Turist sayısında 2020 yılında yaşanan ani düşüş doğrudan yaşanmakta olan pandemi ile ilişkilidir. Kentin belli başlı müze ve ören yerlerini ziyaret eden kişi sayısına bakıldığında Zeugma Mozaik Müzesi'nin 356.355 kişi ile en çok ziyaret edilen müze olduğu görülmektedir. (Kaynak: İpekyolu Kalkınma Ajansı, 2021)

5. DOĞAL YAPI

5.1. İKLİM

Gaziantep ilinde iklim, Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş iklimi özelliği göstermekle birlikte il daha çok Akdeniz ikliminin etkisindedir. İlin güney bölgeleri Akdeniz ikliminin etkisinde olduğundan genel olarak yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlıdır.

İl en fazla yağışı kış ve ilkbahar aylarında alır. Özellikle Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında hava oldukça sıcak; Aralık, ocak ve şubat aylarında ise soğuktur. Ölçülen en yüksek sıcaklık 44.0 °C, en düşük sıcaklık ise -17.50 °C'dir. İlin batısındaki İslâhiye ve güneyindeki Oğuzeli İlçesi ile güneydoğusundaki Nizip İlçesi'nde Akdeniz iklimine yakın bir iklim tipi egemendir. Buna karşın, ilin kuzeydoğusundaki Sof Dağları ve Gaziantep Platosunun yüksek kesimlerinde yer alan Araban ve Yavuzeli ilçeleri ise daha sert bir iklimin etkisi altındadır.

Gaziantep ilinin çok büyük bir bölümü Güneydoğu Anadolu step alanı içinde kalmaktadır. İlin kuzeybatı kesimi ise Akdeniz bitki örtüsü ile Güneydoğu Anadolu step örtüsü arasında bir geçit alanı durumundadır. Güneydoğu Anadolu step alanının batısındaki Gaziantep il toprakları stepin asıl çekirdek alanı ile Akdeniz ikliminden etkilenen yağışlı kıyı şeridi arasına sıkışmıştır.

Yaz aylarında, gün içerisindeki basınç farklılığı nedeniyle Nur Dağları üzerinden doğuya doğru, Nisan ayında başlayarak ağustos ayı sonlarına kadar devam eden özellikle öğleden sonra etkili olan yerel rüzgâr günlük hayatı etkiler.

Gaziantep'te en sıcak ayın temmuz ayı olduğu ve en soğuk ayın ise ocak ayı olduğu görülür. Uzun yıllar ortalamasına göre en yüksek sıcaklık 35,2 °C ile temmuz ve ağustos ayında gerçekleşmiştir. En düşük sıcaklık ise -0,7 °C ile ocak ayında gerçekleşmiştir. Uzun yıllar ortalama sıcaklık değerleri Gaziantep merkezde 14,5 °C, İslâhiye de ise 16,7 °C'dir. Ortalama sıcaklık değerleri de batıdan doğuya azalmaktadır. Gaziantep yarı karasal bir iklim yapısına sahip olduğundan yazları oldukça kurak geçmektedir. Haziran ayının son haftası başlayıp Temmuz ve Ağustos ayları oldukça kurak geçer ve Eylül ayının son haftasına kadar devam eder.

Gaziantep meteoroloji istasyonunun 32 yıllık verilerine göre yılın hâkim rüzgârı güney batı (lodos) rüzgârlarıdır. Kış mevsiminde Gaziantep yöresi Doğu Anadolu üzerinde yerleşen antisiklon sahasından, İskenderun Körfezindeki siklon sahasına doğru akan hava hareketlerinin etkisinde kalır. Bu nedenle Gaziantep yöresinde kış aylarında kuzey doğu (poyraz) rüzgârları hâkimdir, yağış getirir. Yaz aylarında kuzey batı (karayel) mevsimin hâkim rüzgârıdır. Eylül ve ekim aylarında güney batı (lodos) ve batı rüzgârı hâkimdir. Kasım ayında artık kuzeydoğu (poyraz) rüzgârı diğer rüzgârlardan daha fazla hissedilir.

Nisan ayında Gaziantep yöresi, Doğu Akdeniz'den Basra Körfezi civarı ile Belücistan siklon muntikalarına doğru gitmekte olan hava akımları tesiri altındadır. Batı tarafındaki hava akımları yaz aylarında sıcaklık getirir.

Gaziantep'te bulutlu günlerin yoğun olarak yaşandığı aylar bahar aylarıdır. Uzun yıllar verilerine göre en fazla bulutlu gün tespit edilen aylar Nisan ve Mayıs ayları olarak belirlenmiştir. Gaziantep İl'inde ortalama güneşlenme süresi en fazla 10,8 saat ile Temmuz ayında gerçekleşmektedir. Güneşlenme süresinin en az olduğu ay ise 3,6 saatlik ortalama ile Aralık ve Ocak aylarıdır.

İlde en fazla nem %97 ile Şubat ayında gerçekleşmiştir. En az nem kaydedilen ay ise %17,77 değeri ile Temmuz ayıdır. Dönemsel olarak değerlendirildiğinde kış ayları Ekim-Mayıs döneminde nem oranı göz önüne alındığında en kurak dönem olan Haziran-Ağustos dönemi nem oranının en aza düştüğü dönemdir.

En fazla yağış Aralık ve Ocak aylarında olmaktadır. En az yağışın düştüğü dönem Mayıs-Eylül dönemidir. Uzun yıllar ortalamasına göre en fazla yağış Aralık ayında 258,9 kg/m² olarak gerçekleşmiştir. En az yağış 0,1 kg/m² ile Temmuz ayında gerçekleşmiştir.

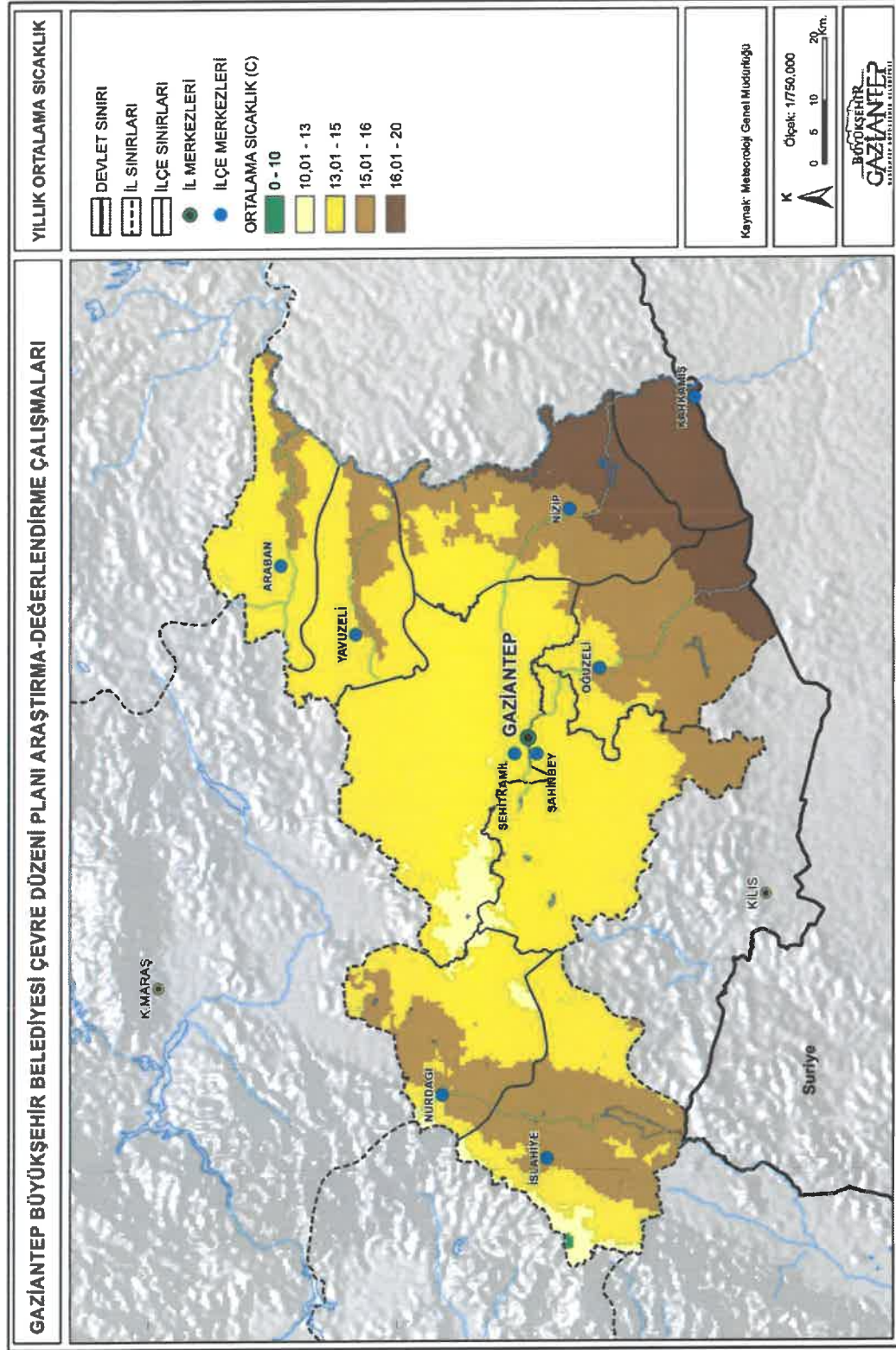
İlçeler itibarıyla değerlendirildiğinde: İlde uzun yıllar yağış ortalaması en az yağışın 328,2 mm ile Karkamış'ta en fazla yağışın 840,0 mm ile İslahiye'de olduğu Gaziantep il genelinde ortalama 569,27 mm'dir. Aylık en yüksek yağış Aralık, en düşük yağış ise Temmuz ayında görülmektedir.

İl içindeki farklı meteoroloji istasyonlarının verileri incelendiğinde, yıllık ortalama yağış miktarlarının batıdan doğuya ve kuzeyden güneye doğru belirgin bir azalma gösterdiği belirlenmiştir. Yıllık ortalama yağış miktarları, merkezde 574 kg/m², İslâhiye'de 850,7 kg/m², Oğuzeli'nde 465,1 kg/m², Nizip'te 464 kg/m²'dir.

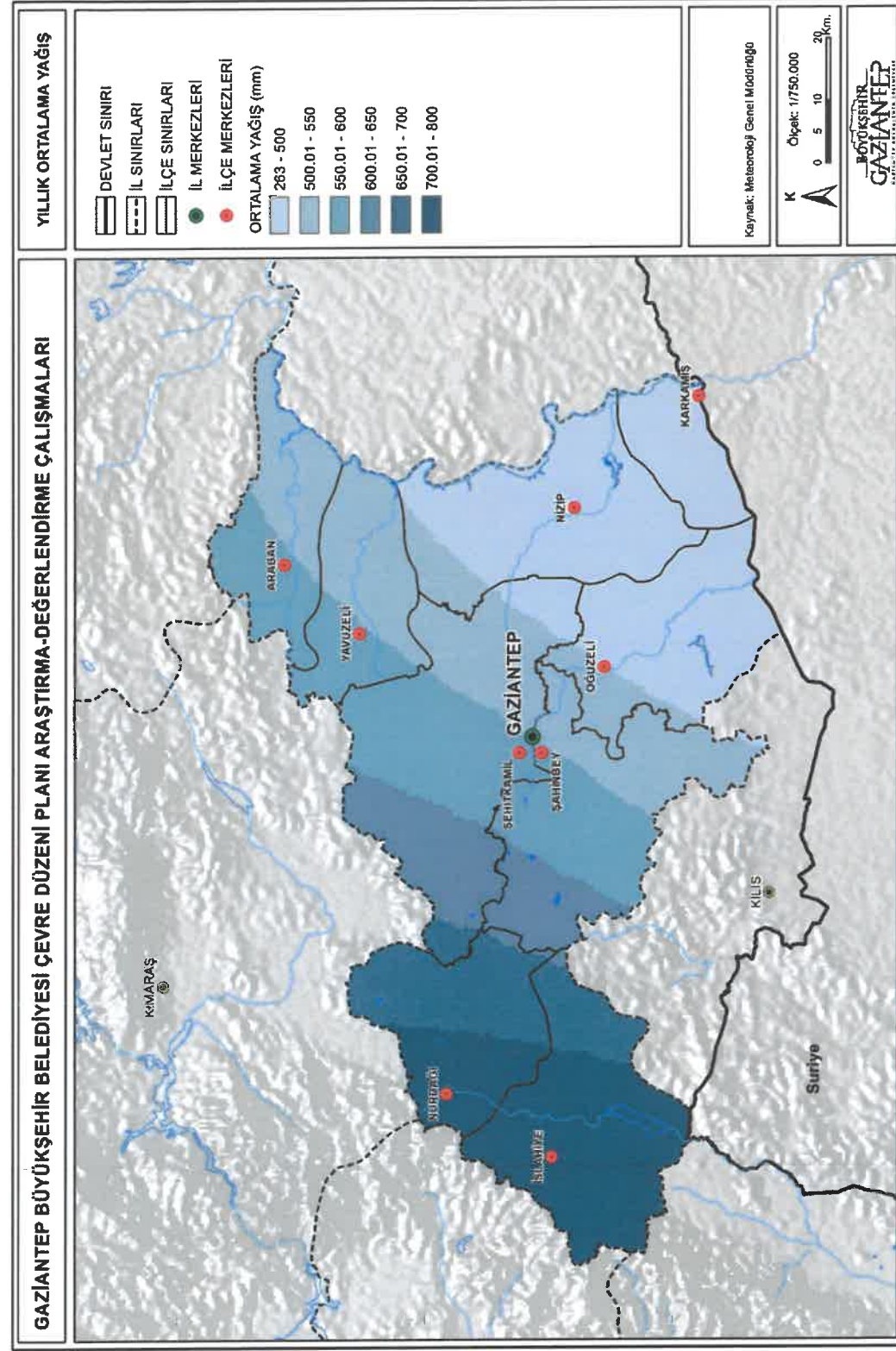
İlde yıllık ortalama kar yağışlı gün sayısı Merkez’de 6.2, İslahiye ve Oğuzeli’nde 2.8, Nizip’te 2.2’dir. Karla örtülü ortalama gün sayısı Merkezde 11.9, Oğuzeli’nde 5.5, İslahiye’de 4.4, Nizip’te 2.4’tür. Donlu geçen ortalama gün sayısı Merkez’de 55.7, İslahiye’de 17.6 gündür. 2001 yılı Aralık ayında 1945 yılından sonra en fazla yağış 259 kg/m^2 olarak gerçekleşmiştir.

İlin batı, kuzeybatı ve kuzeydeki yüksek ve dağlık kısımlar ise en fazla yağışın düştüğü yerlerdir. Yağış miktarı doğuda Fırat Nehrine, güneyde Suriye sınırına doğru azalır. İlde her yıl düşen yağış çok istikrarsızdır. Bir yıl artan yağışın diğer yıl yarıdan aşağıya düştüğü çok olmuştur. Üst üste kurak geçen yıllara da rastlanır.

22

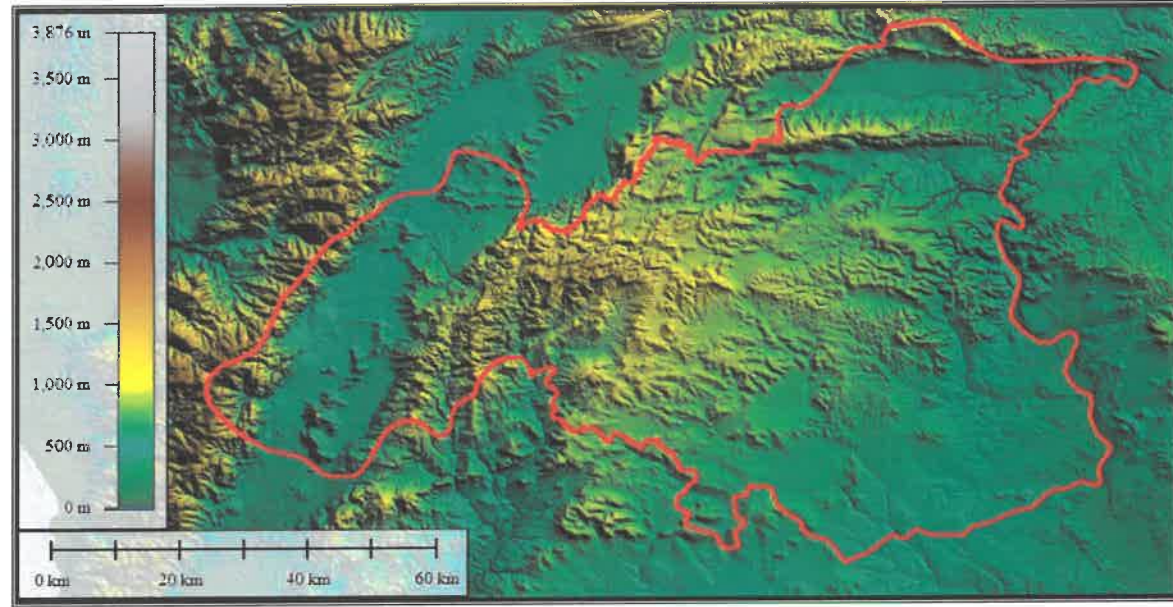
Harita 10: Yıllık ortalama sıcaklık analizi

Harita 11: Yıllık ortalama yağış analizi

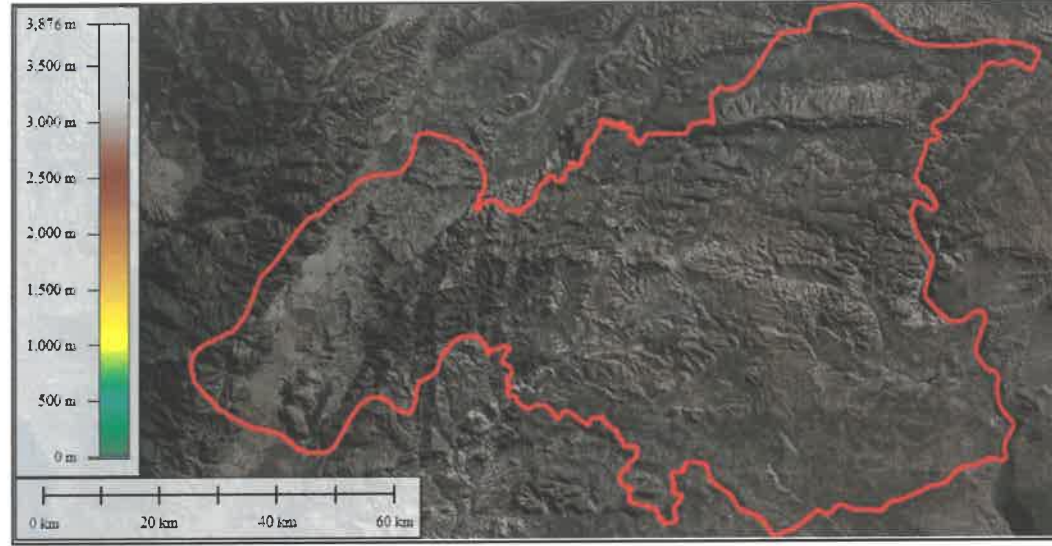
5.2. JEOMORFOLOJİK YAPI

İnceleme alanı Gaziantep ilinin tamamını kapsamaktadır. Gaziantep ili genel olarak çok yüksek eğimli bir morfolojiye sahip değildir ve hatta geniş alüvyon düzlükleri de ilin önemli bir kısmını oluşturur. İnceleme alanının morfolojisinin şekillenmesinde Arap kıtasının Anadolu plakası altına dalması ve Miyosen’de iki kıtanın çarpışması önemli rol oynamıştır. Bölgenin önemli yükseltileri bu çarpışma sonrasında oluşmuştur. Oluşan dağ silsileleri ise aktif tektonizma etkisiyle parçalanmış ve güncel alüvyon düzlükleri bu fay düzlemlerinin aralarında yer almıştır. Miyosen dönemindeki çarpışma sonrası etkin olan volkanizmayı aktif fay zonlarından çıkan Pliyosen – Kuvaterner volkanizması izlemiştir. Çok genç olan bu volkanların morfolojik şekilleri çok değişmemiş ve kraterleri belirgin olarak korunmuştur.

Harita 12:İnceleme alanı sayısal yükseklik modeli

Kaynak: Jeolojik etüt raporu

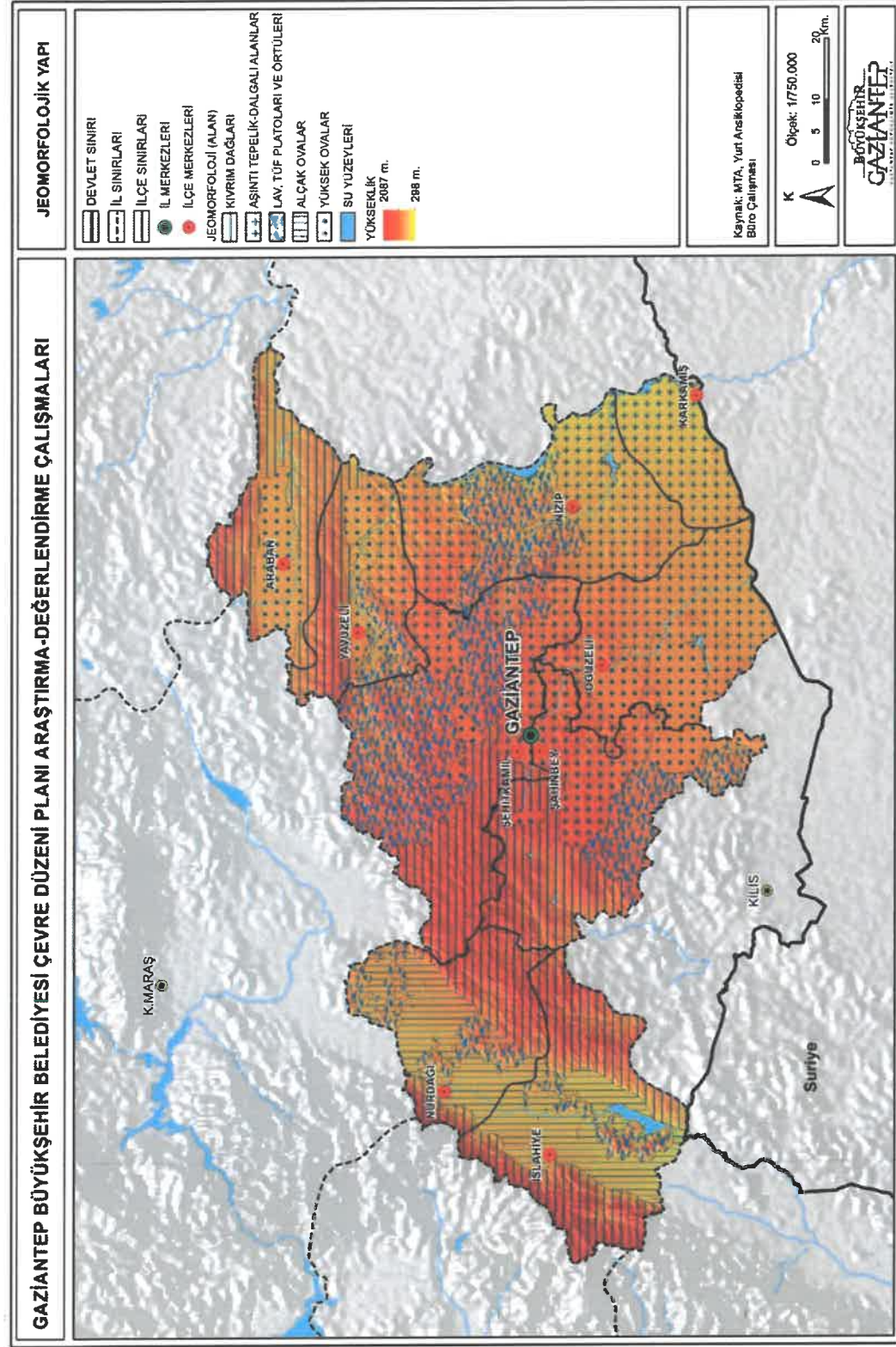

Harita 13:İnceleme alanının morfolojik yapısını gösteren uydu görüntüsü

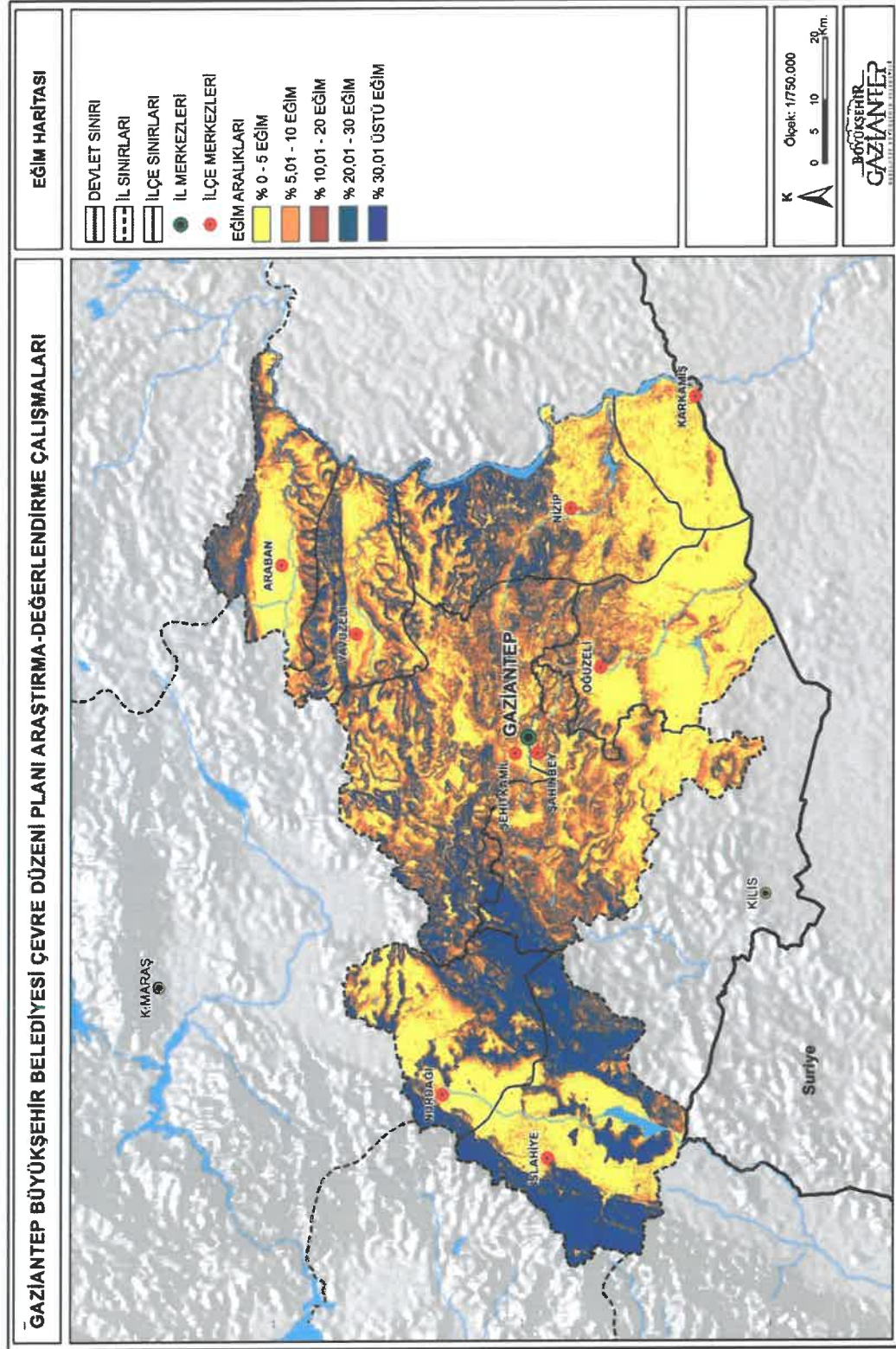
Kaynak: Jeolojik etüt raporu

İl genelinin yaklaşık %52'sini dağların kapladığı ve %27'sini ovalar oluşturmaktadır. Hatay- Maraş çukurluğu ile Fırat Irmağı arasında yer alan Gaziantep platosunun kuzeyi, yine bir çukurluk alan olan Araban Ovası ile kaplıdır. İlin batısında Hatay ve Osmaniye sınırını oluşturan Amanos (Nur) Dağları yer almaktadır. İlin diğer dağlık kısmı ise bir yandan Nur Dağları'na paralel, İslâhiye İlçesi ile Kilis İli arasında, güneyde Suriye'den başlayıp kuzeyde Kahramanmaraş sınırına ulaşmakta, diğer yandan ise İlin kuzey sınırını Kahramanmaraş ve Adıyaman sınırı boyunca, doğu da Fırat Nehri'ne kadar uzanmaktadır.

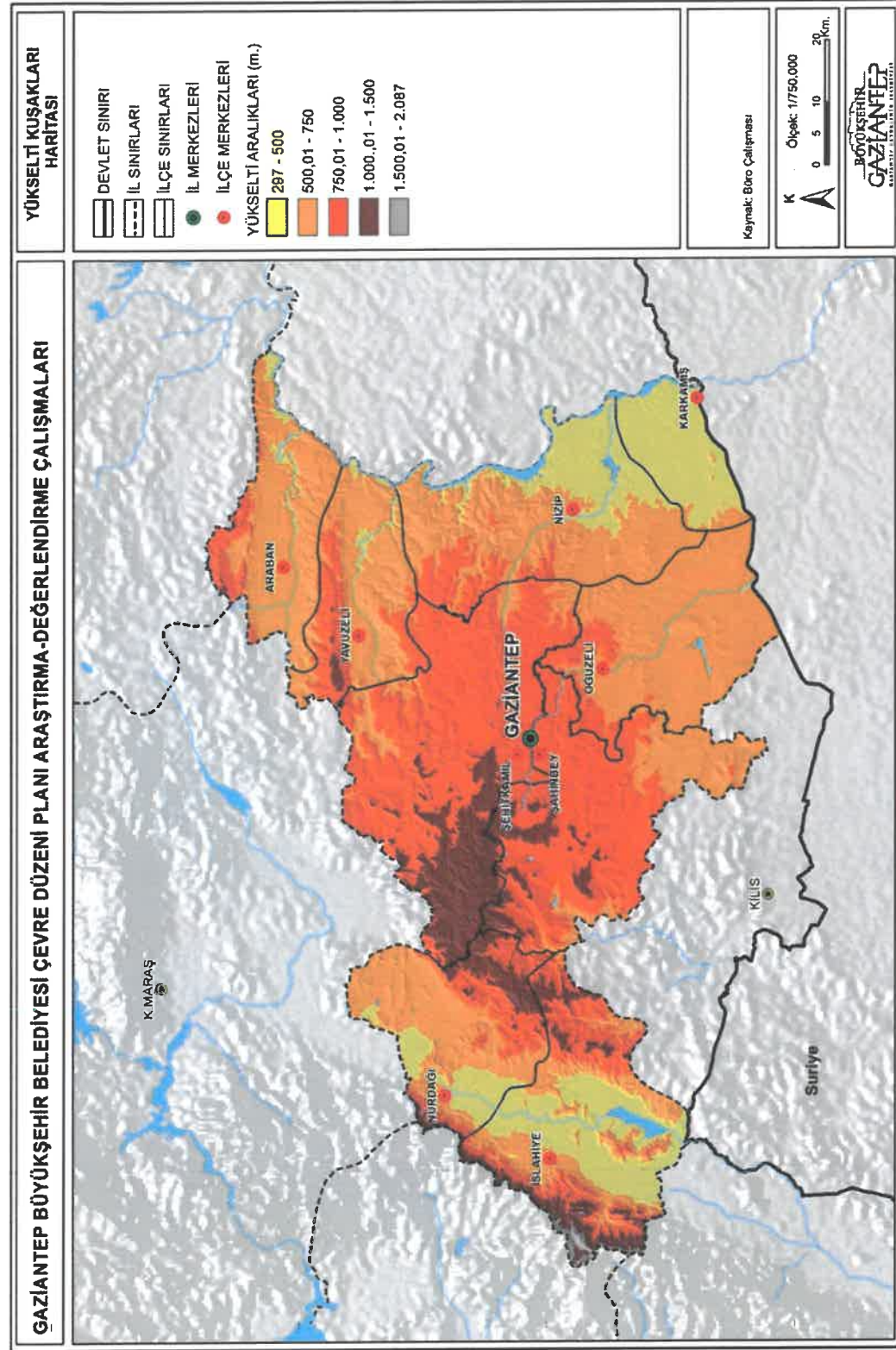
Doğu kısmında Fırat Nehri'ne boşalan Karasu ve Merzimen Çayı boyunca vadi tabanı ve etek araziler göze çarpmaktadır. Gaziantep İlinin geriye kalan güney ve güneydoğusundaki dalgalı ondüleli arazilerin yanında Barak Ovası olarak anılan doğuda Fırat Nehri, güneyde Suriye sınırı boyunca düz ve hafif meyilli taban araziler yayılmış durumdadır. Gaziantep İline ilişkin yükselti kuşakları, eğim düzeyleri, Bakı Yönleri Jeomorfolojik Yapısını gösteren analiz çalışmaları yapılmıştır. İl bütününde yapılan eğim haritasında alanın eğim sınıfları %0-5, %5.01-10, %10.01-20, %20.01-30, %30.01 ve üzeri olmak üzere 5 kategoride sınıflanmıştır. İl bütününe %40'ını %0-5 aralığında eğime sahip alanlar, %19'unu %10.01-20 aralığında eğime sahip alanlar ve %41'lik bölümünü de %5.01-10, %20.01-30, %30.01 ve üzeri eğime sahip alanlar oluşturmaktadır. İl sınırı bütününde hazırlanan yükselti kuşakları analizi incelendiğinde yükseklik kuşaklarının 297 metre ile 2086 metre aralığında değiştiği belirlenmiştir.

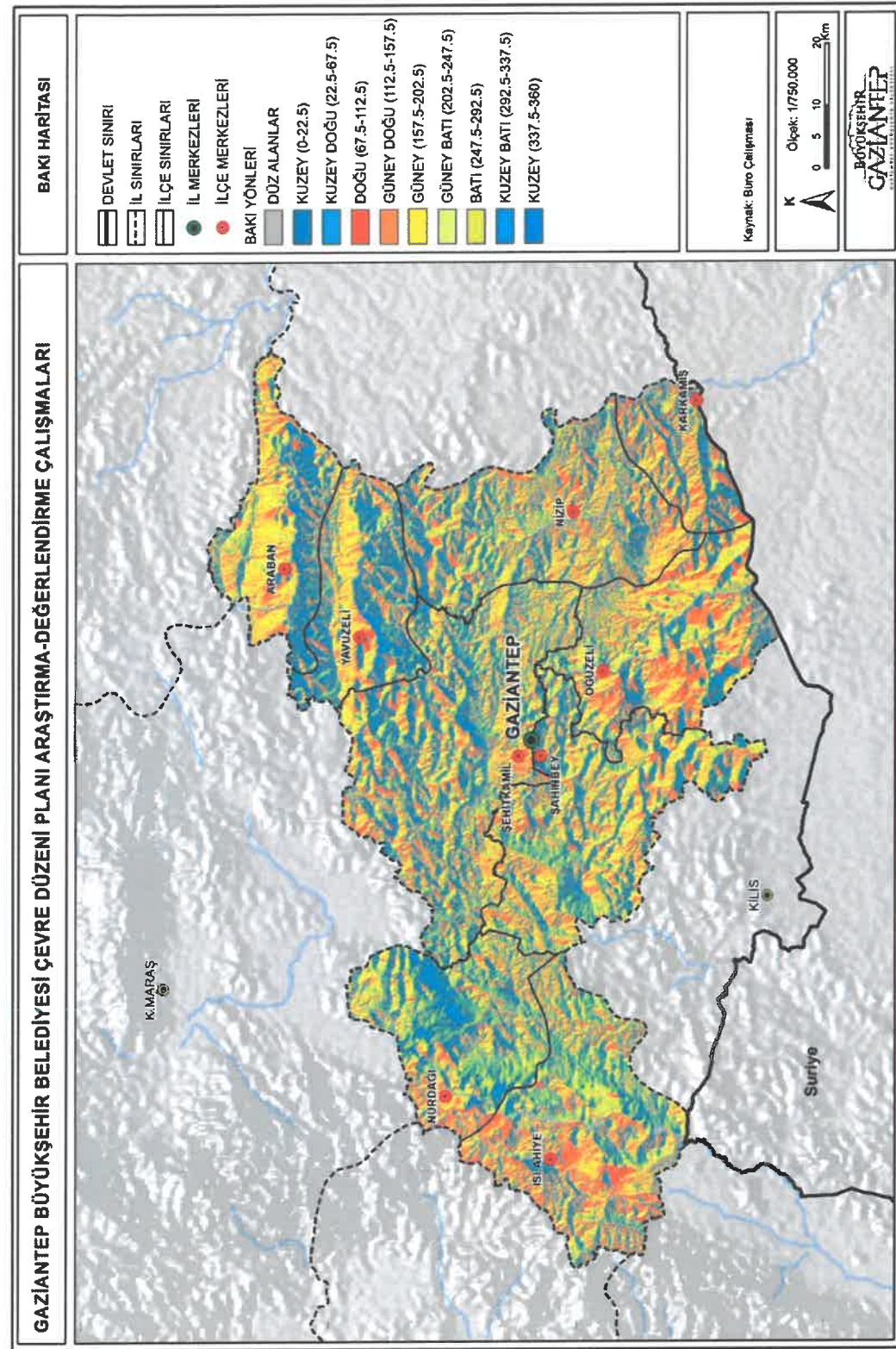
Harita 14: Jeomorfolojik yapı analizi

Harita 15: Eğim analizi

Harita 16: Yükseklik kuşakları analizi

5.3. JEOLJİK YAPI

5.3.1. Genel Jeolojik Yapısı

Bölgede yüzeylenen allokon kaya birimleri, bölgeye Maastrichtiyen'de yerleşmiş olan ve karmaşık bir istif gösteren kaya topluluklarıyla temsil edilir. Bu birimler genellikle serpantinit, volkanik kaya, kumtaşı, silisli şeyl, killi kireçtaşı, radyolarit ve yabancı bloklardan oluşan Karadut ve Koçali karmaşıkları ile bunları tektonik olarak üzerleyen Hatay ofiyolit napından ibarettir.

Otokton birimler Maastrichtiyen – Alt Miyosen yaşlı ve yaklaşık 1800 m kalınlıkta bir istifte temsil edilir. İstif tabanda Maastrichtiyen – Alt Paleosen yaşlı, çakıltası, kumtaşı ve kumlu kireçtaşından oluşan Besni formasyonu ile başlar. Bu birim uyumlu olarak kumtaşı ve killi kireçtaşı ara katkılı marnlardan oluşan Germav formasyonu tarafından izlenir. Orta Paleosen – Alt Eosen yaşlı yanal ve düşey geçişli iki birim, çakıllı kireçtaşı ve marn ardalanmasından ibaret Beşenli formasyonu yerel bir uyumsuzlukla önceki birimleri üzerler. Alttan üste doğru; Alt Eosen yaşlı, çakıltası, kumtaşı ve çakıllı marn – kireçtaşından oluşan Gercüş formasyonu; Eosen yaşlı, killi çakıllı marn ve çakıllı kireçtaşından oluşan Ardıçlı tepe formasyonu ve dolomitik – çörtlü kireçtaşından oluşan Hoya formasyonu; Üst Eosen – Oligosen yaşlı, kireçtaşı ile tebeşirli kireçtaşından oluşan Gaziantep formasyonu ve Oligosen - Alt Miyosen yaşlı resifal kireçtaşından oluşan Fırat formasyonu yerel bir uyumsuzlukla önceki birimleri izler, Ort – Üst Miyosen akarsu – göl çökellerinden oluşan Şelmo Formasyonu, Üst Miyosen yaşlı Yavuzeli Bazaltı ve Pliyosen akarsu – göl çökellerinden oluşan Harabe formasyonu yaşlı birimler üzerinde uyumsuz olarak yer alırlar. (Kaynak: Jeolojik etüt raporu)

5.3.2. Yapısal Jeoloji

Çalışma alanında yüzeyleyen birimler ve bu birimler içerisinde gelişen yapısal unsurlar Alpin orojenezinden etkilenmişlerdir. Bölgenin tektonik açıdan oldukça aktif olması nedeniyle inceleme alanında yer alan birimler birçok ana fayların etkisi ile deforme olmuşlardır. Bu nedenle inceleme alanında yüzeyleyen birimlerin tabaka duruşları birbirinden farklılıklar göstermektedir. Yapılan ölçümler sonucunda bölgedeki egemen yapısal doğrultu KD uzanımlı olarak saptanmıştır. Güneydoğu Anadolu'da biri Üst Kretase'de diğeri Miyosen sonunda olmak üzere iki büyük tektonik aktivitenin varlığı, stratigrafik istiflerdeki izleriyle belirgindir.

Bunlardan bölgede gözlenen ilk önemli tektonik hareket, Geç Kretase'de Neotetis'in güney kolunu oluşturan okyanusun kapanmaya başlaması ve nihayet Bitlis/Pötürge kıtacığı ile

Arap/Afrika plakasının çarpışması sonucunda, Arap/Afrika platformunun kuzey kenarı boyunca okyanus kabuğu (Koçali Kompleksi) ve derin deniz çökellerinin (Karadut Karmasığı) Kampaniyen sonu Mestrihtiyen basında yerleştikleri görülmektedir. Bu aynı zamanda güneye ilerleyen allokonların önünde gelişen Kastel Baseninin çökme yasıdır. Kuzeydeki çarpışmanın etkisi ve allokonların Arap plakasının pasif kıta kenarı karbonat platformu üzerine yerleşmesiyle, karbonat platformunu da beraberlerinde deformasyona uğratmış ve güneye doğru birlikte ilerlemişlerdir. Bunun sonucunda tüm Güneydoğu Anadolu'da kuzeyden güneye doğru "Kuzey Yükselim Alanı", "Yığılma Alanı", "Binik Yapı Alanı", "Alçalım Alanı" ve en güneyde "Ana Yükselim Alanı"nı oluşturan yapısal kuşaklar oluşmuştur.

Arap platformunun kuzey kenarında yer alan Güneydoğu Anadolu Bölgesinde çökelen Paleozoyik yaşlı formasyonlarda, sığ denizel-gelgit ortam ürünü ince-orta taneli kırıntılılar hakim litolojiyi oluşturmaktadır. Pre Kambriyen'den Permiyen'e kadar uzanan geniş zaman aralığında oluşan bu birimler arasında, epirojenik hareketler sonucu meydana gelen uyumsuzluklar nedeni ile bir kısmı grup aşamasında isimlendirilmiştir.

Bölge Permiyen sonunda Hersiniyen orojenik fazı ile yükselerek kara haline gelmiştir. Bu dönemde Adıyaman civarında Kambriyen yaşlı Sosink Formasyonu'na kadar olan Paleozoyik istif, Gaziantep civarında ise Bedinan Formasyonu'na kadar olan istif aşınmıştır. Triyas döneminde bölge tekrar deniz haline gelmiş ve sığ denizel sabka koşullarında oluşan Cudi Grubu karbonat-evaporit istifi, Paleozoik birimleri üzerine uyumsuzlukla oturmuştur. Kuzeyde Tetis okyanusunda ise Cudi eşdeğeri olarak Hezan Grubu çökelmiştir. Jura sonunda Kimmerid fazıyla bölge peneplen halini almış ve kuzey kesimlerinde yer yer Cudi Grubu'nun tamamı ile Paleozoik istifin bir kısmı aşınmıştır. Güney kesimlerde ise Cudi Grubu yer yer korunmuştur.

Kretase döneminde Güneydoğu Anadolu, Mardin Grubu çökelleri ile karakterize edilen bir karbonat selfi konumundadır. Self alanı kuzeye doğru Neo-Tetis okyanusunun güney koluna ait kıta kenarı ve okyanus havzalarına geçer. Kıta yamacında Mardin Grubu'nun eşleniği olan türbiditik karakterli Karadut Formasyonu çökelmiştir. Self bölgesinin deniz düzeyindeki statik değişimler, epirojenik alçalma ve yükselmeler nedeniyle yüksek kesimlerde Mardin karbonatlarının sığ fasiyesleri, self içi havzalarda pelajik foraminiferli karbonatlar çökelmiştir. Kampaniyen'de Anadolu ve Arap levhalarının çarpışmasıyla gelişen yoğun tektonik hareketler, bundan sonra çökelen birimlerin fasiyes ve dağılımlarını kontrol etmiştir. Arabistan levhasının Anadolu levhası altına dalmasıyla oluşan doğu-batı yönünde uzanan Kastel Çukurluğu,

kuzeyden naplar halinde gelen Kretase allohtonları (Koçali-Karadut Karması) ve bunlardan türeyen kırıntılardan oluşan Kastel Formasyonu (Üst Kampaniyen-Alt Mestrihtiyen) tarafından doldurulmuştur. Aynı zamanda platform alanında ise Kastel Formasyonu eşdeğeri olarak Bozova Formasyonu çökelmiştir.

Üst Mestrihtiyen döneminde güneyde platform alanında Kastel-Bozova formasyonları ile uyumlu olarak Alt Germav Formasyonu seyl-kumtası ardalanması şeklinde çökelirken, kuzey alanlarda Kastel-Karadut-Koçali üzerine taban çakıl taşları olan Terbüzek Formasyonu ile birlikte sığ denizel kireçtası niteliğinde Besni formasyonu çökelmiştir.

Paleosen döneminde derinleşen ortamda Üst Germav Formasyonu çökelirken aynı dönemin sonunda Germav Formasyonu'nun karasal fasiyesi olan çakıl taşı litolojisindeki Gercüş Formasyonu çökelmiştir. Eosen-Oligosen döneminde tüm Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sığ karbonatların oluşumuna uygun koşullar egemen olmuş ve Midyat karbonatları çökelmiştir.

Alt Miyosen'de Fırat Formasyonu'nun çökelişi sürerken Anadolu-Arap levhalarının çarpışma sürecinde şiddetli bir dönem başlamış ve Kastel çukurluğuna benzer yeni bir havza oluşmuştur. "Lice Çukurluğu" adı verilen bu dar ve derin havza seyl-kumtası litolojisindeki Lice Formasyonu ile kuzeyden naplar halinde gelen allohton birimlerle doldurulmuştur.

Üst Miyosen-Pliyosen döneminde bölge kara haline gelmiş ve bu dönemde kuzeydeki yüksek alandan taşınan kırıntılar bölgenin en genç birimi olan karasal Selmo Formasyonunu oluşturmuştur. Kampaniyen'de Anadolu-Arap levhalarının çarpışması sonucu Güneydoğu Anadolu' da iki ana tektonik kuşak oluşmuştur. Bunlar kuzeyde Kampaniyen ve Üst Miyosen'de olmak üzere iki evrede gelip yerleşen allohton birimlerin yer aldığı, tektonizmanın yoğun olduğu, "Saryaj Alanı" ile güneyde allohtonların sıfır hattının hemen öneyinde, tektonizmadan daha az etkilenmiş olan güneydeki " foreland alanı" dır.

- Gaziantep 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı için hazırlanan jeolojik etüt raporunda aşağıdaki sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

1. İnceleme alanı eğim durumu değerlendirmesinde %0-10, %10-20, %20-30, %30-50 ve >%50 eğimli alanlar tanımlanmıştır:
2. Gaziantep ili Türkiye Deprem bölgeleri haritasına göre 1., 2., 3. ve 4. Derece Deprem Bölgesi üzerinde yer almaktadır ve etkin yer ivmesinin $A_0=0,40 - 0.10$ alınması gerekmektedir. Burada kısaca özetlenen bilgilerden de anlaşılacağı gibi Gaziantep İli,

sismik etkinliği yüksek olan bir kuşak içerisinde yer almakta olup bu durumun Mühendislik tasarımında dikkate alınması gerekmektedir. Bu nedenle her türlü yapılaşmada Mülga B.İ.B. (A.İ.G.M.) hükümlerine uyulmalıdır.

3. Mevcut durum itibariyle inceleme alanında herhangi bir stabilite sorunlu alan bulunmamaktadır. Yüksek eğimli bir bölgede kalan kısımlarda da duraylı bir görünüm izlenmektedir. Bu rapor kapsamında inceleme alanının heyelan olasılığı görsel olarak değerlendirilmiştir. Morfolojik eğim ile tabaka eğiminin aynı yönde olduğu durumlarda şev stabilite sorunları ortaya çıkabileceği öngörülmüştür. Bu durum hazırlanacak olan 1/5000 ölçekli Nazım imar planlarında ve 1/1000 ölçekli Uygulama imar planlarında ve parsel bazı zemin etütlerinde detaylı olarak irdelenmelidir.
4. İnceleme alanının morfolojik yapısı ve eğimi, coğrafi konumu ve inceleme alanı sınırlarında yüzeyleyen jeolojik birimlerin litolojik-yapısal özellikleri, yanal ve düşey devamlılıkları, tabaka eğimleri, bölgenin depremselliği, hidrojeoloji ve afet durumu belirlenerek inceleme alanının çevre düzen planına esas arazi kullanım kriterleri belirlenmiştir.
 - 4.1. İnceleme alanı eğim durumu değerlendirmesinde %0–10, %10–20, %20–30, %30–50 ve %50–75 eğimli alanlar tanımlanmıştır.
 - 4.2. İnceleme alanının tamamı 1., 2., 3. ve 4. Derece deprem bölgesinde kalmakta olup alanda yapılacak olan, alt ölçekli plan ve her türlü yapılarda Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik ve Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik ile diğeri ilgili yönetmelik ve genelge hükümlerine hassasiyetle uyulmalıdır.
 - 4.3. İnceleme alanı ve yakın çevresinde yapılan jeolojik gözlemler sonucunda inceleme alanında Zabuk, Çaltepe, Seydişehir, Bedinan, Yığınlı formasyonları, Arılık kuvarsiti, Küreci dolomiti, Koçali karmaşığı, Karadut karmaşığı, Hatay ofiyoliti, Sabunsuyu, Derdere, Hasanke, Bozova, Terbüzek, Besni, Germav, Belveren, Gercüş, Cengin, Aslansuyu, Hoya, Ardıçlıtepe, Gaziantep, Fırat, Şelmo, Tepehan ve Esmepuru formasyonları ile Yavuzeli (Karacadağ) bazaltı, Pliyo-Kuvaterner bazaltları, traverten, alüvyal yelpaze çökelleri, gölsey bataklık çökelleri, alüvyon, eski alüvyon ve yamaç molozu çökellerinin bulunduğu belirlenmiştir.
 - 4.4. İnceleme alanında yapılan jeolojik gözlemlere göre yüzeiden itibaren 0.00–3.50 m derinliklere kadar değişen kalınlıklarda bitkisel toprak zonu bulunmaktadır. Bitkisel toprak zonu altında formasyonun türüne göre değişken kalınlıklarda ayrışmış kayaç,

rezidüel kayaç zonu gözlenmiştir. Ayrışma dereceleri formasyonların litolojik ve yapısal özelliklerine göre değişkenlik göstermektedir.

4.5. İnceleme alanının genelinde şev stabilite sorunlu alan, afete maruz bölge, taşkın riskli alanlar için alt ölçekteki jeolojik-jeoteknik etüt raporlarında detaylı olarak değerlendirme yapılmalıdır.

4.6. Gaziantep merkezdeki kireçtaşlarındaki mağaralar ve karstik boşluklar için gerekli önlemler alt ölçekteki jeolojik-jeoteknik etüt raporlarında detaylı olarak irdelenmelidir.

5. Yukarıda sunulan morfolojik özellikler, eğim durumu, jeolojik veriler ışığında inceleme alanında 5 bölge tanımlanmıştır. (Kaynak: Jeolojik etüt raporu)

5.1. Yerleşilebilirlik Açısından Birinci Öncelikli Alanlar

Birinci öncelikli yerleşim alanı olarak tanımlanan bölge genel olarak topografik eğimin %0-20 arasında olduğu, litolojik olarak Zabuk, Çaltepe, Seydişehir, Bedinan, Yığınlı formasyonları, Arılık kuvarsiti, Küreci dolomiti, Koçali karmaşığı, Karadut karmaşığı, Hatay ofiyoliti, Sabunsuyu, Derdere, Hasanke, Bozova, Terbüzek, Besni, Germav, Belveren, Gercüş, Cengin, Aslansuyu, Hoya, Ardıçlıtepe, Gaziantep, Fırat, Şelmo, Tepehan ve Esmepuru formasyonları ile Yavuzeli (Karacadağ) bazaltı, Pliyo-Kuvaterner bazaltları gibi kaya birimlerin bulunduğu alanlardır. Bu alanlarda akma, kaya düşmesi, heyelan türü afet ve kütle hareketleri gözlenmemiştir ve beklenmemektedir. Gaziantep merkezde karstlaşma sonucu oluşan mağaraların çökme riski içerdiği görülmüştür. Bu alanlarda yapılacak alt ölçekli etüt çalışmalarında birimlerin rezidüel/altere zon kalınlığı ve altere/rezidüel zonun ve alttaki kaya seviyelerinin jeoteknik parametreleri, karstlaşma ve mağara oluşumlarının varlığı, yayılımı ve yüzeye etkileri belirlenerek bu alanların detaylı yerleşime uygunluk değerlendirmesi yapılmalıdır.

5.2. Yerleşilebilirlik Açısından İkinci Öncelikli Alanlar

İkinci öncelikli yerleşim alanı olarak tanımlanan bölge genel olarak topografik eğimin %20-50 arasında olduğu, litolojik olarak Zabuk, Çaltepe, Seydişehir, Bedinan, Yığınlı formasyonları, Arılık kuvarsiti, Küreci dolomiti, Koçali karmaşığı, Karadut karmaşığı, Hatay ofiyoliti, Sabunsuyu, Derdere, Hasanke, Bozova, Terbüzek, Besni, Germav, Belveren, Gercüş, Cengin, Aslansuyu, Hoya, Ardıçlıtepe, Gaziantep, Fırat, Şelmo, Tepehan ve Esmepuru formasyonları ile Yavuzeli (Karacadağ) bazaltı, Pliyo-Kuvaterner bazaltları gibi kaya birimlerin bulunduğu alanlardır. Bu alanlarda birimlerin kaya şevleri ve mostraları daha belirgin olarak izlenmekte olup kaya blokları üst kesimlerde parçalı, kopuk ve yer yer dağınık olarak

gözlenmektedir. Görünüm itibariyle orta - iyi kaya kalitesinde izlenen birimlerin yapısal ve jeoteknik özellikleri dikkate alındığında bu alanlarda, dinamik koşullarda (oluşabilecek depremlerde) ve yapılacak kontrolsüz derin kazı çalışmalarında kopuk, yarı gömülü ve bol sayıda süreksizlik düzlemleri bulunan kaya bloklarında, düşme, yuvarlanma, döküntü ve altere zonda akma gibi problemlerle karşılaşılabilceğini göstermektedir. Bu alanlarda yapılacak alt ölçekli jeolojik-jeoteknik etüt çalışmalarında birimlerin jeoteknik parametreleri belirlenerek yerleşim açısından detaylı önlem ve öneriler belirlenmelidir.

5.3. Yerleşilebilirlik Açısından Üçüncü Öncelikli Alanlar

Üçüncü öncelikli yerleşim alanı olarak tanımlanan bölge genel olarak topografik eğimin %0-20 arasında olduğu ve litolojik olarak Güncel traverten, alüvyal yelpaze çökelleri, alüvyon, eski alüvyon ve yamaç molozu çökellerinin bulunduğu alanlardır. Söz konusu birimlerin, içerik bakımından yanal ve düşey yönde değişkenlik gösterebileceği, ince taneli malzemenin yoğun olduğu seviyelerde şişme, oturma ve taşıma gücü problemleriyle karşılaşılabilceği öngörülmektedir. Bu nedenle alüvyon birimlerinin arazi kullanımı açısından değerlendirildiğinde: şişme, oturma, taşıma gücü, sıvılaşma vb. mühendislik problemleri gösterebileceği öngörüldüğünden zemin iyileştirme çalışmalarının gerekli olduğu bilinmeli ve imar planına yönelik altlık raporlarda bu problemlere yönelik çalışmalara önem verilmelidir.

5.4. Yerleşilebilirlik Açısından Dördüncü Öncelikli Alanlar

Dördüncü öncelikli yerleşim alanı olarak tanımlanan bölge genel olarak topografik eğimin >% 50 olduğu, litolojik olarak Zabuk, Çaltepe, Seydişehir, Bedinan, Yığınlı formasyonları, Arılık kuvarsiti, Küreci dolomiti, Koçali karmaşığı, Karadut karmaşığı, Hatay ofiyoliti, Sabunsuyu, Derdere, Hasanke, Bozova, Terbüzek, Besni, Germav, Belveren, Gercüş, Cengin, Aslansuyu, Hoya, Ardıçlıtepe, Gaziantep, Fırat, Şelmo, Tepehan ve Esmepuru formasyonları ile Yavuzeli (Karacadağ) bazaltı, Pliyo-Kuvaterner bazaltları gibi kaya birimlerin bulunduğu alanlardır. Bu alanlarda birimlerin kaya şevleri ve mostraları daha belirgin olarak izlenmekte olup kaya blokları üst kesimlerde parçalı, kopuk ve yer yer dağınık olarak gözlenmektedir. Görünüm itibariyle orta - iyi kaya kalitesinde izlenen birimlerin yapısal ve jeoteknik özellikleri dikkate alındığında bu alanlarda, dinamik koşullarda (oluşabilecek depremlerde) ve yapılacak kontrolsüz derin kazı çalışmalarında kopuk, yarı gömülü ve bol sayıda süreksizlik düzlemleri bulunan kaya bloklarında, düşme, yuvarlanma, döküntü ve altere zonda akma gibi problemlerle karşılaşılabilceğini göstermektedir. Bu alanlarda yapılacak alt

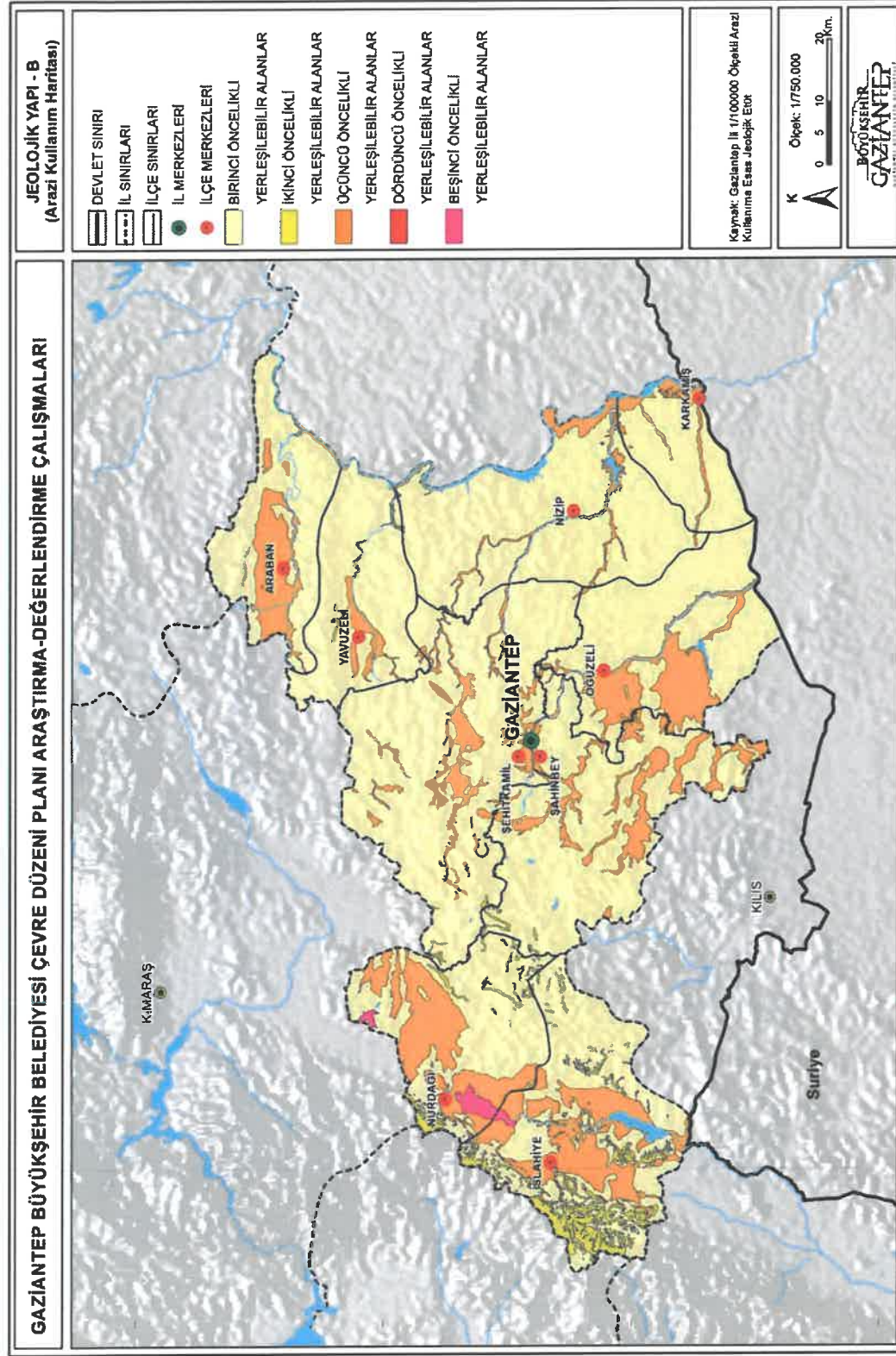
ölçekli jeolojik-jeoteknik etüt çalışmalarında birimlerin jeoteknik parametreleri belirlenerek yerleşim açısından detaylı önlem ve öneriler belirlenmelidir.

5.5. Yerleşilebilirlik Açısından Beşinci Öncelikli Alanlar

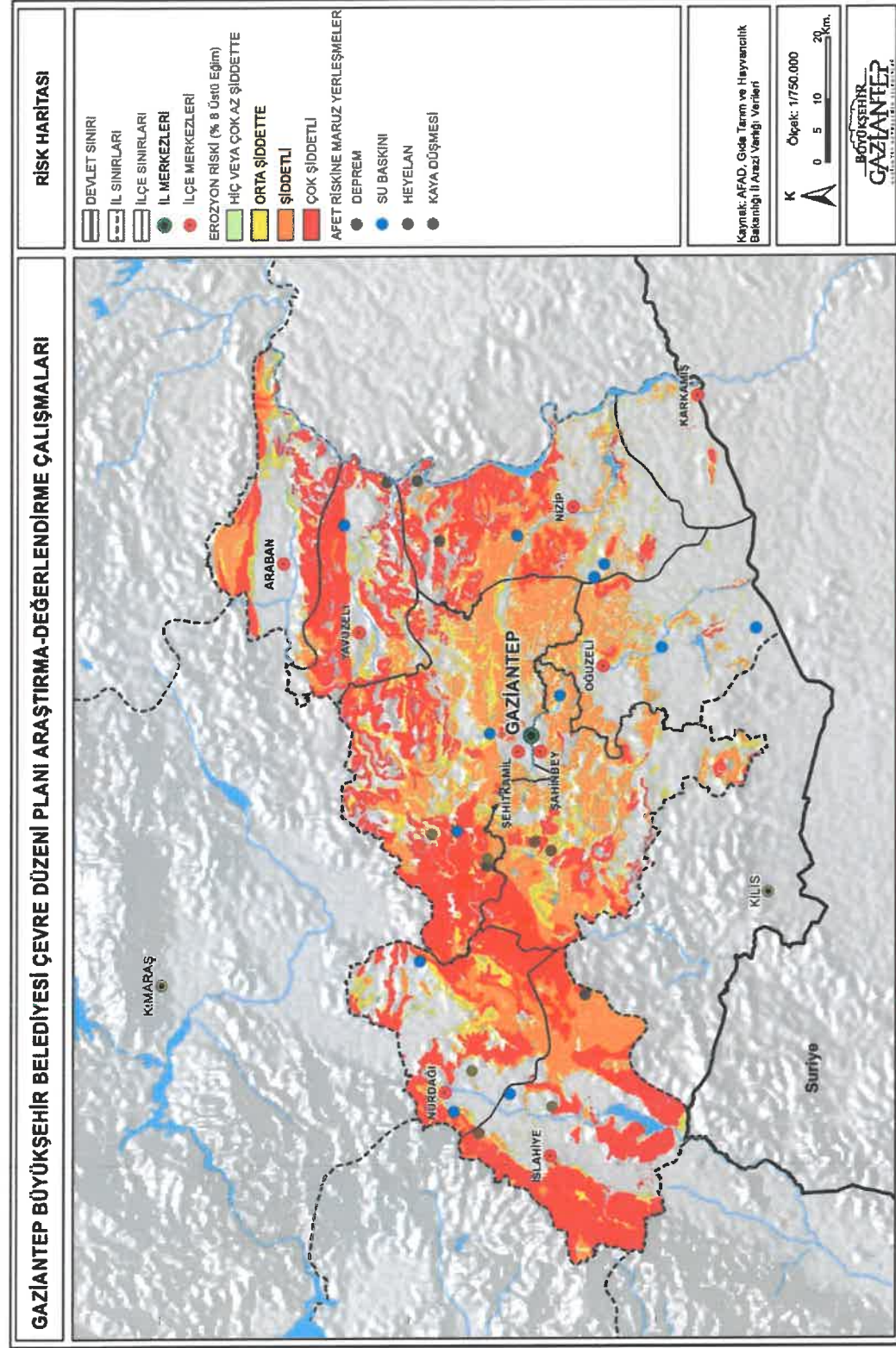
Beşinci öncelikli yerleşim alanı olarak tanımlanan bölge genel olarak topografik eğimin %0-20 arasında olduğu ve litolojik olarak göl sel bataklık çökellerinin bulunduğu alanlardır. Söz konusu birimlerin, içerik bakımından yanal ve düşey yönde değişkenlik gösterebileceği, ince taneli malzemenin yoğun olduğu seviyelerde şişme, oturma ve taşıma gücü problemleriyle karşılaşılacağı öngörülmektedir. Bu nedenle alüvyon birimlerinin arazi kullanımı açısından değerlendirildiğinde: şişme, oturma, taşıma gücü, sıvılaşma vb. mühendislik problemleri gösterebileceği öngörüldüğünden zemin iyileştirme çalışmalarının gerekli olduğu bilinmeli ve imar planına yönelik altlık raporlarda bu problemlere yönelik çalışmalara önem verilmelidir. (Kaynak: Jeolojik etüt raporu)

58

Harita 19: Jeolojik yapı-B analizi

Harita 20: Risk analizi

5.4. DEPREMSELLİK DURUMU

Tektonik yönden oldukça aktif olan ülkemiz için, deprem risk analizleri büyük bir önem taşımaktadır. Ülkemiz içinde, Kuzey Anadolu Fayı (KAF) ve Doğu Anadolu Fayı (DAF) olmak üzere başlıca iki büyük ana doğrultu atımlı fay zonu bulunmaktadır. Ölü Deniz Fayı da (ÖDF), Amik ovası civarında Doğu Anadolu Fayı'nın (DAF) splay uzantısı sayılan Amanos Fayı'na yaklaşmaktadır. Belirtilen bu ana tektonik zonlar üzerindeki tarihsel ve aletsel deprem kayıtlarına bakılıp, ülkemizde meydana gelen depremler göz önünde bulundurulduğunda, özellikle Ege grabenler bölgesi ve DAF zonu üzerinde önümüzdeki yüzyıl içerisinde olası depremlerin meydana gelebileceği düşünülmektedir. Demirtaş ve Yılmaz (1996) ve Demirtaş ve Erkmen (2000) yapmış oldukları çalışmada, DAF'ın, son ve önceki yüzyılda olduğu gibi sismik olarak oldukça suskun bir dönem geçirdiğini, 1900-2000 yılları arasında; Doğu Anadolu fayı boyunca yıkıcı ve yüzey kırığı oluşturmuş toplam 10 deprem ($M_s \geq 5.5$)'in meydana geldiğini, buna bağlı olarak, DAF'ın da aynen Kuzey Anadolu Fay Sistemindeki (KAFS) 1939-1967 deprem serisinden önceki döneme benzer bir hazırlık evresine dereceli olarak girdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca yazarlar, Helenik-Kıbrıs yayının İskenderun Körfezi ile Antalya Körfezi arasındaki bölümünde oldukça suskun olduğunu, diğer taraftan DAF'ın Ermenistan'a doğru olan devamında ise belirgin bir aktivite artışının olduğunu açıkça ifade etmektedirler.

Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı, DAF ve ÖDF zonu üzerinde yapılan depremsellik çalışmaları, günümüz ve gelecekte olabilecek depremler açısından çok büyük bir önem taşımaktadır. Belirtilen bu iki doğrultu atımlı fayın, (DAF ve ÖDF) birbirleri ile birleştiği bölgede yer alan Antakya ve civarının ise ayrı bir öneme sahip olduğu açıktır. (Kaynak: Jeolojik etüt raporu)

En son 1996 yılında yürürlüğe giren Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası, AFAD Deprem Dairesi Başkanlığı tarafından yenilenmiş, 18 Mart 2018 tarih ve 30364 sayılı(mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Türkiye deprem tehlike haritası incelendiğinde Gaziantep ilinin yaklaşık 0.0-0.5 yer ivmeleri aralığında kaldığı görülmektedir.

Harita 21: Türkiye Deprem Tehlike Haritası

Kaynak: <https://deprem.afad.gov.tr/deprem-tehlike-haritasi>, 2021

5.5. HİDROLOJİK VE HİDROJEOLOJİK YAPI

Gaziantep iline bütün olarak bakıldığında, İlin hidrolojik yapısında en önemli belirleyicinin bölge içindeki akarsular ile bu akarsuların havzaları olduğu görülür. Gaziantep Platosunda akarsular az sayıdadır. Arazinin yapısı ve iklim şartları sonucunda, yataklarında sadece şiddetli yağmurlarla birlikte su bulunduran, kuru su vadileri ağı son derece sık ve yaygındır. Yağışlı kış ve ilkbahar aylarında suyu bol olan vadilerin suyu, yazın azalmaktadır. Kuraklık ve sıcaklığın şiddetli olduğu bahar ve yaz aylarında ise sular azalır.

Gaziantep ilinin büyük bölümü "Fırat Havzası" içinde yer alırken bazı kesimleri ise Asi ve Ceyhan olarak adlandırılan havzalar içinde yer almaktadır. İlin batısındaki İslahiye çukurluğu ve çevresinin suları Akdeniz'e, Suriye sınırına yakın güney kesimlerinin suları kapalı çöl havzasına boşaltılır. İlin bunların dışında kalan tüm alanı Fırat Havzası kapsamı içinde kalır ve sularını Basra Körfezine boşaltır.

Gaziantep ilinde yüzey su kaynaklarını akarsular, baraj gölleri ve göletler oluşturmaktadır. İldeki tek doğal göl olan Emen Gölü kurutulmuş tarım arazisine

dönüştürülmüştür. İldeki en önemli akarsu Fırat Nehri'dir. İlde bulunan akarsuların büyük bir bölümü Fırat Nehri'ne dökülür. Fırat Nehri, Gaziantep ile Şanlıurfa illeri arasında sınır oluşturur.

Sof Dağından kaynaklanan Bozatl (Merzimen) Deresi ise Yavuzeli'nin güneyinden geçip Fırat'a karışır. İl ve Türkiye sınırlarından çıkmadan Fırat'a karışan son önemli akarsu Nizip Çayı'dır. Sof Dağından doğan Alleben Deresi ve İslâhiye'nin kuzeyindeki Karagöl'den çıkan Karaçay ve Gaziantep platosunun güneybatısından kaynaklanan Balık Suyu diğer önemli akarsulardır.

DSİ 20. Bölge Müdürlüğü gölet ve barajlara ilişkin bilgiler;

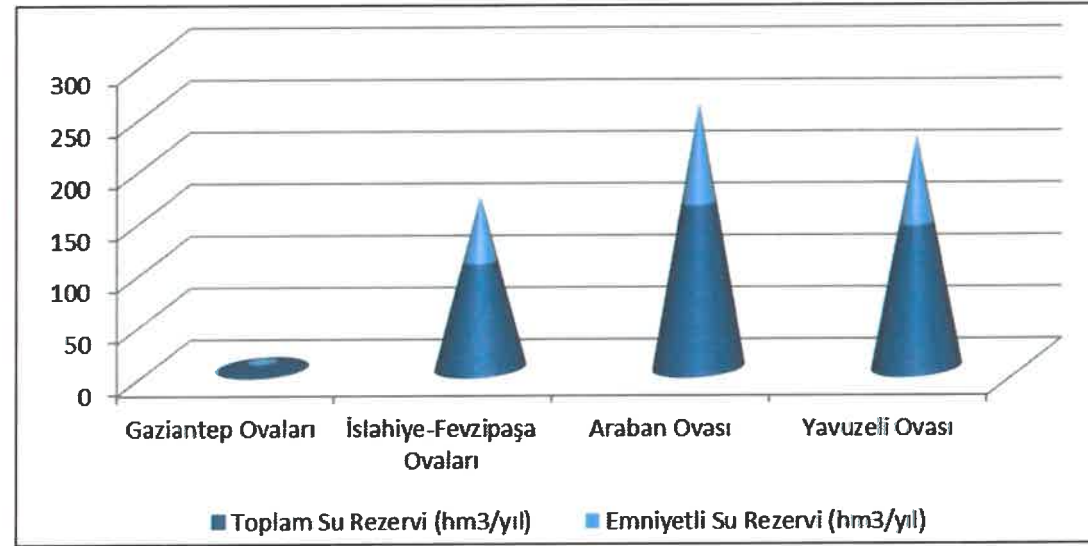
- Gaziantep Çamlık Göleti: Projenin sulama alanı (Brüt/net) 2158/188 ha, sulama suyu ihtiyacı 5589.03 m³/ha/yıldır.
- İslahiye Yesemek Göleti: Projenin sulama alanı 274 ha (brüt)-239 ha (net), sulama suyu ihtiyacı 5922.82 m³/ha/yıldır.
- Yamaçoba Göleti: Projenin sulama alanı 126.00 ha (brüt)-110.00 ha(net), sulama suyu ihtiyacı 6780.50 5589.03 m³/ha/yıldır.
- İslahiye Çubuk Göleti: Projenin sulama alanı 254.00 ha (brüt)-229.00 ha (Net)'dir.
- Nurdağı Ballıkaya Barajı: Projenin sulama alanı 834 (brüt), sulamaya verilen su miktarı ise 3.90 hm³/yıldır.
- Yukarı Afrin Barajı Maden Ocağı Etkileşim Önlenmesi: Projenin maksimum su seviyesi 684,74 m-minimum su seviyesi 653,00 m olup 4 adet ünite adedi bulunmaktadır.

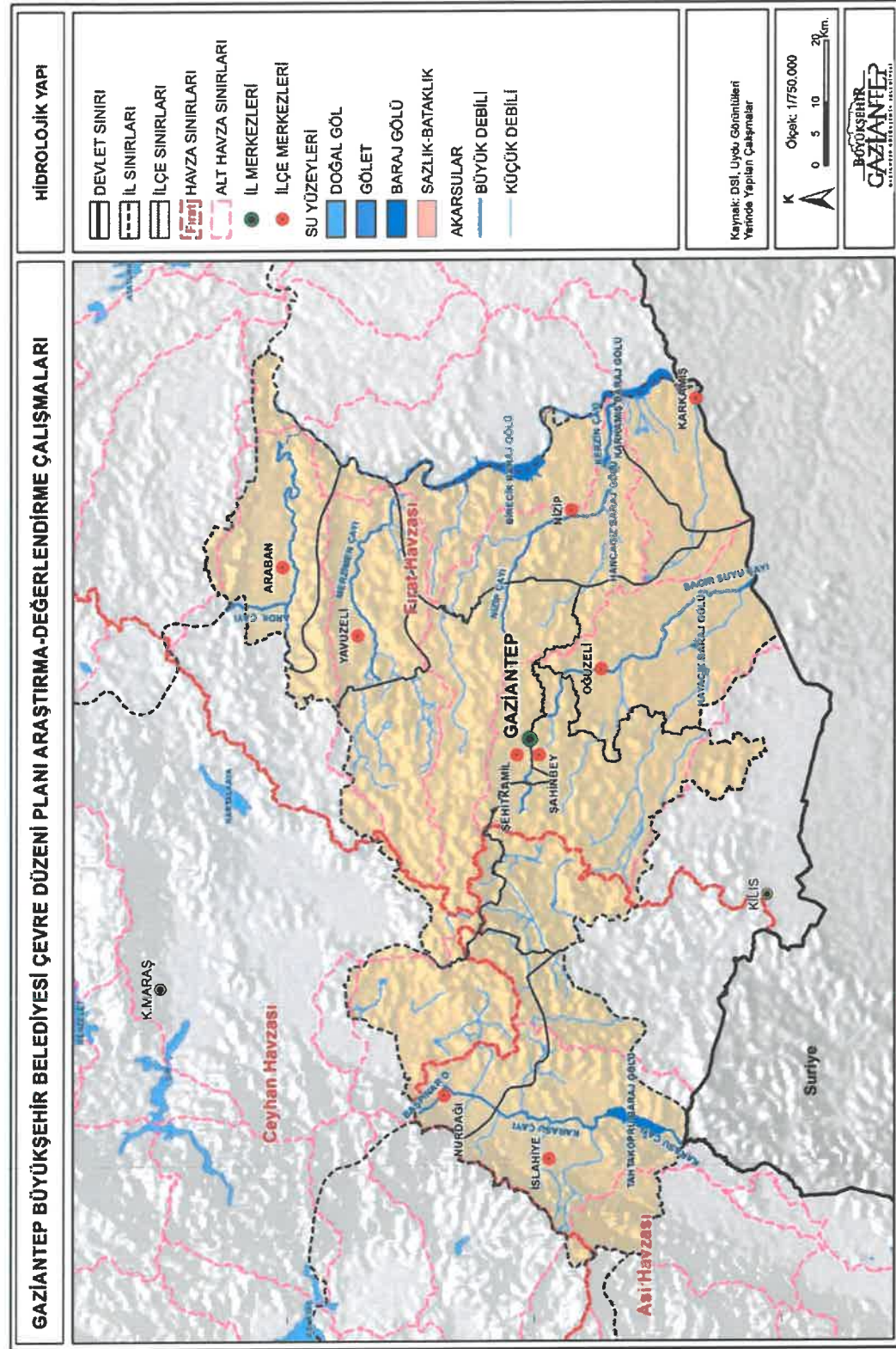
DSİ 20. Bölge Müdürlüğü sulama projelerine ilişkin bilgiler;

- Adıyaman-Göksu-Araban Projesi, Besni-Keysun-Kızılın ve Pazarcık-Kızılcapanlı Sulamaları Projesi: Su kaynağı Çetintepe Barajı ve Aksu Çayı, fiziki gerçekleştirme oranı %41 olup Sulama alanı 22264 ha'dır.
- Gaziantep-Araban-Yavuzeli Sulamaları Projesi: Su kaynağı Çetintepe Barajı ve Aksu Çayı, fiziki gerçekleştirme oranı %77 olup sulama alanı 33279 ha'dır.
- Kayacık Sulaması 1.Kısım (Kayacık+Doğanpınar) Projesi: Su kaynağı Kayacık Barajı ve Doğanpınar Barajı, fiziki gerçekleştirme oranı %33 olup sulama alanı 10590 ha'dır.
- Gaziantep P2 Pompaj Sulaması 2.Kısım Projesi: Su kaynağı Fırat Nehri (Birecik Barajı), fiziki gerçekleştirme oranı % 100 olup sulama alanı 10590 ha'dır.

- Orta Ceyhan Menzelet Kılavuzlu Sulama Projesi: Su kaynağı Ceyhan Nehri Üzerindeki Kılavuzlu Barajı, fiziki gerekleşem oranı %%100 olup sulama alanı 106091 ha'dır.
- Gaziantep-Nurdağı Hamidiye Göleti Sulama Projesi: Fiziki gerçekleşme oranı %0 olup sulama alanı 274 ha'dır.
- Gaziantep-Ballıkaya Barajı Sulaması Projesi: Su kaynağı Çeltik Deresi, Fiziki gerekleşem oranı %100 olup sulama alanı 1123 ha'dır.
- Gaziantep-Bayramlı Regülatörü Sulaması Projesi: Su Kaynağı Sacır çayı, fiziki gerçekleşme oranı %100 olup sulama alını 625 ha'dır.

Grafik 6: Gaziantep İli Yeraltı Su Kaynakları Potansiyelinin Dağılımı

Harita 22: Hidrolojik yapı analizi

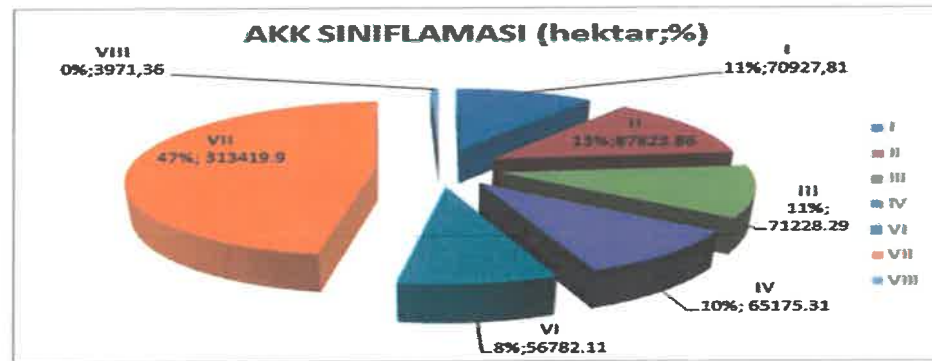
5.6. TOPRAK YAPISI

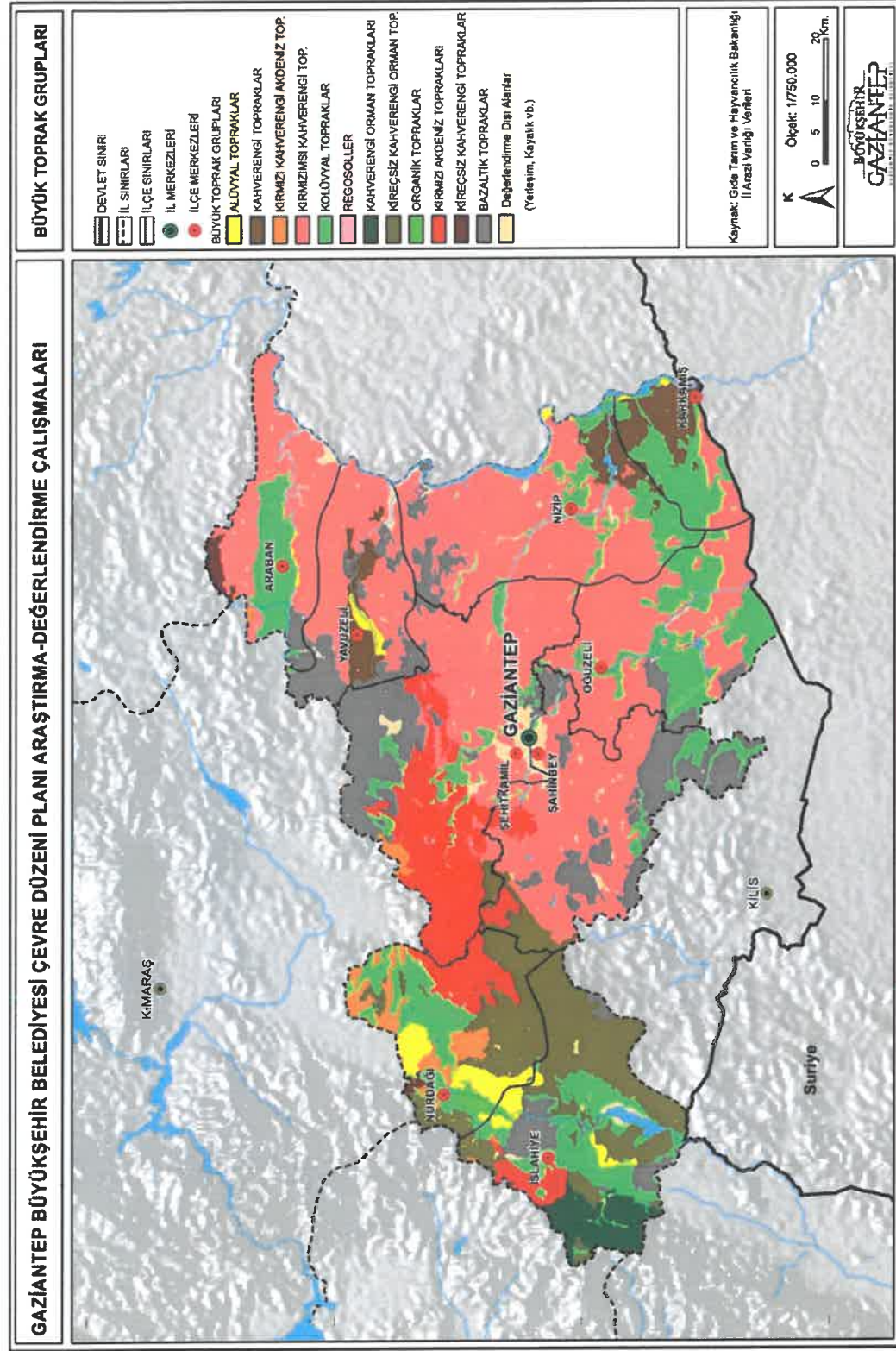
Gaziantep ilinde genellikle dalgalı ve engebeli araziler yaygındır. Güneyde Amanos (Nur) Dağları yer alırken, Nur Dağları'na paralel olarak uzanan bir dağ silsilesi daha vardır. İki dağ silsilesi arasında taban araziler yayılmıştır. Doğuda Fırat Irmağı'na boşalan Karasu ve Merziman Çayları boyunca vadi tabanı ve etek araziler yer almaktadır. İlin güney ve güneydoğusunda dalgalı ondüleli araziler, Suriye sınırı boyunca da düz ve hafif meyilli taban araziler yaygındır. Gaziantep il sınırları içerisinde; Alüvyal Topraklar (A), Kolüviyal Topraklar (K), Organik Topraklar (O), Kahverengi Orman Toprakları (M), Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları (N), Kırmızı Akdeniz Toprakları (T), Kırmızı Kahverengi Akdeniz Toprakları (E), Kahverengi Topraklar (B), Kireçsiz Kahverengi Topraklar (U), Kırmızı Kahverengi Topraklar (F) ve Bazaltik topraklar (X) olmak üzere 11 farklı büyük toprak grubu belirlenmiştir.

İl sınırları içerisinde yer alan en yaygın büyük toprak grubu Kırmızımsı Kahverengi Topraklardır. Kırmızımsı Kahverengi toprakları Kolüvyal ve Bazaltik topraklar izlemektedir. İl sınırları içerisinde en az dağılım gösteren büyük toprak grubu ise Regosol topraklardır. Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları (AKK) olarak da isimlendirilen, Arazi Yetenek Sınıfları, toprakların tarımsal kullanıma uygunluk açısından yapılan bir sınıflamadır.

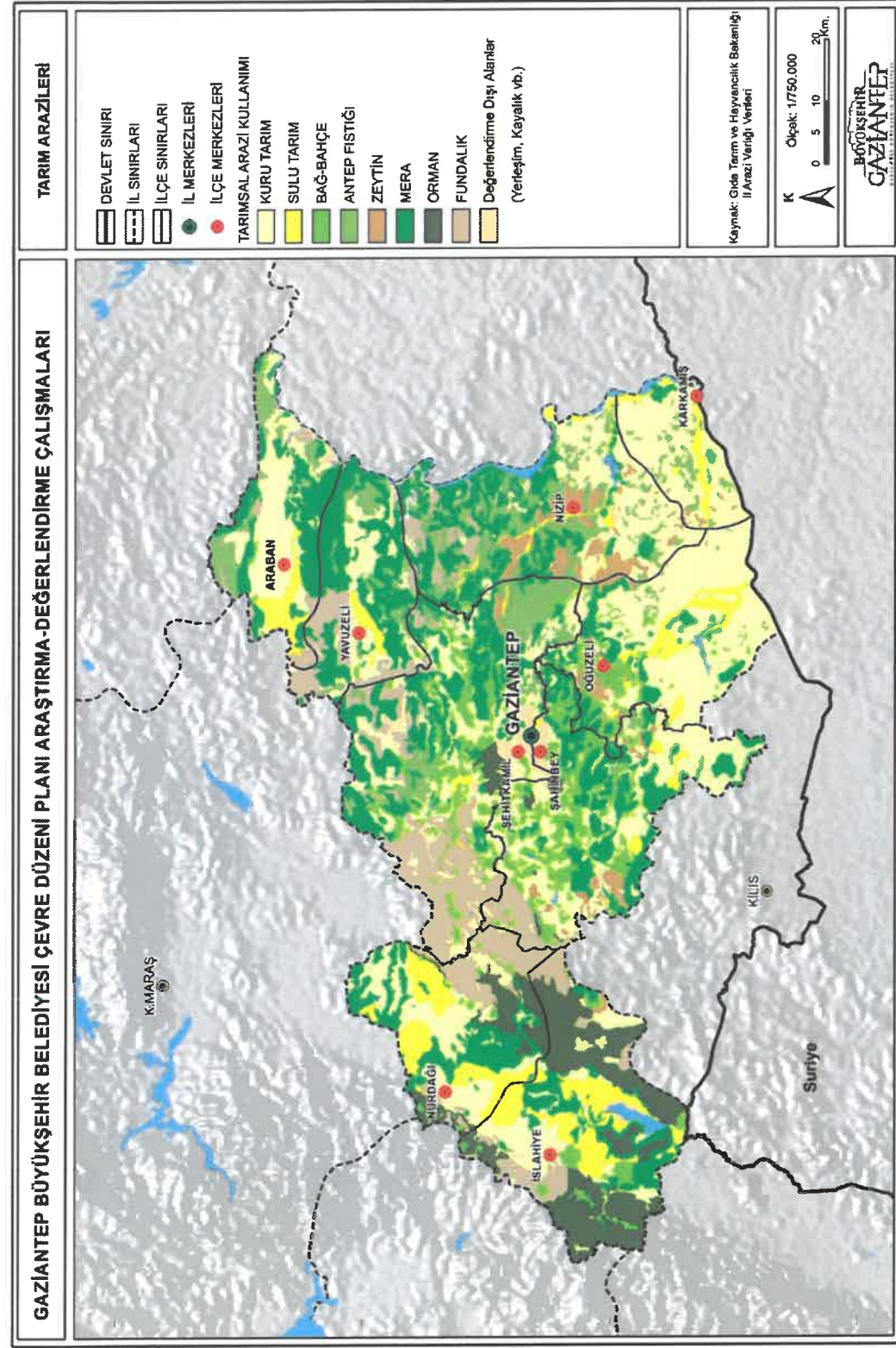
Gaziantep ili arazilerinin AKK sınıflamasına göre dağılımı aşağıdaki grafikte verilmiştir. İl arazilerindeki en büyük sınıf VII sınıf araziler olmuştur. Bu sınıfı II, III, I, IV, VI ve VIII sınıf araziler izlemiştir.

Grafik 7: Gaziantep ili toprakları AKK sınıflarına göre dağılımı

Harita 23: Büyük toprak grupları analizi

Harita 24: Tarım arazileri analizi

5.6.1. Erozyon Durumu

Bir alanda toprak erozyonunun bilinmesi taşınma ve birikme olaylarının ya da bu olaylar sonucu oluşabilecek toprak kayıplarının tahmini önem taşımakta olup toprak haritalarında erozyon çeşitleri su ve rüzgâr erozyonu olarak ayrılmaktadır. Su ve rüzgâr erozyonu sınıfları üst horizonların erozyonla taşınma derecesine göre tahmin edilmektedir. Su erozyonu şiddetlerine göre a) hiç yok ya da çok az, b) orta, c) şiddetli, d) çok şiddetli olarak 4 sınıfa; rüzgar erozyonu ise benzer olarak a) hafif, b) orta ve c) şiddetli olarak 3 sınıfa ayrılmıştır.

Gaziantep ilinin %84,69'unda su erozyonu bulunmaktadır. İl arazilerinin %28,69'unda orta, %28,60'ında ise şiddetli %27,40'ında ise çok şiddetli olarak tanımlanmıştır. Rüzgâr erozyonu ise Gaziantep ili sınırları içerisinde görülmemektedir.

Buna göre ilde su erozyonunun en fazla görüldüğü büyük toprak grupları; Kahverengi Orman, Kırmızı Akdeniz, Kırmızı Kahverengi Akdeniz, Bazaltik, Kireçsiz Kahverengi ve Kırmızımsı Kahverengi, Kahverengi topraklar olmuştur. Aluviyal ve Organik toprakların tamamında, Koluviyal toprakların %40'ından fazlasında, Kırmızımsı Kahverengi toprakların %3,13'ünde, Bazaltik toprakların %2,07'sinde, Kahverengi toprakların %2,03'ünde, Kırmızı Akdeniz topraklarının %1,08'inde, Kireçsiz Kahverengi Orman topraklarının %0,62'sinde, Regosol toprakların %4,17'sinde ve Aluviyal toprakların %1,71'inde hiç veya çok az su erozyonu bulunmaktadır.

Su erozyonu orta olarak belirtilen toprakların %38,65'i II. sınıf, %34,42'si III. sınıf, %19,45'i IV. sınıf araziler içerisinde sınıflandırılmıştır. Şiddetli olarak belirlenen toprakların %63,33'ü VII. sınıf, %22,27'si VI. Sınıf arazi olarak sınıflandırılmıştır. Çok şiddetli erozyona sahip toprakların %98,92'si VII. sınıf arazi olarak tanımlanmıştır.

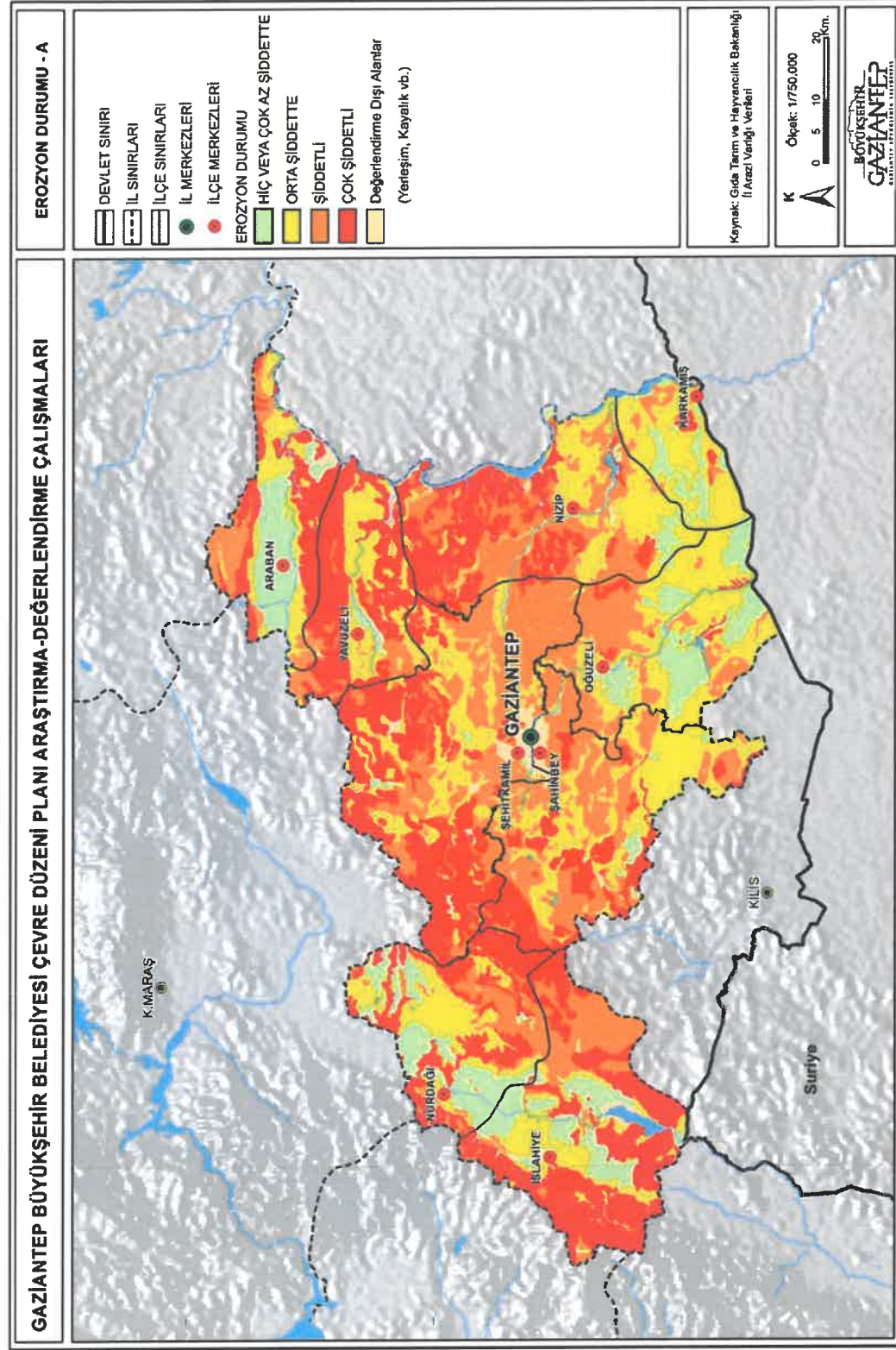
Potansiyel erozyon riski, alanın yapısında var olan erozyona uğrayabilme riskinin ifadesidir. Başka bir deyişle bir alanın toprak, topoğrafik, jeolojik ve yağış özellikleri nedeniyle doğal olarak sahip olduğu erozyon riskidir. Sayısal yükseklik modeli kullanılarak oluşturulan eğim haritasına göre Gaziantep ilinde eğimin %8'in üzerinde olduğu arazilerin alanı il yüzölçümünün yaklaşık %47'si topoğrafik özellikleri nedeniyle potansiyel olarak erozyon riski altında bulunmaktadır.

Çok şiddetli potansiyel erozyon riski, Nurdağı ve Şehitkâmil ilçelerinin arasında kalan Kuzoluk, Kartalköy, Ortaklar ve Terken köyleri civarında görülmektedir. İslâhiye ilçesine bağlı Kırıkçalı, Yukarı Bilenler, Yeniköy, Güllühüyük, Arfalı, Çerçili köyleri civarında da çok

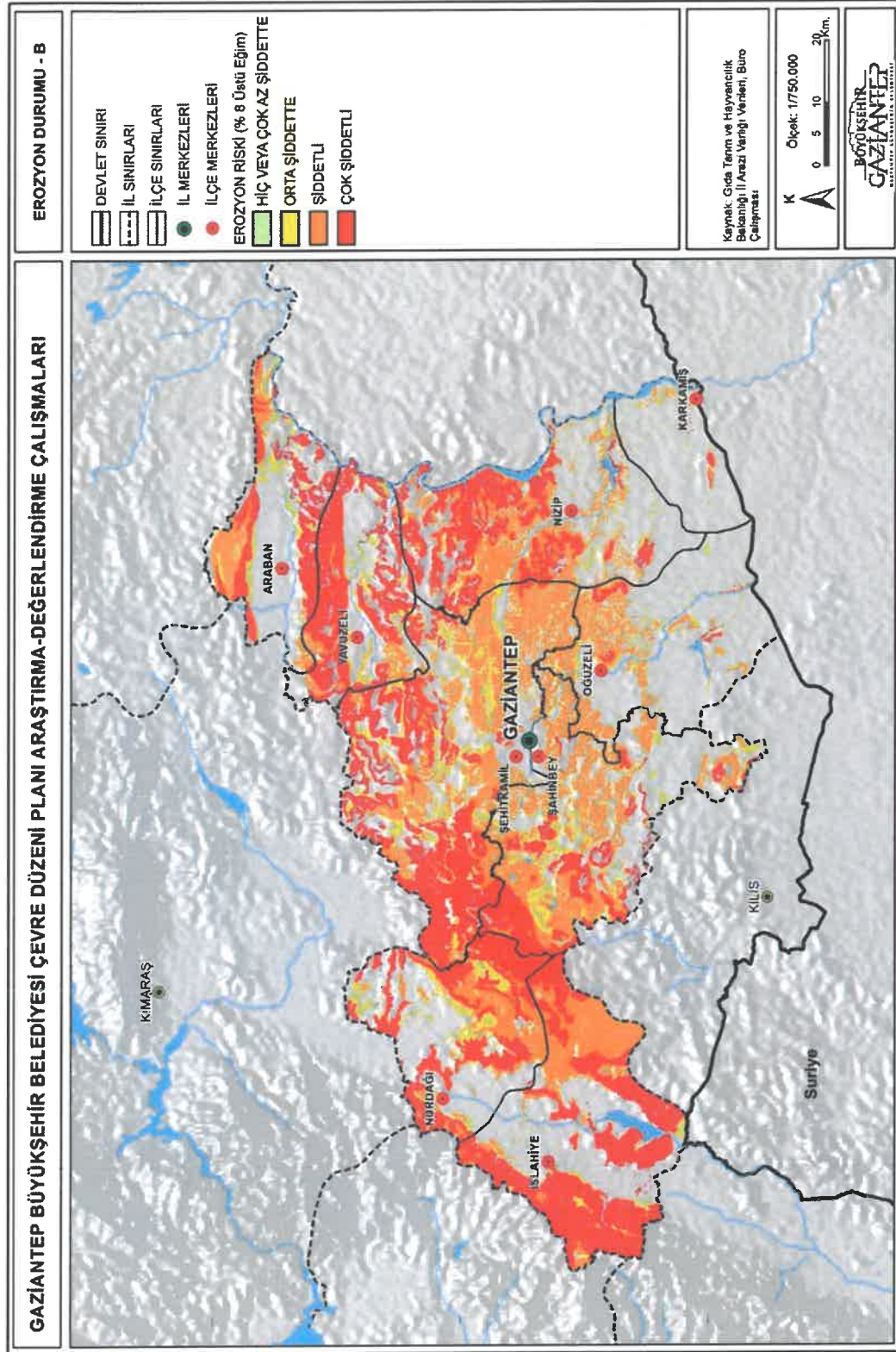

şiddetli erozyon riski görülmektedir. Bunların dışında Yavuzeli ve Araban ilçeleri arasında kalan bölgede de yoğun erozyon riski gözükmemektedir.

Doğal örtünün tahrip olduğu mera, orman ve az bir kısım tarım arazilerinde erozyon çok şiddetli olarak görülmektedir. Erozyonun çok şiddetli olduğu toprak sınıfları VI. ve VII. Derece de topraklardır.

Harita 25: Erozyon durumu-A analizi

Harita 26: Erozyon durumu-B analizi

5.7. EKOLOJİK YAPI

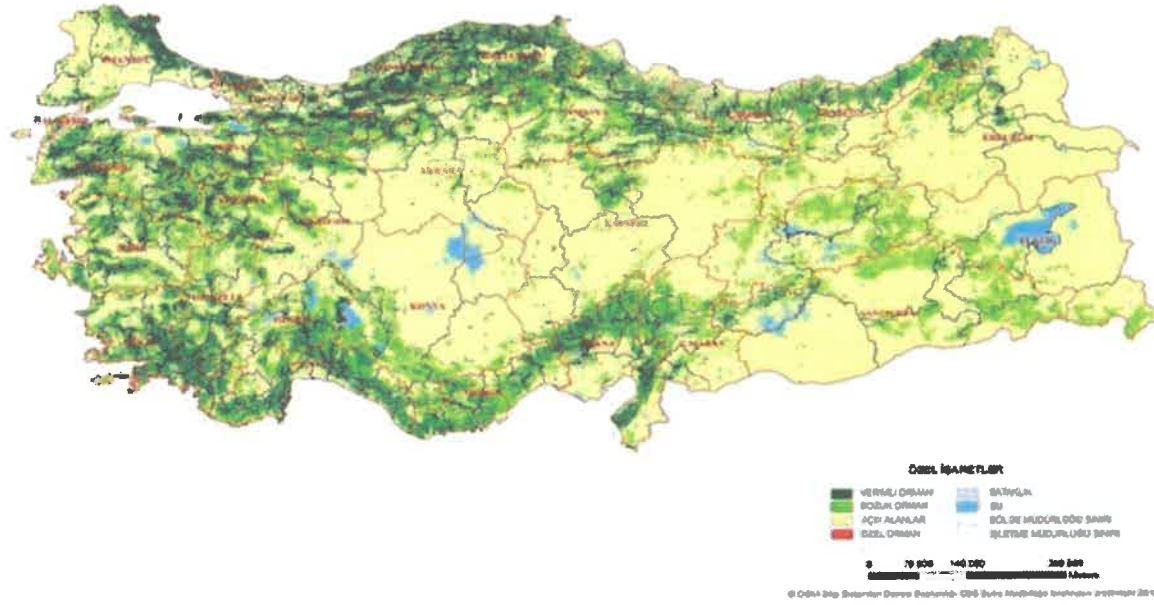
Gaziantep bulunduğu coğrafyanın özelliklerinden dolayı Akdeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş niteliği taşıyan, yarı karasal olarak nitelendirilen iklim özelliklerine sahiptir. Ancak yükseltiye bağlı olarak, iklim elemanlarından sıcaklık ve yağışın etkileri farklılık göstermektedir. Bu özellik ova tabanları ile dağlık ve yüksek kesimlerdeki bitki örtüsünün farklılaşmasına da etki etmiştir. Yükseltiye bağlı olarak yağışın daha az düştüğü kurak bölgeler olan ovalarda bozkırlar görülürken, yüksek tepelik bölgelerde ormanlar yer almaktadır.

Gaziantep ilinin büyük bölümü Güneydoğu Anadolu step alanı içerisinde kalmaktadır. İlin kuzeybatı kesimi ise Akdeniz bitki örtüsü ile Güneydoğu Anadolu step örtüsü arasında bir geçit alanı durumundadır. Güneydoğu Anadolu step alanının batısındaki Gaziantep il toprakları stepin asıl çekirdek alanı ile Akdeniz ikliminden etkilenen yağışlı kıyı şeridi arasına sıkışmıştır. Burada 500-600 m yükseklikte uzanan kalker platolar, zeytin ve antepfıstığı ağaçları ile örtülüdür. Gaziantep platosu ile güneydeki sınır bölgeleri arasında doğal bitki örtüsü step bitkileridir. İl merkezinden batıya ve kuzeybatıya doğru Akdeniz Bölgesi alanına geçiş başlamakta olup bu kesimlerde zeytinlikler ve Antep fıstığı ile örtülü alanlarında küçük meşe ormanlarına da rastlanır.

5.7.1. Karasal Ekosistemler

Orman Ekosistemi: Orman ekosistemleri, su rejimini düzenlemesi, sel, taşkın ve çığ gibi tabi afetleri engellemesi, erozyonu önlemesi, iklimi yumuşatması, canlıların yaşamı için gerekli olan oksijeni üretmesi, rekreasyon ihtiyaçlarını karşılaması, doğal hayatın devamı, ekolojik dengenin sağlanması gibi özellikleriyle çevre açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye yaklaşık olarak 80 milyon hektar yüzölçümüyle, dağlık ve ekocoğrafya bakımından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Bu ekolojik zenginliğe paralel olarak ormanları da tür ve kompozisyon olarak zengindir.

TÜRKİYE ORMAN VARLIĞI HARİTASI

Harita 27: Türkiye orman varlığı haritası

Kaynak: <https://web.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/T%C3%BCrkiye-OrmanVarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-Haritas%C4%B1.aspx>, 2021

Gaziantep ormanları Doğu Torosların Kahramanmaraş üzerinden güneye uzanan 2.493 rakım ve Milcan Dağı'nın Suriye ve Amik Ovasına dağılan kolları üzerinde Büyük Sof Tepesi'nin Gaziantep Ovası'nda son bulan sırtları üzerinde yer almaktadır. Bölgenin en yüksek rakımı batı sınırını oluşturan sırtlardır. Genellikle ildeki orman alanlarında rakım 800-1450 m arasında değişmektedir. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü illere göre orman varlığı verilerine bakıldığında 52.996 ha verimli orman alanı ve 59.618 ha bozuk orman alanı bulunmaktadır. (Kaynak: <https://web.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/illere-Gore-Orman-Varligi.aspx>, 2021)

Gaziantep bitki ve orman toplulukları kızılçam, karaçam, sedir, selvi, kayın, kavak, meşe, ardıç, yabani zeytin, sandal, akçeşme, terebantın, sakız, funda, tesbih, ladin, sütleğen, karaçalı, ısırgan, delice, böğürtlen ve çayır otlarıdır. En fazla bulunan türler ise meşe ve kızılçamdır. Meşe ormanları bozuk ormanlar olup koruma altındadır. Orman ürünü elde edilmemektedir. Kızılçam ormanları faydalanılan verimli alanlarıdır.

Ağaçlandırma: Gaziantep merkez kentin yakın çevresindeki Dülük Baba, Burç, Yelligedik, Erikçe, Taşlıca gibi kesimlerde ağaçlandırma çalışması yapılmıştır. 1952 yılında Türkiye'de ve Gaziantep'te ilk orman dışı ağaçlandırma faaliyeti olarak başlayan Dülük Baba

Ağaçlandırması yapılmış, daha sonra toplam 32.318 ha. ağaçlandırma, erozyon kontrolü ve rehabilitasyon ile 1140 ha. özel ağaçlandırma olmak üzere toplam 33.458 ha. alanda ağaçlandırma çalışması yapılmıştır.

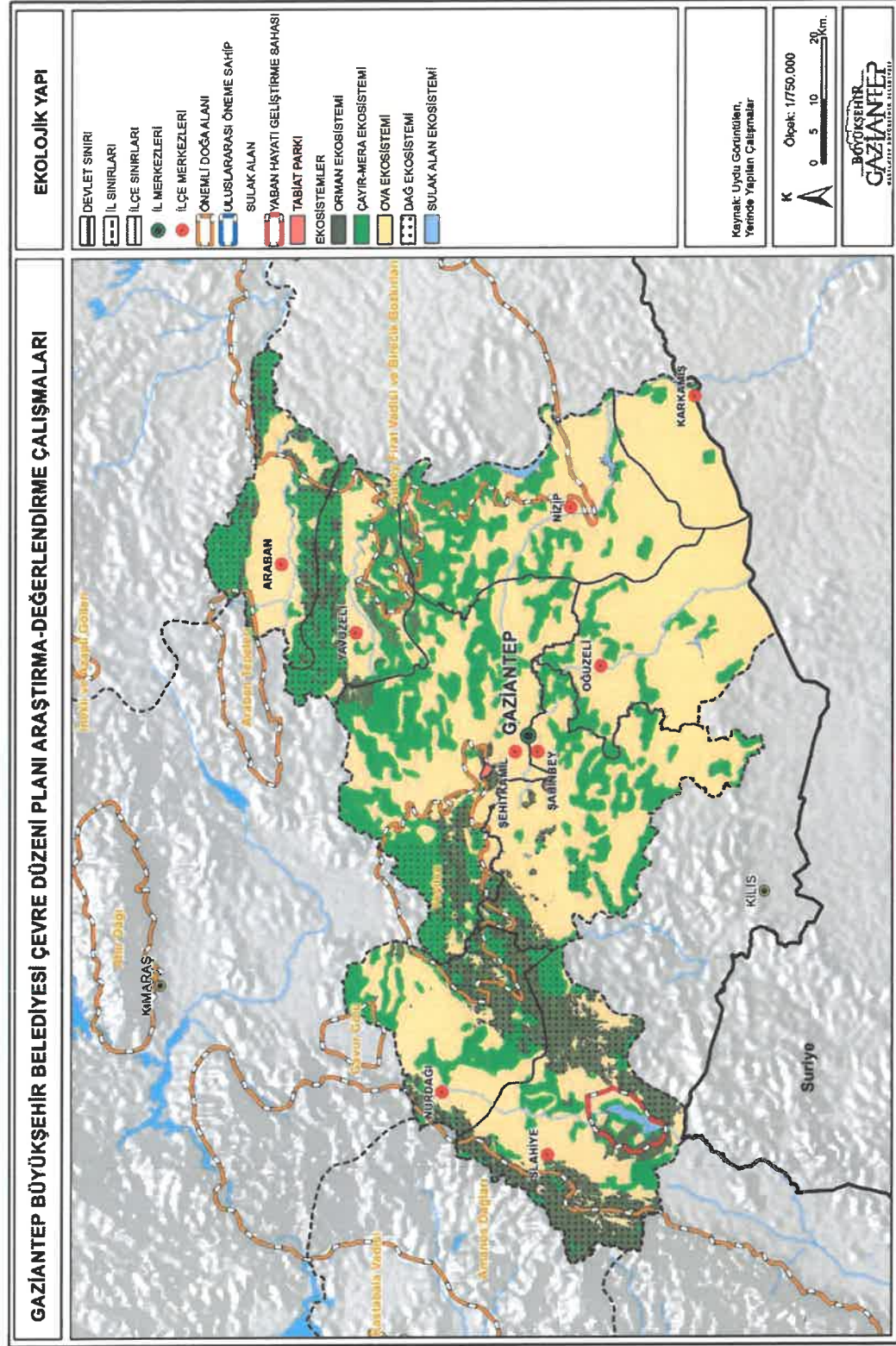
Çayır ve Mera Ekosistemi: İldeki çayır ve meralar; hayvanlara kaba yem sağlama yanında toprak ve su muhafazası, su toplama havzası, pınar memba sularına kaynak olması, tabii fauna ve ev hayvanlarına barınak olması, rekreasyon alanı sağlaması gibi fonksiyonlara da sahiptir.

5.7.2. Sulak Alan Ekosistemleri

Sulak alanlar yeryüzündeki başka ekosistemlerle karşılanamayacak işlev ve değerlere sahiptir. Derinlikleri genelde 6 metreye kadar olan sığ göl, lâgün, deltalar, korunaklı kıyılar, su dolaşımına sınırlı olan bölgeler sulak alan olarak nitelendirilmektedir. Sulak alanlar, yerli ve kıtadan kıtaya göç eden milyonlarca göçmen kuşun okyanusları aşmadan önce yumurtlama, yavru çıkarma ve mevsimlik yaşam alanları olduğu için, ekolojik açıdan son derece önemli habitatlardır.

Gaziantep ilindeki Fırat Nehri Havzası, Tahta köprü, Kayacık ve Hancılar baraj göletleri ile Burç, Zülfikar, Hacıarslan, Çakmak, Domuz deresi, Balık alan, Nogaylar suni göletleri, Sacır, Karasu, Merzimen, Gözbaşı, Samözü ve Nizip çayları “Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği” kapsamına girmektedir. Karkamış Taşkın Ovası Sulak Alanı; uygun iklim koşulları, zengin besin varlığı ve farklı ekolojik karakterdeki habitatlarıyla ülkemizin önemli sulak alanlarından birisidir. Güney Fırat Havzası- Karkamış, kuş toplulukları, su basar ağaç toplulukları, bitki örtüsü ve fauna bakımından Türkiye’nin en zengin bölgelerindendir. Fırat Nehri’nin ülkemizi terkettiği bölgeyi oluşturan Karkamış, akarsu niteliğinde bir sulak alan olup, 2008 yılında korunması gereken alan statüsüne alınmıştır.

Tahtaköprü Baraj Gölü de ildeki önemli sulak alanlardandır. Tahtaköprü Barajı, Karasu Çayı üzerinde İslahiye ilçe sınırları içinde yer almakta olup bölge kuş türleri bakımından zengin bir potansiyele sahip olup birçok kuş türünün üreme alanı ve göçmen kuşların göç yolları üzerinde yer aldığından göçmen kuşların da kışlama ve barınma özelliğine sahip bir sahadır. Tahtaköprü Baraj Gölü, Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak 2005 yılında koruma altına alınmıştır. Sulak alan ekosistem özellikleri nedeniyle önem taşıyan İldeki diğer alanların ise koruma statüsü bulunmamaktadır.

Harita 28: Ekolojik yapı analizi

5.8. BİYOLOJİK YAPI

5.8.1. Flora ve Vegetasyon

Gaziantep iline yönelik floristik analiz kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda; 74 familyaya ait 337 cins, 840 tür, 69 alttür ve 32 varyete tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda tespit edilen bitkilerin fitocoğrafik bölgelere göre dağılımı ise; Ir.- Tur. Elementi-293; Akdeniz elementi-140; Avr.-Sib. Elementi-16, şeklindedir.

Çalışma alanından tespit edilen bitki türleri:

- LC (en az endişe verici) 813 tür.
- NT (Tehlike altına girmeye aday) 8 tür CR (Kritik) 2 tür
- VU (Zarar görebilir) 24 tür
- EN (Tehlikede) 3 tür
- DD (Veri yetersiz) 7 tür, kategorisindedir.

Gaziantep ve çevresinden bilinen ve DD kategorisindeki bitki türleri; yapılan floristik çalışmalar ile ülkemizde varlığı bilinmekle birlikte, yalnız geçen yüzyıl ve bu yüzyılın başında yapılmış toplamalardan ve tek bir lokalite ve tip örneğinden bilinen türler bu kategoriye konur. Bu bitki taksonları, özellikle son yıllarda artan bitki toplama çalışmalarına rağmen o zamandan sonra toplanamamışlardır. Çalışma alanından 68 endemik bitki türü tespit edilmiştir.

Gaziantep ve çevresinde önemli bitki alanları, endemik ve tehlike kategorisi önemli olan bitki türlerinin alan içerisindeki dağılımına, tehdit altındaki habitatlar, şehirleşmeden dolayı yok olan doğal alanların yoğunlaştığı yerlere göre tespit edilmiştir. Buna göre önemli bitki alanları; “Nur Dağı ve Çevresi”, “Dülük Baba Orman İçi Dinlenme Alanı”, “Sof Dağı”, “Gaziantep-Fevzipaşa-İslâhiye arasındaki Çam Plantasyon Alanları”, “Şehitkâmil-Nurdağı-Şahinbey ilçe sınırlarını içine alan Yeşilce olarak anılan alan”, “Araban Tepeleri ve Çevresi”dir.

Gaziantep ve çevresinde vejetasyon süresi yani bitki türlerinin çiçeklenmeye başlama ve çiçeklenmenin bitiş tarihleri, denizden olan yüksekliğe, sıcaklığa, ana kayanın yapısına göre değişiklik göstermektedir. Gaziantep ve çevresinde çiçeklenme şubat ayında başlar ve Kasım ayında sonbahar geofitlerinin çıkması ile tamamlanır. Şubat ayında ilk çıkan bitkiler bir yıllık olarak anılan türler olup bunlarla beraber bahar geofitleride beraber çıkar.

Geniş anlamda Gaziantep vejetasyonu Akdeniz ve İran-Turan fitocoğrafik bölgesi özelliğini göstermektedir. Gaziantep ve çevresinin vejetasyonu; Orman vejetasyonu, fundalık (maki), mera, akarsu ve durgun su, taşlık-kayalık alan vejetasyonu ve bu alanların tahribatı sonucu oluşturulmuş tarım alanlarından oluşmaktadır.

5.8.2. Fauna

Gaziantep il sınırları içindeki alanlara yönelik yapılan inceleme ve literatür taraması sonucu; 5 iki yaşamlı (amfibi) tür, 34 sürüngen tür, 176 kuş türü ve 61 memeli türünün varlığı belirlenmiştir. Gaziantep il sınırları içerisinde bugüne kadar kaydedilmiş olan fauna bileşenleri arasında “nadir” ya da “soyu tehlikede olan türler” kategorisine dahil edilebilecek bazı türler bulunmaktadır. Fauna bileşenlerinin sınıf düzeyinde değerlendirilmesi sonucunda il sınırları içerisinde kaydedilen türler arasında yer alan nadir veya soyu tükenme tehlikesi altındaki türler aşağıda verilmektedir:

Sürüngenler: Adi Tosbağa (*Testudo graeca terrestris*), Fırat Kaplumbağası (*Rafetus euphraticus*), Sarı Yılan (*Elaphe quatuorlineata sauromates*)

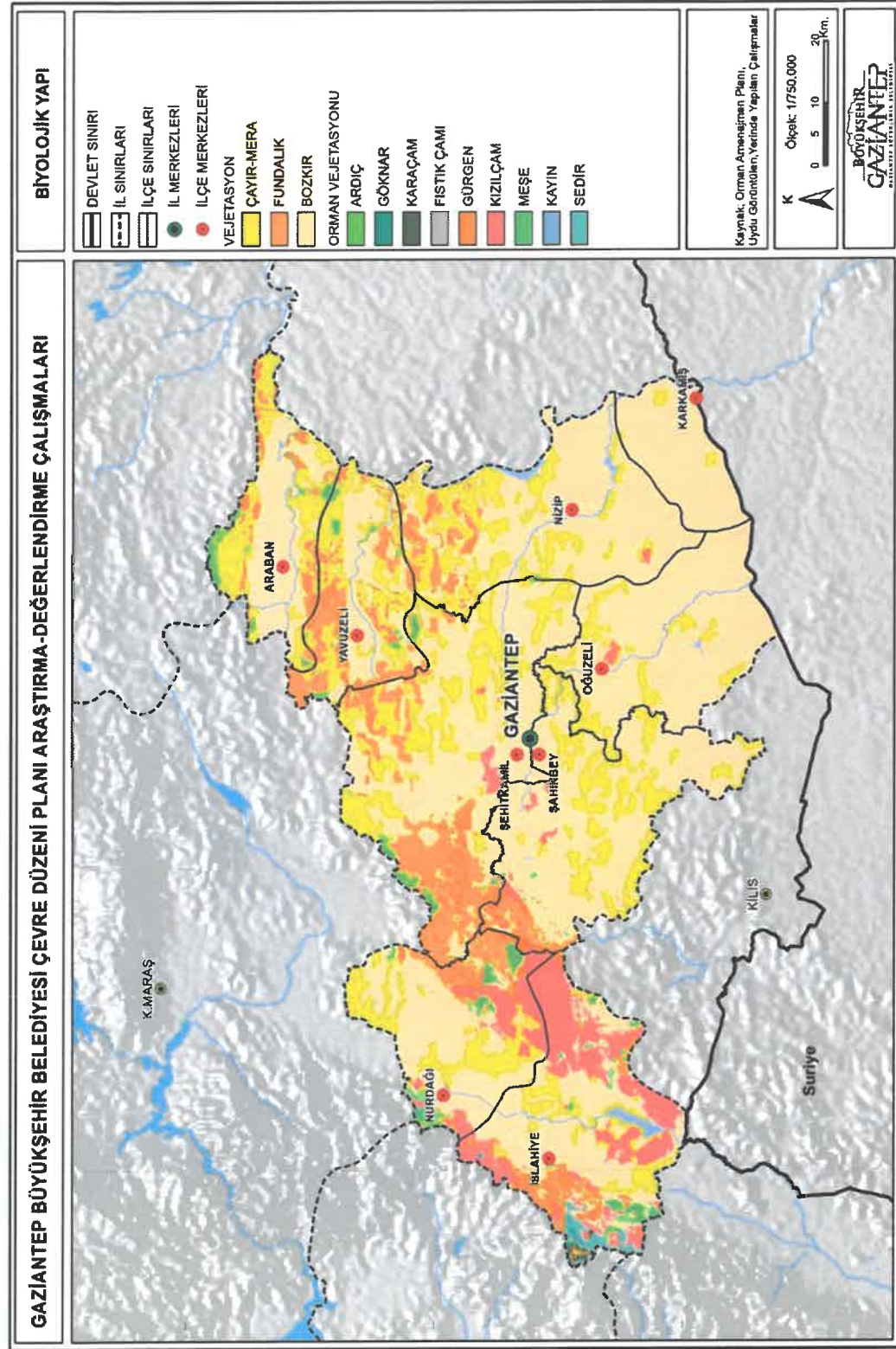
Kuşlar: Kelaynak (*Geronticus eremita*), Akgöz (*Aythya nyroca*), Büyük Orman Kartalı (*Aquila clanga*), Kızıl Kerkenez (*Falco naumanni*), Uludoğan (*Falco cherrug*), Mavi kuzgun (*Coracias garrulus*), Anadolu Sıvacısı (*Sitta krüperi*), Gri Kirazkuşu (*Emberiza cineraceae*)

Memeli Hayvanlar: Akdeniz Nalburunluyarasası (*Rhinolophus euryale*), Meheyl'in Nalburunluyarasası (*Rhinolophus mehelyi*), Nalburun yarasası (*Rhinolophus blasii*), Kaya Faresi (*Apodemus mystacinus*), Kısa kuyruklu bandicnot sıçanı (*Nesokia indica*)

Özgün Türler: Gaziantep il sınırları içerisinde kaydedilmiş olan fauna bileşenleri arasında özellikle tanımlanması gereken 2 önemli tür bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Kelaynak Kuşu diğeri ise Fırat Kaplumbağasıdır.

Kelaynak Kuşu (*Geronticus eremita*): Bu tür aslında Fırat nehrinin diğer tarafındaki Kelaynak Üretim İstasyonu'nda tutulmasına karşılık daha önce Fırat Nehri'nin her iki tarafında da büyük sürüler halinde gözlenmekte idi. 1950'li yıllarda tarım zararlılarına karşı bilinçsizce ve ölçüsüzce kullanılan tarımsal kimyasallar bu türün kitle halinde ölümüne yol açmıştır. Kafeslerde tutulan son bireylerin üretilme çalışmaları sonucunda sayıları artsa da bakımları için insana bağımlı olmaları nedeniyle de doğal popülasyonu ortadan kalkan türler kategorisine alınmıştır. Gerçekleştirilen açık alan çalışmaları sırasında üreme faaliyeti içerisinde olan Kelaynakların yuva materyali toplamak amacıyla Gaziantep tarafına geçtikleri gözlenmiştir.

Fırat Kaplumbağası (*Rafetus euphraticus*): Fırat Kaplumbağası oldukça nadir bir sürüngen türüdür. Ülkemizde gözlenen Tatlı su kaplumbağalarına göre oldukça iri bir türdür. Dünyada birkaç yerde yaşadığı bilinen bu türün Fırat nehri'nde yaşıyor olması da ayrıca önem taşımaktadır. Daha önceleri bilinçsizce rahatsız edilen ve hatta öldürülen bu tür son zamanlarda yöre halkı tarafından da korunmaktadır. Özellikle Fırat Nehri kıyısındaki kumluk alanlar bu türe ait bireyler tarafından özellikle tercih edilen kesimlerdir. Bu kesimlerin bozulmadan korunması türün yöredeki geleceği açısından oldukça önem taşımaktadır.

Harita 30: Biyolojik yapı analizi

5.9. ARAZİ KULLANIMI

Gaziantep ili genelinde yapılan arazi kullanım çalışmalarında, çevre düzeni planı ve uydu görüntüleri kullanılarak hazırlanmıştır. Yapılan arazi kullanım çalışmasında, yerinde yapılan arazi çalışmalarında elde edilen veriler, kurum ve kuruluş görüşleri ve bilgileri ile temin edilen imar planları ve hâlihazır haritalar kentsel arazi kullanım türlerinin belirlenmesinde kolaylaştırıcı olarak kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan uydu görüntüleri tarımsal arazi kullanım biçimleri olan kuru, sulu ve dikili tarım arazileri ile diğer açık alan kullanışlarının ayrılmasında da kullanılmıştır.

Arazi kullanım durumuna ilişkin haritaların oluşturulması aşamasında, geçmişte CAD çizimiyle oluşturulmuş olan haritalar, CBS ortamında hazırlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda Gaziantep ilinin tamamını kapsayan “Arazi Kullanım” haritası hazırlanmıştır.

Arazi kullanımına ilişkin bilgiler veri tabanına aktarılıp, haritalanmıştır. Arazi kullanım çalışmaları, 1/100.000 ölçekli olarak, ölçeğin elverdiği detayda tümleşik olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan arazi kullanım paftalarının sunumunda; il genelinde bulunan ve veri tabanında ayrı olarak verilmiş bazı kullanımlar birleştirilmiş, kullanımlar algılanabilir hale getirilmiştir.

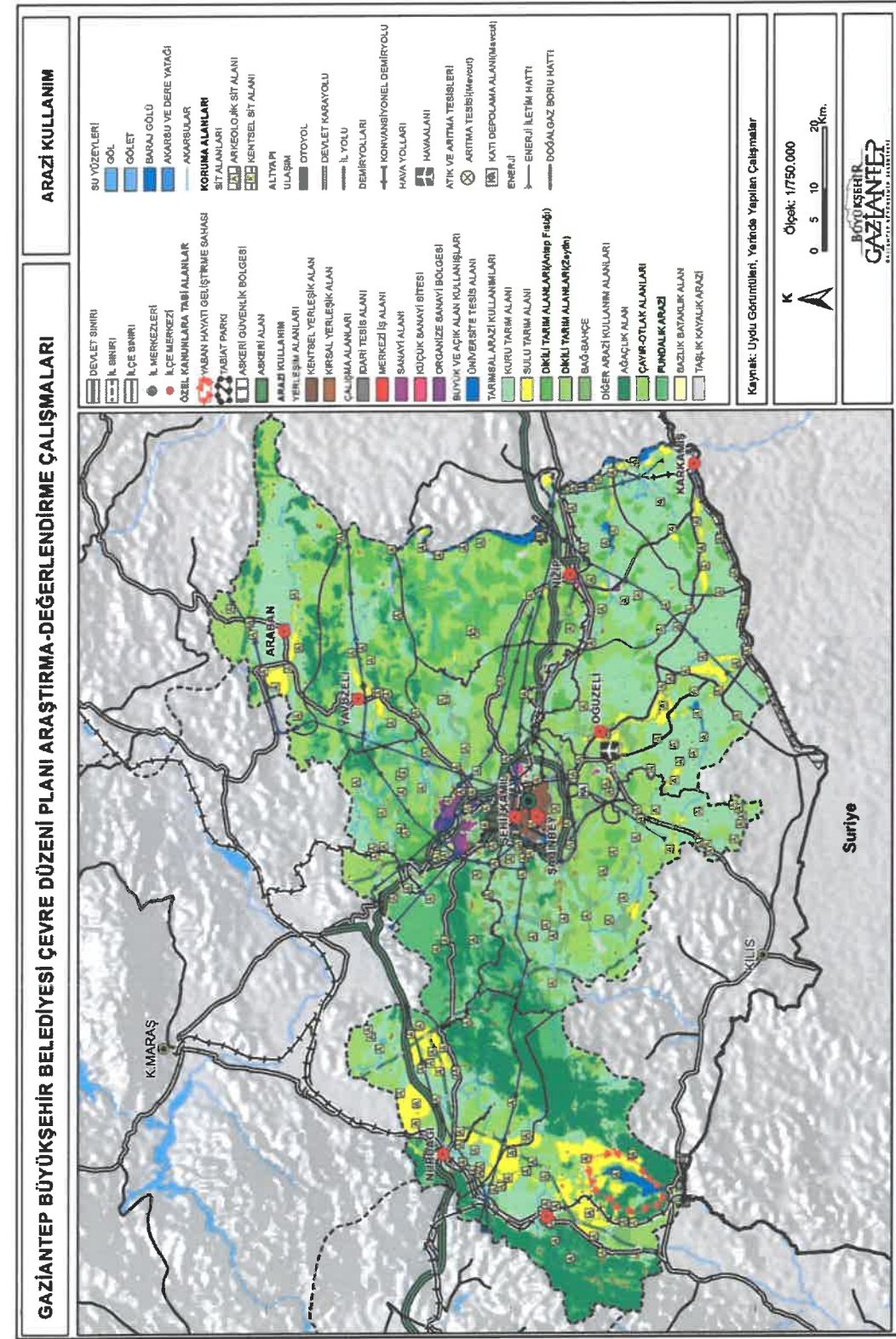
Planlama alanı içindeki yerleşim alanlarındaki gruplamada yerleşmeler öncelikle kırsal yerleşim alanları ve kentsel yerleşim alanları olarak ayrılmıştır. Yerleşim alanları içinde bulunan büyük alan kaplayan sosyal donatı alanları ve ticaret alanları ayrıştırılmıştır. Yerleşimlere bitişik ya da ayrık konumlanmış, eldeki verilerle ayrıştırılabilir durumda olan organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri ve yoğunlaşmış sanayi ve depolama alanları arazi kullanım çalışmasında ayrılarak gösterilmiştir. Bunların yanı sıra; büyük alan kaplayan askeri alanlar, büyük kentsel yeşil alanlar, üniversite yerleşkeleri, fuar alanları da arazi kullanım çalışmasında ayrıştırılarak gösterilmiştir.

Tarım alanlarına ilişkin yapılan belirlemeler ise öncelikle kendi içinde gruplanarak, sulu ve kuru tarım alanları olarak iki ana gruba ayrılmıştır. Bunun yanı sıra, dikili tarım yapılan alanlar da ayrı bir grup olarak ele alınmıştır. Arazi kullanım çalışmasında ayrıca, ağaçlık alanlar ve ağaçlandırma sahaları, taşlık kayalık, otluk- çalılık, çayırılık, sazlık-bataklık alanlar, maden çıkarım alanları, akarsular, göller vb. alanlar da diğer arazi kullanım türleri olarak çalışmada yer almıştır. Planlama alanı içinde bulunan önemli teknik altyapı tesisleri ve ulaşım tesisleri ile yollara da arazi kullanım çalışmasında yer verilmiştir.

Yapılan arazi kullanım tespiti çalışması sonucunda elde edilen verilerin sayısal olarak dökümü ve bu alanların toplam alan içindeki oranları arazi kullanım dağılımı tablosunda verilmiştir. Tablodan da açıkça izlenebileceği üzere, il genelinde arazinin yaklaşık 1/3'lük bölümü kuru tarım alanı olarak kullanılan alanlardan oluşmaktadır. Tarımsal amaçla kullanılan diğer alanlarla birlikte il sınırları içindeki tarımsal amaçlı kullanılan alanların büyüklüğü yaklaşık %54 düzeyine erişmektedir. İl genelinde tarımsal alanların dışında geniş yer tutan kullanımlara bakıldığında; bir bölümü mera niteliğine sahip olan çayır ve otlak alanları %21,33, büyük bölümü orman alanlarından oluşan ağaçlık alanlar %12,26, fundalık-meşelik alanlar %6,87 oranıyla sıralanmaktadır. Gaziantep il sınırları içinde çeşitli kentsel ve kırsal kullanım alanlarının toplamından oluşan yerleşik alanların büyüklüğü ise yaklaşık %4 oranında yer tutmaktadır.

Tablo 7: Gaziantep ili mevcut arazi kullanım dağılımı

Arazi Kullanım Türü	Alansal Büyüklüğü (ha)	Oranı (%)
Kentsel Yerleşik Alanlar	7936.95	1.16
Kırsal Yerleşik Alanlar	11467.66	1.67
Resmi Kurum Alanları	291.22	0.04
Askeri Alanlar	1881.96	0.27
Merkezi İş Alanı	303.58	0.04
Sanayi Alanları	955.54	0.14
Küçük Sanayi Siteleri	430.56	0.06
Organize Sanayi Bölgeleri	4485.05	0.65
Üniversite Yerleşkeleri	148.47	0.02
Havaalanı	192.90	0.03
Büyük Kentsel Altyapı Tesisleri	42.14	0.01
Kuru Tarım Alanları	225145.40	32.77
Sulu Tarım Alanları	41816.32	6.09
Dikili Tarım Alanları-Antep Fıstığı	45507.00	6.62
Dikili Tarım Alanları-Zeytin	20070.20	2.92
Bağ ve Bahçe Alanları	41020.30	5.97
Ağaçlık Alanlar	84260.77	12.26
Fundalık Alanlar	47206.64	6.87
Çayır Otlak Alanları	144467.72	21.03
Kavaklık-Taşlık Alanlar	3034.76	0.44
Sazlık-Bataklık Alanlar	206.18	0.03
Göl-Gölet-Baraj Yüzevi	5848.32	0.85
Akarsu ve Dere Yatakları	291.38	0.04
İl Toplamı	687082.90	100.00

Harita 31: Arazi kullanım analizi

5.10. TEKNİK ALTYAPI

Gaziantep ilinde arazi kullanımının belirlenmesine yönelik çalışmalar kapsamında ele alınan teknik altyapı alanları yapılan gözlem ve tespitler, kurum ve kuruluş görüşlerine göre oluşturulmuştur.

5.10.1. Ulaşım

Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan Gaziantep, önemli ticaret ve ulaşım yollarını birbirine bağlamaktadır. Gaziantep özellikle karayolu, havayolu ve demiryolu ulaşım ağlarının merkezi konumunda bulunmaktadır. Gaziantep ilinin sınırlarına komşu konumda olan Adıyaman, Kilis, Osmaniye, Şanlıurfa, Kahramanmaraş ve Hatay illeriyle karayolu bağlantıları bulunmaktadır. Gaziantep ili sınırları içerisinde toplam karayolu ağı 662 km'dir. Karayolu ulaşımının 315 km devlet yolu, 148 km otoyol ve 199 km il yolu ile sağlanmaktadır. Gaziantep ili Mersin-Diyarbakır Otoyolu hattında bulunmakta olup günümüzde var olan Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu, bu amaçla projelendirilmiş olan güzergâh üzerinde yer almaktadır.

Tablo 8: Gaziantep ili satıh cinslerine göre yol ağı (km)

Satıh Cinslerine Göre Yol Ağı (Km)								
Gaziantep	Asfalt Yollar			Parke	Stabilize	Toprak	Diğer Yollar	Şebeke Uzunluğu
	Asfalt Betonlu	Sathi Kaplama	Toplam					
Otoyol	148	-	148	-	-	-	-	148
Devlet Yolu	240	75	315	-	-	-	-	315
İl Yolu	25	162	187	1	11	-	-	199
Toplam	413	237	650	1	11	-	-	662

Kaynak: <https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Bolgeler/5Bolge/iller/IlGaziantep.aspx>,2021

Harita 32: Karayolları 5.Bölge Müdürlüğü Gaziantep Haritası

Kaynak: <https://www.kgm.gov.tr/SiteCollectionImages/KGMimages/Bolgeler/5Bolge/Iller/Gaziantep.jpg>, 2021

Gaziantep ili T.C. Devlet Demir Yolları (TCDD) Genel Müdürlüğü 6. Bölge sınırları içerisinde yer almaktadır. Demiryolu ağı Gaziantep Merkez kent içinden geçerek erişim sağlamaktadır. Gaziantep il sınırları içinde var olan demiryolu uzunluğu 2012 yılında 254 km olarak belirlenmiştir. Gaziantep demiryolu ağı, yurtiçi bağlantılarının yanı sıra yurtdışı bağlantılara da sahiptir. Irak ve Suriye ile bağlantısı olan demiryolu, ulaşım anlamında önemli olanaklar sağlamaktadır.

Karaman- Mersin- Adana- Osmaniye- Gaziantep- Şanlıurfa- Mardin hızlı Demiryolu Projesi, Ankara-Konya ve Eskişehir-Konya hızlı demiryolunun ikinci halkası olarak projelendirilmiştir. Koridor üzerinde planlanan hatların tümü elektrikli ve sinyalli olarak inşa edilecektir. Böylelikle azami hız yük taşımacılığında 120 km/sa. Yolcu taşımacılığında 160 km/sa. olacak, seyahat süreleri kısalacak, konforlu ve kaliteli bir hizmet sunulmuş olacaktır.

Günümüzde metropol kentlerin en önemli sorunlarından biri olan ulaşım konusunda gerçekleştirilen çözüme yönelik çalışmalar, birçok kentte geçmişten beri beklenen sonuçları vermemektedir. Zira sorunların çözümüne yönelik çalışmaların uzun vadeli ve sürdürülebilir

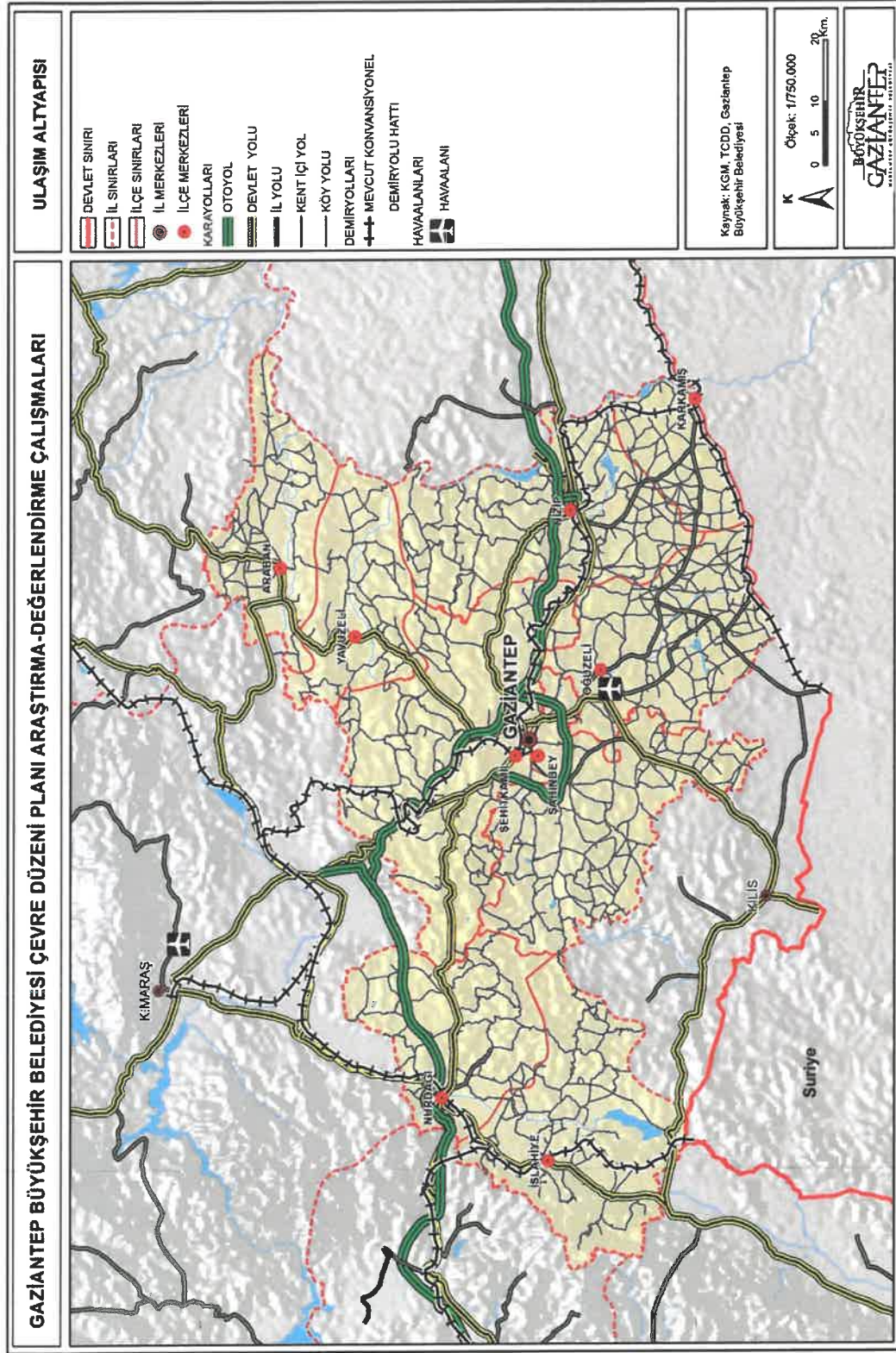
yaklaşımlar içermesi gerekmektedir. Ancak bu uzun vadeli yaklaşımları hayata geçirirken kentin bugün için önceliklerini ve kolay çözümlenebilecek problemlerini de göz ardı etmemek gerekir. Bu nedenle ulaşım ve imar planlamasında Gaziantep'te yaptığımız gibi kentin genel özelliklerini, geçmişini ve geleneğini de gözeten bir "Ulaşım Ana Planı ve Nazım İmar Planı"nı hazırlanmış ve kente özgü hazırlanan bu planlar hayata geçirilmektedir.

Gaziantep ilinde kent içi trafiği azaltmaya ve ulaşımın kolaylaştırılmasına yönelik olarak 2011 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından kent içi raylı sistem faaliyete geçirilmiştir. Hafif raylı sistem projesine 2008 yılında üç aşamada başlanmıştır. 2011 yılı itibarıyla, hafif raylı sistemin birinci aşamasında TCDD istasyonundan (Gar Meydanı) başlayıp üniversite Burç Kavşağı'nda sona ermekte olan hattın, ikinci aşamada 2012 yılında Karataş Bölgesi'ni Bağlarbaşı'na bağlayan hattın, üçüncü aşamasında 2014 yılında Gar-Akkent ve Gar-Adliye olarak iki hatta işletilmiştir. Mevcut hat uzunluğu 22 km'dir.

2022 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve TCDD arasında yapılan protokolle demiryolu güzergâhı üzerinde Gaziantep kent merkezinden geçecek şekilde GAZİRAY Projesi KÜSGET Sanayi Bölgesi ile OSB alanı arasında 25 Kilometrelik Banliyö Hattı üzerinde 16 Adet istasyonu ile hizmete açılmıştır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından daha önce ön projesi onaylanan, yaklaşık 10,5 km ve 9 istasyondan oluşan Gar-Düztepe-Hastane Metro Hattı, kent merkezindeki Gar Meydanından başlayarak bölgenin en büyük hastanesi olan 1875 yataklı Şehir Hastanesine ulaşacaktır. Bahsi geçen metro projesi hayata geçirilirken sürücüsüz olarak uygulaması yapılabilecektir. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından onaylanan projelerimizin ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

Gaziantep Havalimanı 1976 yılında hizmete girmiş olup iç hat, dış hat ve yük taşımacılığında ulaşım hizmeti sağlamaktadır. Şehir merkezine 19,6 km uzaklıkta olan havalimanı 2005 yılında küçük ve orta büyüklükteki uçakların kullanımına açılmıştır. Ayrıca 2006 yılında tamamlanan modernizasyon çalışmaları ile havalimanı uluslararası standartlara uygun hale getirilmiştir. Bu modernizasyon çalışmalarında, Gaziantep Terminal binası yapılmış, 2005'te kullanıma açılmıştır. Terminal binasının toplam büyüklüğü 22.790 m²'dir. 2003'te havaalanı altyapı inşaatı tamamlanmış, 2006'da havalimanı pisti standartlara uygun hale getirilmiştir. 2013'te Havalimanının Apron genişletilmesi yapılmıştır. 2021 yılın aralık ayında mevcut terminal binasının yanına yıllık 6 milyon kişiye hizmet edecek yeni bir terminal binası açılmıştır.

Harita 33: Ulaşım altyapısı analizi

5.10.2. İçme Suyu Ve Arıtma Tesisleri

Gaziantep Merkez Kent'te günümüzde var olan su dağıtım şebekesinin uzunluğu 2300 km'ye ulaşmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi GASKİ Genel Müdürlüğü verilerine göre; Günümüzde Gaziantep Merkez Kent'in içme suyu gereksinimi 1. kaynak Kahramanmaraş İlinin, Çağlayancerit İlçesi, Düzbağ Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Düzbağ Regülatöründen ve 2. kaynak Pazarcık ilçesi sınırları içerisinde bulunan Kartalkaya Barajından karşılanmaktadır. Gaziantep Kentinin İçme suyu gereksiniminin karşılandığı 3. kaynak ise Kahramanmaraş İli sınırlarındaki Mizmilli kuyularıdır. İçme suyu gereksinimin karşılandığı 4. kaynak ise Merkez Kentin değişik yerlerinde bulunan 14 adet derin kuyudur.

Gaziantep'in ilk Su Arıtma Tesis; Hacıbaba mevkiinde 1980 yılında kurulmuştur. Kahramanmaraş İli sınırları içinde bulunan Kartalkaya Barajı'ndan gelen su arıtılıp klorlandıktan sonra şebekeye verilmektedir. İkinci arıtma tesisi aynı alan içinde 1997 yılında, üçüncü arıtma tesisi de 2002 yılında devreye alınmıştır. Arıtma Tesisleri 70 dönüm arazi üzerine kurulmuş üç etaptan oluşan bir projedir. Kartalkaya Barajından gelen ham su, İçme suyu Arıtma Tesislerinde çeşitli ünitelerden geçilerek, TS 266 İçme Suları Standartlarına uygun hale getirilmektedir.

5.10.3. Kanalizasyon Ve Arıtma Tesisleri

Gaziantep'te ilk kanalizasyon şebekesi 1880'li yıllarda Gaziler caddesinde akan pis suların kanala alınarak üzerinin kapatılmasıyla başlamıştır. Kanalizasyon çalışmalarının zaman içinde devam etmesiyle birlikte 1989 yılına gelindiğinde Gaziantep'in kanalizasyon şebekesi 140 km'ye ulaşmıştır. Yapılan yatırımlar Gaziantep şehrinin büyümesi yanında çok az kaldığından kentte kanalizasyon ve yağmur suyu sorunları büyümüştür. Bu yıllarda özellikle gece kondu bölgelerinde yapılan fosseptik çukurlarının sağlıksız ve yetersiz olması nedeniyle cadde ve sokaklara akıtılan pis sular çevre sağlığını tehdit eder boyuta gelmiştir.

GASKİ' nin kuruluşu sonrasında, 2004 yılı sonuna kadar 1470 km kanalizasyon şebekesinin yapımı GASKİ tarafından tamamlanmıştır. Günümüzde Gaziantep Merkez Kent'te GASKİ verilerine göre 2619 km Kanalizasyon ve 500 km Yağmur Suyu şebekesi mevcuttur. Günümüzde GASKİ tarafından kentten toplanan tüm atık sular arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra doğaya bırakılmaktadır.

Gaziantep, 2001-2010 yılları arasında kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranının, belirlenen yıllar içerisinde Türkiye ortalamasının üzerinde

olup 2001, 2002, 2003, 2004, 2008 ve 2010 yıllarında %97 iken, 2006 yılında ise %96 olarak görülmektedir. 2021 yılında bu oran %100'e çıkmıştır.

GASKİ Genel Müdürlüğü verilerine göre, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde var olan arıtma tesislerine bakıldığında; Gaziantep Merkez Kent'e hizmet veren 2 adet arıtma tesisinin bulunduğu görülmektedir. Bu tesisler; Merkez Atık su Arıtma Tesisi ve Kızılhisar Atık su Arıtma Tesisidir. Bu tesislerin yanı sıra Oğuzeli İlçesinde GASKİ tarafından yapılmış ve Oğuzeli İlçesine hizmet veren bir arıtma tesisi ile OSB içinde kurulmuş, OSB'ye hizmet veren bir tesis daha bulunmaktadır. Bu tesislerin yanı sıra bazı mahallelerde paket arıtmalar bulunmaktadır. GASKİ tarafından, Gaziantep kentinde atık suların arıtılmasıyla ortaya çıkan çamurun, çamur çürütme ünitelerinde çürütülmesiyle Biyogaz elde edilmekte ve bu gaz elektrik üretiminde kullanılmaktadır.

1987 yılında temeli atılan Nizip Biyolojik Atık su Arıtma Tesisi 'ne gelen kirlilik yükü, sabun imalathaneleri, zeytin yağı imalathaneleri, fıstık kavlatma tesisleri, atık yağ geri dönüşüm tesisleri ve artan evsel atık su debisi nedeniyle oldukça artmış, arıtma tesisi işletilememiş ve nihayetinde atıl bir duruma gelmiştir. Gaziantep Merkez Kent dışında kalan İlçelerden Araban, Nurdağı atık su arıtma tesisi yapılmıştır.

Yapımı süren ve planlanan Atık su Arıtma Tesisleri GASKİ tarafından Gaziantep Merkez Kent'te Beylerbeyi mevkiinde Beykent İleri Biyolojik Atık su Arıtma Tesisi planlanırken, diğer yandan Gaziantep Merkez Kent dışında kalan ilçelerden İslahiye, Yavuzeli, Karkamış İlçelerinde atık su arıtma tesislerinin yapımı planlanmıştır.

5.10.4. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

Katı atık hizmeti verilen nüfusun toplam nüfusa oranı göz önüne alındığında Gaziantep'in, %89 ile Türkiye ortalamasının %8, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ise %17 oranında üzerinde olduğu belirlenmiştir. "Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" doğrultusunda, 1992 yılında projelendirilen ve 1993 Nisan ayında inşasına başlanan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait Düzenli Katı Atık Depolama Tesisi, 1995 yılı Ağustos ayında işletmeye açılmıştır. Saha günde 750 ton evsel çöp depolama kapasiteli olup, toplam 40 yıl ve 30 milyon m³ kapasiteye sahiptir. Şahanın yüzölçümü 1.5 milyon m²'dir.

Gaziantep Merkez Kent'te üretilen katı atıklar, Büyükşehir Belediyesi tarafından ilgili mevzuat doğrultusunda, katı atık düzenli depolama alanında depolanmaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırlarının 6360 sayılı yasa ile il sınırlarına kadar genişletilmesi

öncesinde Gaziantep Merkez Kentte bulunan Düzenli Depolama Alanı'na getirilen katı atıklara ilişkin bilgiler incelendiğinde 2018 yılı itibariyle yıllık toplanan katı atık miktarının 650.984 Ton/yıl civarında olduğu, bu değer kişi başına yaklaşık 0.88 kg/gün atık anlamına gelmektedir. (Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu)

Gaziantep il sınırları içinde Gaziantep Merkez Kentte bulunan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin yanı sıra Nizip ilçesinde de bir Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin bulunmaktadır. İl sınırlarına genişleyen Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde toplanan katı atıkların, yakınlık durumlarına bağlı olarak bu iki düzenli depolama alanına taşınması planlanmıştır.

5.10.5. Enerji Tesisleri

Gaziantep il sınırları içinde Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2020 yılı itibariyle elektrik tüketimi 8565305 Mwh' dir. İlde kişi başına toplam elektrik tüketimi 2020 yılı itibariyle 4076 Kwh' dir. Gaziantep il sınırları içinde var olan elektrik üretim tesislerine bakıldığında, Fırat Nehri üzerinde kurulu olan iki hidroelektrik santralinin bulunduğu görülmektedir. Bunlardan ilki Karkamış Barajı Hidroelektrik Santrali, diğeri ise Birecik Barajı Hidroelektrik Santrali'dir. Gaziantep il sınırları içinde farklı güzergâhlarda elektrik iletimi sağlayan yüksek gerilim hatları bulunmaktadır. TEİAŞ Genel Müdürlüğü Çevre ve Kamulaştırma Dairesi Başkanlığı'nın planlamaya esas kurum görüşünde planlanan enerji iletim hatları ve trafo merkezlerine ilişkin bilgiler iletilmiştir. Gaziantep il sınırları içinde bulunan mevcut 380 KW ve 154 KW yüksek gerilim hatlarının yanı sıra, planlanan 380 KW ve 154 KW yüksek gerilim hatları ile orta gerilim hatları planlamaya veri oluşturmak üzere Teknik Altyapı paftasına aktarılmıştır.

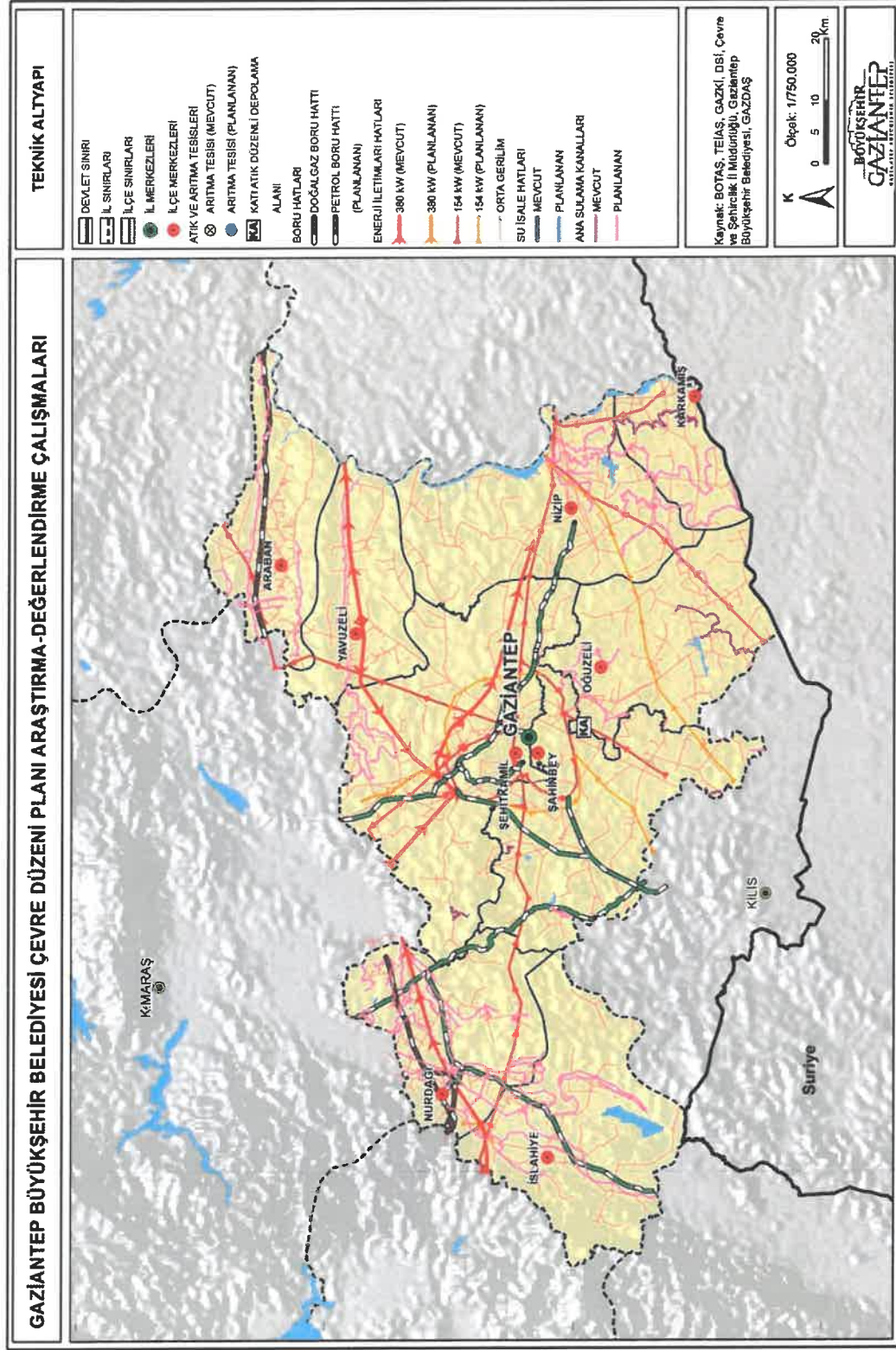
T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.'nin görüşüne istinaden il sınırları içerisinde; 36 inç çapındaki, mevcut Kilis Doğal Gaz İletim Boru Hattı (DGİBH), 24 inç çapındaki mevcut Gaziantep Branşman DGİBH, 16 inç çapındaki mevcut Hatay DGİBH, Nurdağı Take-Off İstasyonu, İslahiye Take-Off İstasyonu, Serbest Bölge Take-Off İstasyonu, Gaziantep 4 OSB Take-Off İstasyonu, Aktoprak Pig İstasyonu, Sakçagözü Pig İstasyonu, Örtülü Hat Vanası, Hassa Sapangözü Hat Vanası bulunmaktadır.

BOTAŞ Doğal Gaz İşletme ve Piyasa İşlemleri Bölge Müdürlüğü'nün yazısında; söz konusu hatlara ilişkin Resmi Gazete'nin 13/08/2021 tarih ve 31567 sayılı nüshasında yayımlanan BOTAŞ Ham Petrol ve Doğal Gaz Boru Hattı Tesislerinin Yapımı ve İşletilmesine Dair Teknik Emniyet ve Çevre Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri doğrultusunda, boru hattı ve

tesislerine 200 metreden daha yakında yapılacak her türlü yapılaşmalar, imar planları ve altyapı projeleri (yol geçişi, trafo, hafriyat alanı, enerji nakil hattı, su/kanalizasyon hattı, telekomünikasyon hattı, sondaj çalışması vb.) ve 400 metre mesafe içerisinde planlanan her türlü maden üretim ve işletim projelerinden önce Kuruluşumuzdan görüş alınarak, söz konusu çalışmaların Yönetmeliğinde belirtilen teknik emniyet kriterlerine ve yaklaşım mesafelerine uygun olarak yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

BOTAŞ Petrol İşletmeleri Bölge Müdürlüğü'nün yazısında; imar planı çalışmaları yapılacak olan alan içerisinde Kuruluşun İşletme Sorumluluğunda bulunan 2 adet 40 ve 46 inç çaplarında Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı (HPBH), 18 inç çapında Batman-Dört Yol Ham Petrol Boru Hattı ve tesislerinin geçtiği belirtilmiştir. Resmi Gazete'nin 04/07/2014 tarih ve 29050 sayılı nüshasında yayımlanan BOTAŞ Ham Petrol ve Doğal Gaz Boru Hattı Tesislerinin Yapımı ve İşletilmesine Dair Teknik Emniyet ve Çevre Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri doğrultusunda, HPBH ve tesislerine 200 metreden daha yakında yapılacak her türlü yapılaşmalar, imar planları ve altyapı projeleri (yol geçişi, trafo, hafriyat alanı, enerji nakil hattı, su/kanalizasyon hattı, telekomünikasyon hattı, sondaj çalışması vb.) ve 400 metre mesafe içerisinde planlanan her türlü maden üretim ve işletim projelerinden önce kuruluşumuzdan görüş alınarak, söz konusu çalışmaların yönetmeliğinde belirtilen teknik emniyet kriterlerine ve yaklaşım mesafelerine uygun olarak yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

İl bütünü içerisinde yer alan ilgili yatırımcı kuruluşa ait ham petrol boru hatları, doğal gaz boru hatlarında olumsuz bir duruma mahal vermemek için doğal gaz ve petrol boruları yerinde detektör ile tespit edilmelidir ve yapım öncesi ilgili birimler ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.'nin görüşünde yer alan Doğal gaz boru hatları için Ek-2'deki Doğal Gaz İşletme ve Piyasa İşlemleri Bölge Müdürlüğünün, ham petrol boru hatları için Ek-3'deki Petrol İşletmeleri Bölge Müdürlüğünün, planlama çalışmaları için İnşaat ve Kamulaştırma Daire Başkanlığının Ek-4'deki görüşlerine göre işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

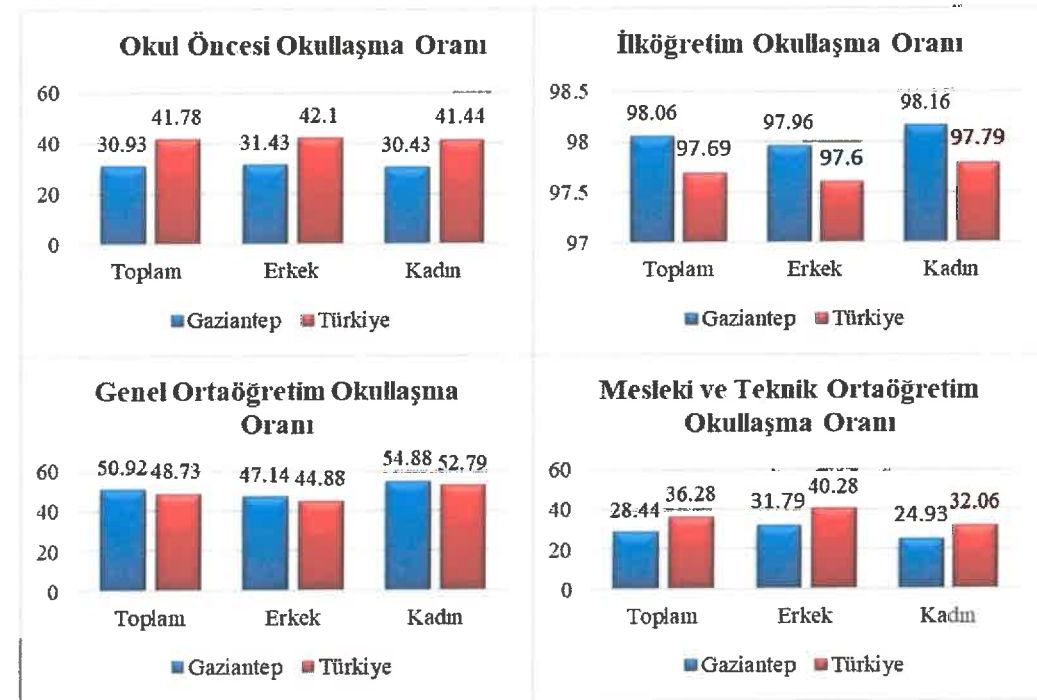
Harita 34: Teknik altyapı analizi

6. SOSYAL ALTYAPI

6.1. EĞİTİM ALTYAPISI

2020 yılı verilerine göre Gaziantep ilinde 6 yaş ve üzeri nüfusun içinde okuma yazma bilenlerin oranı % 96,1'dir. Okuma yazma oranı erkeklerde %95, kadınlarda ise % 91'dir. Türkiye geneli okuma yazma bilenlerin oranı ise % 96,5' tir.

2020 yılı verilerine göre Türkiye' de ilköğretimde okullaşma oranı %97.69 iken Gaziantep ilinde ilköğretimde okullaşma oranı ise %98.06 ile Türkiye ortalamasının üstünde kalmaktadır.

Grafik 8: Eğitimde okullaşma oranları

Kaynak: MEB, 2020

Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2019-2023 Stratejik Plan Raporuna göre, ilkokul ve ortaokul okullaşma oranlarındaki plan öncesi döneme (2014) göre gerileme vardır, gözlenen bu gerilemenin en önemli sebebinin eğitim kademeleri arasındaki öğrenci geçişkenliğinden kaynaklanmaktadır. 2017-2018 eğitim ve öğretim yılı için ilkokul net okullaşma oranı %92,80 iken aynı yılda ilkokul kademesine karşılık gelen 6-9 yaş net okullaşma oranı %99,45'tir. Bu sebeple 2019-2023 dönemi için eğitim seviyesine bağlı okullaşma oranı yerine yaş gruplarına göre (3-5 [okul öncesi], 6-9 [ilkokul], 10-13 [ortaokul], 14-17 [ortaöğretim]) net okullaşma

oranlarının performans göstergesi olarak kullanılmıştır. (Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Planı)

Grafik 9: Gaziantep İl Geneli Yaş Grubuna Göre Okullaşma Oranı ve MEB'in Gelecek Yıl Hedefleri

YAŞ GRUBU	OKULLAŞMA ORANI (%)				
	2019	2020	2021	2022	2023
3-5	%40,5	%50	%58	%65	%70
6-9	%99	%99,3	%99,6	%100	%100
10-13	%99	%99,4	%99,7	%100	%100
14-17	%82	%85	%90	%95	%99,99

Kaynak: Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Planı

Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğünün stratejik plan raporundaki tespitler sonucunda eğitim alanında ortaya çıkan risk ve ihtiyaçlar doğrultusunda hedefler belirlenmiştir. Belirlenen bu hedefler;

- Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılarak,
- Toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılması,
- Öğrencilerin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, Bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranının artırılması,
- Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranlarının artırılması,
- Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modelinin uygulanması,
- İkili eğitim kapsamındaki okulların sayısının azaltılması ve yatılılık imkânlarının kalitesinin iyileştirilmesi,
- Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilmesi ile birlikte ilimizin entelektüel sermayesini artırmak,
- Medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliğinin güçlendirilmesi belirlenen hedefler arasındadır.

Tablo 9: Gaziantep İl Geneli Öğretmen Sayıları

ÖĞRETMEN SAYILARI		
Okul Öncesi	Resmi (Anaokulu+Anasınıfı)	806
	Özel (Anaokulu+Anasınıfı)	112
	Toplam (Anaokulu+Anasınıfı)	918
	Resmi (MEB Dışı)	194
	Özel (MEB Dışı)	518
	MEB Dışı Toplam	712
	Resmi	1000
	Özel	630
	Toplam	1630
İlkokul	Resmi	8719
	Özel	561
	Toplam	9280
Ortaokul	Resmi	9545
	Özel	597
	Toplam	10142
Ortaöğretim	Resmi	7473
	Özel	1363
	Toplam	8836
TOPLAM	Resmi	26737
	Özel	3151
	Toplam	29888

Kaynak: Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Planı

Gaziantep il sınırları içindeki öğretim kurumlarına ilişkin istatistiki bilgiler aşağıdaki tabloda ilçelere göre detaylandırılarak verilmiştir.

Tablo 10: Gaziantep İli İlçelerindeki Milli Eğitim Verileri 2019

Kurumlar	Kurum Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
Şahinbey	347	255.687	5.978
Şehitkamil	451	234.109	7.065
Araban	56	8.238	492
İslahiye	102	18.932	833
Karkamış	21	2.106	111
Nizip	159	46.637	1.885
Nurdağı	51	9.798	434
Oğuzeli	40	7.970	390
Yavuzeli	48	5.450	276
İL GENELİ	1.271	588.927	17.472

Kaynak: Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Planı

Derslik başına düşen öğrenci sayısı ve ikili eğitim yapan okul oranı göstergelerinde 2015-2018 döneminde önemli iyileşmeler gözlenmiştir. Ancak bu tip göstergelerde bölgeler ve ilçeler arası farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle ilimiz genelinde ortalamaya göre değil de belli bir standarda göre izleme yaparak bölgesel farklılıkların etkin izlenmesi için 2019-2023 döneminde “derslik başına düşen öğrenci” yerine “Derslik başına düşen öğrenci sayısı 30’dan fazla olan okul oranı” göstergesi, “ikili eğitim yapan okul oranı” göstergesi yerine de “ikili eğitim kapsamındaki okullara devam eden öğrenci oranı” göstergesine yer verilmesi uygun görülmüştür. (Gaziantep İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Planı)

Tablo 11: Gaziantep İl Geneli Öğrenci Sayısı 30’dan Fazla Olan Şube Oranı(%)

EĞİTİM TÜRÜ	ÖĞRENCİ SAYISI 30’DAN FAZLA OLAN ŞUBE ORANI(%)				
	2019	2020	2021	2022	2023
İlkokul	%20	%18	%15	%10	%10
Ortaokul	%28	%25	%21	%15	%15

Kaynak: Gaziantep İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 2019-2023 Stratejik Planı

Yükseköğretim açısından bakıldığında, Gaziantep’te hizmet veren dört üniversite bulunduğu görülmektedir. Kurulu ve hizmet verir durumda olan üniversitelerden ikisi devlet üniversitesi (Gaziantep Üniversitesi ve Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi) diğerleri ise vakıf üniversitesi niteliğindeki üniversitelerdir. Gaziantep ilindeki iki vakıf üniversitesi (Hasan Kalyoncu Üniversitesi ve Sanko Üniversitesi) kent merkezinde bulunmaktadır. 2018-2019 Yükseköğretim istatistiklerine göre Gaziantep il geneli yükseköğretim de okuyan öğrenci sayısı 53.664 kişi olarak tespit edilmiştir. Belirlenen bu öğrenci sayısına Açık Öğretim ve Uzaktan Öğretim öğrencileri dahil değildir.

Gaziantep ilinde Gaziantep Merkez Kentte 5 adet, Nizip, İslâhiye ve Oğuzeli ilçe merkezlerinde 1’er adet olmak üzere Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı 8 adet yurt bulunmaktadır.

6.2. SAĞLIK ALTYAPISI

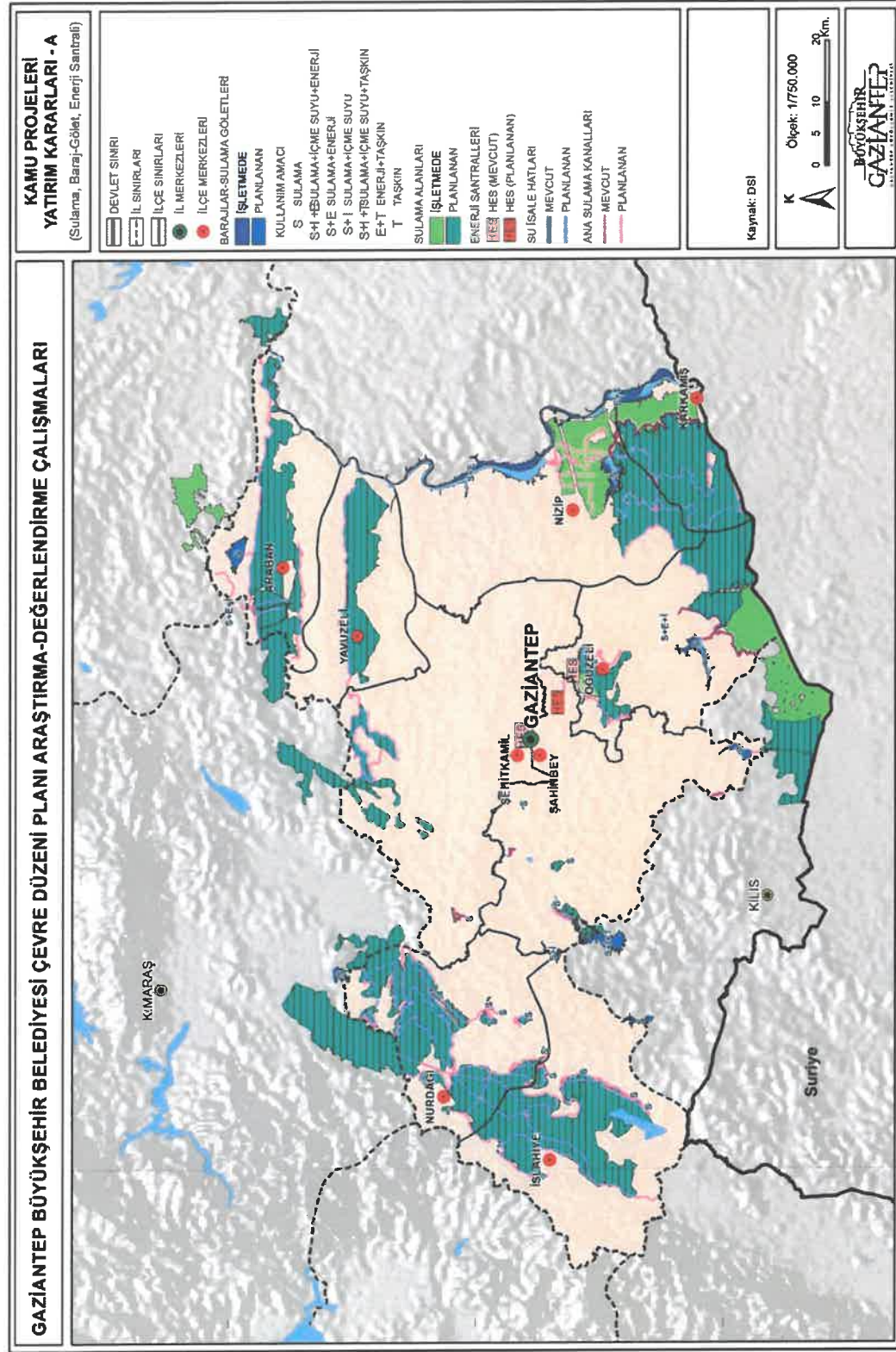
T.C. Sağlık Bakanlığı'nın 2019 yılı verilerine göre Gaziantep il sınırları içinde var olan hastane sayısı 31'dir. Bu hastanelerde toplam 6.265 yatak ve 1.489 yoğun bakım yatağı yer almaktadır. 10.000 kişiye düşen yatak sayısı ve yoğun bakım yatak sayısına bakıldığında, Gaziantep'te bu sayıların 30,3 ve 7,2 olduğu görülmektedir. Gaziantep il sınırları içinde var olan sağlık tesislerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda ülkemizin üç büyük kenti ve bölge illeri ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 12: Gaziantep İlinde Sağlık Tesisleri Göstergeleri, 2019

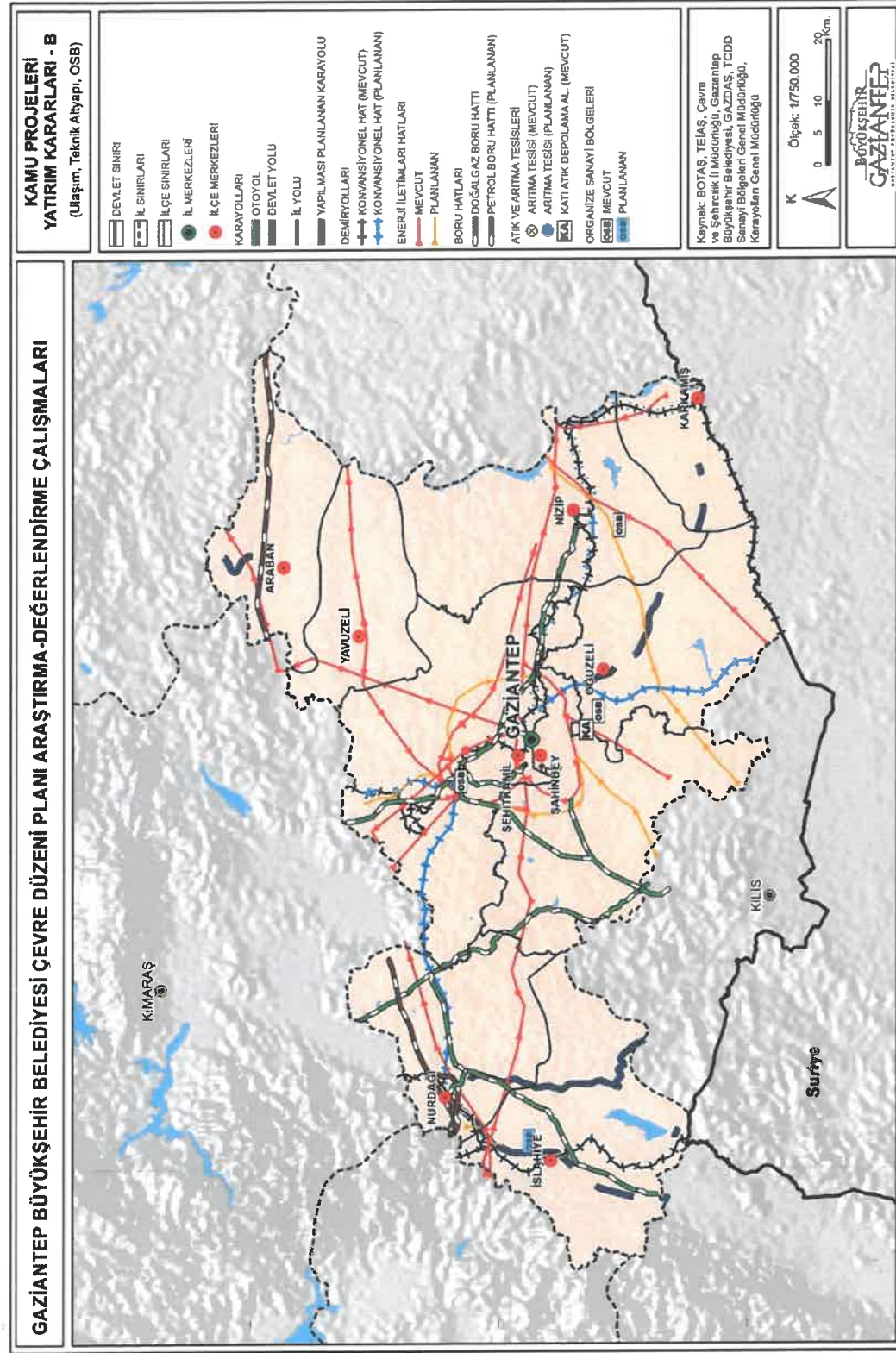
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun bakım Yatağı Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı (Yoğun Bakım Yatakları Dahil Değildir.)	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus
İstanbul	235	40.697	26,2	23.750	7.658	71,9	4,9	4.970	3.123
Ankara	83	19.326	34,3	11.266	2.835	68,3	5,0	1.721	3.277
İzmir	60	12.248	28,0	6.440	1.904	62,3	4,4	1.348	3.240
Gaziantep	31	6.265	30,3	3.009	1.489	63,0	7,2	709	2.919
Adana	32	7137	31,9	4.198	1.412	73,3	6,3	729	3.070
Kahramanmaraş	18	2.947	25,5	1.665	740	75,4	6,4	378	3.053
Şanlıurfa	19	3.980	19,2	2.051	1.023	69,4	4,9	619	3.350
Diyarbakır	27	4.759	27,1	2.048	1.018	54,7	5,8	531	3.308
TÜRKİYE	1.538	237.504	28,6	147.655	39.955	74,7	4,8	26.476	3.141

Kaynak: Sağlık Bakanlığı – Sağlık İstatistikleri Yıllığı, 2019

Gaziantep ilinde var olan 31 hastaneden 20'si özel hastane, kamu hastanesi olan 11 hastanenin ise 6'sı Gaziantep merkez Kent'te bulunurken, bunun yanı sıra Nizip, İslâhiye, Nurdağı, Oğuzeli, Karkamış, Yavuzeli ve Araban ilçelerinde de Devlet Hastanesi bulunmaktadır.

Harita 35: Kamu projeleri yatırım kararları-A analizi

Harita 36: Kamu projeleri yatırım kararları-B analizi

7. DEMOGRAFİK YAPI

7.1. NÜFUSUN GELİŞİMİ

TRC1 Bölgesi 15.280,28 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye'nin %1,9 km²'lik alanını kaplamakla beraber Türkiye nüfusunun %3,3'ünü oluşturmaktadır. 2020 yılı nüfus sayımına göre, 2.876.408 olan bölge toplam nüfusunun %73'ü Gaziantep'te, %22'si Adıyaman'da, %5'i Kilis'te yaşamaktadır. TRC1 Bölgesi, Düzey 2 Bölgeleri içerisinde toplam nüfus açısından 12. sırada yer almaktadır.

TRC1 Bölgesi, Düzey 2 Bölgeleri arasında nüfus yoğunluğu bakımından 5. sırada ve Türkiye ortalamasının üzerindedir. Bu yoğunluğun büyük bir kısmı özellikle göç nedeniyle Gaziantep'te yaşanmaktadır. Bölge, toplam doğurganlık hızı açısından ülke ortalamasının üzerindedir. Nüfusun medyan yaş ortalamasına bakıldığında ülke genelinin altında olmasına rağmen gelecek yıllarda medyan yaşın yükselmesi beklenmektedir. Genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ülke ortalamasının üzerinde seyretmektedir. (Kaynak: İKA,2013-2023 Bölge Planı Raporu)

Gaziantep il sınırları içinde adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre 2020 yılı nüfusu 2.101.157 kişidir. TÜİK tarafından kentsel ve kırsal nüfus belirlemelerinin yapıldığı son yıl olan 2012 yılında ise 1.604.933'ü kentsel, 194.625'i kırsal olmak üzere toplam 1.799.558 kişidir. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerinden de görüleceği üzere il nüfusu düzenli bir artış eğilimi göstermektedir.

Tablo 13: Gaziantep ili demografik göstergeler

Gaziantep	
Toplam Nüfus (kişi) (2020)	2.101.157
Nüfus Yoğunluğu (km ² 'ye düşen kişi sayısı)	308
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	15.2
Medyan Yaş Ortalaması	25.5
Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü	4.0
Şehirleşme Oranı (%)	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Gaziantep nüfusunun kır-kent nüfusuna göre dağılımına bakıldığında 1965 yılından 2012 yılına kadar geçen sürede, Gaziantep ve Türkiye nüfusunun büyük oranda kentleşmiş olduğu, 1965 yılında %47,79 olan Gaziantep kent nüfusunun 2012 yılında %89,18'e yükseldiği, benzer biçimde; Türkiye nüfusunun %34,42 olan kentsel nüfusunun 2012 yılına gelindiğinde %77,28'e yükseldiği görülmektedir.

Günümüzde Türkiye'deki 81 ilin 30'unda (Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Kayseri, Konya, Antalya, Erzurum, Eskişehir, Diyarbakır, Kocaeli, Mersin, Samsun, Sakarya, Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van) büyükşehir belediye teşkilatı bulunmaktadır. Bu bağlamda büyükşehir sınırları içerisinde yer alan belde statüsündeki yerleşmeler ile köyler mahalleye dönüştürülerek tüzel kişilikleri kaldırılmış ve bağlı oldukları büyükşehir ilçe belediyelerinin idaresi altına girmişlerdir. Bu düzenlemeler kapsamında büyükşehir belediyesi 30 ilde il mülki idare alanı içinde kalan tüm yerleşim birimlerinin nüfusları kır/kent ayrımı yapılmaksızın şehir nüfusu olarak işlem görmeye başlamıştır. Bilindiği üzere illerin kent nüfusunu il/ilçe merkezlerinin nüfusu belirlemektedir.

Türkiye ve Gaziantep nüfusunun kentsel ve kırsal gelişiminde benzer özellikler gösterdiği görülmektedir. 1965 yılından sonra kent nüfusunun artışının hızlandığı buna paralel olarak kırsal nüfusta azalma hızının arttığı söylenebilir. Kent nüfusunun artışındaki hızlanma yalnızca Gaziantep de değil ülke genelinde de hızlı kentleşmenin başladığı yıllar olması nedeniyle 1965 yılından sonra aynı eğilimi göstermiştir. Türkiye'de hızlı bir kentleşme ile birlikte göç sürecini yaşamaya başlamıştır.

Gaziantep'in nüfus yoğunluğu (km² başına düşen kişi sayısı) 308 kişidir (TÜİK, 2020). Gaziantep nüfus yoğunluğunda iller arasında 5. sırada yer almaktadır. Gaziantep'in temel nüfus özelliklerine göre Türkiye içindeki sıralaması değerlendirildiğinde, nüfus yoğunluğunun diğer metropol kentlerle benzerlik gösterdiği görülmektedir.

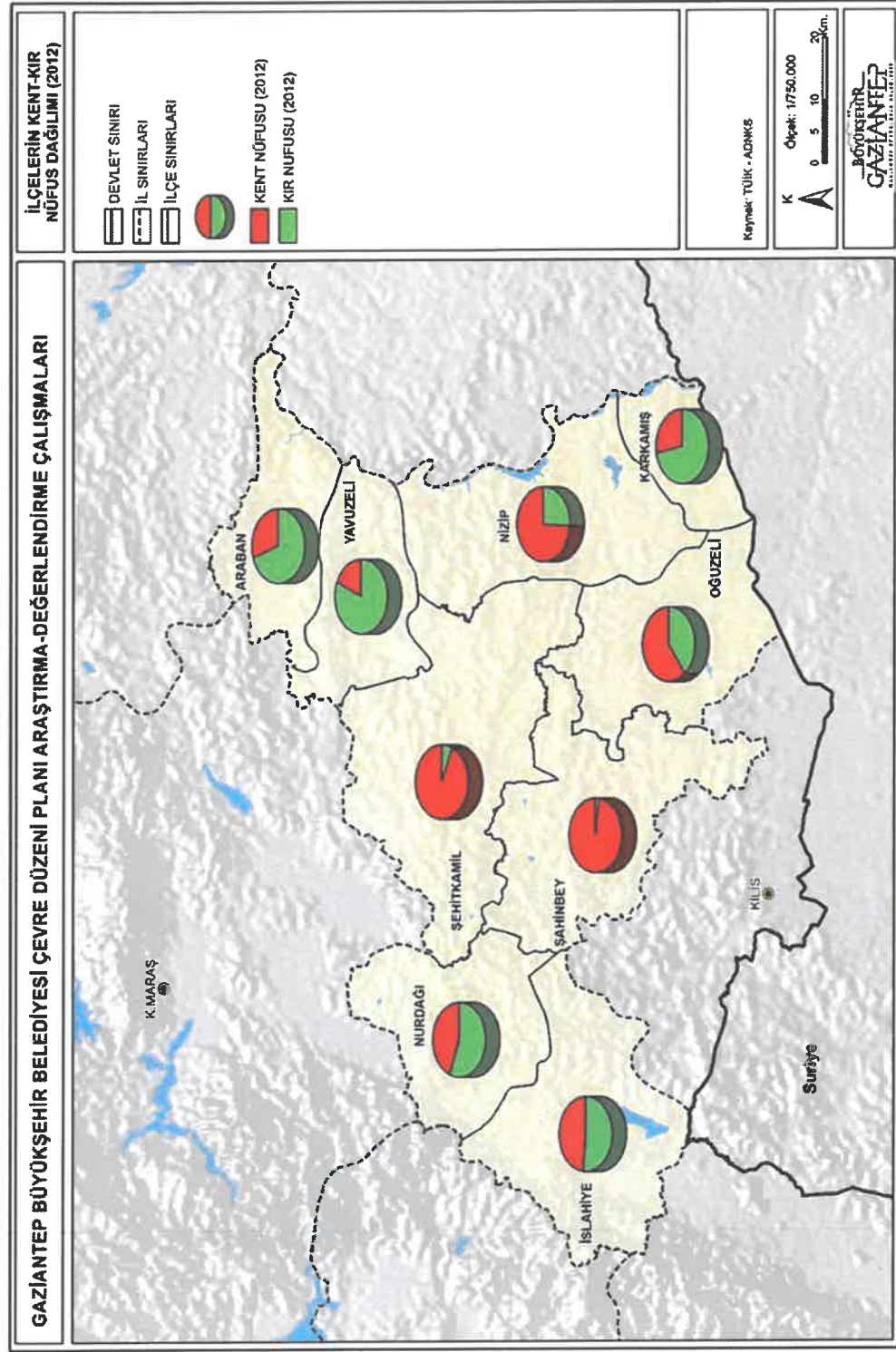
7.2. NÜFUSUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Türkiye’de ortalama hane halkı büyüklükleri her geçen yıl azalmaktadır. TÜİK 2020 verilerine göre, Gaziantep’in ortalama hane halkı büyüklüğü 4; Türkiye geneli ortalama hane halkı büyüklüğü 3.3, olarak belirlenmiştir.

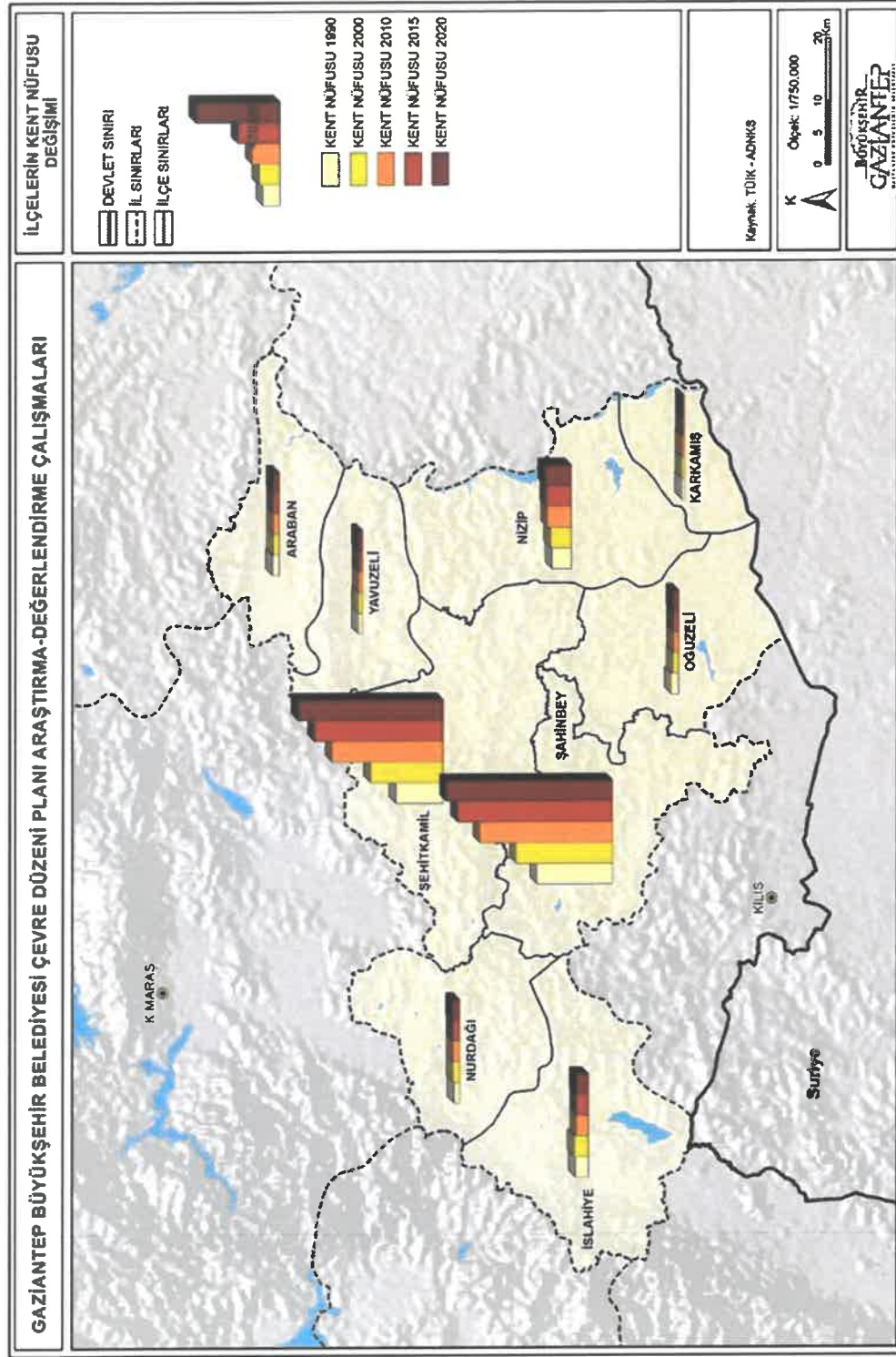
Gaziantep nüfusunun cinsiyete göre dağılımına bakıldığında, toplam nüfusun %50,5’si erkek; %49,5’ü kadın nüfustur. Gaziantep nüfusunun cinsiyete göre dağılımında aktif nüfus ve 0-14 yaş arası genç yaş grubunda erkek nüfusunun kadın nüfusuna göre daha yüksek, 65 yaş üstü nüfus içinde erkek nüfusunun kadın nüfusuna göre daha düşük olduğu görülmektedir. Aktif nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %62,6; 65 yaş üstü nüfusun oranı %5,6 ve genç nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %29,3’dür. Aktif yaş grubunda kadınların oranının erkeklere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına göre dağılım incelendiğinde, 0-14 genç yaş grubunun %51’ini erkekler; 15-64 yaş arası aktif yaş grubunun %49,22’sini kadınlar; 65 yaşın üzerindeki nüfusun %55,91’ini kadınlar oluşturmaktadır.

Türkiye genelindeki 65 yaş üstü yaş bağımlılık oranı %14,1, 0-14 genç yaş bağımlılık oranı %33,7 ’dir (TÜİK, 2020). Gaziantep genelindeki 65 yaş üstü yaş bağımlılık oranı %9; 0-14 genç yaş bağımlılık oranı %50,7’dir. Gaziantep’in Türkiye verilerine kıyasla genç yaş bağımlılık oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Özellikle genç nüfus oranının oldukça yüksek olduğu Gaziantep’te, genç nüfusa yönelik yapılacak istihdam, eğitim, sosyal ve kültürel alanlardaki politika ve çalışmalara ileriki yıllarda daha fazla ihtiyaç duyulacağını göstermektedir.

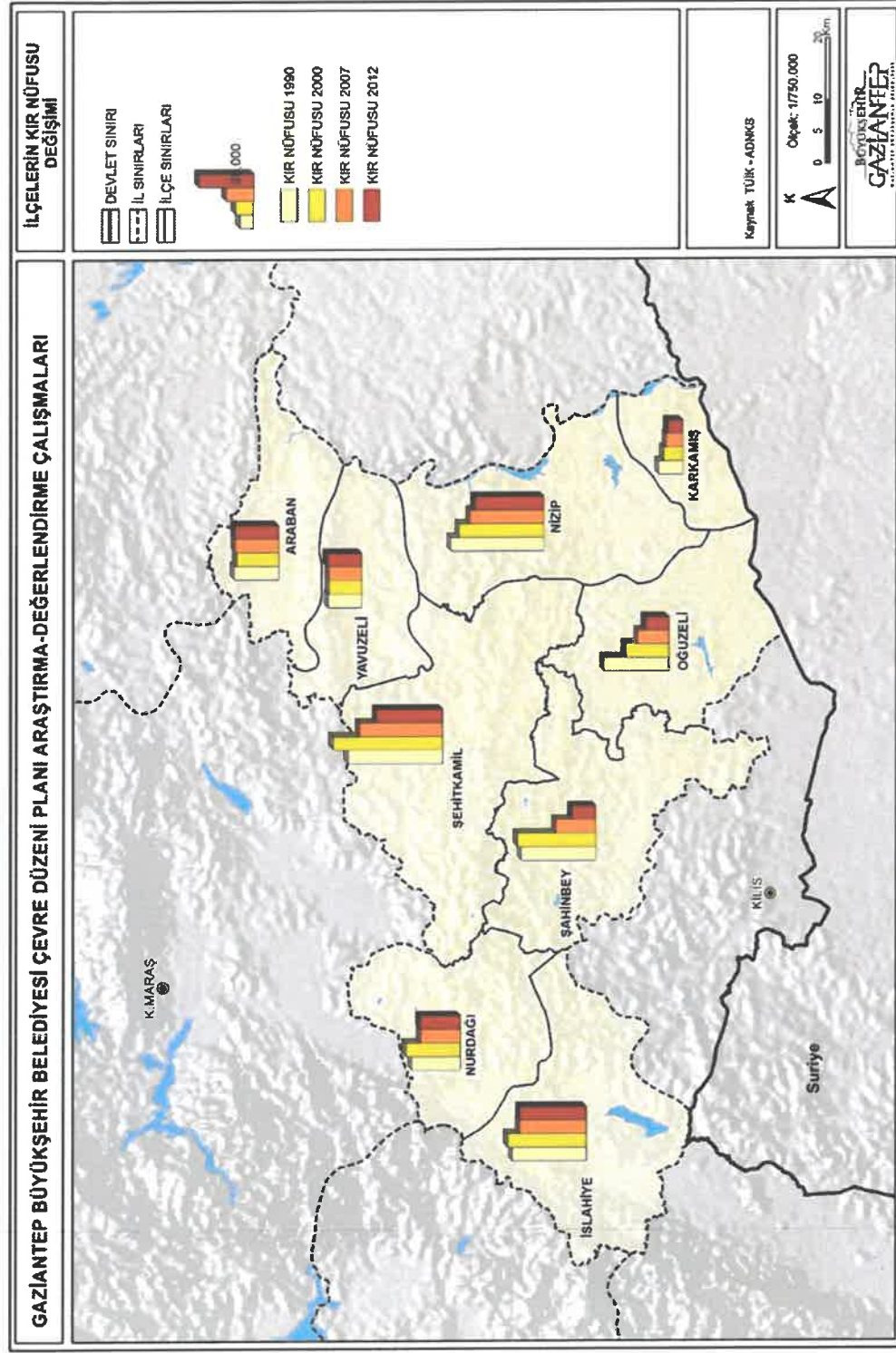
Gaziantep 6 yaş üstü nüfusu içindeki okuryazar olmayan nüfusun toplam nüfusa oranı %2,5’dir. Erkekler arasında okuryazar olmayan nüfusun oranı %0,49 iken kadınlar arasında okuryazar olmayan nüfusun oranı %4,6’dır. Gaziantep’te okuma yazma bilmeyen nüfusunun %90’ını kadınlar oluşturmaktadır. Gaziantep nüfusunun %27,53’lük diliminin ilköğretim mezunu olduğu dikkat çekmektedir. Gaziantep’te ikinci ağırlıklı oranı %20,73 dilimle ilkokul mezunları oluşturmaktadır. Lise ve dengi okul mezunlarının oranı %12,97’dir. Üniversite veya yüksekokul mezunlarının oranı %7,9’dur.

Harita 37: İlçelerin kent-kır nüfus dağılımı (2012)

Harita 38: İlçelerin kent nüfusu değişimi

Harita 39: İlçelerin kır nüfusu değişimi

7.3. NÜFUS PROJEKSİYONLARI VE TAHMİNLERİ

7.3.1. Gaziantep Merkez Kent Nüfus Projeksiyonu

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırı 6360 sayılı yasa kapsamında il sınırı olmuş ve Türkiye İstatistik Kurumunun Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2020 yılı nüfusu 2.101.157 kişidir. Planlama sınırı çalışmalarında hedef yılı 2045 olarak belirlenmiş ve 5'er yıllık periyotlar halinde düzenlenmiştir. 2045 yılı nüfus tahmininde sağlıklı verilerin elde edilebilmesi amacıyla farklı matematiksel yöntemler kullanılmış ve 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

İl bütününe geçmiş dönemlerde idari sınırlarında değişiklikler yaşanmış ve değişiklikler sonucunda nüfus değişiminde farklılıklar olmuştur. İdari sınırdaki değişiklik ve nüfus değişikliği sonucunda planın 2045 hedef yılı için oluşturulan nüfus tahmini çalışmalarında ilçe bazlı nüfus hesaplamaları yapılmıştır.

Günümüzde Gaziantep Merkez Kent olarak tanımlanan ve kabul edilen alan Şahinbey ve Şehitkamil ilçe sınırlarından meydana gelmektedir. Bu iki merkez ilçenin 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden faydalanılarak 2045 hedef yılı nüfus tahmini çalışmaları oluşturulmuştur.

Tablo 14: Gaziantep kent merkezi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	689.848
1995	808.477
2000	949.559
2005	1.140.474
2010	1.370.598
2015	1.597.324
2020	1.748.528

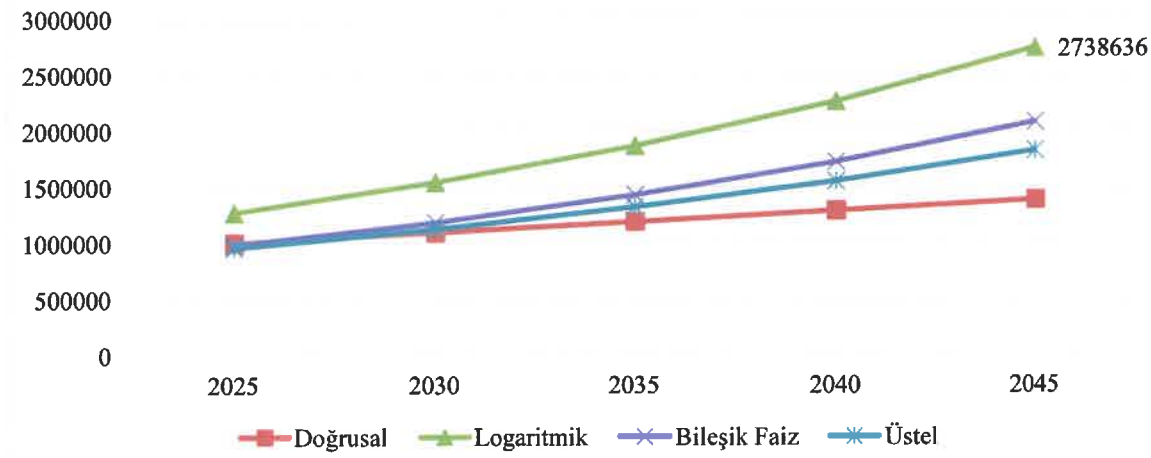
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

İl genelinde var olan nüfusun büyük bölümünün yaşadığı, 2020 yılı sonunda nüfusun 1.748.528 kişiye ulaştığı Merkez Kent için yapılan nüfus projeksiyonu sonuçları aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 15: Gaziantep Merkez Kent Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	2.110.468	2.526.180	2.041.901	1.997.738	2.169.072
2030	6	2.295.281	2.968.636	2.384.497	2.282.466	2.482.720
2035	7	2.480.094	3.488.588	2.784.574	2.607.776	2.840.258
2040	8	2.664.908	4.099.609	3.251.777	2.979.451	3.248.936
2045	9	2.849.721	4.817.649	3.797.370	3.404.098	3.717.209

Grafik 10: Gaziantep Merkez Kent Nüfus Projeksiyonu

Gaziantep Merkez Kentin nüfus gelişimi üzerinden, matematiksel yöntemlerle yapılan hesaplamalar sonucunda, 2020 yılında 1.748.528 kişiye ulaşmış olan nüfusun planın hedef yılı olan 2045 yılına erişildiğinde 3.717.209 kişiye ulaşabileceği görülmektedir. Merkez kentte sanayi, turizm, inşaat, ticaret, tarım ve hayvancılık gibi tüm sektörleri ve bu sektörlerle ait iş ve meslek kollarının sürekli gelişim göstermesi, kamu ve özel sektör yatırımlarının yer alması gibi gelişim gösterici dinamiklerin olmasından dolayı **merkez kent için 2045 yılı nüfusu 4.000.000 olarak kabul edilmiştir.**

7.3.2. İlçelere Göre Nüfus Projeksiyonları

Gaziantep Merkez Kent için yapılan nüfus projeksiyonu hesaplamalarının yanı sıra tüm ilçelere yönelik nüfus projeksiyonları yapılarak elde edilen sonuçlar aşağıda paylaşılmıştır. Bu bölümde Gaziantep Merkez Kent'i oluşturan Şahinbey ve Şehitkamil ilçeleri için ayrıca projeksiyon yapılmamış, Gaziantep Merkez Kent Nüfus projeksiyonu sonuçlarının planlamaya esas nüfus olarak kabul edilmesi benimsenmiştir.

7.3.2.1. Nizip İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Nizip ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 146.528 kişidir. İlçe genelinde nüfusta sınırlı düzeyde de olsa yıllara göre bir artış gerçekleşmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 16: Nizip ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	106.381
1995	110.627
2000	115.043
2005	123.739
2010	133.093
2015	137.878
2020	146.528

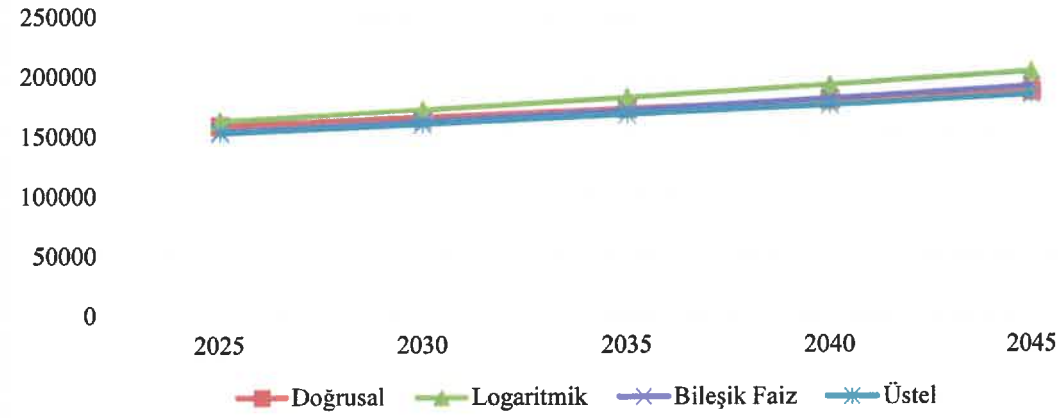
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 17: Nizip İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	159.219	163.430	154.564	153.395	157.652
2030	6	166.111	172.712	163.040	160.583	165.612
2035	7	173.004	182.521	171.982	168.109	173.904
2040	8	179.896	192.887	181.414	175.987	182.546
2045	9	186.789	203.842	191.363	184.234	191.557

Grafik 11: Nizip İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 191.557 kişi olarak hesaplanmıştır. Plan dönemi içerisinde yapılacak kamu özel yatırımlar, organize sanayi bölgesi çalışmalarının devam etmesiyle istihdam olanaklarının artması, Zeugma antik kenti gibi korunması gerekli sit alanlarının yer almasıyla turizm sektöründeki faaliyetlerin, iş kollarının ve istihdam olanaklarının artması, ilçenin gelişiminde önemli rol oynaması, kentsel dinamiği yükseltmesi ve planlamada esneklik sağlamak amacıyla **2045 yılı nüfusu 230.000 kişi olarak kabul edilmiştir.**

7.3.2.2. İslâhiye İlçesi Nüfus Projeksiyonu

İslahiye ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 67.862 kişidir. İlçe genelinde nüfusta sınırlı düzeyde de olsa yıllara göre bir azalma gerçekleşmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 18: İslahiye ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	72.235
1995	75.547
2000	79.011
2005	71.956
2010	65.531
2015	65.799
2020	67.862

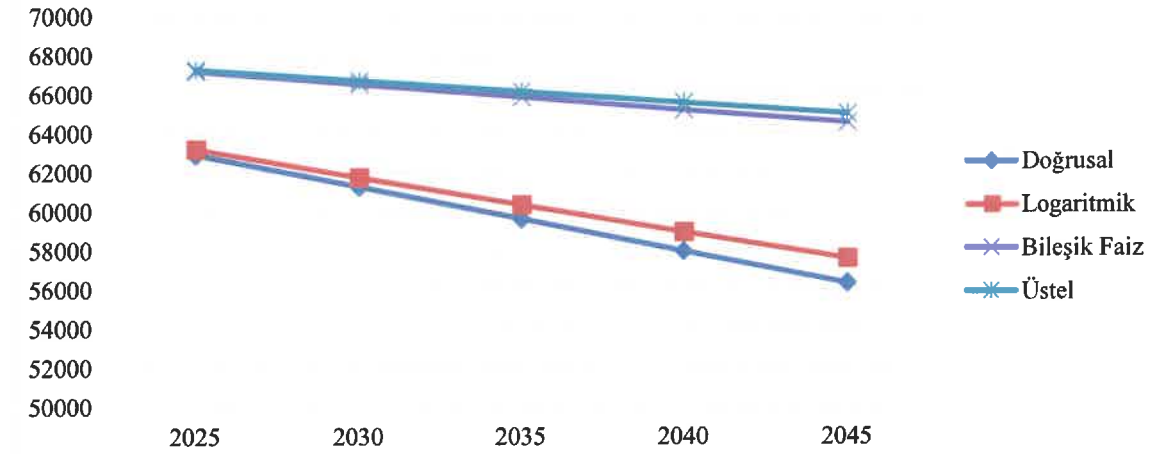
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 19: İslahiye İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	62.903	63.195	67.184	67.280	65.140
2030	6	61.257	61.743	66.512	66.704	64.054
2035	7	59.611	60.325	65.847	66.132	62.979
2040	8	57.964	58.939	65.189	65.565	61.914
2045	9	56.318	57.585	64.538	65.003	60.861

Grafik 12: İslahiye İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 60.861 kişi olarak hesaplanmıştır. İslahiye ilçesinde, Organize Sanayi Bölgesinden kaynaklı istihdam olanaklarının varlığı ve Yesemek Antik Kenti, Huzurlu Yaylası gibi turizm bölgelerinin olması turizm faaliyetlerinin kente olumlu etkisi, ilçe genelinde tarımsal faaliyetlerin sulama projeleri ile geliştiriliyor olması, tarımsal ürün çeşitliliğinde artışlar yaşanarak ilimize özgü tescilli ürün potansiyeli taşıyan ürünlerin çeşitliliğinde ve verimliliğinde sürekli artış yaşanması ile birlikte il bütününde sanayi, inşaat, tarım vb. Sektörlerde ekonomik katma değeri yüksek ürünlerin ihracatı ve ithalatını daha güvenli ve hızlı bir şekilde sağlamak amacıyla ulaşım projeleri ve yatırımlarının sağlanması gibi etkenlerin nüfus gelişimine olası olumlu etkisine bağlı kentsel dinamiği yükseltmesi ve planlamada esneklik sağlamak amacıyla **2045 yılı nüfusu 85.000 kişi** olarak kabul edilmiştir.

7.3.2.3. Nurdağı İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Nurdağı ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 40.793 kişidir. İlçe genelinde nüfusta sınırlı düzeyde yıllara göre bir artış gerçekleşmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 20: Nurdağı ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	31.609
1995	34.872
2000	38.472
2005	38.049
2010	37.630
2015	37.977
2020	40.793

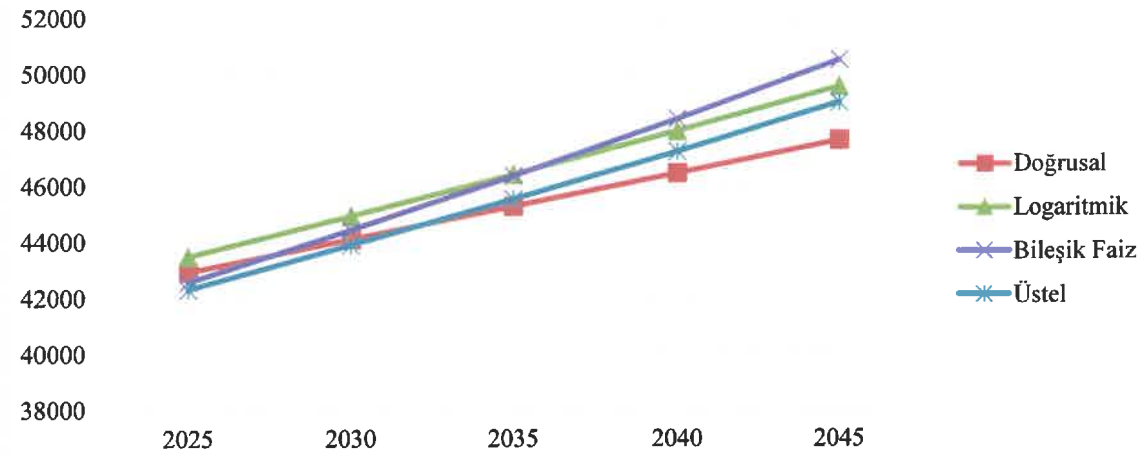
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 21: Nurdağı İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	42.936	43.500	42.574	42.316	42.832
2030	6	44.112	44.943	44.434	43.896	44.346
2035	7	45.287	46.433	46.374	45.535	45.908
2040	8	46.463	47.974	48.399	47.236	47.518
2045	9	47.639	49.565	50.513	48.999	49.179

Grafik 13: Nurdağı İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 49.179 kişi olarak hesaplanmıştır. Nurdağı ilçesinde, plan dönemi içinde il bütününde sanayi, inşaat, tarım vb. sektörlerde ekonomik katma değeri yüksek ürünlerin ihracatı ve ithalatını daha güvenli ve hızlı bir şekilde sağlamak amacıyla ulaşım projeleri ve yatırımlarının sağlanması gibi etkenlerin nüfus gelişimine olası olumlu etkisine bağlı olarak, **Nurdağı ilçesinin 2045 yılı nüfusu 60.000 kişi olarak kabul edilmiştir.**

7.3.2.4. Araban İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Araban ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 33.136 kişidir. İlçe genelinde nüfusta sınırlı düzeyde yıllara göre artış ve azalmalar gerçekleşmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 22: Araban ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	36.773
1995	34.206
2000	31.819
2005	32.015
2010	32.213
2015	31.837
2020	33.136

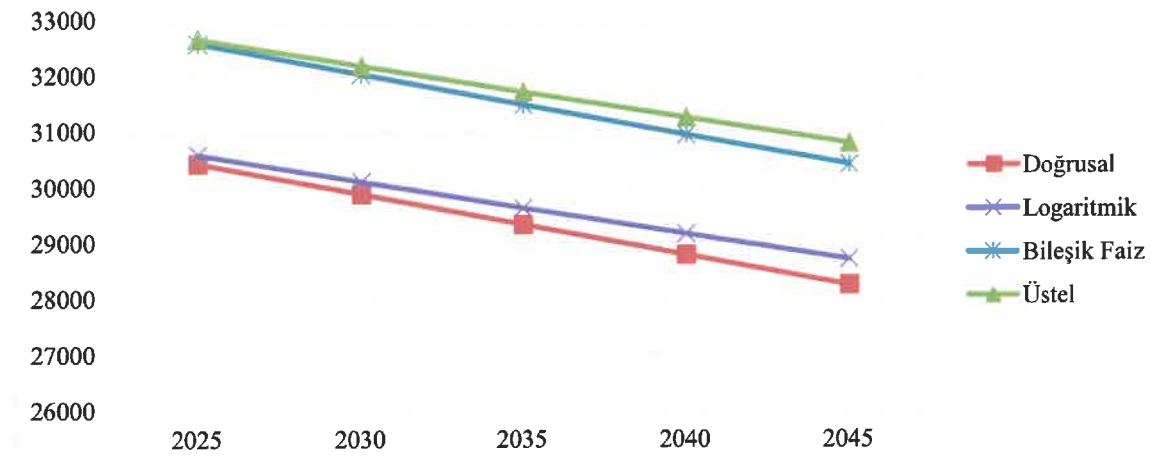
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 23: Araban İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	30.419	30.580	32.571	32.652	31.555
2030	6	29.874	30.099	32.017	32.174	31.041
2035	7	29.329	29.626	31.471	31.704	30.533
2040	8	28.784	29.160	30.935	31.241	30.030
2045	9	28.239	28.702	30.408	30.784	29.533

Grafik 14: Araban İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 29.533 kişi olarak hesaplanmıştır. Araban ilçesinde plan dönemi içinde tarımsal faaliyetlerin sulama projeleri ile geliştiriliyor olması, tarımsal ürün çeşitliliğinde artışlar yaşanarak ilimize özgü tescilli ürün potansiyeli taşıyan ürünlerin çeşitliliğinde ve verimliliğinde sürekli artış yaşanması nüfus gelişimine olası olumlu etkisine bağlı olarak **Araban ilçesinin 2045 yılı nüfusu 45.000 kişi olarak kabul edilmiştir.**

7.3.2.5. Oğuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Oğuzeli ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 32.086 kişidir. İlçe genelinde nüfusta azalmalar yaşanırken son dönemlere doğru artış gerçekleşmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 24: Oğuzeli ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	42.661
1995	37.613
2000	33.162
2005	31.077
2010	29.123
2015	29.661
2020	32.086

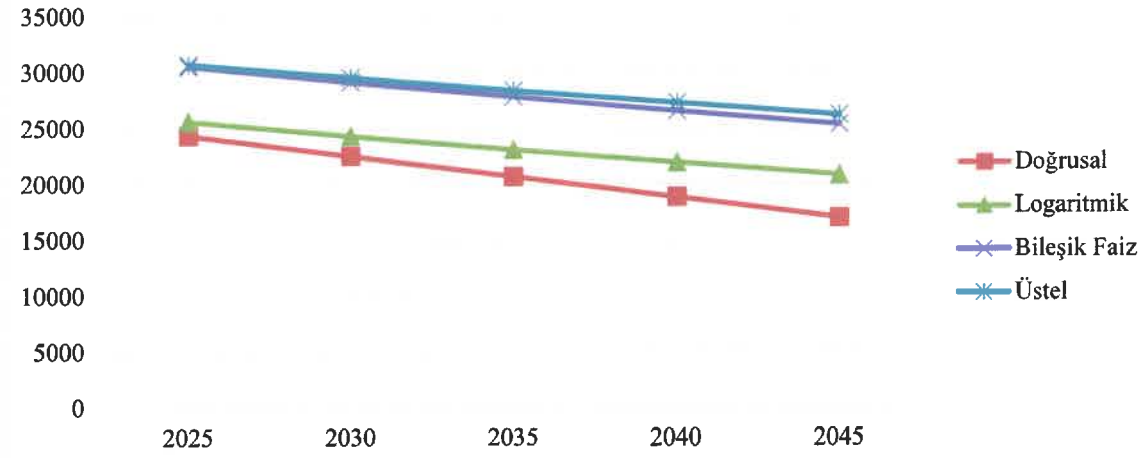
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 25: Oğuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	24.400	25.694	30.615	30.822	27.883
2030	6	22.554	24.389	29.212	29.608	26.441
2035	7	20.709	23.151	27.873	28.441	25.043
2040	8	18.864	21.975	26.595	27.321	23.689
2045	9	17.019	20.859	25.376	26.244	22.374

Grafik 15: Oğuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 22.374 kişi olarak hesaplanmıştır. Oğuzeli ilçesinde, Islah Organize Sanayi Bölgesi ana imalat konuları Tekstil, medikal ürünler, inşaat, mobilya, kimya, plastik, gıda ve makine halısı imalatı olan sanayi alanı ve İhtisas Organize Sanayi Bölgesinin kurulması ile ayakkabı, terlik, saraciye ve yan sanayi sektörlerinin organize sanayi mantığı içerisinde imalat yaparak gelişmeleri, istihdam imkanı sağlanması ile birlikte Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerinin nüfus yoğunluğunun ikincil konut niteliğindeki bölgelere desantralize olmaya başlaması ve havaalanının varlığıyla ilçeye olan olumlu etkileri de göz önünde bulundurularak **Oğuzeli ilçesinin 2045 yılı nüfusu 50.000 kişi olarak kabul edilmiştir.**

7.3.2.6. Yavuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yavuzeli ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 22.552 kişidir. İlçe genelinde nüfusta azalmalar yaşanırken son dönemlere doğru artış gerçekleşmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 26: Yavuzeli ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	23.955
1995	24.181
2000	24.409
2005	22.897
2010	21.478
2015	21.435
2020	22.552

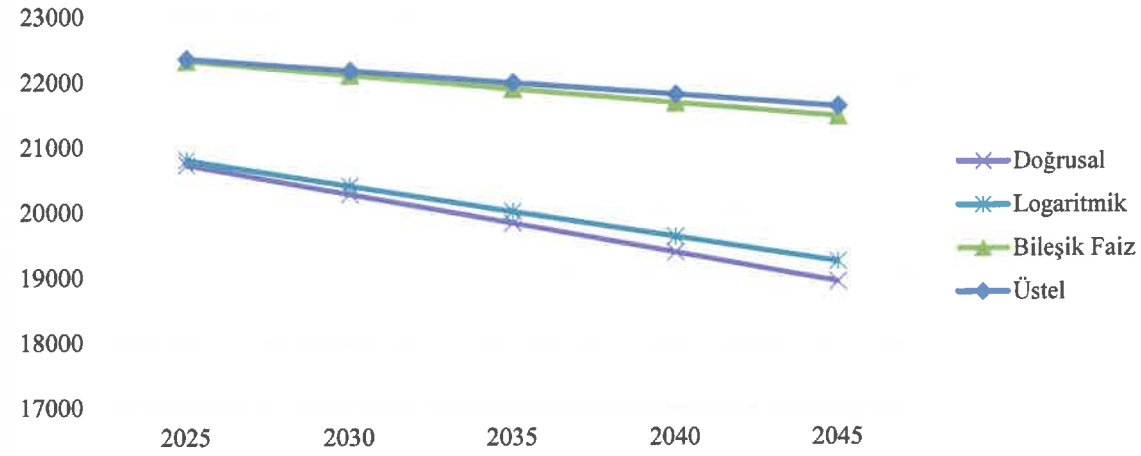
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 27: Yavuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	20.731	20.810	22.330	22.362	21.558
2030	6	20.280	20.405	22.110	22.173	21.242
2035	7	19.829	20.008	21.893	21.986	20.929
2040	8	19.378	19.619	21.678	21.800	20.619
2045	9	18.926	19.237	21.464	21.617	20.311

Grafik 16: Yavuzeli İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 20.311 kişi olarak hesaplanmıştır. Yavuzeli ilçesinde, plan dönemi içinde yapılacak yatırımların nüfus gelişimine olası olumlu etkisi dikkate alınarak ve planlamada esneklik sağlamak amacı ile birlikte Gaziantep metropol il merkezine yakın olması, kamu yatırımlarının yer alması ve Rum Kale gibi turizm potansiyeli alanlarının olması sebebiyle hinterlandının gelişim göstermesi de dikkate alınarak Yavuzeli ilçesinin 2045 yılı nüfusu 35.000 kişi olarak kabul edilmiştir.

7.3.2.7. Karkamış İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Karkamış ilçesinin Türkiye İstatistik Kurumunun adrese dayalı nüfus kayıt sistemi tespitlerine göre 2020 yılı nüfusu 9.672 kişidir. 1990 yılından günümüze kadar bakıldığında ilçe genelinde sınırlı düzeyde de olsa nüfusta azalma gözlenmiştir. Nüfus projeksiyonu çalışmasında 1990-2020 yılları arasındaki nüfus verilerinden yararlanılmıştır.

Tablo 28: Karkamış ilçesi geçmiş dönem nüfus verileri

Yıllar	Nüfus(P)
1990	15.380
1995	14.555
2000	13.774
2005	12.363
2010	11.097
2015	9.925
2020	9.672

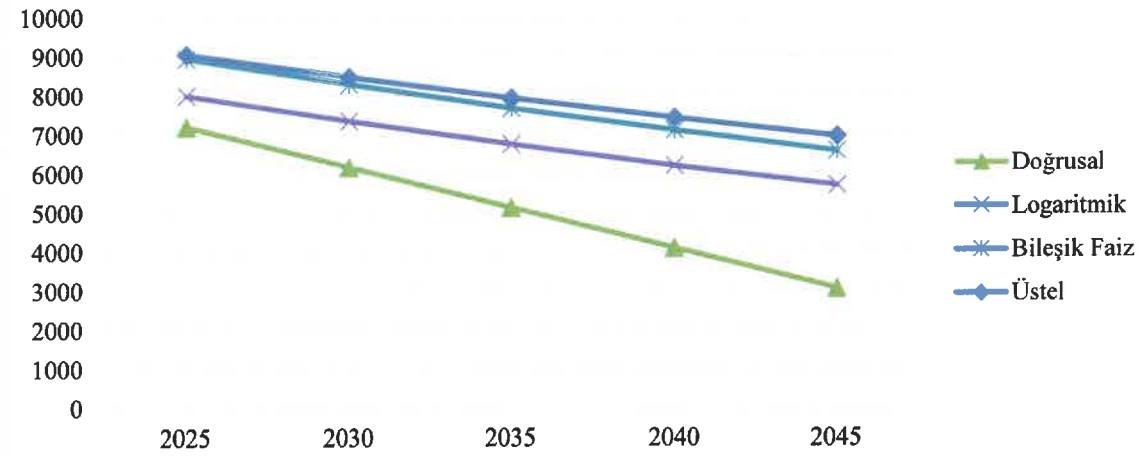
Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

Geçmiş yıllarda elde edilen 1990 yılından 2020 yılına kadar olan beşer yıllık nüfus verileri kullanılarak matematiksel yöntemlerle yapılan nüfus projeksiyonları sonucunda ortaya çıkan değerler aşağıdaki tabloda ve grafikte gösterilmiştir.

Tablo 29: Karkamış İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Yıllar	x	En Küçük Kareler		Bileşik Faiz	Üstel	Ortalama
		Doğrusal	Logaritmik			
2025	5	7.206	7.996	8.953	9.053	8.302
2030	6	6.168	7.346	8.288	8.474	7.569
2035	7	5.130	6.749	7.673	7.932	6.871
2040	8	4.092	6.201	7.103	7.425	6.205
2045	9	3.054	5.697	6.575	6.950	5.569

Grafik 17: Karkamış İlçesi Nüfus Projeksiyonu

Elde edilen projeksiyon sonuçlarına göre hedef yıl nüfus ortalaması 5.569 kişi olarak hesaplanmıştır. Karkamış ilçesinde, Koruma Amaçlı İmar Planı bulunan antik kentin yarattığı turizm potansiyeli ile birlikte sınır kapısına olan yakınlıktan dolayı dış ticaret hacmini artırması da dikkate alınarak, **Karkamış ilçesinin 2045 yılı nüfusu 15.000 kişi olarak kabul edilmiştir.**

7.3.3. Projeksiyon Değerlendirmesi ve Planlama Nüfusu

Gaziantep il genelinde var olan nüfus gelişimine ilişkin, Gaziantep Merkez Kenti oluşturan Şahinbey ve Şehitkamil ilçeleri ve diğer ilçelere yönelik geçmiş yıllar verilerinden (1990-2020) yola çıkılarak nüfus projeksiyonları yapılmıştır.

Yapılan nüfus projeksiyonları ile plan döneminde kullanılacak nüfus kabullerine ilişkin veriler aşağıda verilmiştir. İlçeler için yapılmış nüfus tahminlerinde toplamında oluşturulmuş il bütünü 2045 yılı nüfus 4.520.000 kişi olarak kabul edilmiştir.

Tablo 30: Nüfus Kabulleri (2045)

İlçeler	2045-Nüfus Kabulü
Merkez Kent	4.000.000
Araban	45.000
İslahiye	85.000
Karkamış	15.000
Nizip	230.000
Nurdağı	60.000
Oğuzeli	50.000
Yavuzeli	35.000
İl Bütünü Toplam Nüfus	4.520.000

8. SENTEZ

8.1. FİZİKSEL VE DOĞAL YAPI SENTEZİ

Gaziantep il sınırları içindeki alanların bütünü kapsayacak biçimde gerçekleştirilen Fiziksel ve Doğal Yapı Sentezi çalışmasında, Fiziksel ve Doğal yapıya ilişkin analiz çalışmaları ile yapılan tespitlere dayalı veriler ve ilgili mevzuatlara dayalı olarak belirlenen ve fiziksel mekanın düzenlenmesini etkileyen kararlara ilişkin veriler ve yatırım ve proje kararları bir araya getirilerek Sentez paftası oluşturulmuştur.

Sentez paftasına veri oluşturan kurumsal yatırımlara, projelere ilişkin kararlar arasında DSİ Genel Müdürlüğü, Milli Savunma Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, TCDD, Karayolları Genel Müdürlüğü vb. kurumların, planlama kararlarını etkileme olasılığı bulunan verilerine yer verilmiştir.

Arazi kullanım, kurumsal proje ve yatırımların yanı sıra, planlama kararlarını etkileyecek, fiziksel alanda yapılacak düzenlemeleri yönlendirecek, korumaya yönelik statülü alanlara ilişkin sınır tespitlerine de Sentez paftasında yer verilmiştir. 1/100.000 ölçekli planlama çalışmasında geliştirilecek kararları etkileyecek, kararlar açısından belirleyici olacak doğal ve fiziksel yapıya ilişkin veriler kullanılarak oluşturulan Sentez Haritası hazırlanmıştır.

8.2. EŞİK SENTEZİ

Gaziantep il geneline yönelik yapılan eşik sentezi çalışmasındaki eşiklere ilişkin analizler, doğal ve yasal eşikler olarak iki grupta ele alınmıştır. Doğal eşik analizi çalışmasında 3 farklı kademede doğal eşik belirlemesi yapılmıştır. Doğal eşik olarak kabul edilen unsurlar arasında eğim, jeolojik yapı verileri, ekolojik açıdan önemli doğa alanlarına ilişkin veriler kullanılmıştır. Sahip oldukları doğal nitelikleri nedeniyle doğal eşik analizi oluşturan, ancak ilgili mevzuatları kapsamında yasal eşik oluşturan alanlar, yasal eşik analizine dahil edilmiştir.

Bu kapsamda;

1. Derece Doğal Eşikler: Sahip olduğu morfolojik özellikleri incelendiğinde önemli oranda düz, az eğimli alana sahip olan Gaziantep il sınırları içindeki alanlardan, yapılaşma ve altyapı açısından zorlayıcı, eğimi % 40'ı aşan alanlar 1. derece doğal eşik olarak kabul edilirken, mevcut yerleşmelerin gelişme alanları ve yeni yerleşme alanı yer seçimi açısından tercih edilmemesi gereken aktif fay hatlarının bulunduğu alanlar da birinci derece doğal eşikler arasında kabul edilmiştir.

2. Derece Doğal Eşikler: Yapılaşma ve altyapı açısından kullanım maliyeti yüksek olan eğimi %25-40 arasında olan alanlar 2. derece doğal eşik olarak kabul edilirken Alüvyon formasyonlu belirlenmiş alanlar da 2. derece doğal eşik olarak kabul edilmiştir.

3. Derece Doğal Eşikler: Yapılaşma ve altyapı açısından kullanım maliyeti düz olan alanlara göre daha yüksek olan eğimi %10-25 arasında olan alanlar 3. derece eşik olarak kabul edilirken, ekolojik açıdan önemli doğa alanları da 3. derece doğal eşik olarak kabul edilmiştir. Gaziantep Çevre Düzeni Planı çalışması kapsamında yapılan araştırmaların sonuçlarının veri tabanına aktarılması sonrasında veri tabanındaki bilgiler kullanılarak yapılan analiz çalışmaları sonucunda oluşturulan “Doğal Eşik Analizi” haritası hazırlanmıştır.

Gaziantep il genelinde eşik sentezine veri oluşturmak amacıyla yapılan analiz çalışmalarından bir diğeri olan Yasal Eşik Analizi çalışmasında da Doğal Eşik Analizinde olduğu gibi 3 kademeli eşik belirlemesi yapılmıştır. Bir bölümü aslen doğal açıdan da eşik oluşturan bu alanlar, tanımlanan yasal koruma/kısıtlama kararlarına göre ayrıştırılmıştır.

Bu kapsamda;

1. Derece Yasal Eşikler: Orman alanları, sulu dikili tarım alanları, 1. derece doğal sit alanları ve 2. Derece arkeolojik sit alanları, tabiat parkları, sulak alanlar, yaban hayatı koruma ve geliştirme alanları, askeri yasak bölgeler ve askeri güvenlik bölgeleri, baraj ve göletlerin maksimum su kotları, içme ve kullanma suyu mutlak ve kısa mesafeli koruma alanları, sulama projesi bulunan alanlar yapılaşma dışı tutulması gereken I. Derece Yasal Eşik olarak kabul edilmiştir.

2. Derece Yasal Eşikler: Kuru mutlak tarım alanları, 3. Derece arkeolojik sit alanları, İçme ve kullanma suyu orta mesafeli koruma alanları ve 2B alanları 2. Derece Yasal Eşik olarak kabul edilmiştir.

3. Derece Yasal Eşikler: Fundalık, makilik, çayırılık alanlar, kentsel sit alanları, içme ve kullanma suyu uzun mesafeli koruma alanları, 3. Derece Yasal Eşik kabul edilmiştir.

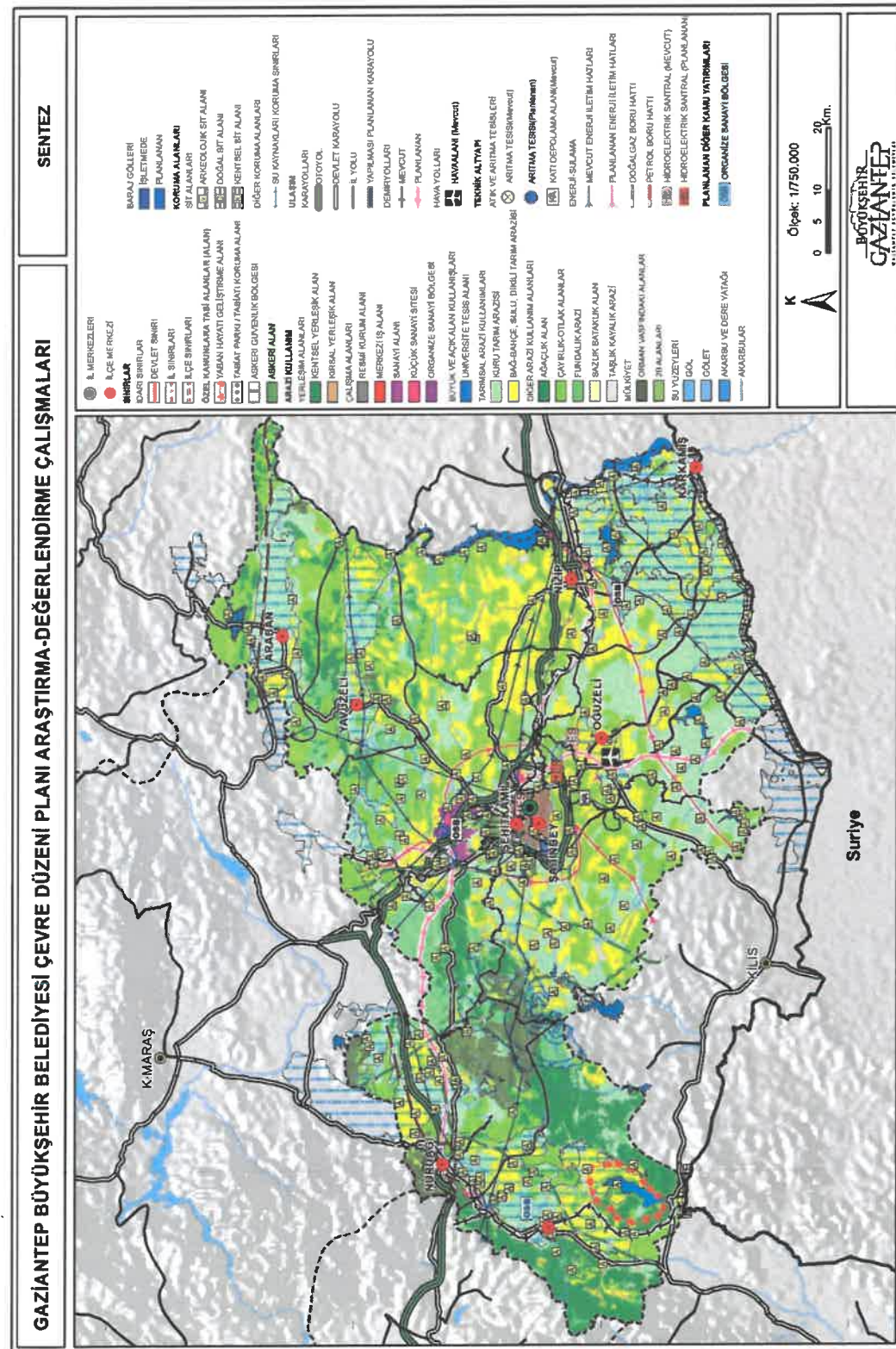
Gaziantep Çevre Düzeni Planı çalışması kapsamında yapılan araştırmaların sonuçlarının veri tabanına aktarılması sonrasında veri tabanındaki bilgiler kullanılarak yapılan analiz çalışmaları sonucunda “Yasal Eşik Analizi” haritası hazırlanmıştır. CBS ortamında yapılan Doğal Eşik Analizi ve Yasal Eşik Analizi çalışmalarında elde edilen verilerin karşılaştırılmasıyla bütünleşik olarak Doğal ve Yasal eşiklerin bir arada yer aldığı Eşik Sentezi Haritası elde edilmiştir.

Plan kararlarının geliştirilmesinde yönlendirici olan eşik sentezi çalışmasında var olan verilerden, özellikle yasal eşiklere ilişkin verilerin zaman içinde değişmesi olasılığı dikkate alınarak, eşik sentezi ile elde edilen gruplamalar, karar verme aşamasında kesin ve bağlayıcı olmaktan çok, yer seçimine yönelik alternatif alanlar arasında tercihleri kolaylaştırıcı veri olarak kabul edilmiştir.

22

85

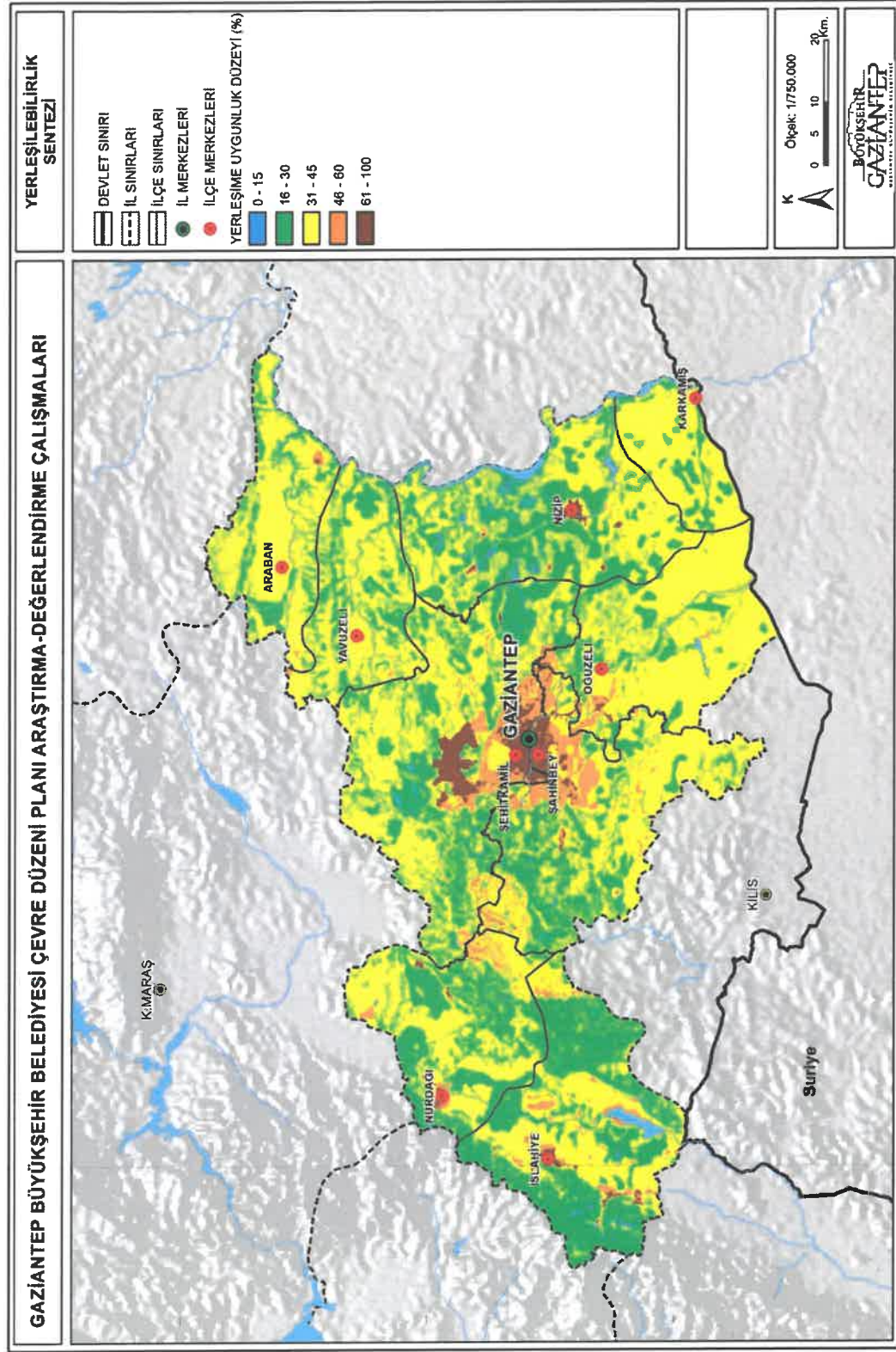
125

8.3. YERLEŞİLEBİLİRLİK SENTEZİ

Doğal ve yasal eşik analizi verileri kullanılarak gerçekleştirilen Eşik Sentezi sonrasında, bu çalışmada tanımlanan farklı düzey ve nitelikteki eşiklere ilişkin verilerin puanlanması sonucunda il geneline yönelik Yerleşilebilirlik Sentezi oluşturulmuştur. Hazırlanan Yerleşilebilirlik Sentezi çalışması CBS ortamında elde edilen Eşik Sentezi verilerinin, yerleşilebilirlik açısından yarattığı zorluk, kullanılabilirlik, yerleşim açısından yaratacağı altyapı vb. maliyetler, sahip olunan statü ve statünün değiştirilebilirliği, mevcut kullanımların toplumsal ve ekonomik önemi, koruma kararlarının bağlayıcılığı ve vazgeçilmezliği, plan kararları açısından ilkesel öncelikler dikkate alınarak puanlamalar gerçekleştirilmiştir.

Yerleşilebilirlik Sentezi çalışmasında Eşik Sentezinde kullanılan kriterler ve alt kriterler oluşturularak yapılan değerlendirmeler sonucunda, alt kriterlere göre puanlama sistemi belirlenmiştir. Yerleşilebilirlik açısından en uygun olan alanlar en yüksek puan olan 10 puan olarak gruplanırken, yerleşilebilirlik açısından hiç kullanılmaması gereken alanlar içinse 0 puan belirlenmiştir. Bu kapsamda örneğin; orman vasfındaki alanlar, bağ-bahçe, sulu, dikili tarım alanları, su yüzeyleri, akarsu dere yatakları, salık ve bataklık alanlar, içme suyu mutlak koruma alanları, 1. Derece arkeolojik sit alanları, tabiatı koruma alanı, sulama alanları vb. korunması gerekli alanlara 0 puan atanırken, eğimi düşük alanlar, yapılaşma bulunan alanlar, imar planı bulunan alanlar vb. yerler için de 10 puan ataması yapılmıştır. CBS ortamında, Eşik Sentezi verileri ve yukarıda yer verilen kullanıma yönelik önceliklere de karşılık gelen puanlamalar sonucunda, tüm alanlara yönelik farklı puanlar elde edilmiş elde edilen puanlar en yüksekten en düşüğe kadar gruplanmış ve oransal olarak 5 farklı gruba ayrılarak yeniden sınıflandırılmıştır. Yapılan yeni sınıflamanın verileriyle Yerleşilebilirlik Sentezi oluşturulmuştur. Oluşturulan Yerleşilebilirlik Sentezi Haritasında, il sınırları içindeki alanlar yerleşime uygunluk düzeyleri açısından %(0-15), %(16-30), %(31-45), %(46-60) ve %(61-100) olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre oluşan Yerleşilebilirlik Sentezi Haritası hazırlanmıştır. Gaziantep il sınırları içindeki alanların yaklaşık %2,78'lik bölümü yerleşime uygun alanlardan oluşurken, yerleşim açısından hiç uygun olmayan alanların toplam büyüklüğü ise %1,89 düzeyinde belirlenmiştir. İl sınırları içindeki alanların yaklaşık %57,39'lik bölümünün yerleşime uygun hale getirilmesinin, (kurumsal kararlar ya da yapım maliyetleri arttırılarak) olanaklı olduğu değerlendirilirken, diğer alanların ancak sınırlı düzeyde kullanıma uygun alanlar olduğu, yerleşim açısından tercih edilmemesi gerektiği görülmektedir.

Harita 42: Yerleşilebilirlik sentezi

9. MEVCUT PLAN KARARLARI

9.1. İL ÇEVRE DÜZENİ PLANI

Gaziantep İl Çevre Düzeni Planı ilk olarak Gaziantep Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 16.09.2011 tarih ve 359 sayılı kararı ve Gaziantep İl Genel Meclisi'nin 03.11.2011 tarih ve 99 sayılı kararı ile uygun bulunarak onaylanmıştır. İl Çevre Düzeni Planı, yapıldığı tarihte var olan Büyükşehir Belediyesi sınırlarının yanı sıra, il sınırları içindeki diğer alanları da kapsamaktadır.

2014 yılında ilgili yasal mevzuatlar ve idari sınırlarında yaşanan değişimler ve il bütünündeki fiziki mekânlarda ki gelişmeler sonrasında Gaziantep ilinin bütününde 1/100.000 ölçekli il çevre düzeni planı revizyonu hazırlanmış ve Büyükşehir Belediye Meclisinin 16.06.2017 tarih ve 363 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Açılan dava sonrasında 1/100.000 ölçekli il çevre düzeni planı Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari Dava Dairesinin 13.03.2020 tarih ve E:2018/3825-K:2020/236 sayılı yargı kararı ile iptal edilmiştir. Yargı kararı sonrasında T.C. Gaziantep Büyükşehir Belediye Meclisinin 17.07.2020 tarih ve 329 sayılı kararıyla yeniden plan yapılması kararı alınmıştır.

Gaziantep İl Çevre Düzeni Planı il bütününde var olan tüm yerleşmelere ve sanayi alanlarına ilişkin gelişmelerin yönlendirilmesinin yanı sıra, il sınırları içindeki doğal ve kültürel değerlerin korunmasını da amaçlamaktadır.

İlgili mevzuat düzenlemeleri, değişen idari yapı, planın onayından bu yana geçen sürede yaşanan gelişmeler ve yargı kararları da dikkate alınarak, 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı hazırlanmıştır. Çevre Düzeni Planında yapılan mekânsal düzenlemeler, plan açıklama raporu ile desteklenmiş, plan notları ile de alanın genelinde var olan kullanımlara, koruma ve gelişmeye ilişkin kural ve sınırlamalar düzenlenmiştir. 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı kararları arasında bulunan, kentsel ve kırsal arazi kullanımına yönelik kararlar, nüfus projeksiyonlarına ve kabullerine ilişkin kararlar, kültürel ve doğal koruma alanlarına yönelik kararlar, genel bağlayıcı kararlar arasında yer almaktadır. Bu kararlar arasında bulunan arazi kullanımına ilişkin kararlar, alt ölçekli planlama çalışmalarında ölçeğin elverdiği düzeyde detaylandırılarak kesinleşecek karar olma özelliği taşıırken, nüfus kabulleri ve koruma kararları doğrudan bağlayıcı nitelik taşıyan kararlar arasında yer almaktadır.

Yukarıda sayılan kararların yanı sıra Çevre Düzeni Planı'nda, alt ölçekli çalışmalarla yer seçimine dönüşmesi gereken stratejik karar niteliğinde geliştirmeye yönelik kararlar da

bulunmaktadır. Bu kararlar, 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı kararları ile yer seçimine ve arazi kullanım kararına dönüştürülecek olan kararlardır.

Diğer yandan, il sınırları içinde bulunan ve alt ölçekli planı bulunmayan, geçmişte köy statüsüne sahip olan kırsal mahallelere ilişkin yerleşik alan ve gelişme alanı kararları da ilgili mevzuat doğrultusunda çevre düzeni planı ile nazım imar planının yetkilendirildiği kararlar arasında yer almaktadır.

10. BÖLGELEME KARARLARI

10.1. GENEL YAKLAŞIM VE BÖLGELEME

Gaziantep-2045 1/100.000 ölçekli il Çevre Düzeni Planı'nın ana kullanım kararlarının belirlenmesinde ve bu kullanımların bölgelemesinde; kentin yerleşik yapılaşması, geçerli ve uygulamaya geçmiş planlama kararları, imar mevzuatı dışında, farklı mevzuatların verdiği yetki uyarınca gerçekleştirilen yer seçimi kararları, ulaşım yatırımları, kurumsal görüş ve koruma kararları yönlendirici kararlar olmuştur.

Bu kapsamda, yerleşim alanları kendi içinde iki ana başlık altında ele alınmış, kentsel ve kırsal yerleşim alanları olarak ayrıştırılmıştır. Kentsel yerleşim alanları planda kentsel yerleşik alanlar ve kentsel gelişme alanlarından oluşacak biçimde tanımlanırken, kırsal yerleşim alanları genel olarak sembol biçiminde gösterilmiştir. Mekânsal Planlar Yönetmeliği ve ölçek gereği genel olarak “K” sembolü ile tanımlanan kırsal yerleşmelerden, onaylı imar planı bulunanlarda ise plan kararları; planlı kırsal yerleşik alanlar ve planlı kırsal gelişme alanları olarak tanımlanarak çevre düzeni planı kararına dönüştürülmüştür.

Genel olarak Mekânsal Planlar Yönetmeliği uyarınca belirlenen lejant doğrultusunda yapılan tanımlamalarda konut alanları ile konut alanlarına hizmet veren diğer kullanımlar, donatı alanları vb. kullanımlar ölçek gereği kentsel yerleşik alanlar ve kentsel gelişme alanları kapsamında yer almıştır.

Kentsel yerleşik alanların sınırları mevcut yapılaşmalar dikkate alınarak belirlenirken, kentsel gelişme alanları da temelde onaylı imar planı kararları dikkate alınarak belirlenmiştir. Ancak, onaylı imar planı bulunan alanların yanı sıra, alınmış kentsel dönüşüm, toplu konut yapım kararı vb. kararları dikkate alınarak yeni kentsel gelişme alanlarının da düzenlenmesi yapılmıştır.

Kentsel yerleşik alanlar ve kentsel gelişme alanlarının yanı sıra planda temel kullanım kararları olarak; merkezi iş alanı, tali merkez alanları, kentsel servis alanları, sanayi ve depolama bölgeleri, endüstriyel gelişme bölgeleri, organize sanayi bölgeleri gibi çalışma alanlarına ilişkin bölgeleme kararlarına yer verilmiştir.

Kentsel ve kırsal yerleşim alanlarının, çalışma alanlarının yanı sıra, il sınırları içinde kalan diğer alanlara yönelik, mevcut arazi kullanım deseni dikkate alınarak tarım alanı, mera alanı, orman alanı ve doğal karakteri korunacak alanlar gibi bölgeleme kararları geliştirilmiştir.

10.2. YERLEŞİM ALANLARI

10.2.1. Kentsel Yerleşim Alanları

Çevre Düzeni Planında kentsel yerleşim alanları Kentsel Yerleşik Alanlar ve Kentsel Gelişme Alanları olarak iki ana başlık altında ele alınarak düzenlenmiştir. Bu alanlar, genel olarak konut alanlarından oluşmaktadır. Mevcut ve gelişme konut alanlarının yanı sıra konut alanlarına hizmet vermeye yönelik mevcut ve öneri diğer kullanım kararları da genel olarak bu alanlarda yer alacak ve alt ölçekli planlarda kullanımlar türlerine göre ayrıştırılacaktır.

Kentsel yerleşik alanlar ve kentsel gelişme alanları içinde konut alanlarının yanı sıra, bu alanlara hizmet veren ticaret kullanımları, küçük sanayi vb. kullanımlar, konut alanlarına yönelik teknik ve sosyal donatı alanları ayrıştırılmadan bir arada ele alınarak tanımlanmıştır.

10.2.1.1. Kentsel Yerleşik Alanlar

Çevre Düzeni Planında kentsel yerleşik alanlar genel olarak yapılaşmasını tamamen veya büyük oranda tamamlamış olan konut alanları, bu alanlarla bütünleşik diğer kullanımların sınırlarını kapsayacak biçimde belirlenmiştir. Gaziantep Merkez Kent'in yanı sıra ilçe merkezlerinde var olan yerleşme alanları kentsel yerleşik alanlar olarak tanımlanmıştır.

10.2.1.2. Kentsel Gelişme Alanları

Çevre Düzeni Planında kentsel gelişme alanları belirlenirken mevcut imar planları ve kararları, yerleşmenin eğilimi ve gelişim yönü, eşikler vb. kriterler göz önüne alınarak belirlenmiştir. Bu alanların yanı sıra kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanları, rezerv konut alanları ve toplu konut alanları kentsel gelişme alanı ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla bu başlık altında yer almıştır.

10.2.1.3. Kırsal Yerleşim Alanları

Çevre Düzeni Planında kırsal yerleşim alanları, Mekânsal Planlar Yönetmeliği eki olan gösterimler doğrultusunda genel olarak K sembolü ile tanımlanmıştır. Planlama çalışması kapsamında oluşturulan veri tabanına gerekli bilgiler aktarılırken, planın ölçeği gereğince yerleşik alanının bulunduğu bölgede sembolle tanımlanan kırsal yerleşimlerden, onaylı imar planı bulunanlar ise gösterimde ayrıştırılmıştır.

Geçmiş yıllarda belde belediyesi statüsüne sahip olan ve bu statüye sahip olduğu dönemde yerleşmeye yönelik imar planları hazırlanmış ve onaylanmış olan, 30 Mart 2014 sonrasında bağlı olduğu ilçenin kırsal mahallesine dönüşen yerleşimlerde onaylı planların

verileri, kırsal yerleşik alanlar ve kırsal gelişme alanları olarak tanımlanmış ve plan kararına dönüştürülmüştür.

10.3. ÇALIŞMA ALANLARI

10.3.1. Merkezi iş alanı

Gaziantep-2045 il Çevre Düzeni Planında kentsel yerleşmelerin merkezi iş alanlarına ilişkin düzenleme yapılırken, Gaziantep Merkez Kent, ilçe merkezleri ve planı bulunan diğer yerleşmeler ayrı ayrı ele alınmıştır. Mevzuatta yer alan kurallar ile yerleşme merkezlerinin niteliği birlikte değerlendirilmiş ve bunun sonucunda yalnızca Gaziantep Merkez Kentte, kent merkezi işlevlerini üstlenmiş olan bölgeler Merkezi İş Alanı olarak tanımlanmıştır. Diğer kentsel yerleşmelerin (ilçe merkezleri) merkezleri ile Gaziantep Merkez Kent içinde, merkezi iş alanı dışında oluşmuş/oluşacak alt merkezler planda “Tali Merkez” olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, Gaziantep Merkez Kentte, mevzuatta yer verilen tanıma uygun biçimde yönetim, turizm, sosyal kültürel ve ticari amaçlı yapılar için ayrılmış kentin merkezinde kalan bölge Çevre Düzeni Planında Merkezi İş Alanı olarak planlanmıştır. Bu bölgede yönetimle ilgili idari tesis alanlarının, iş hanı, çarşı, çok katlı mağaza, banka gibi ticaret ve finans tesis alanları, turizm tesis alanları, sosyal kültürel tesis alanları, ibadet yerleri, park ve benzeri yeşil alanlar, spor alanları kamuya ve özel sektöre ait eğitim ve sağlık tesisleri alanları, kamuya ve özel sektöre ait teknik altyapı tesis alanları ile bu alanlara hizmet verecek benzeri alanlar yer alabilecektir.

Kentin merkezi iş alanı, planlı yaşama geçilmesi öncesinde Kale'nin güneyinde, Gümrük Caddesi, Eski Saray Caddesi, Belediye Caddesi ve Karagöz Caddesi gibi akslarda ve bu aksların çevresinde bulunan Hanlar ve Çarşıların bulunduğu bölgede oluşmuştur. Bu alan çevresinde gelişen kent merkezi, planlı müdahalelerle, geleneksel dokuda farklılaşmalara neden olacak biçimde açılan Hürriyet Caddesi, Suburcu Caddesi ve Gaziler Caddesi çevresinde yayılmış ve genişlemiştir.

Kentin yeni gelişme alanlarının 1970'li yıllarda Alleben kuzeyinde oluşmaya başlaması ile birlikte zaman içinde başta kentin yönetsel fonksiyonları olmak üzere, merkezi iş alanı içinde yer talebi olan kullanımların önemli bölümü de Alleben kuzeyine taşınmıştır. Kentin merkezi iş alanının formu da, gelişme alanları ile birlikte geleneksel konumundan kuzey yönünde genişleyerek değişime uğramıştır. Geleneksel merkezin bulunduğu alan daha çok günlük ticarete yönelik işlevler ve geleneksel el sanatları, küçük ölçekli imalat ve satış işlerine ev

sahipliğini sürdürürken, özellikle kamu kurumlarının alanı terk etmesiyle, büro hizmetleri de bu alandan uzaklaşmış kuzeyde yer seçmiştir.

Günümüzde Gaziantep Merkezi İş Alanı ikili yapısıyla dikkat çekmektedir. Geleneksel merkez günlük perakende ticaret yoğunluklu olarak işlevini sürdürürken, kuzeydeki yeni gelişen bölge kamu kurumları ve büro hizmetleri açısından öne çıkmaktadır. Kentin prestijli konut bölgelerinin de kentin kuzey ve kuzeybatısında gelişmeye başlamasıyla, kuzeydeki bölgede de bazı akslarda perakende ticaret yoğunlaşmaları gözlenmeye başlanmıştır. Ancak bu oluşum, kentin geleneksel merkezi ile yarışacak boyutta ve çeşitlilikte değildir.

Çevre Düzeni Planı kararlarında; merkezi iş alanının son yıllarda izlediği gelişme eğilimi de dikkate alınarak, Şehitkâmil ilçesi sınırları içinde kuzey yönünde bölgesel genişleme D-400 Karayolu'na kadar desteklenmiştir. Diğer yandan kentin geleneksel merkezini de oluşturan Şahinbey ilçe sınırları içindeki bölümde, dokuda bozulmanın yaşanmasını da engellemek amacıyla, merkezi iş alanının güneydoğu yönünde Tüfekçi Yusuf Bulvarı ile Sani Konukoğlu Bulvarı arasında, Ünaldı Mahallesi'nde Demokrasi Bulvarı çevresinde bulunan sanayi kullanımlarının dönüşümüyle genişletilmesi öngörülmüştür.

Gaziantep Merkezi İş Alanı'nın içinde bulunan ve ölçek gereği ayrıştırılmayan merkezi iş alanı kullanımı dışında kalan diğer mevcut kullanımların ayrıştırılması, korunması ya da dönüştürülmesine yönelik kararlar yapılacak alt ölçekli planlama çalışmalarında üretilecektir. Merkezi iş alanı içindeki tüm kullanımlara yönelik yapılaşma koşulları alt ölçekli planlama çalışmaları ile belirlenecektir.

10.3.2. Tali Merkezler

Gaziantep Merkez Kent içinde belirlenmiş olan merkezi iş alanı (MİA) dışında, Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerinde, merkezi iş alanının kuzey ve güneyinde iki Tali Merkez tanımlanırken, bunun yanı sıra Organize Sanayi Bölgesi batısında, Aktoprak bölgesinde de bir Tali Merkez öngörülmüştür. Gaziantep Merkez Kent dışında, ilçe merkezlerinin merkezi iş alanı işlevlerini üstlenmiş olan bölgeleri de planda Tali Merkezler olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda çevre düzeni planında bulunan alt merkezler; Nizip, İslahiye, Nurdağı, Oğuzeli, Araban, Yavuzeli, Karkamış ilçe merkezlerinin yanı sıra Gaziantep Merkez Kent'in kuzey, batı ve güney bölümlerinde 3 farklı alt merkez tanımlanmıştır. Belirlenmiş tali merkezlerin yanı sıra semt ölçeğinde hizmet verecek alt merkezler 1/25.000 ölçekli Nazım İmar

Planı ile belirlenecektir. Tali merkezlere ilişkin kullanıma ve yapılaşmaya ilişkin koşullar alt ölçekli planlarla belirlenecektir.

10.3.3. Lojistik Bölge

Artan sanayi üretimi ve ihracat, Gaziantep merkez Kentte bir “Lojistik Merkez” oluşturulmasını zorunlu hale getirmiştir. Gaziantep il sınırları içinde ve komşu illerde üretilen ürünlerin başka kentlere iletilmesi, ihracata yönelik hazırlıkların yapılmasını kolaylaştırmak amacıyla, karayolu ve demiryolu ile güçlü bağlantıları olan bir alanda düzenleme yapılmasına yönelik arayışlar doğrultusunda, Merkez Kentin kuzeyinde lojistik bölge ayrılmıştır.

Lojistik Bölgesinde kara, demir ve hava yollarıyla taşımacılık faaliyetlerine yönelik depolama, dağıtım ve destek hizmetlerinin yürütüldüğü, tüm lojistik ve taşımacılık ile ilgili tesisler yer alacaktır. Bu alanlarda özel ve kamuya ait kuruluşların yönetim birimleri ile konaklamayı da içeren lojistik faaliyetleri destekleyici tesisler yer alabilecektir. Bu alanlara ilişkin yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.3.4. Kentsel Servis Alanı

Bu alanlar, kentsel ve bölgesel ihtiyaçları karşılamak üzere, alt ölçekli plan kararlarıyla kullanımlarına ayrıştırılacak olan ve büyük alan kullanımı gerektiren ticari işletmelerin, toplu işyerlerinin, pazarlama alanlarının, küçük sanayi sitelerinin, konut dışı kentsel çalışma alanlarının, depolama alanlarının, kamu hizmet alanlarının, belediye hizmet alanlarının yer alabileceği alanlardır.

Planda bu amaçla düzenlenmiş en kapsamlı bölge, mevcut sitelerin bulunduğu GATEM ve KÜSGET çevresindeki, alt ölçekli planı bulunan alanlar ile bu bölgede yetersiz hale gelen alan ihtiyacının karşılanması amacıyla, her ne kadar çevre yolu, karayolu ve otoyol ile ayrışır durumda olsalar da, bölgesel olarak bütünleşecek durumda düzenlenmiş olan ve farklı meslek gruplarının bir arada yerleşmesi öngörülen bölgelerdir.

Çevre Düzeni Planı kararları doğrultusunda hazırlanacak olan 1/25.000 ölçekli nazım imar planında bu alanlar kısmen kentsel servis alanı olarak korunabileceği gibi, alt kullanım türlerine göre ayrıştırılabilir. Yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.3.5. Sanayi ve Depolama Bölgesi

Çevre düzeni planı sınırları içinde gerek Gaziantep Merkez Kentte ve gerekse diğer ilçelerde, organize sanayi bölgesi, ıslah organize sanayi sitesi, serbest bölge, küçük sanayi sitesi gibi organize nitelikteki sanayi alanlarının dışında planlanmış, kısmen yapılaşmış sanayi ve depolama alanları ile tekil sanayi ve depolama tesislerine ilişkin planlı alanlar bulunmaktadır.

Bu alanlar genel olarak sanayi ve depolama bölgesi olarak tanımlanarak plana aktarılmıştır. Planda genelde alt ölçekte planı bulunan alanlar sanayi ve depolama bölgesi olarak gösterilmiş olsa da bu alanlar içinde alt ölçekli planı bulunmayan ya da iptal olan bölümler olabileceği dikkate alınarak plan notları arasında alt ölçekli planların hazırlanması ve çevresel olumsuz etkilerin en aza indirilmesi amacıyla düzenlemeler yapılmıştır.

Herhangi bir özel mevzuat kapsamında ve organize nitelikli sanayi bölgesi içinde yer almayan, kent içi ve yakın çevresinde, münferit olarak yer seçmiş, orta ölçeği aşan sanayi üretimine konu bu tesislerin sürdürdükleri faaliyetlerin, ilgili tüm kanun ve yönetmelik hükümlerine uyumlu olması esastır. Mevzuat hükümlerine aykırı nitelikte faaliyet gösteren tesislerin, kısa sürede rehabilite edilmesine yönelik önlemler alınacak ve bu kararlar uygulama imar planlarında tanımlanacaktır. Bu alanlarda yer alan/alacak sanayi tesislerinin çevresel etkileri nedeniyle alınması gerekli önlemler, planın kararı haline getirilmiş ve detaylı olarak plan hükümleri arasında sayılmıştır. Bu alanlarda yapılacak yapılara ilişkin yapılaşma koşulları ise alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.3.6. Endüstriyel Gelişim Bölgesi

Çevre Düzeni Planının gösteriminde, mevcut kurulu sanayi alanları ve alt ölçeklerde planlanmış olan sanayi tesislerinin bulunduğu alanlar; Organize Sanayi Bölgesi, Serbest Bölge, Sanayi Bölgesi ve Kentsel Servis Alanı olarak gösterilmiştir. Bu gösterimlerin yanı sıra, gelecekte bu tür kullanımların yer alabileceği Rezerv Alan olarak düşünülen alanlar ise planda Endüstriyel Gelişim Bölgesi olarak tanımlanmış ve gösterilmiştir.

Çevre Düzeni Planında Endüstriyel Gelişim Bölgesi olarak tanımlanan alanların büyük bölümünde onaylı alt ölçekli planlar bulunmamaktadır. Bu alanlarda, plan dönemi içinde ilgili mevzuat doğrultusunda yer seçimi kararları verilerek ve tüm ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri ve izinleri alınarak alt ölçekli planları hazırlanacaktır. Bu kapsamda, söz konusu alanlarda gerekli yer seçimi kararları alınarak organize sanayi bölgesi, serbest bölge ve küçük

sanayi siteleri oluşturulabilir. Bu alanlarda tekil sanayi tesisi kurulmasına yönelik planlama ve uygulama yapılmayacaktır.

10.3.6.1. Gaziantep Ayakkabı, Terlik, Saraciye ve Yan Sanayi İhtisas Organize Sanayi Bölgesi

İlimizde Ayakkabı, Terlik, Saraciye ve Yan Sanayi sektörlerinin faaliyet gösterdiği bölgeler ilimizin büyümesi ve gelişme sebebiyle zamanla şehir merkezi içerisinde kalmıştır. Sektörün yoğunlaştığı bölgelerde kentsel dönüşüme ihtiyaç duyulması sebebiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na 2016 yılında Gaziantep Valiliği, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Oğuzeli ve Şahinbey Belediyelerinin de Desteği ile Gaziantep Sanayi Odası tarafından İhtisas OSB başvurusu yapılmıştır.

2019 yılı sonunda organize sanayi bölgesinin yer seçimi çalışmaları devam etmektedir. İhtisas OSB' nin toplam 173 hektarlık alan üzerine kurulması, yaklaşık 10.000 kişiye istihdam sağlaması hedeflenmektedir.

10.3.7. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)

Gaziantep il sınırları içinde, Merkez Kentte birbirine eklenilen beş bölgeden oluşan, Türkiye'nin büyüklük, üretim kapasitesi ve istihdam açısından önemli organize sanayi bölgelerinden biri bulunmaktadır. Bu bölgenin dışında, Nizip ilçesinde ve İslahiye ilçesinde kurulmuş organize sanayi bölgeleri bulunmaktadır. Nizip ve İslâhiye ilçelerinde kurulmuş olan organize sanayi bölgesinde kurulu tesislerde üretim başlamış, ilave alan düzenlenmesi için girişimlere başlanmıştır.

Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi, 5 bölgeden oluşan ve toplam 4325 hektar büyüklüğe erişen alanıyla Türkiye'nin en büyük Organize Sanayi Bölgesi konumuna gelmiştir. Organize sanayi bölgelerinden 1, 2, 3, ve 4. Bölgelerde %100 doluluk oranına ulaşılırken 5. Bölgede ise yaklaşık %40'lık doluluk oranına ulaşılmıştır. 5 bölgede faaliyet gösteren 1148 işletme yaklaşık 240.000 kişiye istihdam sağlarken bu bölgelerdeki firmalar dünyanın 175 ülkesine 8 milyar dolara aşkın ihracat gerçekleştirmektedir. Organize sanayi bölgesi içerisinde geri dönüşüm, gıda, kimya, makine-metal, plastik ambalaj, tekstil ve diğer şekilde firmalar yer almaktadır. (Kaynak: <https://gaosb.org/tr/genel-sayfa/bolgeler/genel-bilgi-14.html>,2022)

Diğer yandan, organize sanayi bölgesine erişimde yaşanan sorunların giderilmesi yolunda planda karayolundan yeni bir bağlantısının sağlanması ve yeni güzergâh nedeniyle

kullanım dışı kalması olasılığı bulunan mevcut demiryolunun da bölgeye erişim için kent içi raylı sisteme dönüştürülmesi yönünde plan kararları geliştirilmiştir.

Çevre Düzeni Planında, yer seçimi gerçekleşmiş tüm organize sanayi bölgeleri korunmuştur. Bu alanlarda yapılacak uygulamalarda; 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine uyulacaktır. Organize sanayi bölgelerinden, onaylı alt ölçekli planı bulunan alanlarda bu plan kararlarına göre uygulama sürdürülecektir.

Altyapı yatırımları vb. nedenlerle yapılacak zorunlu ilaveler dışında, herhangi bir organize sanayi bölgesine ilave alan düzenlemesi yapılabilmesi için organize sanayi bölgesinin doluluk oranının % 75 düzeyinin üstünde olması zorunludur. Mevcut organize sanayi alanları yeterli kapasiteye ulaşmadan yeni Organize Sanayi Bölgesi alanları yapılaşmaya açılmayacaktır.

10.3.7.1. Nizip Organize Sanayi Bölgesi:

1991 yılında adı konulan, Nizip Organize Sanayisinin alt yapısı ve yapımı 2004 yılında ihale edilerek yapımına başlanmıştır. Altyapı ve elektrik hatları tamamlanmıştır. Nizip organize sanayi bölgesi yaklaşık 1000 dönüm arazi üzerine kurulmuştur. Ayrıca idari tesis, resmi kurum, spor, sağlık, dini tesis ve park alanları ayrılmıştır. Nizip organize sanayi bölgesi ilave alan çalışmaları mevcut bölgenin karşısında bulunan yaklaşık 125 hektarlık alanda 2014 yılında başlamış olup belirli aşamalardan geçtikten sonra 21.08.2014 tarihi itibarıyla yer seçimi kesinleşerek gelişmiş ve büyümesini devam ettirmiştir. Nizip organize sanayi bölgesi yaklaşık 2500 kişiyi istihdam etmektedir. (Kaynak: <http://www.niziposb.org/hakkimizda/>,2021)

10.3.7.2. İslâhiye Organize Sanayi Bölgesi:

Yer seçimi tamamlanmış olan İslâhiye organize sanayi bölgesi yaklaşık 85 hektarlık alan üzerine kurulmuştur. İslâhiye organize bölgesi tarımsal açıdan elverişsiz alan üzerinde kurulumunu gerçekleştirmiş ve faaliyet göstermektedir.

İslâhiye organize sanayi bölgesi içerisinde 60 adet sanayi parseli yer almakta olup 25 firmaya arsa tahsisi bulunmaktadır. Organize sanayi bölgesi içerisinde ağırlıklı olarak gıda ve tekstil yatırımcıları yer almaktadır. Söz konusu alana ilişkin altyapı yatırımları 2017 yılında tamamlanmıştır. Faaliyette olan firmalarda yaklaşık 430 kişi istihdam edilmektedir. Organize sanayi bölgesine taleplerin yoğun olması nedeniyle ilave alan çalışmaları devam etmektedir. (Kaynak: İslâhiye organize sanayi bölgesi bölge müdürlüğü)

10.3.7.3. Oğuzeli Organize Sanayi Bölgesi

Çevre düzeni planı sınırları içerisinde Oğuzeli ilçesinde kalan ve havaalanına yakın olması nedeniyle “Havaalanı Sanayi Bölgesi” olarak anılan bölgemiz yaklaşık 94 hektarlık alan üzerine kurulmuş olup, yaklaşık 130 firma 3000 kişiye istihdam imkânı sağlamaktadır. Yerleşim alanlarından uzak olması nedeniyle tam bir sanayi bölgesi yapısında olan bölge için GSO tarafından Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına “İslah Organize Sana Bölgesi” başvurusunda bulunulmuştur. Yapılan çalışmalar neticesinde 2016 yılı içerisinde bölge “İslah Organize Sanayi Bölgesi” olarak ilan edilmiştir. 2018 yılı sonunda ıslah süreci tamamlanarak OSB tüzel kişiliği kazanmıştır. Ana imalat konuları; tekstil, medikal ürünler, inşaat, mobilya, kimya, plastik, gıda ve makine halısı imalatıdır.

Bölgede yer alan sanayi tesislerinin, OSB'ye dönüşüm sonrasında ihtiyaç duyacağı teknik altyapı tesislerinin yapılması ve OSB'nin nitelikli bir tesise dönüşümünün sağlanması amacıyla bölgede ilave alan düzenlemesine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu kapsamda söz konusu bölgede bu amaçla kullanılabilecek alanlar Endüstriyel Gelişme Bölgesi olarak düzenlenmiştir. İlgili mevzuat doğrultusunda ilave yer seçimi kararının verilmesi sonrasında bu alanda gerekli değişiklik yapılacaktır.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine uyulacaktır. Alt ölçekli planlar, bu mevzuat uyarınca revize edilecektir. Planların revizyonu aşamasında, söz konusu bölge Gaziantep Havalimanı Mania Planı kararlarından etkilenen alanlardan olduğu dikkate alınarak yapılaşma kuralları geliştirilecektir.

10.3.7.4. Polateli Organize Sanayi Bölgesi

Gaziantep il sınırlarının bitişiğinde, Kilis'in Polateli ilçesi sınırları içinde kurulmasına yönelik çalışmalar sürdürülen organize sanayi bölgesinin Tekstil İhtisas OSB olarak kurulması amaçlanmaktadır.

Her ne kadar Kilis ili sınırları içinde kurulacak olsa da, il sınırlarına ve dolayısıyla Çevre Düzeni Planı sınırlarına bitişik biçimde yer seçimi yapılmış olması nedeniyle, Çevre Düzeni Planı kararlarının geliştirilmesi aşamasında bu yer seçimi de dikkate alınarak düzenleme yapılmıştır. Bu kapsamda, bölgede çalışacak nüfusun ihtiyaç duyacağı konut alanlarının yanı sıra, alanın Gaziantep kenti ile bağlantısını sağlamaya yönelik ulaşım düzenlemelerine planda yer verilmiştir.

10.3.8. Serbest Bölge

Gaziantep Merkez Kentte, Aktoprak bölgesinde, Organize Sanayi Bölgesi ile komşu konumda bulunan ve çevre düzeni planında Serbest Bölge olarak tanımlanmış olan bölge, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu uyarınca tanımlanan ve sınırları belirlenmiş ve ilan edilmiş alandır.

Gaziantep Serbest Bölgesi'nin yer ve sınırları, 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 2'nci Maddesine istinaden 07.07.1998 tarihinde 98/11368 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiş, 14.07.1998 tarih ve 23402 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 4 üncü Maddesine istinaden; "07.11.2000 tarih ve 2000/T-36 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı" çıkartılmış ve bu kararla da Gaziantep Serbest Bölgesi'nde yapılabilecek üretim ile ticaret ve hizmet alanlarındaki faaliyet konuları belirlenmiştir. Toplam 1.389.725,91m² üzerine kurulan serbest bölge 18.01.1999 tarihinde resmen faaliyete geçmiş olmakla birlikte, Serbest Bölge İşlem Formu ile bölgeye ticari anlamda ilk mal girişi 26.07.1999 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Serbest Bölge sınırları içinde, ilgili mevzuat gereğince hafif ve orta ölçekli sanayi işkolları yer alabilmektedir. Gaziantep'te sanayinin daha nitelikli hale gelmesi, sanayide yüksek teknoloji kullanımının artırılması, ihracatın ve üretimin kolaylaştırılması açısından büyük önemi bulunan Serbest Bölge alanı içinde yapılacak uygulamalarda Serbest Bölgeler Kanunu ve ilgili yönetmelikleri geçerlidir. Yapılaşma koşulları alt ölçekli planlama çalışmalarında belirlenecektir.

10.3.9. Organize Tarım ve Hayvancılık Alanı

Bu alanlarda hayvancılık amaçlı besi işletmeleri ile birlikte, entegre nitelik taşımayan üretim ve kısa süreli ürün koruma ve depolamaya yönelik tesisler, yem üretimine yönelik tesisler, araştırma geliştirme, koruma ve sağlık amaçlı tesisler, arıtma, enerji üretimi vb. tesisler ile çalışanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sosyal tesisler yer alabilecektir.

Hayvancılık amaçlı düzenlenen bu alanlar, alt ölçekli planlarda tümüyle bu amaçla ve konut kullanımı içermeyen düzenlenebileceği gibi, küçük ölçekli besi işletmeleri ile konutların planlı biçimde bir arada yer alabileceği, kırsal yerleşim alanı niteliğinde düzenlemeye de gidilebilir. Bu durumda gerekli koşulların alt ölçekli planlarda tanımlanması ve yaşayanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kararların da geliştirilmesi zorunludur.

Bu alanlara ilişkin yapılaşma koşulları, yöresel özellikler ve alanın içeriği dikkate alınarak alt ölçekli planlarda belirlenecektir. Bu alanlarda çevre ve sağlık sorunlarını önlemeye yönelik kararlar ile her türde atığa ilişkin teknik altyapı kararları alt ölçekli planlarda geliştirilecektir. Söz konusu alanların gelecekte ilgili mevzuat doğrultusunda “Besi Organize Sanayi Bölgesi” haline getirilmek istenmesi durumunda, çalışmaların ilgili mevzuatta tanımlanan standartlara ve koşullara uygun biçimde tamamlanabilmesi amacıyla mevcut imar planları da ilgili mevzuat doğrultusunda revize edilecek, alan çevresinde sağlık koruma bandı oluşturulacak ve bu alan koruma altına alınacaktır.

10.4. TURİZM ALANLARI

Gaziantep ili sahip olduğu dünya ölçeğinde tanınırlığı bulunan kültürel değerleri, doğal zenginlikleri ve gastronomi dalında UNESCO tarafından “Yaratıcı Şehirler Ağı”na katılmasını sağlayan mutfağı ile ülkemizin önemli turizm destinasyonlarından biridir. Gaziantep’in sahip olduğu sağlık tesisleri ve eğitim tesisleri ile güçlenen “Bölgesel Merkez” niteliği de farklı alanlarda kentte turizm etkinliğini arttırmaktadır. Gelişmiş sanayisi ve buna dayalı gelişen fuar, kongre vb. etkinliklerle de turizm etkinliğinin gelecek yıllarda daha da artması beklenmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi Kavramsal Eylem Planı’nda Gaziantep kültür ve inanç turizmi odaklı yerleşmeler arasında sayılmıştır. Çevre Düzeni Planında Gaziantep için alınmış bu karar, UNESCO tarafından alınan karar ve turizm konusunda yapılmış diğer çalışmalar dikkate alınarak kararlar geliştirilmiştir.

İl sınırları içinde Merkez Kent ve Huzurlu Yaylası Turizm Merkezi dışında, turizm amaçlı gelişmelerin öngörüldüğü alanlara bakıldığında; Aşağı Fırat Havzası öne çıkmaktadır. Bölgede Fırat Nehri ve Baraj alanlarının yanı sıra önemli doğa alanları ve Zeugma, Rumkale gibi önemli kültürel alanlar da bulunmaktadır.

Dülük antik kenti, Gaziantep kalesi ve kentsel sit alanı ile Zeugma Mozaik Müzesi’nin öne çıktığı Merkez Kent, Huzurlu Yaylası ve Rumkale ile Zeugma’yı da kapsayan Aşağı Fırat Havzası dışında, farklı ilçelerde turizm gelişmesinin destekleneceği kültürel odak noktaları bulunmaktadır. Bunlar arasında Yesemek Heykel Atölyesi Açık Hava Müzesi ve Tilmen Höyük, Zincirli Höyük, Taşlıgeçit Höyük, Cıncıklı Ören Yeri (İslahiye), Sakçagözü Coba Höyük, Gedikli Karahöyük, Kırıskal Höyük (Nurdağı) Nizip kentsel sit alanı (Nizip), Kargamış Antik Kenti, Şaraga Höyük (Karkamış), Tılbaşar Kalesi (Oğuzeli), Dolmen mezarlar (Yavuzeli), Araban Kalesi (Araban) kültür turizmi açısından öne çıkmaktadır.

Gaziantep il sınırları içinde doğa turizmini destekleyen çok sayıda odak noktası bulunmaktadır. Bu alanlar arasında Huzurlu Yaylası'nı da kapsayan Amanos Dağları, Sof Dağları gibi dağ ve yayla alanları, Fırat Nehri ve baraj alanlarının yanı sıra farklı ilçelerde önemli doğa turizmi odak noktaları bulunmaktadır. Bunlar arasında; Merzimen Çayı Kanyonu (Yavuzeli-Nizip), Ardıl-Köklüce Kanyonu, Karasu- Aşağımülk Kanyonu (Araban), Alleben Göleti, Burç Göleti, Burç Tabiat Parkı, Sarıkaya Platosu, (Şahinbey), Dülük Baba Tabiat Parkı, Erikçe Kent Ormanı (Şehitkamil), Sakçagözü (Keferdiz) Şelalesi (Nurdağı), Tahtaköprü Baraj Gölü (İslahiye), Karkamış Taşkın Ovası Sulak Alanı (Karkamış) öne çıkmaktadır.

Kültür turizmi açısından ve gastronomi turizmi açısından kendini kabul ettirmiş olan Gaziantep'in sahip olduğu doğal değerlerin korunarak tanıtımının yapılmasıyla, turizm etkinlikleri çeşitlenecektir. Günümüzde özellikle önemli bitki alanlarının bulunduğu bölgeler, önemli jeolojik oluşumların bulunduğu bölgeler ve kuş gözlemcileri tarafından tercih edilen sulak alanlar organize doğa turlarına konu olabilecek alanlardır.

Kültür, gastronomi ve doğa turizmi ile fuar ve kongre turizmi konusunda öne çıkan Gaziantep il sınırları içinde jeotermal kaynaklar sınırlı olsa da yeni jeotermal kaynakların da bulunması ile bu alanda da gelişmelerin yaşanabileceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, başta Burç-Durantaş (Şahinbey) arasındaki bölge olmak üzere, Nurdağı ve İslâhiye ilçelerinde yoğunlaşan jeotermal sondaj alanlarının sürdüğü bölgelerde turizm gelişmesini destekleyecek kararlar nazım imar planı kararları ile geliştirilecektir.

10.4.1. Turizm Merkezleri

Gaziantep il sınırları içinde 2634 sayılı “Turizmi Teşvik Kanunu” uyarınca Turizm Merkezi ilan edilen tek alan Huzurlu Yaylası'dır. Planda aynı zamanda “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanan bu alanda yaylada oluşan turizm etkinliklerinin düzenli hale getirilmesi ve yönetilmesi için ilan edilmiş olan bu alana ilişkin karar 17.02.1995 tarihli Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

Bu alanlarda yapılacak uygulamaların kuralları Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılacak/yaptırılacak turizm amaçlı planlarda belirlenecektir. Ancak Turizm Merkezi olarak belirlenmiş olan alan, ülkemizin en önemli doğa alanlarından biri olarak kabul edilen Amanos Dağları'nın bir parçası olduğundan alanda yapılacak her tür düzenlemede bu niteliğin dikkate alınması sağlanacak, doğal yaşam ortamlarının olumsuz etkilenmesine neden olacak uygulamalar engellenecektir.

10.4.2. Birecik Baraj Gölü Çevresi Kararları

İl sınırları içinde henüz turizm merkezi ilan edilmemiş olsa da, Aşağı Fırat Havzası, sahip olduğu kültürel zenginlik (Zeugma, Rumkale, Birecik, Halfeti vb.), baraj gölü, göle dökülen akarsular, akarsuların açtığı vadi ve kanyonlar ile turizm açısından önemli bir doğal zenginliğe de sahiptir. Bu nedenle, gelecek yıllar içinde bölgenin gerek Gaziantep ve gerekse Şanlıurfa il sınırları içinde kalan bölümlerini kapsayan bir turizm merkezi ilanı yarar sağlayacaktır. Henüz turizm açısından statüye sahip olmayan bölgede turizm gelişmesine yönelik planlama kararları 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planı kararları ile detaylandırılacaktır.

10.4.3. Turizm Tesis Alanları

Yukarıda ayrı başlıklarda ele alınan iki bölge de dahil, Merkez Kentte ve turizm açısından odak oluşturan bölgelerde turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla turizm tesis alanı düzenlemeleri ile ticaret-turizm karma kullanımlı alanların düzenlemeleri yapılmıştır. Planda tanımlanan bu alanlar, alt ölçeklerde turizm amaçlı tesisler için planlanması önerilen alanlardır. Bu alanlarda turizm yatırımı kapsamında bulunan, turizm işletmesi faaliyetinin yapıldığı tesisler ile bu tesislerin ayrıntıları ile tamamlayıcı unsurları yer alabilecektir. Turizm alanlarına ilişkin yapılaşma koşulları, tesislerin niteliği, yöresel ihtiyaçlar ve veriler doğrultusunda alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.4.3.1. Termal Turizm Alanları

Çevre düzeni planı sınırları içinde termal turizm amaçlı kullanıma uygun jeotermal kaynakların saptanmasına yönelik uzun süreden bu yana sondaj çalışmaları yapılmakta/yaptırılmaktadır. Mevcut durumda Merkez Kentte, Şahinbey ilçesinin Durantaş mahallesinde bulunan ve sıcaklığı 35° C olan termal su turizm amaçlı kullanılmaktadır. Mineral içeriği açısından su yüksek oranda kalsiyum, magnezyum ve bikarbonat içermektedir. Alanda kır evleri tarzında bir konaklama tesisi ile kaplıca kullanımına yönelik kapalı havuz ve kür merkezleri olan bir otel bulunmaktadır. Mevcut tesislerin bulunduğu bölge tesislerin geliştirilmesi için düzenlenirken, bölgede sağlık turizminin gelişmesini desteklemek amacıyla da sağlık tesisi ve diğer sosyal tesislerin düzenlemesi alt ölçekli plan kararlarıyla yapılacaktır.

Şahinbey ilçesi sınırları içinde Durantaş'ta bulunan mevcut jeotermal kaynağın çevresinde ve yanı sıra; İslahiye ilçesinde merkezde ve Arpalı, Yolbaşı, Yeliburun, Ağalarobası, Örtülü, Karapınar, Fevzipaşa, Aydınoglu mahallelerinde; Nurdağı ilçesinde merkezde ve Belpınar, Çakmak, Gedikli, Yolbaşı, Gözlühüyük, Kömürler, Toplamalar, Emirler

mahallelerinde; Araban ilçesinde merkezde ve Yolveren, Küçükbatıl, Güllüce, Akbayır, Taşdeğirmen, Karadağ mahallelerinde; Şehitkamil ilçesinde Öğümsöğüt mahallesinde jeotermal su arama çalışmaları sürdürülmektedir. Termal turizm alanlarının sınırları ve yapılaşma koşulları ve termal kaynakların korunmasına yönelik önlemler alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.4.3.2. Günübirlik Tesis Alanları

Gaziantep Merkez Kent, il sınırları içinde oluşan turizm hareketliliğinin en canlı yaşandığı merkez olma özelliğine de sahiptir. Bu nedenle, il sınırları içinde turizm amaçlı nitelikli konaklama tesislerinin tamamına yakını il merkezindedir. Bu eğilimin gelecek yıllarda da sürmesi kaçınılmaz görünmektedir. İl sınırları içindeki mesafelerin gün içi ziyaretleri kolaylaştıracak düzeyde olması da bu durumu desteklemektedir. Bu nedenle, il sınırları içinde turizm faaliyetlerinden diğer ilçe ve yerleşmelerin faydalanmasının sağlanması için günübirlik turizm tesislerinin yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda, turizm potansiyeli bulunan alanlarda, kamping ve konaklama ünitelerini içermeyen, duş, gölgelik, soyunma kabini, wc gibi altyapı tesislerinin yanı sıra yeme-içme, eğlence ve spor tesisleri ile yerel özellik taşıyan el sanatları ürünlerinin sergi ve satış ünitelerini içeren yapı ve tesislerin yer alabileceği günübirlik tesis alanları planlanmıştır. Bu alanlara ilişkin yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.5. BÜYÜK VE AÇIK KULLANIM ALANLARI

10.5.1. Yükseköğretim Alanları

Gaziantep-2045 Çevre Düzeni Planı'nın "güçlü bölgesel merkez" vizyonunun bir gereği olarak, Merkez Kentte var olan mevcut üniversitelerin planlı yerleşke alanlarına (Gaziantep Üniversitesi Yerleşkesi, Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Yerleşkesi, Gazikent Üniversitesi Hasan Kalyoncu Yerleşkesi, Sanko Üniversitesi Gazi Mustafa Paşa Caddesi Yerleşkesi) ek olarak yeni üniversite yerleşke alanları planlanmıştır.

Bu kapsamda, Gaziantep Merkez Kent kuzeyinde, uydu kent olarak düzenlenen bölgede, bir yandan uydu kent gelişimini desteklemek, diğer yandan üniversiteye yakın, erişimi kolay konut alanlarının oluşturulması amacıyla yeni bir üniversite alanı düzenlenmiştir. Benzer bir yaklaşımla, Merkez Kent'in güneyinde yeni üniversite yerleşkesi planlanmıştır.

Çevre Düzeni Planında üniversite alanı olarak düzenlenen alanlarda üniversitelerin yükseköğretim, lisans, lisansüstü eğitim tesisleri, bu tesislere ilişkin sosyal ve kültürel tesisler ve

idari kullanımlar, teknopark, teknokent, teknoloji gelişim merkezleri, öğrenci yurtları ve yerleşke içi konaklamaya yönelik lojmanlar da yapılabilecektir. Bu alanlara ilişkin yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.5.2. Kentsel ve Bölgesel Yeşil ve Spor Alanı

Çevre düzeni planı içindeki kentsel yeşil sistemini oluşturan alanlar, Gaziantep kent makroformunun bir parçası olarak, farklı kentsel bölge ve kent parçalarını birbirinden ayıran kuşak ya da koridorlar olarak ele alınmıştır. Bu alanların yerleşim alanlarında yaşayan/yaşayacak nüfusun açık ve yeşil alan ihtiyacını karşılamının yanı sıra, olası bir afet durumunda afet tehlike ve risklerini azaltacak biçimde işlev görebilecek bir bütünlük sunması, kentsel yaşam kalitesini arttıran nefes alma noktaları olarak tanımlanması esastır.

Çevre düzeni planında tümüyle gösterimi olanaklı olmasa da, planı sınırları içinde, pasif yeşil alan ve aktif yeşil alanlar planlanmıştır.

Alleben Deresi, Yüzüncü Yıl Parkı: Gaziantep Merkez Kent içinde, kent ölçeğinde en önemli kentsel yeşil alan olan Alleben Deresi çevresindeki Yüzüncü Yıl Parkına ilişkin karara, çevre düzeni planında Alleben Deresi boyunca uzatılarak süreklilik kazandırılmıştır. Plan kararlarının yaşama geçmesi sonucunda, kentsel gelişme alanları olarak tanımlanmış bölgelerde de Alleben Deresi çevresinde sürekliliği olan ve tüm kentsel alanı baştan sona geçen, doğal alanlarla bütünleşen bir alan oluşumu tasarlanmıştır.

Alt ölçekli planların hazırlanması aşamasında, gelişme alanlarında kentsel açık ve yeşil alanların sistemli biçimde tasarlanması, kuru dere yatağı ve vadi niteliğine sahip alanların yapılaşma dışı tutulması ve açık-yeşil alan sistemi içine dahil edilmesi, hakim rüzgar yönlerine uygun açık alanların tasarlanması sağlanacaktır. Bu alanların kullanım türleri ve yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

Fuar ve Kongre Platosu: Sanayi ve ticaret sektörünün gelişmiş olduğu Gaziantep kentinde düzenlenmekte olan ihtisaslaşmış fuarlar, kentin ekonomik yaşamında önemli bir canlılık yaratmakta, üretimi desteklemektedir. Düzenlenen fuarlar gerek ülke içinden ve gerekse çevre ülkelerden büyük ilgi görmektedir. Gelişen sanayi üretimi ile birlikte Gaziantep'te fuar etkinliklerinin de sayısı artmıştır. 2007 yılından bu yana Gaziantep Fuar ve Sergileri Araban Yolu üzerinde, 4. Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan Ortadoğu Fuar Merkezi'nde (OFM) gerçekleştirilmektedir.

92

85

Sanayinin gelişmesini sürdürmesi, Gaziantep fuarlarının dünya ölçeğinde bilinirliğinin artması, Gaziantep'in "Güçlü Bölgesel Merkez" vizyonuna uygun gelişimini sürdürmesi ile mevcut fuar alanı yetersiz hale gelecektir. OSB içindeki konumuna bakıldığında genişleme olanağı bulunmayan Fuar Alanı için, organize sanayi bölgesine, kent merkezine ve ana ulaşım akslarına yakın konumda yer arayışı sonucunda planda önerilen, Dülük Baba Tabiat Parkı'nın kuzeyinde yer seçilmiştir.

"Gaziantep Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi" olarak çift işlevli olarak tasarlanan, EXPO vb. daha kapsamlı fuar, sergi ve kongrelerin gerçekleştirilebileceği alana bitişik konumda ayrıca turizm ve ticaret amaçlı alan düzenlemesi ile geniş bir yeşil alan düzenlemesi de yapılmıştır. Alanı destekleyen bu işlevlerin alanı yılın her günü kullanılan bir bölgeye dönüştürmesi hedeflenmiştir.

Spor Tesis Alanları: Gaziantep kentinde var olan planlı spor tesis alanlarının yanı sıra yeni spor tesislerinin oluşturulacağı alanlar da bu başlık altında ele alınarak düzenlenmiştir. Spor alanlarının açık ve yeşil alanlarla bütünleşmesi ve diğer işlevlerle desteklenmesine yönelik kararlar alt ölçekli plan kararlarıyla geliştirilecektir.

Olimpik Park Alanı: Gaziantep kentinin güçlü bölgesel merkez vizyonunu desteklemek amacıyla kentte yeni üniversite, eğitim tesisleri ve sağlık tesisleri gibi hizmet tesislerinin yanı sıra, kentin gelecek yıllarda ev sahipliği yapabileceği, büyük uluslararası sportif etkinlikler için, uluslararası standartlara uygun açık, kapalı spor tesisleri ile bunların ayrılmaz eklentilerinin ve sporcu konaklama tesislerinin yer alabileceği "olimpik park" niteliğinde bir alan düzenlemesi yapılmıştır.

Merkez Kentin batısında, Alleben Göleti ile Burç Göleti arasında, II. kuşak çevre yoluna bitişik konumda, "Kaleboynu Kentsel Dönüşüm Alanı" ve çevresindeki alanları içerecek biçimde, büyük bölümü kamu mülkiyetinde olan ve tarımsal amaçla kullanılması olanaklı olmayan bir bölgenin bu amaçla kullanımı tercih edilmiştir. Bu alanlara ait projelendirme ulusal ya da uluslararası fikir projesi kapsamında elde edilebilecektir. Uygulama öncesi kentsel tasarım projelerinin ilgili kurul ve makamlarca uygun görülmesi gereklidir. Dünya Olimpiyat Komitesi'nin konu ile ilgili düzenleme ve standartlarına uyulacaktır.

Hipodrom Alanı: Gaziantep kentinde farklı tarihlerde yapımı planlanan, ancak yapımı gerçekleştirilemeyen, at yetiştiriciliği ve atçılık sporlarının geliştirilmesi konusunda önemli bir destek oluşturacak olan hipodrom tesisleri için de çevre düzeni planında alan düzenlemesi yapılmıştır. II. Kuşak Çevre Yolu'na komşu konumda seçilmiş olan hipodrom alanı, at

yarışlarının gerçekleştirilmesi amacıyla gerekli pistler ile diğeri ilgili tesislerin yapılması amacıyla ayrılmış olan alanlardır.

Bu alanda yarış pistleri, tribünler ve yapılması zorunlu tesislerin yanı sıra, Eğitim Merkezi, İdari Birimler, Yarış Atları Hastanesi, Apranti Eğitim Merkezi, Satış Mağazası, Müze ve Sergi Salonu, Piknik Alanı, Park, ocuk Bahçesi, Kafeterya ve Restoranlar ile açık ve kapalı otoparklar yapılabilecektir. Hipodrom alanına ilişkin yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

Rekreasyon Alanları: Gaziantep il sınırları içinde, manzara, bitki örtüsü vb. rekreatif çekiciliği yüksek, alanlarda, insanların dinlenme rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla rekreasyon alanları düzenlenmiştir. Bu alanlarda, yoğun yeşil bitki örtüsünün yanında yeterli sayıda otopark, oturma ve yemek yerleri, çeşmeler, oyun alanları, yemek pişirme yerleri, WC ve bulaşık yıkama yerleri, su ve kara sporlarına ilişkin tesisler, açık hava tiyatroları yer alabilecektir.

Mezarlık Alanları: Kentsel ölçekte kullanılan, geçmişten bugüne gömü gerçekleşmiş mevcut mezarlık veya alt ölçeklerde plan kararlarıyla oluşturulan yeni mezarlık alanları da evre düzeni planı kararları arasında kentsel ve bölgesel yeşil ve spor alanı başlığı altında ele alınarak düzenlenmiştir. Alt ölçekli planlama çalışmalarında mezarlık alanları ayrıştırılarak düzenlenecektir.

10.5.3. Kentsel ve Bölgesel Sosyal Altyapı Alanları

Genel olarak evre Düzeni Planı'nın ölçeği gereği gösterimi olanaklı olmayan kentsel sosyal altyapı alanlarından, ölçeğin gösterime elverdiği büyüklükteki tesis alanları planda ayrıştırılarak tanımlanmıştır. Bu alanlar içinde alt ölçekli plan kararlarıyla sağlık, sosyal ve kültürel tesisler, eğitim tesisleri, kamu hizmet alanları ve belediye hizmet alanları gibi tesisler yer alabilecektir. Bu alanlar, 1/25.000 ölçekli nazım imar planında türlerine göre ayrıştırılırken, yapılaşma koşulları alt ölçekli planlarda belirlenecektir.

10.5.4. Ağaçlandırılacak Alanlar ve Yeşil Kuşak

Gaziantep kentinin rekreatif amaçlarla da kullanılabilen önemli açık ve yeşil alanları durumuna gelen Dülükbaba, Burç, Yelligedik gibi orman alanları, Orman genel Müdürlüğü tarafından 1950'li yıllarda yapılan ağaçlandırmalar sonucu oluşmuştur. Günümüzde kente bitişik konumda olup, rekreatif amaçla ve mesire yeri olarak yoğun biçimde kullanılan bu alanlar, aslen tarım açısından elverişli olmayan eğimli alanlarda oluşturulmuştur. Bölgedeki

erozyonu önleme amacıyla başlatılmış olan ağaçlandırma sonucunda günümüzde Gaziantep kenti açısından vazgeçilmez kent içi ormanlar elde edilmiştir.

Gaziantep-2045 Çevre Düzeni Planı'nda, kentin çevresinde mevcut orman alanlarıyla da bütünleşen ağaçlandırmalarla bir yeşil kuşak oluşturulması düşüncesi, 1950'li yıllarda başlayan çabanın sürdürülmesini de amaçlamaktadır. Bu kapsamda; kentin kuzeybatısında Aktoprak'ın güneyinde var olan orman alanlarıyla bütünleşen, buradan kentin güneyine uzanan ve kenti batı, güney ve doğudan ve kısmen kuzeyden çevreleyen bir yeşil kuşak amaçlanmıştır.

Kentsel açık ve yeşil alan sisteminin önemli parçaları olarak tanımlanacak ağaçlandırılacak alanlar, doğal yapısı ya da çevresi ile kurduğu ilişkileri ve/veya komşu işlevlerin zorunlu tutması halinde yapılaşma dışı tutulması beklenen alanlardır. Öncelikle kamu arazilerinden başlamak suretiyle ilgili kurumlar tarafından yapılacak ağaçlandırma/yeşil kuşak projelerine göre ağaçlandırma yapılacaktır. Orman ağaçları ile ağaçlandırma esastır. Kamu mülkiyetindeki ağaçlandırılacak alanlarda yapı yapılamayacaktır.

10.5.5. Askeri Alanlar ve Askeri Güvenlik Bölgeleri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde planda tanımlanan askeri alanlar; Şehitkamil ilçesi Akçagöze, Akçaburç, Kızıkkamurkesen, Tekirsin, Uğurca, Yayıktaş, Çaykuyu ve Yavuzeli ilçesi Bakırca Mahalleleri sınırları içerisinde yeni askeri alan, D-400 (İpekyolu)'e cepheli konumda bulunan General Hüseyin Ataman Kışlası, Ordu Caddesi'ne cepheli konumda bulunan General Hikmet Delibaş Kışlası ile birlikte, Milli Savunma Bakanlığı görüşü doğrultusunda planda askeri alan olarak tanımlanan diğer alanlardır.

Bunlar arasında; Oğuzeli ilçe merkezinin güneydoğusunda ve diğer küçük ölçekli askeri kullanım alanları ile Suriye sınırında belirlenmiş olan alanlar bulunmaktadır. Askeri alanlarda, bu alanların çevresinde ve askeri yasak bölge olarak tanımlanan bölgelerde hazırlanacak alt ölçekli planlarda ilgili mevzuata uygun düzenlemeler yapılacak ve "Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu" ve bu kanuna ilişkin yönetmelik hükümlerine uyulacaktır.

11. KORUMA ALANLARI

11.1. KÜLTÜREL KORUMA ALANLARI

Gaziantep il sınırları içinde kültürel zenginliği oluşturan değerler, antik kentler, mağara yerleşmeler, höyükler gibi arkeolojik alanlardan ve kale, han, bedesten, hamam, cami, kilise gibi anıtsal kültür varlığı yapılar ile özellikle kentsel sit alanı olarak koruma altına alınmış olan alanlarda yoğunlaşan sivil mimarlık örneği konut ve ticaret yapılarından oluşmaktadır.

Çevre Düzeni Planı sınırları içinde sahip olduğu kültürel, tarihi ve arkeolojik değerleri nedeniyle sit alanı olarak koruma altına alınmış olan alanlar da planda, ölçeğin elverdiği oranda gösterilmiştir. Ölçeğin elverdiği sit alanlarının sınırları plana aktarılırken, büyüklük olarak planda gösterilemeyen sit kararları sembollerle tanımlanarak plan kararına dönüştürülmüştür.

Çevre düzeni planında gösterilmiş olsun veya olmasın tüm sit alanlarında, 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu”, ilgili yönetmelikler, İlke Kararları ve varsa onaylı koruma amaçlı imar planı hükümlerine göre uygulama yapılacaktır. Çevre düzeni planı ile sit alanları için geliştirilen kullanım kararlarına ilişkin yapılaşma koşulları, bu alanlara ilişkin hazırlanacak ve ilgili Koruma Bölge Kurulu tarafından uygun görülecek alt ölçekli koruma amaçlı imar planları ile belirlenecektir.

11.1.1. Arkeolojik Sit Alanları

Gaziantep il sınırları içinde arkeolojik sit olarak tescil edilmiş ve koruma altına alınmış çok sayıda alan bulunmaktadır. Antik kentlerin ve mağara yerleşmelerin yanı sıra il içinde yaygın biçimde höyükler belirlenmiş ve tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Antik kentlerin ve höyüklerin bir bölümünde geçmişten bugüne kazı çalışmaları yapılmış/yapılmakta olsa da, birçoğunda henüz herhangi bir bilimsel kazı çalışması başlatılmamıştır.

Arkeolojik sit alanları arasında öne çıkan alanlar arasında; Merkez Kentte bulunan Dülük yerleşmesi, Fırat kıyısında bulunan Zeugma, Rumkale, Karkamış Antik Kenti, İslahiye sınırları içinde Tilmen Höyük ve Yesemek Açık Hava Müzesi bulunmaktadır.

Planda arkeolojik sit alanı olarak tanımlanan alanlarda sit derecesine bağlı olarak yapılacak uygulamalara ilişkin kurallar plan notları arasında düzenlenmiştir. Bu kapsamda, 1. Derece Arkeolojik Sit alanlarının bilimsel kazılar dışında kullanımı kısıtlanacak, yaygın olan 3. Arkeolojik Sit Alanlarında ise alanın bulunduğu yerin niteliğine bağlı biçimde koruma amaçlı imar planlarıyla kullanım ve kontrollü yapılaşma kararları geliştirilebilecektir.

11.1.2. Kentsel Sit Alanları

11.1.2.1. Gaziantep Kentsel Sit Alanı

Gaziantep il sınırları içinde “Kentsel Sit” olarak koruma altına alınmış iki alan bulunmaktadır. Bunlardan ilki Gaziantep Merkez Kentte, Gaziantep Kalesi çevresinde, Gaziantep'in geleneksel merkezini de oluşturan Kentsel Sit alanıdır. İkincisi ise Nizip ilçesinin merkezinde belirlenmiş olan kentsel sit alanıdır.

Gaziantep Kentsel Sit Alanını kendi içinde üç parça halinde ele almak olanaklıdır. Alanın en önemli bölümü Gaziantep Kalesi'ni de içine alan, Tarihi İpek Yolu üzerindeki hanlar, bedestenler, camiler ve hamamların yoğunlaştığı bölgedir. Bu bölge, Alleben Deresi güneyinde ve Şahinbey ilçesi sınırları içinde bulunmaktadır. Bu bölge ile Alleben Deresinde birleşen ikinci alan, Şehitkamil ilçe sınırları içinde bulunan bölümdür. Bu alan Kale civarından, panorama müzesine kadar uzanmaktadır. Gaziantep kentsel sit alanı içindeki üçüncü bölüm, ilk iki bölümden kopuk konumda, ilk alanın batısında, Şahinbey ilçesi sınırları içinde bulunan Bey Mahallesi ve çevresindeki alanlardan oluşmaktadır.

Gaziantep Merkez Kentte bulunan kentsel sit alanı için koruma amaçlı imar planının revizyonuna ilişkin çalışmalar 2008 yılında başlatılmış ve 2010 yılında tamamlanmıştır. Bu kapsamda; 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Gaziantep Koruma Bölge Kurulu tarafından 28.05.2010 tarihinde uygun bulunurken, 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı ise 21.10.2010 tarihinde uygun bulunmuş ve Belediye Meclisleri tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Bu alan içindeki uygulamalar Koruma Amaçlı İmar Planı kararları doğrultusunda sürdürülecektir.

11.1.2.2. Nizip Kentsel Sit Alanı

Gaziantep Merkez Kentte bulunan kentsel sit alanının dışında, Nizip ilçesinde de geleneksel kent merkezinin olduğu bölümde belirlenmiş ve koruma altına alınmış Kentsel Sit Alanı bulunmaktadır. Söz konusu alanda henüz onaylanmış koruma amaçlı imar planı bulunmamaktadır. Bu alanda koruma amaçlı imar planının hazırlanması ve alan içindeki uygulamaların bu planın kararları doğrultusunda sürdürülmesi gerekmektedir.

Nizip ilçesinin merkezinde bulunan kentsel sit alanı, Nizip geleneksel kent dokusunun korunduğu bir bölge niteliğine sahiptir. İçinde tescilli anıtsal yapı niteliğinde cami ve kilise gibi yapılar ile sivil mimarlık örneği konut ve ticaret yapılarının yoğunlaştığı bölgenin koruma

amaçlı imar planları 25.02.2008 tarihinde Adana Koruma Bölge Kurulu tarafından uygun bulunmuş ve Nizip Belediye Meclisi'nin 09.04.2008 tarih ve 19 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Nizip kentsel sit alanı içinde ve bu alana bitişik konumdaki arkeolojik sit alanı içinde, koruma amaçlı imar planında yer verilmiş olan kararlara ve ilgili Koruma Bölge Kurulu tarafından alınacak kararlara göre uygulama yapılacaktır.

11.2. DOĞAL KORUMA ALANLARI

11.2.1. Sulak Alanlar

11.2.1.1. Karkamış Taşkın Ovası (aşağı Fırat Havzası) Sulak Alanı

Şanlıurfa'nın Birecik ilçesinin güneyine doğru, Suriye sınırlarına dek Fırat nehri boyunca uzanan alan Karkamış Taşkın Ovası Sulak Alanını oluşturmaktadır ve bu alan uluslararası öneme sahip sulak alanlardandır. Bu alanda ilgili mevzuat gereği Sulak Alan Koruma Bölgeleri belirlenmiş ve Ulusal Sulak Alan Komisyonu tarafından onaylanmıştır. Birecik'ten Suriye'ye doğru Karkamış Barajı'na dönüşen nehir ekosistemi, yer yer sazlıklar ve subasar ağaç toplulukları ile kaplıdır. Sazlıklar ve ağaç toplulukları yer yer kuşlar için çok değerli olan adacıklara dönüşmüştür. Fırat Nehri üzerindeki en iyi korunmuş nehir ekosistemi bu alanda yer alır. Özellikle Suriye sınırına yakın bölgelerde Fırat Kavakları'nın (*Populus euphratica*) genç bireyleri geniş alan kaplar. Nehir vadisinin kıyı kesimi ise genişliği kimi zaman 500 metreye yaklaşan sazlıklarla kaplıdır.

Nesli dünya ölçeğinde tehlike altındaki Fırat Kaplumbağası (*Rafetus euphraticus*) alanın güney ucu başta olmak üzere pek çok noktasında önemli sayılarda bulunur. Karkamış, bu tür için muhtemelen Türkiye'deki en önemli yerlerden biridir. Diğer yandan Karkamış, son yıllarda yapılan kış ortası sokuşu sayımlarında Türkiye'de en çok sokuşunun sayıldığı ilk beş alandan biridir ve alanda düzenli olarak 20 binden daha çok sokuşu bulunmaktadır. Alan kuş gözlemciliği için oldukça önemli bir bölgedir. Yerli ve yabancı gözlemciler özellikle bahar ve yaz aylarında nadir kuş türlerini izlemek için alanı ziyaret etmektedir.

Karkamış sulak alanı, uygun iklim koşulları, zengin besin varlığı ve farklı ekolojik karakterdeki habitatlarıyla Ülkemizin zengin yaban hayatına sahip sulak alanlarından birisidir. Alanda bugüne kadar toplam 813 bitki, 46 sürüngen ve çift yaşamlı, 13 balık, 6 kelebek, 57 örümcek, 11 memeli ve 110 kuş taksonu tespit edildiği görülmüştür. Sulak alan için belirlenmiş olan koruma bölgeleri içindeki tüm uygulamalara yönelik, ilgili mevzuat gereği yapılması gerekenler plan kararına dönüştürülmüş ve plan notları arasında düzenlenmiştir.

11.2.2. Ekolojik Niteliği Korunacak Alanlar

11.2.2.1. Amanos Dağları

Hatay, Osmaniye, Kahramanmaraş illerinin yanı sıra Gaziantep'in Nurdağı ve İslahiye ilçe sınırları içine de giren Amanos (Nur) Dağları, Avrupa'nın korumada öncelikli yüz orman alanından biri olarak kabul edilen Amanos Dağları, bütünlüğü bozulmamış ormanları, çeşitli yaşam alanları, farklı jeolojik yapıları, sarp kayalıkları ve mağaraları, korunaklı vadileriyle yaban hayatı açısından önemlidir.

Amanos Dağları Karadeniz'e özgü ormanlar ile Akdeniz'e özgü maki toplulukları ve ormanları, yüksek dağ çayırları, derin ve nemli vadilerdeki nehir kıyısı bitki toplulukları ve az miktardaki tarım alanından oluşur. Amanoslar'ın bitki örtüsü açısından en önemli özelliği, orta ve yüksek bölgelerinin Doğu Karadeniz Bölgesi'ne, orta yüksekliklerin ise Balkanlar'ın Karadeniz kıyılarına benzerlik gösteriyor olmasıdır.

Türkiye'nin bitki endemizm merkezlerinden biri olarak “Önemli Doğa Alanı” kriterlerini sağlayan 174 bitki taksonuna ev sahipliği yapar. Bunlardan 20'si dünya üzerinde yalnızca burada yaşamaktadır. Amanos Dağları, tür çeşitliliği açısından Türkiye'nin en zengin “Önemli Doğa Alanı” olarak kabul edilmektedir.

Gerek Gaziantep il sınırları dışında ve gerekse Gaziantep il sınırları içinde, turizm ve yaylacılık faaliyetlerinden kaynaklı baskı altında olan alanın bütünlüklü olarak korunması amacıyla alan genelini kapsayacak Milli Park vb. statülü koruma kararı oluşturuluncaya kadar, baskının azaltılması amacıyla alan “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanmıştır.

11.2.3. Araban Tepeleri

Araban Tepeleri Gaziantep, Adıyaman ve Kahramanmaraş sınırında, doğu-batı doğrultusunda uzanan alçak tepelerden oluşur. Güneyde Karasu Deresi, kuzeybatıda Aksu Çayı ve çayın üzerindeki Kartalkaya Baraj Gölü ile sınırlıdır. Fırat Nehri'nin küçük kollarından biri olan Karasu Deresi ve kolları, içinde sarp kayalıkların uzandığı dar vadiler oluşturur. Geniş dağ bozkırlarından oluşan alanın orta kısmında yer yer bodur meşe toplulukları görülür. Alandaki Köklüce Kanyonu kuş türlerinin yaygın olarak bulunduğu bir yerdir.

Araban Tepeleri'nin ekolojik niteliği korunacak alan olarak tanımlanmasına dayanak oluşturan Önemli Doğa Alanı sınırlarının küçük bir bölümü Gaziantep il sınırları içinde kalırken, büyük bölümü Kahramanmaraş il sınırları içinde, bir bölümü de Adıyaman il sınırları içinde kalmaktadır.

Tepelerde dağ bozkırları hakimdir. Orta kesimlerinde ise yer yer bodur meşe topluluklarına rastlanır. Alandaki vadilerde kuş türlerinin üremesine elverişli sarp kayalıklar bulunur. Özellikle Köklüce Kanyonu'nun tabanında ince bir şerit halinde sucul bitki toplulukları uzanır.

Alan ülkemize endemik ve tehlike altındaki Astragalus akmanii adlı geven türünün yaşadığı önemli alanlardan biridir. Köklüce Kanyonu'ndaki mağaralarda büyük bir “küçük ebabil” (Apus affinis) kolonisi bulunmaktadır. Bunun yanında küçük kerkenez, kızıl şahin ve küçük akbaba alanda üremektedir. Araban Tepeleri, Lacerta cyanisparsa adlı kertenkele için dünya ölçeğinde önemli bir yaşam alanıdır.

Önemli Doğa Alanı olarak kabul edilen bölge, Nazım İmar Planı kararıyla, statülü bir koruma kararı oluşturuluncaya dek korumayı sağlamak amacıyla “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanmıştır.

11.2.4. Güney Fırat Vadisi

Güney Fırat Vadisi ve Birecik Bozkırları adıyla Önemli Doğa Alanı olarak tanımlanan alanın sınırlarının büyük bölümü Adıyaman ve Şanlıurfa il sınırları içinde kalmakla birlikte, Fırat'ın batısında, Nizip-Birecik hattından kuzeye, Yavuzeli ve Araban ilçesi sınırları içinde kalan geniş bir alan da Gaziantep il sınırları içinde kalmaktadır. Alanın bütününe bakıldığında; Fırat Vadisi'nin Atatürk Barajı ile Birecik Barajı arasında kalan kısmı ile vadinin doğusundaki yarı çöl bozkırları içine aldığı görülür.

Fırat Vadisi, Türkiye'nin tür çeşitliliği açısından en zengin akarsu sistemlerinden birisidir. Önemli Doğa Alanı olarak tanımlanan alan; Fırat nehir ekosistemi ve baraj gölü, yarıçöl ve bozkır alanları, fıstık bahçeleri, kuru tarım alanları ve nehir kenarında az miktarda kalan galeri ormanlarından oluşur. Alan yarı çöl biyomu türlerinin Türkiye'de en iyi temseil edildiği alandır. Özellikle kuş, sürüngen ve memeli çeşitliliği açısından Güneydoğu'daki en zengin alandır.

Birecik Barajı nedeniyle nüfusu azalmış olan ve nesli dünya ölçeğinde tehlike altındaki Fırat kaplumbağası (Rafetus euphraticus) nehrin sığ ve yavaş akan alanlarında az sayılarda yaşamaya devam etmektedir. Alan yerli ve yabancı kuş gözlemcileri tarafından özellikle bahar aylarında yoğun olarak ziyaret edilmektedir.

Önemli Doğa Alanı olarak kabul edilen alanın plan sınırları içine giren bölümü “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanmıştır.

11.2.5. Yeşilce (Sof Dağı)

Çevre Düzeni Planı ile “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanan alan, Gaziantep Merkez Kent'in batı ve kuzeybatı kesiminde uzanan Sof Dağları'nın kuzey kısmını ve Merkez Kente yakın tepeleri kapsamaktadır. Alanın batı kısmında kermes meşesi ve dağ bozkırı özelliğindeki tepeler uzanır ve bu tepeler birbirinden Afrin Çayı'nın kollarıyla ayrılır. Kısmen açılmış meşe toplulukları karakteristik olarak kireçtaşı düzlükleri ve tepelerin aralarında uzanır. Alanın doğu kısmı ise fıstık bahçeleri ve yer yer ağaçlandırma alanları ile kaplıdır. Alanın kuzeydoğusundan Fırat Nehri'nin kolları olan Çanakçı ve Bozaltı dereleri doğar.

Akdeniz ve İran-Turan bitki coğrafyasının buluşma noktasında yer alan alanda Akdeniz elemanlarının baskın olduğu benzersiz bir bitki topluluğu görülür. Kermes meşesi çalılık ve seyrek ormanları, engebeli kireç kayaları üzerinde uzanan dağ bozkırları, tarım alanları ve bahçeler temel yaşam ortamlarıdır. Özellikle alanın batı kısmı doğal bitki örtüsünü büyük ölçüde koruyabilmiştir.

Alan bitki ve kelebek türleri açısından Güneydoğu'daki en zengin alanlardan biridir. *Corydalis henrikii*, *Hesperis trullata* ve *Satureja aintabensis* yalnız bu alanda yaşayan ve nesli dünya ölçeğinde tehlike altında olan bitki türleridir. Diğer yandan, Türkiye'ye endemik kelebek türlerinden çok gözlü teresya (*Polyommatus theresiae*) için Yeşilce en önemli yaşam alanlarından biridir.

Yeşilce, çizgili sırtlanın (*Hyaena hyaena*) Türkiye'deki önemli yayılış alanlarından biridir. Alandaki engebeli ve meşelik kireçtaşı kayalıkları bu tür için önemli bir barınak oluşturmaktadır. Bölgesel ölçekte korunması gereken boz çinte (*Emberiza cinerea*) ve kızılca kuyrukkakan (*Oenanthe xanthopyrma*) Önemli Doğa Alanı kriterlerini sağlayan ve alanı çok sayıda gözlemcinin ziyaret etmesine neden olan kuş türleridir. Önemli Doğa Alanı olarak kabul edilen bölge, Çevre Düzeni Planı kararıyla, statülü bir koruma kararı oluşturuluncaya dek korumayı sağlamak amacıyla “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanmıştır.

11.2.6. Gavur Gölü (Kahramanmaraş-Türkoğlu)

Çevre Düzeni Planı'nda “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak belirlenen alanlardan bir diğeri, aslen Kahramanmaraş il sınırları içinde bulunan Gavur Gölü çevresinde belirlenmiş olan Önemli Doğa Alanı'nın Gaziantep il sınırları içine giren bölümüdür. Gavur Gölü, Kahramanmaraş'ın güneyindeki Sağlık Ovası'nda yer almaktadır. Kahramanmaraş'ın

Türkoğlu ilçesi ile Gaziantep'in Nurdağı ilçesini bağlayan karayolu alanın batısından geçmektedir. Alanın doğusunda bozkırlarla kaplı tepeler, kuzey ve güneyinde ise tarım alanları bulunur. Alan bir zamanlar sazlık ve bataklıklarla çevrili büyük bir göl iken, bugün kış aylarında su düzeyi yükselen mevsimsel bir sulak alandır. Göl sistemi Asi Nehri'ne tahliye edilerek büyük ölçüde tarım alanına dönüştürülmüştür.

Alan, ülkemize endemik ve küresel ölçekte tehlike altında bulunan *Convolvulus germaniciae* adlı bitki türü nedeniyle önemli doğa alanı sayılmaktadır. Kurutma faaliyetleri gerçekleştirilmeden önce sokuşları için önemli bir kışlama alanı olan alan, bu özelliğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Alanın tekrar su tutma vasıflarını eskisi ölçüsünde kazanması için çalışma yürütülmesi gerekmektedir.

11.2.7. Karasu Kaynak Gölü (Karagöl)

Çevre Düzeni Planında “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanan bir başka sulak alan, Gavur Gölü ile benzer biçimde kurutma çalışmasına konu olmuş olan ve Gaziantep il sınırları içindeki tek doğal göl olma özelliğine sahip olan Emen Gölü alanının güneyinde bulunan ve Karasu Çayı'nın kaynağını oluşturan Karasu Kaynak Gölü (Karagöl)'dür. Göl çevresi sazlık ve bataklıktır. Gölün üzerinde birçok yüzen adacık da mevcuttur. Göçmen kuşların göç yolu üzerinde olan ve bu kuşlara beslenme, barınma, üreme imkânı sağlayan Karasu Çayı ve kaynak gölü birçok kuş türüne de doğal yaşam ortamı sağlamaktadır

Sahip olduğu doğal nitelikler ile Tilmen Höyük gibi ülkemizin önemli arkeolojik alanlarından birine komşu konumda olan bu bölge doğal karakteri korunacak alan ve “Ekolojik Niteliği Korunacak Alan” olarak tanımlanmıştır.

11.3. BUGÜNKÜ ARAZİ KULLANIMI DEVAM ETTİRİLECEK ALANLAR

11.3.1. Orman Alanları

Çevre düzeni planı kararları arasında bugünkü kullanımı devam ettirilecek alanlar arasında yer alan orman alanları, ilgili kurum tarafından iletilen, bütünlüklü orman alanlarına ilişkin amenajman planlarının sınırları ile mülkiyeti orman olan alanlara ve ormana tahsisli kamu arazileri ve orman ağaçlandırması çalışması yapılan alanlardan oluşmuştur. Planda yer verilen orman alanları, Devlet Ormanları, hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar, özel ormanlar veya muhafaza ormanları, ağaçlandırılacak alanlar olup, 6831 Sayılı Orman Kanunu hükümlerine tabi alanlardır.

Planda yer verilmiş olan orman alanına ilişkin sınırlar konusunda uygulama aşamasında tereddüt oluşması halinde veya alt ölçekli planların yapımı aşamasında varsa orman kadastro sınırları esas alınacak olup, tüm alt ölçekli planlama çalışmalarında ilgili kurum görüşünün alınması sağlanacaktır.

Planda orman alanı olarak gösterilen alanlarda, Orman Kanunu kapsamı dışında, özel mülkiyete konu arazilerde, alanın tarım arazisi niteliğine uygun olarak, tarım alanlarına ilişkin plan kararlarının, çevresindeki orman alanlarına zarar vermeden uygulanması sağlanacaktır.

Çevre düzeni planı sınırları içinde parçalar halinde orman alanı olarak tanımlanan araziler arasında kalan alanlar, gelecekte bu bölgelerin bütünlüklü orman alanlarına dönüşümü hedefiyle ele alınarak ağaçlandırılacak alan olarak düzenlenmiştir. Bu alanlarda yapılacak ağaçlandırma çalışmasında yörede var olan doğal bitki örtüsüne uygun ağaçlandırma esas olacaktır.

11.3.1.1. Mesire Alanları ve Kent Ormanları

Gaziantep kentinin sahip olduğu iklim yapısı ile mutfak kültürünün birleşimiyle, özellikle yaz aylarında piknik ve mesire alanlarının kullanımında büyük yoğunluk yaşanmasına neden olmaktadır. Ortaya çıkan talep, kentin çevresindeki özellikle yoğun ağaçlık bulunan bölgelerde piknik ve mesire amaçlı kullanım alanlarının oluşturulmasını sağlamıştır.

Planda hangi kullanımda olduğuna bakılmaksızın; (A) ve (B) tipi mesire alanlarında T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak hazırlanan/hazırlanacak Gelişme Planları doğrultusunda mesire alanlarının büyüklüğüne göre hazırlanacak imar planları ilgili idaresince onaylanacak ve yapılara ilişkin ruhsatlandırmalar ilgili idaresince yapılacaktır.

(C) tipi orman içi dinlenme yerleri ve (D) tipi kent ormanlarında ise T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü veya Orman Bölge Müdürlüklerince hazırlanan/hazırlanarak onaylanacak vaziyet planları doğrultusunda uygulama yapılacaktır.

11.3.2. Mera Alanları

Gaziantep il sınırları içinde var olan mera alanları, nitelikli ve verimli mera alanı olmaktan uzaktır. Plan kararlarının oluşturulması aşamasında, tapudaki niteliğine bakılmaksızın hayvancılık ve otlatma amacıyla kullanılan, tarım yapılmayan alanlar mera alanları olarak tanımlanmıştır.

Çevre düzeni planında “Mera Alanları” olarak tanımlanmış olan ve hayvanların otlatılması amacıyla kullanılan/kullanılması öngörülen bu alanların bütünlüklü olarak korunması esasıyla hareket edilmiş, plan notları buna göre düzenlenmiştir. Bu planda Mera Alanı olarak tanımlanmış olan alanlarda yer alanlar ile planda mera alanı olarak gösterilmemiş dahi olsa, 4342 sayılı Mera Kanunu uyarınca saptanmış/saptanacak olan Mera alanlarında 4342 sayılı Kanun ve Mera Yönetmeliği uyarınca uygulama yapılacaktır.

Planda Mera ve Otlak Alanı olarak tanımlanan alanlarda, Mera Kanunu kapsamı dışında, özel mülkiyete konu arazilerde, alanın tarım arazisi niteliğine uygun olarak tarım alanlarına ilişkin plan hükümleri uygulanacaktır. Ancak, bu alanların hayvancılık amaçlı ve hayvan otlatılması amacıyla kullanılmasının sağlanması esas olarak alınacaktır. Diğer yandan yine il sınırları içinde, özellikle yüksek dağ kesimlerinde bulunan Yaylak ve Kışlak alanlarında 4342 sayılı Mera Kanunu ve Mera Yönetmeliği uyarınca işlem yapılacaktır.

11.3.3. Doğal Karakteri Korunacak Alanları

Gaziantep-2045 Çevre Düzeni Planında doğal karakteri korunacak alanlar olarak tanımlanan alanlar; orman rejimine tabi olmasa da sahip olduğu doğal bitki örtüsü ve ağaçlık karakterinin korunması gereken alanlar; bulunduğu bölgenin doğal bitki örtüsünü oluşturan, vejetasyon yapısının bütünlüklü olarak korunması önerilen fundalık, meşelik alanlar; dikkat çekici jeolojik oluşuma sahip kayalık-taşlık alanlar ve kısmen sulak alan niteliğine sahip sazlık bataklık alanlarından oluşmaktadır.

Bu alanların doğal karakterini yansıtan arazi kullanımının (makilik, fundalık, meşelik, çalılık, kayalık, sazlık, bataklık) sürdürülmesi hedeflenen bu alanlarda, yasal zorunluluk dışında ifraz yapılması, mülkiyetin bölünmesi, alan içinde bozulmaya neden olacak müdahalelerin geliştirilmesi engellenecektir.

Planda “Doğal Karakteri Korunacak Alan” olarak gösterilmiş olan bölgelerde yer alan ve tarımsal amaçlarla kullanılmakta olan özel mülkiyetteki arazilerde, bu plan ile getirilmiş farklı kısıtlamalar yoksa, alanın tarım arazisi niteliğine uygun olarak tarım alanlarına ilişkin plan hükümleri uygulanacaktır.

11.3.4. Tarım Alanları

Çevre düzeni planında gösterilen tarım alanları 5403 sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliğinde tanımlanan “tarım arazileri sınıflarına” ayrılmamış ve bir bütün olarak gösterilmiştir. Güncel uydu görüntüleri kullanılarak yalnızca dikili tarım alanları ayrıştırılmış

ve plandaki gösterimi farklılaştırılmıştır. Uygulama aşamasında gerekli olan sınıflama T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılacak, yaptırılacaktır.

İçme ve kullanma suyu temin edilen yüzeysel su kaynaklarının bulunduğu havzalarda, mutlak ve kısa mesafeli koruma kuşağındaki tarımsal faaliyetlerde, organik tarım desteklenecek, organik tarıma ilişkin yatırımlara öncelik verilmesi sağlanacaktır. Organik tarım faaliyetleri 5262 sayılı “Organik Tarım Kanunu” ile “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına Dair Yönetmelik” koşullarına uygun olarak gerçekleştirilecektir.

Tarım alanlarında uygulanacak yapılaşma koşulları plan notları arasında düzenlenmiştir. Bu alanlar için 1/25.000 ölçekli nazım imar planında da detaylı not düzenlemeleri yapılacak olup, sonrasında alt ölçekte plan düzenlenmesi söz konusu olmayacak, uygulamalar nazım imar planı notları uyarınca sürdürülecektir.

11.3.5. Dikili Tarım Alanları

Tarımsal açıdan Gaziantep’in en önemli ürünü olan Antepfıstığı ve Zeytin dikili alanların özel ürün olarak koruma altına alınması amacıyla planda dikili tarım alanları ayrıştırılarak gösterilmiş ve bu alanlara özel kurallara da plan notları arasında yer verilmiştir. Planda dikili tarım alanı olarak belirlenen alanların büyük bölümü Antepfıstığı dikili alanlardan oluşmaktadır. Antepfıstığının yanı sıra zeytin ve diğer meyve dikili alanlar da bu kapsama alınmıştır. Genel olarak dikili tarım alanlarından oluşan tarımsal niteliği korunacak özel ürün alanlarının korunması amacıyla alınması gereken önlemlere, alt ölçeklerde bu alanları da kapsayan ya da bu alanlarla sınırlanan planlama çalışmalarında da yer verilecektir.

11.3.6. Özel koşullu Bağ Evleri Bölgesi

Gaziantep kenti ve çevresinde yaygın bir yöresel kültüre dönüşmüş olan “bağ evi” kültürünün mekânsal olarak yaygınlaştığı Kilis Yolu ve Burç Yolu çevresindeki bölgeler, Çevre Düzeni Planında kentsel gelişme alanı olarak gösterilmiş olsa da bu alanların sınırları 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planında ayrıştırılarak tanımlanacaktır.

Nazım imar planında seyrek konut alanı olarak düzenlenecek olan bu bölgede mevcut eğilimler doğrultusunda, bağcılık ve bahçecilik faaliyetleri ile birlikte, kuralları ve sınırlamaları belirlenmiş bağ evi yapılaşmalarının gerçekleştirilmesi de olanaklı kılınacaktır. Nazım imar planında seyrek yoğunlukta konut alanı olarak düzenlenecek olsa da bu alanların sahip olduğu tarımsal özellikler korunacak, ilgili kurum (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü) tarafından verilmiş görüş doğrultusunda uygulama yapılacaktır.

12. AFET RİSKLERİNE YÖNELİK KARARLAR

12.1. AFET RİSKLERİNİN AZALTILMASI

Gaziantep il sınırları içinde belirlenmiş mevcut afet riski taşıyan alanlar ile plan dönemi içinde belirlenecek olası afet riski taşıyan alanların belirlenmesi, bu alanlarda alınması gereken önlemler ile alt ölçekli planlama çalışmalarına yönelik yönlendirici kararlara Çevre Düzeni Planı notları arasında yer verilmiştir.

Bu kapsamda, plan sınırları içinde kullanım kararı getirilen tüm alanlarda 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapımı veya revizyonu aşamasında güncel imar planına esas jeolojik-jeoteknik etüd raporu hazırlatılarak, plan kararlarının bu rapor sonuçları ile uyumu sağlanacak, jeolojik-jeoteknik etütte yer verilen önlemler plan kararına dönüştürülecektir. Bu çalışmalar yapılmadan alt ölçekli planlar onaylanmayacak, uygulamaya geçirilmeyecektir.

Alt ölçeklerde yapılacak planlama çalışmalarında; kuru dere yatakları da dahil tüm dere yataklarının, vadi tabanlarının taşkın olasılığına ilişkin etütlerin, ilgili kurum tarafından yapılması, taşkın olasılığı olan derelerin ve taşkın sınırlarının, alınması gereken önlemlerin plan kararına dönüştürülmesi sağlanacaktır.

İmar planlarında ana yol genişlikleri afet sonrası trafik akısını engellemeyecek biçim ve genişlikte belirlenecektir. Alt ölçekli planlama çalışmalarında planlanan nüfusa göre afet sonrası acil yardım ve destek merkezi ile yönetim merkezi olarak kullanılabilecek yerler için toplanma ve geçici iskân alanları belirlenecektir.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca belirlenmiş/belirlenecek olan Riskli Alanlarda, belirlenen afet risklerinin giderilmesine yönelik çalışmalarda, söz konusu alanın kent ve nazım imar planı içindeki konumu, çevresel ilişkileri, erişilebilirliği detaylı biçimde etüt edilerek alt ölçekli plan kararları geliştirilecektir.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca belirlenmiş/belirlenecek Rezerv Yapı Alanları öncelikle afet riski taşıyan alan ve yapılarda yaşayan toplum kesimleri için kullanılacaktır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 73'üncü maddesi uyarınca belirlenmiş/ belirlenecek Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanlarında yapılacak alt ölçekli planlama çalışmalarında, alanda ve yapılarda var olan afet risklerinin ortadan kaldırılmasına yönelik kararların yanı sıra, söz

konusu alanın kent ve nazım imar planı içindeki konumu, çevresel ilişkileri, erişilebilirliği detaylı biçimde etüt edilecektir.

Alt ölçekte 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının hazırlanması aşamasında, başta heyelan, taşkın, zemin sıvılaşması riski taşıyan alanlar olmak üzere yapılan jeolojik etütlerde risk taşıdığı belirtilen alanların yapılaşma dışı tutulması sağlanacaktır.

12.2. AFETE MARUZ BÖLGELER

Gaziantep il sınırları içinde yaşanmış afetler nedeniyle, 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun kapsamında, Afete Maruz Bölge kararı alınmış yerleşmeler bulunmaktadır. Bu kapsamda, İslâhiye, Nizip, Nurdağı, Oğuzeli, Şahinbey, Şehitkamil ve Yavuzeli ilçelerinin belde ve köylerinde meydana gelmiş afetler sonucu, farklı tarihlerde yapılan çalışmalar ile Afete Maruz Bölge belirlemeleri yapılmıştır.

Afet türlerine bakıldığında başta sel olmak üzere deprem, kaya düşmesi ve heyelan olayları nedeniyle Afete Maruz Bölge kararlarının alındığı görülmektedir. Afete Maruz Bölgelere ilişkin bilgiler tabloda verilmektedir.

82

82

Tablo 31: Gaziantep il sınırında kalan afete maruz bölgeler

İlçesi	Köy/Mah.	Deprem	Heyelan	Kaya Düşmesi	Sel
İslahiye	Kozdere		X		X
İslahiye	Yelliburun	X			
İslahiye	Yeniceli			X	
İslahiye	Elbistan Höyüğü (Afet riski taş. nedeniyle)				X
İslahiye	Sulumağara			X	
Nizip	Korucak			X	
Nizip	Kamışlı			X	
Nizip	Kıratlı				X
Nizip	Sekili				X
Nizip	Uluyatır				X
Nizip	Gevence				X
Nurdağı	Gökçedere				X
Nurdağı	Gözlühöyük	X			
Nurdağı	Şatırhöyük	X			X
Oğuzeli	Gündoğan				X
Oğuzeli	Kuruçay				X
Şahinbey	Akpınar		X		
Şahinbey	Budak		X		
Şahinbey	Kabarcık		X		
Şahinbey	Kurtuluş				X
Şehitkamil	Dımışkılı			X	
Şehitkamil	Sam Mezrası				X
Şehitkamil	Karadede	X			
Şehitkamil	Üçgöze	X			
Şehitkamil	Yeşilce	X			X
Şehitkamil	Yukarıbeylerbeyi				X
Yavuzeli	Göçmez				X
Yavuzeli	Kasaba			X	

7269 sayılı Kanun uyarınca “afete maruz bölge” olarak ilân edilmiş olan ve Çevre Düzeni Planında sembol ile gösterilen alanlarda yapılacak alt ölçekli planlama çalışmalarında, afete maruz bölge sınırlarının işlenmesi ve alınması gerekli önlemlerin plan kararına dönüştürülmesi zorunludur. Afete maruz bölgede kalan yapıların nakline ilişkin alt ölçekli planlar, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunda belirtilen usul ve esaslara uyularak ve bu planda öngörülen gelişme alanları kullanılarak hazırlanacaktır.

13. ULAŞIM KARARLARI

13.1. KARAYOLLARI

Gaziantep, karayolları açısından önemli bir kesişme noktası niteliğindedir. Tarihi İpekyolu üzerinde bulunan Gaziantep İli, önemli ticaret ve ulaşım akslarını birbirine bağlamaktadır. Gaziantep il sınırları içine ulaşan, il sınırlarından geçen ve İli Ülke ulaşım ağına bağlayan ana karayolu aksı, Tarihi İpek Yolu olan D-400 karayoludur. Mersin Limanı ile de bağlantı sağlayan, kentin içinden geçen bu yol, Ortadoğu'ya açılan kapı olması nedeniyle İli bölge içinde önemli konuma getirmiştir.

Gaziantep, karayolu bağlantısı ile, Osmaniye üzerinden Adana'ya ve Mersin'e, Birecik Köprüsü üzerinden Şanlıurfa'ya, Narlı üzerinden Kahramanmaraş'a, Fevzipaşa üzerinden Antakya'ya, Kilis üzerinden Halep'e (Suriye), Kilis'ten ayrılan bir yolla Hassa üzerinden yine Antakya'ya ve Besni üzerinden Adıyaman'a bağlanmaktadır. Bu yollarla önemli bir kavşak noktasını oluşturan Gaziantep, karayolu ulaşımı yönünden toplanma ve dağılma noktası niteliğindedir.

İldeki devlet yollarının uzunluğu 315 km'dir. İl yolları ise toplam 199 km. uzunluğundadır. İldeki otoyollara bakıldığında ise Gaziantep İl'indeki hizmete açık otoyol uzunluğu 148 km.'dir. İl sınırları içinden O 52 kodlu Adana-Şanlıurfa Otoyolu geçmektedir. Bu otoyol batıda Adana'dan başlayarak Ceyhan, Osmaniye, Bahçe ve Nurdağı güzergâhından Gaziantep'e bağlanmakta, Gaziantep'ten sonra doğu yönünde devam ederek Nizip, Birecik ve Suruç üzerinden Şanlıurfa'ya ulaşmaktadır.

Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu kapsamında yer alan Gaziantep Çevre Yolu'nun yapımına 1999 yılında başlanmış, 2010 yılında tamamlanarak hizmete açılmıştır. O 54 kodlu Gaziantep Çevre Yolu otoyol standardında olup yaklaşık 35 km. uzunluğundadır. Gaziantep kentinin batı kesiminde D-400 karayoluna bağlanan Gaziantep Çevre Yolu, kentin doğu kesiminde ise Adana-Şanlıurfa Otoyolu'na (O 52) bağlanmaktadır.

Gaziantep Çevre Yolu, başlangıçta otoyoldan doğrudan erişim sağlanacak, erişme kontrollü otoyol standardında yapılmış olsa da, projede değişiklik yapılmış ve çevre yolunun batıdaki başlangıcı doğrudan D-400 Karayolu'na saptanarak yapılmıştır. Bu durum bir yandan D-400 Karayolu'nun yoğunluğunu daha da arttırmış, diğer yandan ise Otoyol bağlantısı zayıfladığı için kullanım düzeyi de düşmüştür.

Gaziantep'in kent içi karayolu ulaşımı incelendiğinde ise ulaşım altyapısının gelişmiş durumda olduğu görülmektedir. Tarihi İpek Yolu Gaziantep kent merkezinin ana ulaşım bağlantılarından birisidir. İpek Yolu transit ulaşım fonksiyonu yanında kent içi ulaşım için de önemli akslardan birisidir.

Kentin geçmişte en önemli ulaşım bağlantısı olan D-400 karayolu, büyüyen ve gelişen Gaziantep kenti içinde kent içi ana arterlerden biri haline gelmiştir. Bu yol günümüzde bir yandan Gaziantep kentinden kaynaklanmayan transit geçişlere hizmet verirken, diğer yandan kent içi bağlantılara da hizmet etmektedir. Bu yolun transit trafik yükünün önemli bir bölümü otoyolun devreye girmesiyle kalkmış olsa da, günün her saatinde bu yol üzerinde trafik oluşmaktadır.

D-400 Karayolunun özellikle Dülük Ormanları arasından geçtiği bölgede, Çevre Yolu kavşağı ile Organize Sanayi Bölgesi arasında kalan bölümde, Organize Sanayi Bölgesi'nde bulunan işyerlerinin işe başlama ve sonlandırma saatlerinde, sabah ve akşam önemli trafik sıkışıklığı yaşanmaktadır. Plan kararları geliştirilirken, D-400 Karayolu'nun bugünkü ikili kullanım yapısının süreceği kabul edilerek, sıkışıklık yaşanan bölgelere yönelik çözüm önerileri geliştirilmiştir. Bu kapsamda D400 karayolu ile çevre otoyolu kavşağından başlayarak Dülük Ormanı ve Kaya Mezarları bölgesinden tünel formatında, orman ve sit sınırının dışından ise hem zemin formatında olacak şekilde, Şehircösteren-İbrahimli bölgesi, Sam Planlama Bölgesi, OSB ve TEM otoyolu bağlantısını sağlayacak ulaşım düzenlemesi yapılmıştır.

Gaziantep il sınırları içinde var olan mevcut ve planlanan yollar, Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği uyarınca, "Erişme Kontrollü Yollar (Otoyol)", "Birinci Derece Yollar", "İkinci Derece Yollar", "Üçüncü Derece Yollar" olarak gruplandırılarak ayrıştırılmış ve planda gösterilmiştir.

Erişme Kontrollü Yollar (Otoyol): Batıda Osmaniye il sınırlarından Gaziantep il sınırları içine giren ve doğuda Şanlıurfa yönüne devam eden Otoyol ile Gaziantep Merkez Kent çevresinde yapımı tamamlanmış olan Çevre Yolu ile Gaziantep Merkez Kent ve gelişme bölgelerini bütünüyle kuşaklayan II. Çevre yolu bu kapsamda ele alınmıştır.

Adana-Osmaniye-Gaziantep-Şanlıurfa arasında bağlantı sağlayan transit yol niteliğindeki otoyol sisteminin Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içinden geçen bölümü de, diğer bölümleri gibi erişme kontrollü yol niteliğine sahiptir. Bu yol hiçbir şekilde çevresindeki kullanımlara servis verecek biçimde kullanılmayacaktır. Otoyol geçişinin

bulunduğu bölgede bu bölgeye komşu kullanımlar, otoyol kaplamasının bittiği noktadan en az 50 metre çekilerek yapılabilecektir.

Gaziantep Çevre Yolu olarak tanımlanan ve otoyol standardında yapımı gerçekleştirilmiş olan yol hiçbir biçimde çevresindeki kullanımlara doğrudan servis verecek biçimde kullanılmayacak, yolun olası bir afet anında tahliye-tasfiye amaçlı olarak da kullanılacağı dikkate alınarak emniyet şeritleri ayrılacak, bu şeritlerin her tür tıkanıklık ve amaç dışı kullanımı engellenecektir.

Adana yönünden Şanlıurfa yönüne devam eden Otoyol, sistemin tamamlandığı durumda, Ankara ve İstanbul'a da kentin ve bölgenin karayolu erişimini kolaylaştıracak ve kullanımı giderek daha da artacak bir yol olma özelliğine sahiptir. Artan kullanım ve Gaziantep'ten güneyde Suriye üzerinden Arap ülkelerine ve Ortadoğu'ya erişimi de kolaylaştıracaktır. Bu durum günümüzde Gaziantep kenti içinden bağlanarak sınıra ulaşan karayolu bağlantılarının da yükünün artması anlamına gelecektir. Mevcut çevre yolunun 2030 yılına gelindiğinde, tümüyle kent içi trafiğin kullandığı bir yol durumuna gelmesi ve yoğunlaşması olasılığı oldukça yüksektir. Bu durum, Otoyol ile doğrudan bağlantılı bir başka kuşak yolun oluşturulmasını da zorunlu duruma getirecektir.

II. çevre yolu olarak tanımlanan bu yolun bugünden güzergahının belirlenmesi yer seçimi ve uygulamasını kolaylaştıracaktır. Başlanacak çalışmalar ile mevcut ulaşım ağları ile bağlantıları sağlanabilecektir. Bu kapsamda kuzeybatıda Aktoprak bölgesinde var otoyol çıkış güzergahına doğrudan bağlanan tarımsal açıdan verimli olmayan ve burç yerleşiminin batısında, geneyik planlama bölgesinin güneyinden, havaalanı ve Oğuzeli ilçe merkezi yerleşimin doğusundan BUSEM ve kuzeyşehir yerleşiminin kuzeyinden başladığı noktaya erişecek ve diğer yollarla bağlantısı olacak şekilde II. Çevre yolu belirlenmiştir.

Birinci Derece Yollar: Gaziantep il sınırları içinde var olan şehirlerarası karayolları, birinci derece yol olarak düzenlenmiş ve Çevre Düzeni Planında gösterilmiştir. Gaziantep ilinin Osmaniye, Hatay, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Adıyaman ve Kilis yol bağlantıları bu kapsamda ele alınmıştır.

İkinci Derece Yollar: Çevre düzeni planında gösterimi yapılan, birinci derece yollar ile bağlantılı, kent içi ana arterler ile il içinde ilçeler ile Merkez Kent arasında erişimi sağlayan ana arterler ikinci derece yollar olarak planda yer almıştır. Çevre düzeni planı kararlarıyla geliştirilen yeni ikinci derece yollar arasında öne çıkan güzergahlar aşağıda verilmiştir.

- Karkamış-Oğuzeli Yolu: Karkamış ilçesini Oğuzeli ilçesine, Havalimanına ve Gaziantep Merkez Kente bağlayan yol düzenlemesi.
- Nizip-Oğuzeli Yolu: Nizip ilçesini Oğuzeli ilçesine ve Havalimanına bağlayan yol düzenlemesi.

Üçüncü Derece Yollar: Kentsel alanda, kentin farklı bölümlerini birbirlerine, ana arterlere ve kent merkezine bağlayan yollar ile il içinde var olan kırsal mahalleleri bağlayan yollar üçüncü derece yolların bir parçası olarak planda yer almıştır.

Önemli Karayolu Kavşakları: Plan üzerinde gösterilen kavşak gösterimleri şematiktir. Kent içi ulaşımında önemli kavşaklar, planda ayrıştırılarak gösterilmiştir. Karayolları ve kent içi yol sistemi üzerindeki kavşaklar Büyükşehir Belediyesi tarafından projelendirilip uygulanacaktır.

13.2. DEMİRYOLLARI

Gaziantep karayolunda olduğu gibi demiryolu bağlantısında da önemli güzergâhlar üzerinde yer almaktadır. Gaziantep'ten demiryolu ile yurtiçi bağlantılar sağlandığı gibi Irak ve Suriye ile de bağlantı sağlanabilmektedir. Adana-Malatya demiryolu hattı ilin kuzey kesiminden geçmekte olup bu hat üzerindeki Fevzipaşa ve Nurdağı istasyonları Gaziantep il sınırları içinde kalmaktadır. Fevzipaşa İstasyonu'ndan sonra Gaziantep il sınırları içerisinde güney yönünde İslâhiye üzerinden Tahtaköprü'ye uzanan demiryolu hattı İslâhiye İlçesi'ndeki sınır kapısından Suriye demiryolu hattına bağlanmaktadır. Fevzipaşa-Tahtaköprü demiryolu hattı 398 km. uzunluğundadır.

Adana-Malatya demiryolu hattı üzerindeki Narlı İstasyonu'ndan ayrılarak Gaziantep'e bağlanan hat ise ildeki en önemli güzergâhı oluşturmaktadır. Bu hat Narlı'dan itibaren Salmanlı ve Keleş istasyonlarından sonra Gaziantep il sınırları içindeki Akçagöze, Şehitarif, Başpınar, Dülük, Gaziantep, Mustafayavuz, Türkyurdu ve Nizip istasyonları üzerinden Karkamış'a bağlanmaktadır. Narlı-Gaziantep hattı 84,2 km. ve Gaziantep-Karkamış hattı 91 km. uzunluğundadır. Karkamış'tan sonra doğu yönünde devam eden hat Şanlıurfa ve Mardin il sınırlarından geçerek Nusaybin'e ulaşmaktadır. Ayrıca Karkamış İstasyonu'ndan Carablus istasyonu ile de Halep-Bağdat demiryoluna bağlantı sağlanmaktadır.

İl sınırları içinde var olan demiryolu ağı Gaziantep il merkezinden ve Organize Sanayi Bölgesi'nden de geçmektedir. Gaziantep demiryolu hattının Başpınar İstasyonu Organize Sanayi Bölgesi'ne hizmet vermekte olup yük taşımacılığı açısından önemli avantaj

sağlamaktadır. Devlet Demiryolları 6. Bölge Müdürlüğü tarafından proje ve yapım aşamasında olduğu belirtilen demiryolu çalışmaları Çevre düzeni planının kararları arasında yer almıştır.

Gaziantep kentine ulaşan, kent içinden geçen konvansiyonel demiryolu hatları gerek sahip olduğu standartlar ve gerekse güzergâh nedeniyle çağın gereksinimlerini karşılamakta zorlanmaktadır. Yaşanan benzer sorunlar nedeniyle ülke genelinde TCDD Genel Müdürlüğü tarafından farklı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan üçü, çevre düzeni planı kararlarını ve bu plan uyarınca yeni hazırlanacak ya da revize edilecek alt ölçekli plan kararlarını doğrudan etkileyecek nitelikte kararlar arasındadır.

Bu çalışmalar arasında bulunan mevcut konvansiyonel demiryolu hattının iyileştirilmesine ilişkin karar kapsamında, demiryolu güzergahlarında değişiklikler planlanmıştır. Bu karar ile bir yandan Gaziantep-Fevzipaşa arasındaki hat kısaltılmakta ve dolayısıyla Adana, İskenderun Limanı ve Mersin Limanı bağlantıları kısaltılmaktadır. Diğer yandan Gaziantep kent içi geçişi ve Nizip-Karkamış güzergahı da hız arttırıcı biçimde iyileştirilmektedir.

Mevcut demiryolu aksının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar kapsamında, Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi-Akçagöze arasındaki bölümün yerine planlanan ve bu aradaki mesafeyi kısaltan, hızını ve konforunu arttıran yeni güzergahta yapım çalışmaları sürmektedir.

Benzer biçimde demiryolu güzergahında doğu yönünde de iyileştirmeler yapılmakta, Gaziantep Merkez Kentten Nizip'e ulaşan demiryolu, Nizip ilçe merkezinin güneyinde yeni bir güzergah oluşturmakta, Nizip istasyonu için de bu alanda yeni yer seçimi yapılmaktadır.

13.3. HAVAYOLLARI

Gaziantep Havalimanı kent merkezinin güneydoğusunda konumlanmıştır. Havalimanı giderek artan yolcu kapasitesi nedeniyle 2021 yılında mevcut terminal binasının yanına ek terminal binası yapılmıştır.

Havalimanında iniş ve kalkış yönlenmesi genel olarak doğudan batıya doğru gerçekleşmektedir. Bu kapsamda, inişe geçen uçaklar Oğuzeli ilçe merkezinin güneydoğusunda Nizip ilçe sınırları içinden başlamaktadır. Havalimanı Mania Planına göre; havalimanının uçuş konisi doğuda Oğuzeli ilçe sınırlarını da aşarak, Nizip ilçe sınırları içindeki alanları da etkilemektedir. Havalimanından kalkan uçaklar ise; doğu-batı yönlenmesiyle Büyükşehirbey yerleşmesinin kuzeyinden geçerek Gaziantep merkez kentin güneyinde bulunan konut gelişme alanları üzerinden geçmektedir. Uçuş konisi batıda Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji

Üniversitesi alanına kadar ulaşmaktadır. Mania planından etkilenen alanlar çevre düzeni planı üzerinde gösterilmiştir.

Havalimanı çevresinde belirlenmiş olan Mania Planı sınırları içinde yapılacak alt ölçekli planlama çalışmalarında ve her türden yapılaşmada “Haberleşme, Seyrüsefer, Gözetim (CNS) Sistemleri Mania Kriterleri Hakkında Yönetmelik” hükümlerine ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan ve onaylanan “Gaziantep Havaalanı Mania Planı” kriterlerine ve plan notlarına ve Ulaştırma Bakanlığı tarafından 26.06.2007 tarihli B.11.1.SHG.0.10.01.05-610/20000 sayılı Genelgesinde belirtilen hususlara uyulması sağlanacaktır.

92

14. TEKNİK ALTYAPI

14.1. ENERJİ ÜRETİM, DAĞITIM DEPOLAMA

14.1.1. Elektrik Üretim Tesisleri

Gaziantep 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı sınırları içinde, Fırat Nehri üzerinde kurulu olan iki hidroelektrik santralinin bulunduğu görülmektedir. Bunlardan ilki Karkamış Barajı Hidroelektrik Santrali, diğeri ise Birecik Barajı Hidroelektrik Santrali'dir.

Birecik Barajı ve Hidroelektrik Santralı Yap-İşlet-Devret modelinin ülkemizdeki en büyük ölçekli hidroelektrik santral projesidir. 672 MW kurulu gücündeki Birecik HES, yıllık 2,5 milyar Kwh elektrik enerjisi üretim kapasitesi ile Atatürk, Karakaya ve Keban'dan sonra Türkiye'nin işletmede olan dördüncü büyük hidroelektrik santralıdır. Gaziantep ve Şanlıurfa il sınırında kurulu olan Birecik Barajı HES, kayıtlarda Şanlıurfa il sınırları içinde kabul edilmektedir.

GAP Projesi kapsamında, sınır Fırat Projesi'nin ikinci ünitesi olarak yapılmış olan Karkamış Barajı ve HES Tesisi, Fırat Nehri üzerinde, Suriye Sınırı'na 4.5 km. mesafede, beton ağırlık ve toprak dolgu tipinde ve Türkiye'de nehir santrali tanımıyla gerçekleştirilen ilk uygulamadır. 180 MW kurulu gücündeki santralin yılda 652 GWh'lık elektrik enerjisi üretmesi hedeflenmiştir. Enerji üretmekte olan barajın, baraj rezervuar alanı sağ ve sol sahil koruma seddeleri de yapılarak, 336 m. kotunda olan baraj gölünün işletme kotu 340 m.'ye çıkarılmıştır.

Gaziantep'in Fırat Nehri üzerinde bulunan Birecik ve Karkamış hidroelektrik santralleri dışında var olan, doğalgaz, fuel-oil, biyogaz, RES, HES ve GES santrallerinin kurulu gücü 281 MW'dır. Gaziantep'teki elektrik santralleri yıllık yaklaşık 1.482 GW elektrik üretimi yapmaktadır. Fırat Nehri üzerinde kurulu olan Birecik ve Karkamış santrallerinin dışında, 36 aktif santral ile yapım halinde olan 3 ve lisans alınmış 2 santral projesi bulunmaktadır. Bu tesislerden 20 tanesi doğal gaz, 14 tanesi güneş santralidir.

Çevre Düzeni Planında, ölçeğin elverdiği tesislerin gösterimi yapılırken, bu alanlara ve gelecekte yapılacak tesislere ilişkin kararlar plan notları arasında düzenlenmiştir.

Buna göre; yenilenebilir enerji (rüzgar, güneş, jeotermal, hidroelektrik) üretim alanı içerikli hazırlanacak 1/5000 ölçekli nazım ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planları, 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planının bugünkü arazi kullanımı devam ettirilerek korunacak alanlarında, plan değişikliğine gerek kalmaksızın, ilgili kurum ve kuruluş görüşleri alınarak, yapılabilecektir.

14.1.2. Enerji İletim Tesisleri

Çevre düzeni planında yüksek akım enerji iletim hatları TEİAŞ verileri dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bunun yanında, enerjinin kentsel ve kırsal alanda kullanım amacıyla iletilerek dağıtılmasına yönelik trafo merkezi vb. tesislerden ölçeğin gösterime izin verdiği tesislere planda yer verilmiştir.

Enerji iletim hatlarının geçtiği güzergahta, hat çevresindeki yapılaşmada alınması gerekli önlemlere ilişkin, alt ölçekli planları yönlendirici kararlara plan notları arasında yer verilmiştir. Bu kapsamda, Alt ölçekli planlama çalışmalarında; TEİAŞ'ın (Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi) yetki ve sorumluluğunda bulunan 36 kv. Üstündeki enerji iletim tesisleri (iletim hatları ve trafo merkezleri) ile ilgili faaliyetlere ilişkin TEİAŞ Genel Müdürlüğü'nün görüşü alınacak ve "Elektrik Kuvvetli Akım Yönetmeliği" ndeki hükümlere göre uygulama yapılacaktır

14.1.3. Boru Hatları

Çevre düzeni planı sınırları içinde bulunan doğal gaz boru hatları ile petrol boru hatları, Mekânsal Planlar Yönetmeliğine uygun biçimde düzenlenmiş, boru hatlarının bulunduğu alanlarda alınması gerekli önlemler, alt ölçekli planlama çalışmalarını yönlendirecek biçimde plan notları ile düzenlenmiştir.

Doğalgaz ve petrol boru hatlarına ilişkin Resmi Gazete'nin 13.08.2021 tarih ve 31567 sayı, 04.07.2014 tarih ve 29050 sayılı nüshalarında "BOTAŞ Ham Petrol Ve Boru Hattı Tesislerinin Yapımı ve İşletilmesine Daire Teknik Emniyet ve Çevre Yönetmeliğinin" ilgili hükümlerine, BOTAŞ görüşüne ve yapılacak planlama çalışmalarının bütünü de alınacak kurum ve kuruluş görüşlere uyulması gerekmektedir.

Alt ölçekli planların yapımı aşamasında doğalgaz boru hatları için ilgili kurum ve kuruluşlardan alınacak görüşler doğrultusunda söz konusu hatlar ve etkileşim alanları ile ilgili önlemleri içeren plan kararları geliştirilecek, ilgili kurum/kuruluştan aksine bir görüş alınmadığı takdirde;

- Kamulaştırılarak BOTAŞ adına mülkiyet ya da irtifak hakkı tesis edilmiş olan güzergah şeridi üzerinde, yapılaşmaya kesinlikle izin verilmeyecektir.
- Boru hattı kamulaştırma şeridi üzerinde yapı niteliği taşımayan yaya ve trafik yolları geçişleri ve boru ekseni üzerinde süreklilik arz etmeyecek yol, su, elektrik vs. gibi teknik altyapı projeleri için BOTAŞ izninin alınması sağlanacaktır.

- Kamulaştırma şeridi üzerinde gerçekleştirilecek kamusal kullanıma açık yeşil alan, bina niteliği taşımayan açık tesisler, projelerin BOTAŞ tarafından uygun bulunması durumunda yapılabilecektir.

14.2. SU, ATIKSU VE ATIK SİSTEMLERİ

14.2.1. İçme Suyu Tesisleri

Gaziantep Merkez Kent'te günümüzde var olan su dağıtım şebekesinin uzunluğu 2300 km'ye ulaşmıştır. Günümüzde Gaziantep Merkez Kent'in içme suyu gereksinimi Kahramanmaraş İlinin, Çağlayancerit İlçesi, Düzbağ Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Düzbağ Regülatöründen karşılanmakta olup isale hattı toplamı 130 km'dir. 2.Kaynak ise Kahramanmaraş ilinin, Pazarcık İlçesi sınırları içerisinde bulunan Kartalkaya Barajı'ndan 3 adet terfi merkezi ile 53,7 km isale hattı vasıtasıyla karşılanmakta ve pompalarla 296 metre yüksekliğe terfi edilmektedir. Gaziantep kentinin içme suyu gereksiniminin karşılandığı 3. kaynak ise Kahramanmaraş İli sınırlarındaki Mizmilli kuyularından 3 adet terfi merkezi ile 44 km isale hattı vasıtasıyla karşılanmakta ve pompalarla 602 metre yüksekliğe terfi edilmektedir. İçmesuyu gereksinimin karşılandığı 4. kaynak ise Merkez Kent'in değişik yerlerinde bulunan 14 adet derin kuyudur. Ayrıca Düzbağ içme suyu ana isale hattı toplamı 130 km'dir.

Gaziantep'in ilk Su Arıtma Tesisi; Hacıbaba mevkiinde 1980 yılında kurulmuştur. Kahramanmaraş İli sınırları içinde bulunan Kartalkaya Barajı'ndan gelen su arıtılıp klorlandıktan sonra şebekeye verilmektedir. ikinci arıtma tesisi aynı alan içinde 1997 yılında, üçüncü arıtma tesisi de 2002 yılında devreye alınmıştır. Arıtma tesisleri 70 dönüm arazi üzerine kurulmuş üç etaptan oluşan bir proje niteliğine sahiptir.

Kartalkaya Barajından ve Düzbağ Regülatöründen gelen ham su, arıtma tesislerinde çeşitli ünitelerden geçirilerek, TS 266 İçme suları Standartlarına uygun hale getirilmektedir. Bu kapsamda İçmesuyu Arıtma Tesislerine gelen ham su, koagülant ilavesi, hızlı karıştırma ve dağıtım, flokülasyon ve çökeltme, durulmuş suyun filtrelenmesi, sterilizasyon (klorlama, ozonlama) işlemlerinden sonra depolanmakta ve kente verilmektedir. Tesisteki laboratuvarıda; şehir şebekesinin değişik noktalarından alınan numunelerin periyodik kontrolü, endüstriyel atık su analizleri ve vatandaştan gelen numunelerin analizleri de yapılmaktadır.

GASKİ'ye ait Pancarlı Basınçlı Kum Filtresi Arıtma Tesisi ise, yeraltı sularında bulunan demir, mangan ve bulanıklık problemlerinin arıtılması amacıyla kurulmuştur. Mevcut bölgede 4 adet kuyu bulunmaktadır. Kuyulardan dalgıç pompalar ile alınan su ham su deposuna

gönderilmektedir. Hesaplanan miktarda dezenfektan ve koagülant madde ilavesinden sonra su filtrasyon ünitesinden geçirilerek temiz su deposuna gönderilir. Kurulan tesisin kapasitesi 630 m³/Saat'tir. Toplam sekiz basınçlı kum filtresi bulunmaktadır.

Planlanan Projeler

DSİ Genel Müdürlüğünce Gaziantep'in içme suyu ihtiyacını karşılama yönelik Göksu Nehri üzerinde Çetin tepe Barajı'nın membaında içme suyu amaçlı baraj yapımı ile ilgili olarak Kahramanmaraş Düzbağ Projesi Planlama Raporu hazırlanmıştır.

Baraj yapımının uzun zaman alacağı ve bu sürede içme suyu ihtiyacının acilen karşılanması zorunluluğu dikkate alınarak, Düzbağ Barajı inşaatı tamamlanmadan önce kaynağın bulunduğu yerden suyun alınıp alınamayacağı irdelenmiş ve "Düzbağ Regülatörü ve Pompaj Sistemi Yapılabilirlik Raporu" hazırlanmıştır. Bu rapor doğrultusunda "Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Düzbağ (Göksu Havzası'na dayalı) İçme suyu Temini Projesi " tamamlanarak şehre su verilmiştir.

Çevre düzeni planı kararlarında, ölçeğin elverdiği düzeyde içme suyu tesislerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanında, çevre düzeni planı, plan notları arasında yapılan düzenleme ile alt ölçekli planlama çalışmalarında, ölçeğin gerektirdiği düzeyde ve kapsamda GASKİ Genel Müdürlüğü'nün görüşü alınarak içme suyu kaynakları, depoları ve hatlarına ilişkin bilgilerin alınması ve plan kararlarının bu verilerde dikkate alınarak geliştirilmesi kural haline getirilmiştir.

14.2.2. Atıksu Tesisleri

Gaziantep'te ilk kanalizasyon şebekesi 1880'li yıllarda Gaziler caddesinde akan pis suların kanala alınarak üzerinin kapatılmasıyla başlamıştır. Kanalizasyon çalışmalarının zaman içinde devam etmesiyle birlikte 1989 yılına gelindiğinde Gaziantep'in kanalizasyon şebekesi 140 bin metreye ulaşmıştır. Bu dönemde yapılan yatırımlar Gaziantep şehrinin büyümesi yanında çok az kaldığından kentte kanalizasyon ve yağmur suyu sorunları büyümüştür. Bu yıllarda özellikle gece kondu bölgelerinde yapılan fosseptik çukurlarının sağlıklı ve yetersiz olması nedeniyle cadde ve sokaklara akıtılan pis sular çevre sağlığını tehdit eder boyuta gelmiştir.

GASKİ' nin kuruluşu sonrasında, 2004 yılı sonuna kadar 1470 km kanalizasyon şebekesinin yapımı GASKİ tarafından tamamlanmıştır. Günümüzde Gaziantep Merkez Kent'te GASKİ verilerine göre 2619 km Kanalizasyon ve 500 km Yağmur Suyu şebekesi mevcuttur.

Günümüzde GASKİ tarafından kentten toplanan tüm atık sular arıtma tesisinde arıtıldıktan sonra doğaya bırakılmaktadır.

GASKİ Genel Müdürlüğü verilerine göre, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde var olan arıtma tesislerine bakıldığında; Gaziantep Merkez Kent'e hizmet veren 2 adet arıtma tesisinin bulunduğu görülmektedir. Bu tesisler; Merkez Atıksu Arıtma Tesis ve Kızılhisar Atıksu Arıtma Tesisidir. Bu tesislerin yanı sıra Oğuzeli İlçesinde GASKİ tarafından yapılmış ve Oğuzeli İlçesine hizmet veren bir arıtma tesisi ile bazı mahalleler de paket arıtmalar bulunmaktadır.

GASKİ tarafından, Gaziantep kentinde atıksuların arıtılmasıyla ortaya çıkan çamurun, çamur çürütme ünitelerinde çürütülmesiyle Biyogaz elde edilmekte ve bu gaz elektrik üretiminde kullanılmaktadır.

Merkez Atıksu Arıtma Tesis:

Tesis, havaalanı yolu üzerinde Hümanız mevkiinde bulunmaktadır. 1.000.000 eşdeğer nüfuslu evsel nitelikli atıksuların arıtılması amacıyla projelendirilmiş olan Merkez Atıksu Arıtma Tesis ortalama 260.000 m³/gün atıksuyu Sacır Deresine deşarj etmektedir. Atıksu Arıtma Tesisinin ön arıtma ünitelerinden günde ortalama 27,5 m³ katı atık çıkarılmakta, çıkarılan katı atıklar çöp deponi alanına götürülerek bertaraf edilmektedir. Tesis, organik kirliliğin giderildiği fiziksel ve biyolojik arıtma ve kojenerasyon ünitelerinden oluşmaktadır.

Kızılhisar İleri Biyoloji Atıksu Arıtma Tesis:

2006 yılında kurulmuş olup havaalanının güney batısında, Kilis yolu yakınındadır. Tesis 300.000 eşdeğer nüfuslu Kızılhisar Havzası evsel atıkları, Büyükşahinbey Mahallesi evsel atıkları bölgede var olan sanayi tesislerinin atıksuları ve Çöp Deponi Alanı atıksularının arıtılması amacıyla projelendirilmiştir. Tesis ileri biyolojik arıtma prosesinde olup Karbon, Azot ve Fosfor giderimi yapılmaktadır.

Paket Arıtma Tesisleri:

GASKİ tarafından Merkez Kent çevresindeki, Atıksu miktarı yükselen bazı mahallelerde 2012 yılında paket arıtma tesisleri devreye alınmıştır. Paket arıtmalar Aşağı ve Yukarı Karavaiz, Elif, Türkbahçe, Suboyu, Şatırhöyük, Alleben Göleti, Işıklı, Sarısalkım, Yamaçoba, Uluyatır, Kuzeyşehir, Atalar, Burç, Arıl, Akçaburç, Bilek ve Gülpınar yerleşmeleri ile GASKİ spor tesislerinde bulunmakta ve Biyolojik Arıtma yapmaktadır.

Gaziantep OSB Arıtma Tesis:

Gaziantep Merkez Kentte bulunan Organize Sanayi Bölgesinden kaynaklanan kirliliğin giderilmesi için OSB Müdürlüğü tarafından 1998 yılında Evsel ve Endüstriyel Atıksu Arıtma Tesisini yaptırmak üzere çalışmalara başlanmıştır, kapasitesi 30.000 m³/gün olan tesisin inşaatına 1998 yılında başlanmış, tesis 2003 yılında tamamlanmıştır. Arıtma Tesis; Fiziksel Ön Arıtma, Kimyasal Arıtma, Biyolojik Arıtma ve Çamur kademeleri içermektedir. Kurulan ilk arıtma tesisine ilave OSB Müdürlüğü tarafından yaptırılan 2. kademe 60.000 m³/gün kapasiteli Atıksu Arıtma Tesisine 2011 tarihinde Çevre İzni verilmiş, 2. kademe arıtma tesisinin devreye girmesiyle toplam kapasite 90.000 m³/gün'e ulaşmıştır.

Oğuzeli İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesis:

Oğuzeli İlçesinde bulunan ve GASKİ tarafından 2012 yılında kurulmuş olan Oğuzeli Atıksu Arıtma Tesis, Oğuzeli İlçesinde, ilçe merkezinin güneyinde, Havaalanının güneydoğusunda bulunmaktadır. Atıksu Arıtma Tesis, 40.000 eşdeğer nüfuslu Oğuzeli İlçesi evsel atıksularının arıtılması amacıyla yapılmıştır.

Nizip Atıksu Arıtma Tesis:

1987 yılında temeli atılan Nizip Biyolojik Atıksu Arıtma Tesis 'ne gelen kirlilik yükü, sabun imalathaneleri, zeytinyağı imalathaneleri, fıstık kavlatma tesisleri, atık yağ geri dönüşüm tesisleri ve artan evsel atıksu debisi nedeniyle oldukça artmış, arıtma tesisini işletilememiş ve nihayetinde âtıl bir duruma gelmiştir. Mevcut tesisin âtıl duruma gelmesi sonrasında, İlçede yetersiz olan içme suyu şebekesinin yenilenmesine yönelik çalışmalar kapsamında, mevcut ve yetersiz olan atıksu arıtma tesisinin yenilenmesi çalışmalarına da başlanmıştır. Genel Müdürlüğümüz tarafından ihale edilmiş olup, yapım çalışmalarına başlanılacaktır.

Yapımı Süren ve Planlanan Atıksu Arıtma Tesisleri:

Gaziantep İl sınırları içinde mevcut atıksu arıtma tesislerinin yanısıra, GASKİ tarafından Gaziantep Merkez Kentte Beylerbeyi Mevkiinde Beykent İleri Biyolojik Atıksu Arıtma Tesis inşaatı ihale edilmiştir. Diğer yandan Gaziantep Merkez Kent dışında kalan ilçelerden İslahiye, Yavuzeli, Karkamış İlçelerinde atıksu arıtma tesislerinin yapımı planlanmış Karkamış Atıksu Arıtma Tesisinin inşaatlarına başlanmış ve yapımı sürmektedir.

Gaziantep İl sınırları içinde bulunan atıksu tesislerine planda yer verilirken, bu tesislere ilişkin yapılaşma kuralları ve alan çevresinde alınması gereken önlemlere ilişkin kararların alt ölçekli planlarda yapılmasına yönelik plan notu düzenlemesi yapılmıştır. Bunun yanında, her

tür ve ölçekteki planlama ve uygulamada, kentsel ve endüstriyel atıksulara ilişkin düzenlemelerde "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'ne ve "Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği" hükümlerine uyulmasına ilişkin kurallara ve atıksuların arıtılmadan göl ve akarsulara bağlanmasının engellenmesine yönelik kararlar geliştirilmiştir.

Plan kararıyla, organize sanayi bölgelerinin, küçük sanayi sitelerinin, turizm tesislerinin, üniversite yerleşkelerinin, toplu olarak gerçekleştirilecek konut, toplu ve organize iş yerleri vb. toplu yerleşmelerin atıksularının arıtma tesisine ulaşan kanalizasyon şebekesine bağlanması, bunun teknik olarak olanaklı olmadığı durumlarda bu yerleşmeler için atıksu arıtma tesisi kurulması ve işletilmesi zorunlu kılınmıştır. Bu kapsamda tüm atıksuların %90 oranında arıtılmadan deşarjının yapılamayacağı, arıtma tesisleri gerçekleştirilmeden bu tesislere yapı kullanma izni verilemeyeceği de kurallaştırılmıştır.

14.2.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

Katı atık hizmeti verilen nüfusun toplam nüfusa oranı göz önüne alındığında Gaziantep'te % 89 ile Türkiye ortalamasının % 8, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ise % 17 oranında üzerinde hizmet üretilmektedir. "Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği" doğrultusunda, 1992 yılında projelendirilen ve 1993 Nisan ayında inşasına başlanan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait Düzenli Katı Atık Depolama Tesis, 1995 yılı Ağustos ayında işletmeye açılmıştır. Saha günde 750 ton evsel çöp depolama kapasiteli olup, toplam 40 yıl ve 30 milyonm³ kapasiteye sahiptir. Sahanın yüzölçümü 1.5 milyon m²'dir. Deponun zemin geçirimsizliği sağlanmış olup, geri dönüşüm olayı gerçekleşmemektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırlarının 6360 sayılı yasa ile il sınırlarına kadar genişletilmesi öncesinde Gaziantep Merkez Kentte bulunan Düzenli Depolama Alanına getirilen katı atıklara ilişkin bilgiler incelendiğinde 2013 yılı için yıllık toplanan katı atık miktarının 500.848 ton civarında olduğu, bu değer kişi başına yaklaşık 0.74 kg/gün atık anlamına gelmektedir.

Gaziantep il sınırları içinde Gaziantep Merkez Kentte bulunan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinin yanı sıra Nizip ilçesinde de bir Katı Atık Düzenli Depolama Tesis bulunmaktadır. İl sınırlarına genişleyen Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde toplanan katı atıkların, yakınlık durumlarına bağlı olarak bu iki düzenli depolama alanına taşınması planlanmıştır.

Gaziantep Merkez Kentte bulunan katı atık düzenli depolama tesisinde 2008 yılından başlayarak depolanan atıklardan çıkan gazın elektrik üretiminde değerlendirilmesi amacıyla yap-işlet-devret modeli ile 29 yıl süre ile ihale yapılmıştır. Yapılan ihale doğrultusunda düzenli depolama alanının işletilmesi işi aynı yüklenici tarafından yaptırılmaya başlanmıştır. Firma 2013 yılında toplam 9.551 MGW elektrik enerjisi elde edilmiştir.

Gaziantep Katı Atık Düzenli Depolama Tesisinde Sızıntı Suyu Arıtma Tesis 2013 yılından başlayarak işletmeye alınmış olup, tesis günlük yaklaşık 250 metreküp sızıntı suyunu ters osmoz yöntemiyle arıtacak kapasitededir. Arıtılan sızıntı suyu tesis içinde kullanma suyu olarak değerlendirilmektedir.

Nizip Katı Atık Düzenli Depolama Alanı:

06/12/2012 tarih ve 28489 sayılı Resmî Gazete ile yayımlanan “6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu” kapsamında Nizip Katı Atık Düzenli Depolama Alanı Büyükşehir Belediyesine devir olmuştur. Nizip ve Karkamış ilçelerinde oluşan atıklar ile çeşitli kurum ve kuruluşlarda oluşan evsel nitelikli ve miadını doldurmuş imhalık atıklarda katı atık düzenli alanında depolanmaktadır. Bu depolama ile hem vahşi depolamanın hem de tarım arazilerine gelişi güzel yapılan kaçak dökümlerin önüne geçilmiştir.

Nizip Katı Atık Düzenli Depolama sahası, Nizip ilçesi, Mağarcık Mahallesinde kurulmuş ve 2009 yılında işletmeye açılmıştır. 30 yıl hizmet verecek kapasitede dizayn edilmiştir. Tesis kapasitesi 2 milyon m³'tür. Saha 2009 yılından 2014 yılına kadar Nizip Belediyesi tarafından işletilmiştir. 2014 Haziran ayından itibaren işletilmesi Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmaktadır. Tesise Nizip ve Karkamış ilçelerinden gelen günlük 170 ton evsel katı atık depolanmaktadır.

Tesisin 1. Lotunun ömrünü tamamlaması nedeniyle 2018 yılında yapımı tamamlanan 2. Lot Ağustos 2018 yılında hizmete açılmış ve eş zamanlı olarak 1. Lotun rehabilitasyon çalışmaları tamamlanmıştır.

Büyükşehir Belediyemiz olarak mevcut kullanımda olan 2. Lotun 2 yıl içerisinde kapasitesini dolduracak olması sebebiyle 3. Lot projelendirme çalışmalarına başlanmıştır. Mevcut depolama alanına bitişik 12 yıl kapasiteli (1,2 milyon m³) kurulması planlanmaktadır.

15. ALAN KULLANIM DEĞERLERİ

15.1. ALAN KULLANIM TABLOSU

1/100.000 ölçekli Gaziantep-2045 İl Çevre Düzeni Planı'nda yöntem ve genel ilkeler doğrultusunda yapılan planlama sonucu elde edilen alan kullanım değerleri ve bu alansal büyüklüklerin toplam büyükşehir içindeki oranları bir bütün olarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32: Alan dağılım tablosu

KULLANIM	ALAN(HA)	ORANI(%)
KONUT ALANLARI		
KENTSEL YERLEŞİK ALAN	13799,99	2,02
KENTSEL GELİŞME ALANI	23799,41	3,48
PLANLI KIRSAL YERLEŞİK ALAN	332,35	0,05
PLANLI KIRSAL GELİŞME ALANI	293,43	0,04
ÇALIŞMA ALANLARI		
MERKEZİ İŞ ALANI	330,96	0,05
TALI MERKEZ (2 VE 3. DERECE MERKEZLER)	645,05	0,09
LOJİSTİK BÖLGESİ	409,05	0,06
KENTSEL SERVİS ALANI	6087,99	0,89
SANAYİ VE DEPOLAMA BÖLGESİ	1291,82	0,19
ENDÜSTRİYEL GELİŞME BÖLGESİ	1939,55	0,28
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	5400,14	0,79
SERBEST BÖLGE	142,4	0,02
ORGANİZE TARIM VE HAYVANCILIK ALANI	858,95	0,13
TURİZM ALANI	105,47	0,02
GÜNÜBİRLİK TESİS ALANI	24,76	0,00
YANICI PARLAYICI VE PATLAYICI MADDELER ÜRETİM VE DEPO ALANI	21,93	0,00
BÜYÜK VE AÇIK KULLANIM ALANLARI		
ÜNİVERSİTE ALANI	616,06	0,09
KENTSEL VE BÖLGESEL YEŞİL VE SPOR ALANI	4151,66	0,61
KENTSEL VE BÖLGESEL SOSYAL ALTYAPI ALANI	1168,99	0,17
AĞAÇLANDIRILACAK ALAN	70019,02	10,23
ASKERİ ALAN	7548,19	1,10
KORUNACAK ALANLAR		
1. DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI	1304,46	0,19
ORMAN ALANI	106366,84	15,54
MESİRE YERİ	306,85	0,04
MERA ALANI	59058,45	8,63
DOĞAL KARAKTERİ KORUNACAK ALANLAR	19566,59	2,86
TARIM ALANI	187872,38	27,44
DİKİLİ TARIM ALANI	155805,98	22,76
SU YÜZEYLERİ	14651,39	2,14
ULAŞIM-TEKNİK ALTYAPI ALANLARI		
HAVAALANI	200,75	0,03
ENERJİ ÜRETİM ALANI	213,84	0,03
KATI ATIK TESİSLERİ ALANI	18,56	0,00
ATIKSU TESİSLERİ ALANI	78,18	0,01
İÇME SUYU TESİSLERİ ALANI	68,13	0,01
TEKNİK ALTYAPI ALANI	67,04	0,01
TOPLAM	684566,61	100,00

Emel OĞLAĞCI
Şehir Plancısı

Bülent ÇEKİLMEZ
Şehir Plancısı